HARALAMB ZINCĂ

UN CAZ DE DISPARIȚIE

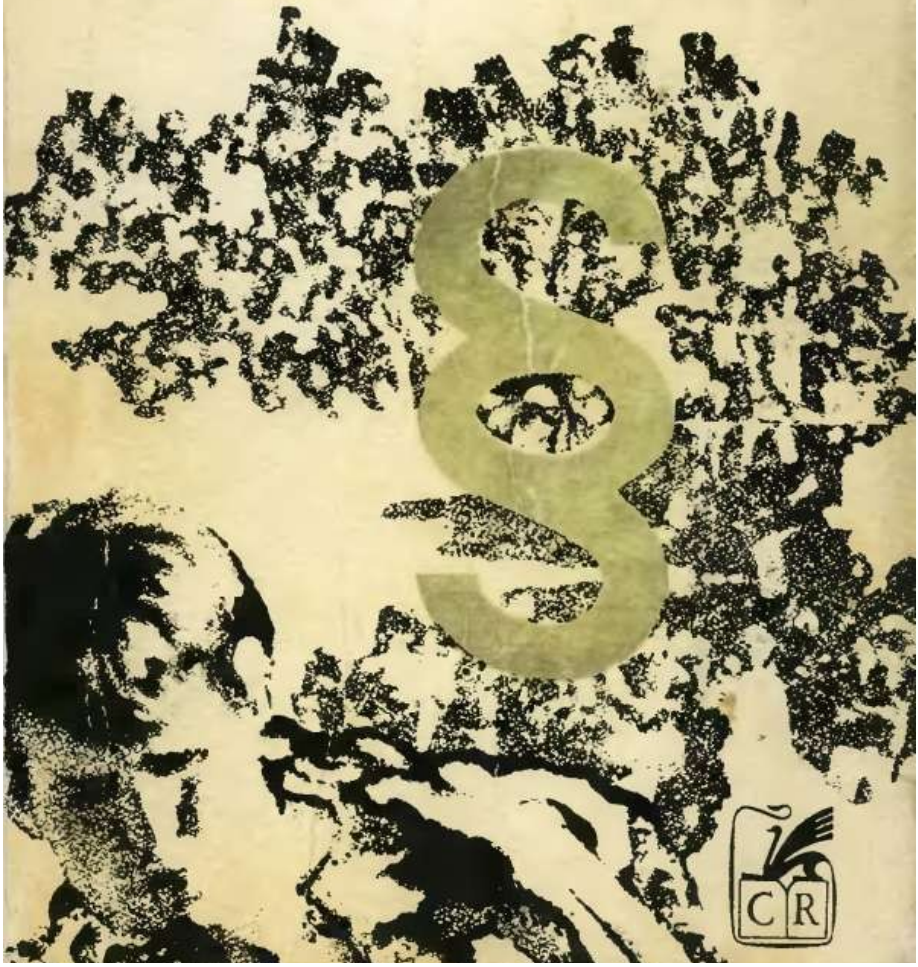

CR

HARALAMB ZINCĂ

UN CAZ DE DISPARIŢIE

~ Anchete sociale ~

EDITURA CARTEA ROMÂNEASCĂ

Coperta de Ionel Panaitescu

DIN PARTEA AUTORULUI

Dacă ne ocupăm de „radiografierea” unor cazuri de infracţionism, n-o facem dintr-o curiozitate bolnăvicioasă; n-o facem nici de dragul senzaţionalului, ci animaţi de scopuri sociale majore. Îi asigurăm pe cititorii noştri că atunci când, de pildă, ni s-au relatat amănunte în legătură cu o crimă, carnea ni s-a încrâncenat, iar sufletul ni s-a umplut de ură împotriva făptaşilor. Dar este tot atât de adevărat că, ceva mai târziu, când ni s-au arătat nişte fotografii din care ne priveau doi adolescenţi frumoşi, cu căutături inocente şi pure, ne-am simţit dintr-o dată sub povara unor întrebări fundamentale:

– cei doi adolescenţi s-au născut în zilele noastre, au învăţat în şcolile noastre; cum au ajuns la infracţiuni atât de grave?

– care au fost cauzele familiale sau subiective sau sociale care i-au împins spre jaf şi crimă?

– ce anume le-a favorizat infracţiunea, ce anume ar fi putut s-o împiedice?

A găsi răspunsul la asemenea întrebări, a le trata cu toată seriozitatea, înseamnă a pune în lumină nu numai istoricul infracţiunii, ci şi a întreprinde o operă de prevenire, de avertizare a părinţilor, a tinerilor, cu scopul clar de a preîntâmpina declanşarea altor cazuri nenorocite.

Dar însuşi faptul că, în condiţiile generale favorizante unei educaţii sănătoase, apar acte antisociale de o mare gravitate, demonstrează că în procesul complex al educaţiei civice sunt încă multe abateri de la normele noastre

de convieţuire – manifestări de parazitism social, dispreţ faţă de muncă, fuga după câştiguri prin mijloace necinstite, alunecarea în comportări imorale cu consecinţe grave.

A gândi că procesul educativ se desfăşoară de la sine, fără a iniţia acţiuni concrete, permanente, precum şi a subestima posibilitatea apariţiei unor devieri de comportament social duce la slăbirea vigilenţei civice, la pasivitate, la tocirea spiritului combativ. În munca educativă orice neglijenţă, atitudine de indiferenţă, de toleranţă faţă de manifestări fie ele chiar şi „mărunte” poate degenera în deformări de comportament cu implicaţii sociale.

Toate acestea pledează pentru creşterea răspunderii factorilor educativi ai societăţii, pentru aplicarea fermă a măsurilor de ordin educativ şi social de către şcoală, familie, organizaţii de masă, opinia publică, menite să contribuie într-o măsură mai mare, cu mai multă eficienţă şi fermitate în formarea unei înalte conştiinţe socialiste. De aici şi rosturile anchetelor sociale de faţă, încredinţate tiparului.

UN CAZ DE DISPARIŢIE[1]

Bătrânul părinte a aşteptat o zi... două... zece. În cea de-a unsprezecea s-a hotărât să se prezinte la miliţie şi să reclame dispariţia fiicei sale, Valeria Ştefan, în vârstă de 22 de ani.

„Sâmbătă, 18 martie 1967, relata tatăl*, fiica mea a plecat de acasă şi nu s-a mai întors nici până în prezent. Relaţiile dintre mine şi fiică au fost bune şi nu cunosc cauzele dispariţiei. Am căutat-o la mătuşa ei şi la o colegă de la lucru care mi-au spus că de la data de 18 n-au mai văzut-o. Nimeni din cunoştinţe nu cunoaşte nici cel mai mic indiciu unde s-ar putea afla. Menţionez că fiica mea este în relaţii bune cu mine.”*

Aşa s-a născut un dosar de urmărire cu nr. 22145/1967... O dispariţie... Un caz la a cărui rezolvare miliţia a lucrat timp de doi ani şi jumătate. Poate că l-ar fi putut rezolva într-un termen mai scurt, nu-mi dau seama, oricum nu asta-i problema pe care intenţionez să o pun în lumină.

Dosarul nr. 22145/1967... L-am avut în faţă, l-am răsfoit, l-am citit, l-am studiat, aş spune, cu pasiune, căci între scoarţele sale sunt închise spre păstrare observaţii nu numai criminalistice, ci şi sociale.

Aşadar, un caz de dispariţie. La prima lectură, problema mi s-a părut simplă, dar zăbovind asupra fiecărei piese, urmărind apoi dosarul până la Tribunalul Suprem, am realizat pe deplin complexitatea cauzei. Fără îndoială,

[1] Din motive lesne de înţeles, autorul a schimbat numele unor inşi implicaţi în ancheta de faţă lăsându-le însă neschimbate pe cele ale infractorilor.

lucrătorii de miliţie care au colaborat la rezolvarea cu succes a dosarului au avut de înfruntat greutăţi de un tip aparte. Nu este vorba de acele greutăţi ivite într-o infracţiune ce s-a voit perfectă şi care, asemenea unei fortificaţii, îl împiedica pe criminalist să se apropie de cheia enigmei... Dar să încercăm să parcurgem împreună labirintul cazului nr. 22145/1967.

I. O primă greşeală civică

Un părinte, Vasile Ştefan, domiciliat în Bucureşti, reclamă la 31 martie 1967 dispariţia fiicei, în condiţii care-l îngrijorează. Din capul locului, constatăm un amănunt care nu ne poate lăsa indiferenţi: Valerica Ştefan a dispărut în ziua de 18 martie, iar reclamaţia este depusă şi înregistrată la 31 martie 1967, deci după 13 zile. Acele cuvinte autoliniştitoare ale părintelui: *„Să mai aştept o zi... încă una... poate că totuşi se întoarce acasă” au reprezentat pentru organul de urmărire un prim handicap, dar nu şi cel mai serios.*

„Relaţiile dintre mine şi fiică au fost bune, mărturiseşte îndurerat tatăl dispărutei. Am căutat-o la mătuşa ei şi la o colegă de la lucru care mi-au spus că de la data de 18 n-au mai văzut-o. Nimeni din cunoştinţe nu cunoaşte nici cel mai mic indiciu unde s-ar putea afla.”

Să reţinem aceste cuvinte din încheierea reclamaţiei adresată miliţiei. Coala de hârtie devenită acum document a poposit pe masa de lucru a ofiţerului însărcinat să facă lumină. O obligaţie profesională îl va determina să cerceteze reclamaţia, pe urmă să analizeze cazul cu o obiectivitate pe cât posibil deplină, în clipa aceea nu va avea nici un motiv să-l suspecteze pe bătrânul părinte sau să-i pună sub semnul îndoielii sinceritatea cuvintelor: „Nimeni din cunoştinţe nu cunoaşte nici cel mai mic indiciu

unde s-ar putea afla”. Se va grăbi să facă o prima mişcare, adică să transmită tuturor posturilor de miliţie din ţară semnalmentele dispărutei.

Iată-le:

Ştefan Valerica
Născută: 1945, martie, 1
Înălţimea: 1,70 m
Corpolenţa: slabă
Fruntea: înaltă
Ochii: dispuşi orizontal, căprui
Sprâncenele: arcuite, împreunate
Nasul: rectiliniu, mic
Gura: mică, buzele subţiri
Dinţii: compleţi
Bărbia: rotundă
Urechile: mari, distanţate
Mâinile: normale
Picioarele: normale
Semne particulare: nu are

Îmbrăcămintea:

Palton din stofă închisă, cu carouri, cu mâneci chimono
Rochie de jerseu de culoare bej
Pulover din relon
Pantofi din antilopă
Ciorapi indeşirabili
Poşetă de culoare albă, dreptunghiulară...

Pe lângă aceste semnalmente, a mai fost transmisă aceloraşi organe de urmărire şi fotografia dispărutei, ceea ce înlesnea şi mai mult operaţiile de căutare şi identificare a cetăţenei Ştefan Valerica. Din acest moment – şi vă rog, stimaţi cititori, să vă imaginaţi ce reprezintă acest lucru pe scară naţională – a fost declanşat un întreg aparat de urmărire. Şi zilele au prins să se scurgă una după alta fără ca vreun post din ţară să semnaleze prezenţa tinerei

dispărute. Iată însă că la *13 iunie 1967*, părintele dispărutei se prezintă din nou la miliţie pentru a-şi completa reclamaţia depusă la 31 martie cu încă o declaraţie. Extrag din declaraţie ideile principale:

– Valerica Ştefan a terminat liceul în 1965, a încercat să intre la o facultate şi nu a izbutit. S-a angajat la Direcţia Centrală de Statistică unde a lucrat până la 1 ianuarie 1967, când s-a transferat ca angajată civilă, la un serviciu al M.F.A.

– Mama Valericăi a murit în urmă cu un an. De aceea s-a apropiat foarte mult de mătuşa sa, Marina Bălu. Din când în când, dormea şi pe la ea.

– Ştefan Vasile, căutând prin lucrurile fiicei, a găsit câteva scrisori de la un oarecare Mircescu Dan din Braşov. În luna decembrie 1966, Valerica a plecat într-o deplasare de câteva zile la Braşov, în interes de serviciu. Cel puţin aşa-i spusese tatălui. Recent, tatăl aflase de la Marina Bălu că Valerica îl minţise: plecase la Braşov nu în interes de serviciu, ci mânată de interese personale.

„Cred că în momentul când a dispărut de acasă, fiica mea era însărcinată – mărturiseşte Şt. V. în declaraţia sa – deoarece imediat ce venea de la serviciu se îmbrăca într-un capot foarte larg. Aceasta este o presupunere, nu o certitudine, şi probabil că a plecat undeva pentru a-şi face o intervenţie. De la cumnata mea am aflat că înainte de dispariţie şi-a manifestat dorinţa să meargă la Giurgiu.”

Subliniez cuvintele care întăresc caracterul echivoc al acestei părţi – cea mai revelatoare din declaraţie:

Cred că... era însărcinată;

aceasta este o presupunere, nu o certitudine;

şi-a manifestat dorinţa să meargă la Giurgiu.

Dosarul nr. 22145/1967... Un caz de dispariţie. Zăbovind asupra unor documente, m-am pomenit gândindu-mă la acel ofiţer (sau acei ofiţeri), învestit de legile societăţii, căruia i-a fost hărăzit să pătrundă în universul moral şi spiritual al Valericăi Şt. Desigur, el are o profesiune, şi încă una grea – e criminalist. Lui şi nu altcuiva societatea îi cere un răspuns la întrebarea „Unde a dispărut Valerica Ştefan şi

de ce?” Profesiunea îl obligă la însuşirea unei tehnici – să ştie să ridice o amprentă, un fir de păr, să explice taina unei hârtiuţe. Dar, în acelaşi timp, prin forţa împrejurărilor, el va fi pus în situaţia de a pătrunde şi înţelege un anume mediu social, de a descifra un suflet, un caracter omenesc, în clipele acelea, El este obligat să fie nu numai criminalist, ci şi psiholog, şi sociolog, şi medic, şi judecător. În consecinţă – am simţit dorinţa de a sta de vorbă cu cei care, în etape diferite, au lucrat la rezolvarea cazului.

Întrebare: Tovarăşe locotenent-colonel Ştefan Pavel, v-aş ruga să-mi răspundeţi la câteva întrebări. Aţi lucrat, în prima etapă, la rezolvarea dosarului 22145/967. Aţi semnat referatul iniţial de deschidere a anchetei. Care a fost, după părerea dumneavoastră, marea greutate de care v-aţi lovit?

Răspuns: Este interesant că marea greutate de care ne-am lovit n-a fost nicidecum de ordin criminalistic, ci de ordin civic. Toţi ne cereau cu lacrimi în ochi s-o găsim pe Valerica Ştefan, dar, în acelaşi timp, ne ascundeau, conştient sau inconştient, adevăruri care ne-ar fi ajutat şi ar fi simplificat cercetările. Universul Valericăi Şt. era departe de a fi unul moral şi acest lucru, aşa cum aţi constatat şi dumneavoastră, îl ştiau mătuşa precum şi Ioana Ţipei, prietena Valericăi, şi mai puţin părintele dispărutei.

...Da, e un paradox ca, pe de o parte, tu, cetăţean, să ceri miliţiei să-ţi găsească o fiinţă dragă care a dispărut de acasă, iar pe de altă parte, să înalţi în calea organului de urmărire tot felul de obstacole clădite din teamă şi prejudecăţi.

Să urmărim acum, respectând cronologia cercetărilor, cum au fost clădite aceste obstacole.

Mai întâi, la 30 martie 1967, părintele dispărutei declară că: *„Nimeni din cunoştinţe nu cunoaşte nici cel mai mic indiciu unde s-ar putea afla”*, ca apoi, la 13 iunie 1967, să adauge cu privire la fiica dispărută, trei elemente esenţiale: *că era însărcinată; că a plecat undeva pentru a-şi întrerupe cursul normal al sarcinii; că şi-a manifestat dorinţa să plece la Giurgiu.*

Dar şi aceste trei elemente sunt oferite I.M.M.B.-ului *nu* ca *certitudini*, ci ca simple *presupuneri*. De unde acest echivoc? „De la cumnata mea am aflat...” se destăinuie Ştefan Vasile.

Un fir de păr descoperit la locul faptei îl pui la microscop şi, analizându-l, îi determini, fără ezitări, particularităţile. Dar unui om care, pe deasupra, mai e şi părintele sau ruda dispărutei n-ai cum, până la probele contrarii, să-l analizezi şi să-i determini gradul de sinceritate. Într-adevăr, tatăl aflase de la cumnata adevăruri despre fiica sa, dar a greşit din punct de vedere civic prezentând miliţiei acest adevăr – certitudine sub semnul unor presupuneri şi probabilităţi.

II. A doua greşeală civică

Deci tatăl Valericăi Ştefan află anumite date importante de la cumnata sa. În mod firesc, cetăţeana Marina Bălu, mătuşa dispărutei, este invitată la 16 iunie la I.M.M.B. pentru a fi ascultată. Se prezintă. N-a fost zgârcită în relatări, drept care procesul-verbal de ascultare numără peste patru pagini. Nu voi reproduce integral documentul, ci îmi voi îngădui, apelând la procedeul publicistic „întrebare-răspuns”, să pun în lumină, respectând autenticitatea pieselor de la dosar, datele ce interesează cauza.

Întrebare: În ce relaţii aţi fost cu nepoata dv.?

Răspuns: Eram ataşată de ea, iar după moartea sorei mele, m-am ataşat şi mai mult de dânsa. Dormea uneori la mine, mânca, îmi povestea de-ale ei...

Întrebare: Ce prieteni, prietene a avut? Întreţinea relaţii intime cu cineva?

Răspuns: N-am reuşit să-i cunosc prietenii, prietenele sau dacă întreţinea vreo relaţie intimă cu cineva. Ştiu doar că dintre colegele de serviciu cea mai apropiată îi era Ioana

Ţipei.
Întrebare: Şi dintre colegi?
Răspuns: După înhumarea sorei mele, asta s-a petrecut la 30 martie 1966, Valerica a rămas câteva zile acasă. Ziua rămânea singură, seara însă veneam şi eu, ca să nu doarmă singură, într-una din zile mi-a spus c-o să treacă pe la dânsa un coleg, unul Adrian Şerbu, care a fost şi la înmormântare, ca să-i aducă salariul. Faptul acesta, că Adrian Şerbu fusese la înmormântare şi că în ziua aceea urma să-i aducă salariul, nu mi-a creat vreo bănuială.
Întrebare: Ce alte amănunte intime despre viaţa nepoatei dv. ne puteţi relata?
Răspuns: Cred că era pe la sfârşitul lunii iunie (1966, N.A.), într-o după-amiază, când nepoata mea mi-a telefonat şi m-a rugat să vin imediat la dânsa, deoarece este bolnavă. M-am dus. Când m-a văzut, a început să plângă şi să-mi spună că are o hemoragie puternică, că stătuse pe treptele de ciment din faţa casei şi răcise.
Întrebare: Şi care era adevărul?
Răspuns: Am chemat „Salvarea” care a transportat-o la Maternitatea raionului Tudor Vladimirescu. Acolo, medicul a constatat că nepoata suferise un avort spontan...
Întrebare: Aţi aflat cine era bărbatul?
Răspuns: Atât eu, cât şi fiica şi nora mea am încercat în mod discret să aflăm cu cine a întreţinut relaţii, dar n-am reuşit.
Întrebare: Cumnatului dumneavoastră ce i-aţi spus?
Răspuns: Nu i-am spus adevărul. Valerica m-a rugat să nu care cumva să-i spun, că dacă tatăl ei află cumva cauza hemoragiei, atunci ea se sinucide.
Întrebare: Vă daţi seama că orice amănunt intim din viaţa Valericăi Ştefan ne poate ajuta s-o găsim. Ce mai ştiţi? Povestiţi-ne!
Răspuns: În luna august 1966, Valerica a plecat în concediu, pe litoral. Nu ştiu în ce staţiune. La întoarcere, mi-a povestit că, în concediu, a cunoscut-o pe Tania Boeru din Braşov, iar după câteva zile pe amantul ei, un oarecare

Mircescu, în etate de 60 ani, dar un bărbat foarte bine. Au petrecut împreună. Cu acest prilej, a mai cunoscut un turist străin, foarte drăguţ. Este necesar să precizez că Mircescu a invitat-o pe Valerica să facă împreună o excursie în R.D.G. Prin septembrie, după ce a venit de la mare, a venit la mine şi mi-a spus că pleacă din nou pe litoral, într-o deplasare...
Întrebare: Chiar într-o deplasare?
Răspuns: Am bănuit că nu-i vorba de o deplasare şi am ţinut să-i atrag atenţia să nu care cumva să facă vreo greşeală. Mi-a jurat pe mormântul mamei sale că n-o să mai facă nici o greşeală.
Întrebare: Cu aceşti amici din Braşov a mai ţinut legătura?
Răspuns: A primit o scrisoare de la Mircescu care o invita acolo. Ştiu că în decembrie 1966 a plecat pentru câteva zile la Braşov, împreună cu colega ei. Ioana Ţipei. Când s-a înapoiat, mi-a povestit că a petrecut foarte bine, că a fost la restaurant cu Mircescu care s-a purtat foarte frumos cu dânsa... Abia mai târziu, am aflat că acest Mircescu i-ar fi propus Valerică să trăiască cu el şi ea l-a refuzat.
Întrebare: De unde cunoaşteţi acest amănunt?
Răspuns: Chiar de la nepoata mea. În ajunul sărbătorilor, mi-a spus că aşteaptă de la Braşov un brad. Văzând că nu l-a primit, am întrebat-o: „Ce-i cu Mircescu şi cu bradul făgăduit?”, iar ea mi-a răspuns: „Dă-l încolo că a fost porc, mi-a propus să-i devin amantă şi l-am refuzat”.
Întrebare: În ultima vreme, n-aţi observat nimic neobişnuit în ţinuta exterioară a nepoatei?
Răspuns: Cu toţii am observat, nu cu mult înainte de dispariţie, că Valerica începe să se îngraşe. Ba nora mea a întrebat-o ce are că se îngraşă aşa de mult, întrebare pe care i-am pus-o şi eu şi la care mi-a răspuns că nu are nimic, că-mi seamănă mie şi de aceea se îngraşă. Nora mea i-a recomandat să mănânce mai puţin.
Întrebare: Credeţi că era însărcinată?
Răspuns: N-am văzut nici o schimbare în felul ei de a fi, deci n-am putut să-mi lămuresc dacă ar fi putut să fie sau nu însărcinată.
Întrebare: Vă gândiţi oare la un bărbat cu care Valerica ar fi

putut să întreţină legături?
Răspuns: Ştiu eu? Poate că ce o să vă spun acum este demn de luat în seamă, în perioada când mama ei încă nu murise şi era internată la spitalul Caritas, a cunoscut acolo un medic – Naşcu – chirurg. Acest medic e în vârstă – să aibă 60 de ani – are maşină şi de foarte multe ori mergea cu Valerica după medicamente pentru mama ei. După decesul mamei, ea a continuat să se plimbe cu doctorul Naşcu. În jurul datei de 1 mai 1966, Valerica s-a întâlnit cu el în Piaţa Unirii şi au mers împreună cu maşina. După câte ştiu, i-a propus s-o ducă la el acasă, la un coniac, dar ea a refuzat.
Întrebare: Totuşi, n-aţi observat nimic neobişnuit în conduita sa?
Răspuns: Neobişnuit?! Să vedeţi, cu o săptămână înainte de dispariţia ei, am fost împreună la cimitir, la mormântul mamei sale, unde n-a plâns. Curios mi s-a părut faptul că după asta s-a oprit la mormântul unei tinere de 18 ani, pe care n-a cunoscut-o, dar a aflat că ar fi murit intoxicată, şi a început să plângă foarte tare, atât de tare că n-am putut s-o liniştesc.
Întrebare: Când aţi vorbit ultima oară cu Valerica?
Răspuns: În seara zilei de 17 martie, mi-a dat un telefon din oraş, dar n-a vorbit cu mine, ci cu noră-mea.
Întrebare: Şi ce i-a spus?
Răspuns: S-a scuzat că n-o să poată să treacă sâmbătă după-amiază pe la noi, că trebuie să facă nişte cumpărături şi că în mod sigur duminică seara va veni pe la noi.
Întrebare: Avea, deci, asupra ei o sumă de bani?
Răspuns: Tot cu o săptămână de zile înainte de dispariţie, am văzut la ea un pachet de câte o sută. Mi-a zis că are în jur de 2 000 lei şi că-i păstrează până la leafă ca să facă cumpărături pentru parastasul mamei.

Marina Bălu a semnat procesul-verbal de ascultare la 16 iunie 1967, deci la două luni după dispariţia Valericăi Ştefan. Se poate lesne presupune durerea care s-a aşternut asupra familiei bătrânului Ştefan – întrebări chinuitoare,

nopţi de insomnie, apoi acea nesfârşită şi epuizantă aşteptare... Poate totuşi nu i s-a întâmplat nimic... Poate că totuşi se întoarce... Poate că totuşi miliţia are s-o găsească. Miliţia, desigur, în cele din urmă a găsit-o. Ce-i drept, după doi ani şi jumătate, dar a găsit-o. De aceea, analizând cazul şi din punct de vedere civic, suntem îndreptăţiţi să ne întrebăm: „Oare familia dispărutei a ajutat cu sinceritate autorităţile? Oare mătuşa Valericăi Ştefan a relatat, la data ascultării, tot ceea ce ştia despre nepoată?”

Vom răspunde la aceste întrebări nu cu intenţia de o mustra familia Ştefan, şi aşa îndeajuns de încercată, ci pentru a dezvălui opiniei publice ce poate genera, în procesul cercetărilor poliţieneşti, un act de nesinceritate.

Aşadar, a fost ascultată mătuşa Valericăi Ştefan. Ce motiv ar fi avut miliţia să nu se încreadă în spusele acestei femei profund îndurerate de dispariţia nepoatei? Desigur, nici unul. Chiar dacă unele mărturii sunt echivoce. Ca de pildă: „N-am văzut nici o schimbare în felul ei de a fi, deci n-am putut să mă lămuresc dacă ar fi putut să fie sau nu însărcinată”. Marina Bălu indică un nume – Adrian Şerbu – fost coleg cu Valerica „la vechiul ei serviciu”. În consecinţă este ascultat şi A. Ş. care, din capul locului, mărturiseşte:

a) ...că a trăit cu V. Şt. şi că se întâlnea în zilele libere la ea acasă;

b) ...că ştia de avortul spontan suferit de V. Şt. în vara lui 1966;

c) ...că a mai trăit cu dispăruta şi după ce s-a întors din concediu;

d) ...că din luna octombrie 1966, după apariţia Decretului de lege cu privire la întreruperea cursului normal al sarcinii, au rupt legăturile;

e) ...că de când Valerica Şt. s-a transferat la un alt serviciu, n-a mai întâlnit-o. Nu ştie unde ar fi putut să dispară.

Marina Bălu mai indică un nume – Dan Mircescu – şi o localitate – Braşov. Cercetările se extind. Este ascultat şi „bătrânul cavaler” din Braşov. „Da, m-am întâlnit cu Valerica Ştefan, la începutul lunii decembrie, chiar la Braşov.” „Da, i-am reţinut camera la hotel «Sport».” „Da, i-

am făcut anumite propuneri, dar ea le-a refuzat. Mi-a confiat că a trăit cu un turist străin, că a rămas însărcinată şi că era în căutarea unei soluţii

Continuându-se cercetările şi la noul loc de muncă, unde se stă de vorbă şi cu Ioana Ţipei, se constată următoarele:

A fost încadrată prin transfer de la 1 februarie 1967. S-a dovedit o funcţionară conştiincioasă. În ziua dispariţiei, Valerica Ştefan s-a comportat normal. În cursul dimineţii i-a solicitat şefului permisiunea să plece de la serviciu mai devreme, motivând că ar avea de rezolvat unele probleme familiale, cum ar fi parastasul mamei. Şeful a refuzat să-i satisfacă cererea, căci fixase o şedinţă. Totuşi, i-a atras atenţia: „Dacă şedinţa o să se termine mai devreme, o să poţi pleca!” în faţa acestui refuz categoric, Valerica Şt. s-a arătat nu numai nemulţumită, ci şi neliniştită: se vede treaba, i se strica o combinaţie. Totuşi, V. Şt. a avut posibilitatea să plece cu o jumătate de oră înainte de terminarea programului redus de sâmbătă.

Ioana Ţipei declară că Valerica Ştefan i-a spus că pleacă să facă nişte cumpărături pentru parastas.

La 23 iunie 1967, colectivul de lucrători de miliţie ai I.M.M.B. împuternicit cu rezolvarea cazului de dispariţie se întruneşte pentru a trece în revistă rezultatele primelor verificări, în vederea elaborării ipotezelor şi a unui plan de măsuri. O întrebare domină discuţiile: „A fost sau nu Valerica Ştefan, la data dispariţiei, însărcinată?” Un răspuns precis la întrebare ar orienta investigaţiile în direcţii exacte. Părintele dispărutei afirmă „Cred că era... este o presupunere şi nu o certitudine.” Şi adaugă: „De la cumnata mea am aflat că înainte de dispariţie şi-a manifestat dorinţa să meargă la Giurgiu”. Relatările cumnatei întăresc ideea de presupunere şi nu de certitudine. „N-am putut să mă lămuresc dacă ar fi putut să fie sau nu însărcinată.” De Giurgiu nici pomeneală. Mircescu din Braşov declară: „...V. Şt. mi-a confirmat că a trăit cu un turist străin, că a rămas însărcinată şi că era în căutarea unei soluţii”. Să nu se fi destăinuit dispăruta mătuşii? N-ar fi fost exclus, dacă ţinem

seama de accidentul din iulie 1966. Şi-apoi, V. Şt. îi dezvăluise lui Mircescu taina la începutul lui decembrie, iar dispariţia sa a fost înregistrată după aproape patru luni. Poate că, în acest răstimp, Valerica să fi găsit o posibilitate ilegală de a-şi întrerupe cursul normal al sarcinii. Şi-apoi, de ce i s-ar fi destăinuit lui Mircescu şi Ioanei Ţipei nu, colegă şi prietenă intimă cu dispăruta? „A plecat cu jumătate de oră mai devreme, declară Ioana Ţipei. Mi-a spus că pleacă să facă nişte cumpărături pentru parastas.”

Unde-i adevărul? E oare cineva interesat să-l ţină ascuns? Dacă da, de ce? În căutarea unor răspunsuri, lucrătorii miliţiei hotărăsc să stea din nou de vorbă atât cu Marina Bălu, cât şi cu Ioana Ţipei.

La 24 iulie 1967, Marina Bălu este invitată la I.M.M.B. şi rugată să contribuie la elucidarea câtorva chestiuni.

— Aţi văzut la nepoata dumneavoastră o sumă de bani. De unde ar fi putut să o aibă?

— Ştiu că aceşti bani – 2 000 – îi avea împrumutaţi de la o persoană pe care n-o cunosc, prin prietena sa, Ioana Ţipei.

— Pentru ce o fi avut nevoie să împrumute atâţia bani?

— Nu-mi amintesc...

(În declaraţia de la 16 iunie M. B. afirma: „...pentru a face cumpărături pentru parastas”, ceea ce corespundea cu ceea ce relatase Ioana Ţipei, la locul de muncă.)

— Să fi întreţinut Valerica Ştefan relaţii intime cu un turist străin?

— Nu cunosc ca nepoata mea să fi avut relaţii intime cu un turist străin.

(Un răspuns categoric. Credibil. După acel avort spontan care-i permisese mătuşii să-i afle un secret nu plăcut, V. Şt. avea toate motivele să se ascundă faţă de M. B.)

— În declaraţia sa, cumnatul dv. şi tatăl dispărutei afirmă textual: „...că e probabil ca fiica mea să fi fost gravidă şi că ar fi manifestat dorinţa să plece la Giurgiu”. Mai declară că ştia de această „probabilitate” de la cumnata sa. În această chestiune, ce ne mai puteţi spune?

— Imediat după dispariţia Valericăi, am aflat de la Ioana

Ţipei că nepoata mea, cu banii care-i avea, a plecat în direcţia Giurgiu; mi-a mai spus că Valerica era însărcinată... (Observaţi! Dintr-o dată, au apărut câteva elemente noi:

a) Banii pe care V. Şt. îi avusese asupra ei erau destinaţi nu parastasului, ci unui alt scop.

b) Ioana Ţ. ştia că V. Şt. era însărcinată şi că, în ziua dispariţiei, a plecat în direcţia Giurgiu. Fapt pe care i l-a relatat Marinei Bălu imediat după dispariţia Valericăi.

c) Nici mătuşa, nici prietena intimă a dispărutei n-au dezvăluit de la bun început miliţiei aceste amănunte foarte importante.)

III. Adevărul

Întrebare: Tovarăşe locotenent-colonel, constat că în faza asta au început să apară, în declaraţiile unor cetăţeni, nepotriviri evidente. De exemplu, pe de o parte reiese că Marina B. a întârziat să vă dezvăluie la vreme câteva elemente-cheie, iar pe de altă parte, că una a spus Ioana Ţipei mătuşii dispărutei şi alta miliţiei. Cum v-aţi descurcat?

Lt. col. Pavel Ştefan: Trebuie să precizez că încă nu apucasem să trecem la faza elaborării ipotezelor. Prima noastră datorie era să stabilim împrejurările în care V. Şt. a dispărut. Urmărind acest scop, am trecut din nou la ascultarea Ioanei Ţipei. Desigur, privit în perspectiva timpului scurt, dosarul vă pare astăzi cam simplist, deoarece acum îi cunoaşteţi dezlegarea. Dar noi, pe atunci, nu ştiam nimic, aveam în faţa noastră nişte cetăţeni îndureraţi, – rude şi prieteni ai dispărutei – pe care noi îi ascultam fără nici o prejudecată.

De pildă, în zilele acelea, Ioana Ţ. era gravidă. Nu-i de loc plăcut să chestionezi o femeie care peste puţin timp urma să nască. După reascultarea mătuşii dispărutei, am invitat-

o pe Ioana Ţ. la noi şi am rugat-o, ceea ce n-am făcut întâia oară, să ne relateze mai pe larg împrejurările în care V. Şt. a dispărut...
Întrebare: Şi a fost receptivă?
Răspuns: Foarte.... Căutaţi la dosar procesul-verbal de ascultare din 25 iulie 1967, care numără vreo 6–7 pagini. După ce o să-l citiţi, o să vă rog să ne spuneţi dacă am fi avut vreun motiv să punem sub semnul nesincerităţii relatările acestei femei gravide, căreia nu i s-ar fi întâmplat absolut nimic dacă ar fi rostit fără nici un echivoc adevărul.

Ofiţerul cu care am stat de vorbă a pus în mod deosebit accentul pe cuvintele – *fără nici un echivoc*. Sensul acestora l-am înţeles şi mai pregnant după ce am citit şi recitit documentul invocat de ofiţer, care se afla inclus la dosarul penal al cauzei... Mă voi limita să reproduc numai pasajele mai deosebite şi care, prin caracterul lor echivoc, au avut asupra cercetărilor un efect nu prea plăcut.

– *Când a aflat Ioana Ţipei adevărul*? „În luna ianuarie 1967 (în perioada asta, cele două prietene nu lucrau nicăieri. Aşteptau să li se aprobe transferul la noul serviciu. N.A.), am făcut împreună o vizită unei doamne – Matilda Ionaşcu – (...) Mai erau acolo şi alte femei. S-a discutat şi de noua lege cu privire la întreruperea cursului normal al sarcinii (...) După ce am plecat de la Matilda I., Valerica mi-a mărturisit că a rămas însărcinată cu turistul pe care l-a cunoscut în luna septembrie, când a fost trei zile pe litoral.”

– *A mai întreţinut relaţii, în perioada asta, şi cu alţi bărbaţi*? „Tot în luna ianuarie, am auzit când a chemat de la un telefon public un inginer.” {Nu ştia cine e. N.A.)

– Ce a sfătuit-o I. Ţ.? „Valerica dorea să aibă acest copil. I-am propus să se căsătorească (...). I-am sugerat ideea de a se ascunde undeva şi să nască (...). Am încercat s-o determin să mărturisească mătuşii sale.”

– *Când a aflat de intenţia V. Şt.*? „Pe data de 20 februarie mi-a cerut un împrumut de 2 000 de lei pe care i-am luat din altă parte (...) Mi-a spus că are nevoie de 1 000 de lei pentru parastasul mamei sale şi 1 000 de lei ca să încerce să facă o intervenţie. Aceşti bani i-am dat (...) nu mi i-a

restituit. În total, la dispariţie, Valerica avea să-mi dea 2 900 de lei. (În luna decembrie 1966, Ioana Ţipei îi mai împrumutase prietenei 900 de lei. N.A.) Fiind şi eu însărcinată, i-am propus să nască copilul şi să-l botezăm împreună.”

– *Matilda Ionaşcu ştia de starea dispărutei*? „Precizez că M. I. ştia încă de la sfârşitul lui ianuarie sau începutul lunii februarie că Valerica este însărcinată, iar printre sfaturile ce i le-a dat a fost şi acela să nască copilul, că-l va creşte ea, căci în curând va ieşi la pensie.”

– *Ce i-a spus Valerica Ştefan în ziua dispariţiei*? „Nu-mi amintesc precis (e şi firesc, I. T. a fost reascultată la 25 iulie 1967. N.A.), era vineri 17 martie sau sâmbătă dimineaţa, 18 martie, când mi-a mărturisit că pleacă la Giurgiu pentru a face o intervenţie. Mai mult nu mi-a spus. În cursul zilei de 17 sau 18 martie, dimineaţa, V. Şt. a dat mai multe telefoane, nu ştiu ce a discutat, deoarece a folosit un telefon din alt birou.”

– *Ce îşi mai aminteşte în legătură cu turistul străin*? „Revin şi arăt că încă din luna ianuarie, când am întrebat-o când se va mai vedea cu turistul, mi-a spus că în martie va face o excursie în Bulgaria, unde respectivul o va căuta la Balkanturist. Tot în ideea unei intervenţii chirurgicale. Nu ştiu dacă la dispariţie a plecat şi ea cu străinul dar este posibil acest lucru.

– *Ce mai adaugă în final*? „După dispariţia Valericăi, numita Matilda I. mi-a relatat următoarele: Că atunci când Valerica a fost fără mine la ea, a fost şi doamna aceea care s-a eliberat din detenţie şi că în discuţiile pe care le-au purtat a rezultat că în detenţie era şi o femeie condamnată pentru provocare de avorturi clandestine. Mă gândesc că Valerica să nu fi intrat în legătură cu femeia care a fost la Matilda I., care la rândul ei s-o fi pus în legătură cu cea care a fost condamnată pentru avorturi clandestine.”

Cu acest pasaj se încheie documentul semnat de către Ioana Ţipei. La întrebarea ofiţerului de miliţie: „Aţi spus totul? Nu mai aveţi nimic de adăugat şi care ar putea să ne

ajute?”, martora a răspuns: „Am spus tot ce ştiu”.

Deci, două surse principale au stat la baza stabilirii împrejurărilor în care Valerica Ştefan a dispărut şi la elaborarea ipotezelor criminalistice menite să ofere familiei un răspuns concret la întrebarea „Unde a dispărut V. Şt.?” Pornind de la considerentul că nu există nici un motiv de a suspecta sinceritatea celor doi martori, colectivul de lucrători de miliţie a trecut urgent la enunţarea ipotezelor. Iată-le:

1. Valerica Ştefan, în urma unor relaţii amoroase, o rămas însărcinată (era în luna a cincia) şi, nefiind căsătorită, pentru a nu se face de ruşine, a procedat la întreruperea sarcinii în urma căreia ar fi putut înceta din viaţă în timpul intervenţiei; persoana care a operat-o ar fi putut ascunde cadavrul sau să-l distrugă.

2. V. Şt. ar fi putut pleca în străinătate (legal, prin ONT, sau clandestin folosindu-se de unele împrejurări deosebite). Din verificările efectuate a rezultat că ar fi rămas însărcinată cu un turist străin. Înainte de dispariţie i-a destăinuit lui M. D., cunoştinţa din Braşov, dorinţa de a pleca, cu scopul de a scăpa de sarcină.

3. Este posibil ca dispăruta să stea ascunsă la cineva (rude, prieteni, bărbaţi) până ce va da naştere copilului (uneori a manifestat dorinţa de a lăsa copilul), după care, eventual, să-l abandoneze sau să-l ofere cuiva spre a-l înfia, ca apoi să-şi facă apariţia fără copil – în ideea de a-şi salva onoarea.

4. E posibil ca Valerica Şt., însărcinată fiind, să fi contractat o căsătorie, fie cu unul din bărbaţii cu care a avut relaţii sexuale şi a rămas însărcinată, fie cu un alt bărbat care a acceptat-o aşa, iar acum stă ascunsă în aşteptarea copilului.

5. Ca urmare a modului contradictoriu în care V. Şt. s-a manifestat (fiind însărcinată), este posibil ca dispăruta să se fi sinucis şi să figureze la capitolul „cadavre neidentificabile”.

6. Mai este posibil ca dispăruta să fi reuşit să-şi întrerupă sarcina, însă fiindu-i teamă că va fi trasă la răspundere

penală (situaţia ei devenise publică), să stea ascunsă într-o localitate mai îndepărtată unde nu este cunoscută şi, pesemne, să se fi angajat undeva.

Şase ipoteze! Ele nu s-au născut dintr-un joc gratuit al imaginaţiei, ci din analiza datelor concrete oferite de către principalele surse de informare. În prezent, cele şase ipoteze par de prisos, dar atunci fiecare corespundea unei stări de fapt. Care din ele s-a dovedit, în cele din urmă, cea adevărată?

Întrebare: Aţi pornit simultan la transpunerea în acţiuni concrete a ipotezelor?

Lt. col. Ştefan Pavel: Da. E un principiu.

Întrebare: Erau oare necesare toate cele şase ipoteze care au determinat un volum mare de muncă?

Răspuns: Erau. Astăzi, însă, analizând dosarul, pot afirma că acest caz de dispariţie s-ar fi putut rezolva în decursul unei săptămâni, dacă... Vedeţi dumneavoastră, în această canava a dramei lui V. Şt. există un personaj feminin, Ioana Ţipei. Această tânără femeie căsătorită deţinea, de fapt, cheia întregului caz. Dacă n-ar fi căzut pradă fricii, ea ar fi putut, din capul locului, să ne-o dea, dar frica a aruncat-o în braţele laşităţii. A fost nevoie de luni şi luni de zile ca ea să ne spună adevărul integral... Pare absurd, dar asta-i realitatea.

...Da. E şi părerea mea. Cazul s-ar fi putut rezolva într-un termen mult mai scurt, dacă mătuşa dispărutei n-ar fi dorit, în ciuda adevărului pe care-l ştia, s-o „ocrotească” pe Ioana Ţipei, dacă această prietenă, în acelaşi timp şi colegă, nu s-ar ti dovedit laşă şi n-ar fi ascuns adevărul. Mi-aş îngădui şi eu să afirm că întregul volum al investigaţiilor, costisitor de altfel, a fost determinat de laşitatea Ioanei Ţ.

Cele şase ipoteze s-ar fi putut reduce la una singură, dacă cele două martore ar fi avut un dram de conştiinţă civică, dacă ar fi avut curajul să mărturisească în vara anului 1967 ceea ce au mărturisit abia în octombrie 1969, când dosarul „Un caz de dispariţie” era de acum rezolvat.

Iată ce ştia de fapt Ioana Ţipei în ziua dispariţiei prietenei

sale intime:

„La începutul lunii februarie 1967, fiind cu Valerica Şt. la locuinţa Matildei Ionaşcu, am spus acesteia că prietena mea este gravidă, în luna a treia sau a patra (...) Către sfârşitul lunii februarie 1967, V. Şt. mi-a spus că a fost cu o zi înainte la M. I. unde a cunoscut-o pe Corina Savu care s-a eliberat din detenţie... (...) După dispariţia Valericăi, la 20 martie, am discutat cu Matilda I., cu care ocazie mi-a spus că, Corina Savu când a venit din detenţie a povestit că s-a împrietenit cu o moaşă din Giurgiu, care a fost condamnată pentru provocarea unor avorturi şi că o femeie ar fi decedat... moaşa asta s-a eliberat o dată cu C. S. şi cu o altă femeie. I-am zis doamnei Matilda I. că Valerica a plecat de sâmbătă de la serviciu spunându-mi că îşi face o întrerupere de sarcină la o moaşă din Giurgiu, de unde nu s-a mai întors. Abia atunci am făcut legătura că probabil Valerica a luat legătura cu Corina Savu şi a plecat la Giurgiu în vederea avortului.”

„La 18 martie, după ce a luat salariul, Valerica Ştefan s-a învoit de la serviciu la ora 14,30 spunându-mi *că pleacă la o moaşă la Giurgiu, pentru o întrerupere de sarcină, împreună cu o femeie din Bucureşti.”*

Ce ştia şi ce a tăinuit Marina Bălu în faţa organelor de urmărire penală:

„La 20 martie 1967, văzând că Valerica nu vine, am telefonat la serviciu. Mi s-a spus că lipseşte. A doua zi (la 21 martie N.A.), m-am dus la cumnatul meu. Nu venise nici el acasă. Am telefonat din nou la serviciu şi am vorbit cu Ioana Ţipei (...) Ioana Ţ. s-a învoit de la serviciu şi împreună cu noră-mea au venit acasă la mine, cu care ocazie mi-a spus că Valerica era gravidă, în luna a cincia, şi că a plecat la Giurgiu în vederea unei intervenţii chirurgicale. Ioana Ţ. mi-a relatat că a insistat să nu avorteze, întrucât sarcina este mare şi s-ar putea ivi complicaţii. Disperată, Ioana Ţipei mi-a zis că nu ştie la cine s-a dus şi nici împrejurările plecării. M-a rugat în mod insistent să nu spun nimănui că Valerica Ştefan era gravidă. Mi-a mai spus că nepoată-mea a rămas gravidă cu un turist străin (...). Pentru a nu-i face

rău Ioanei Ţipei şi în speranţa că Valerica se va întoarce, eu nu i-am spus cumnatului meu că Valerica era gravidă (...).”

„După câteva săptămâni, I. Ţ. a revenit la locuinţa mea insistând să nu spun la nimeni că V. Şt. a pleca la Giurgiu, fiindu-i teama de consecinţe.”

Aşadar, adevărul a ieşit la suprafaţă, relevând un aspect pe lângă care legiuitorul n-ar trebui să treacă indiferent. În fond, ofiţerii de miliţie au fost în mod conştient induşi în eroare. De aici, a rezultat şi un volum inutil de muncă. Şase ipoteze! Doi ani şi jumătate de intense investigaţii! Cât o fi costând oare în lei acest volum de muncă? Ce ar fi dacă celor care, în mod deliberat, induc în eroare autorităţile, li s-ar imputa sumele respective?

IV. Ipoteza nr. 1

Desigur, dumneavoastră, dragi cititori, sunteţi curioşi să aflaţi deznodământul acestui caz. Unde, cum şi în ce împrejurări a dispărut tânăra Valerica Ştefan?

Vă reamintiţi cum suna ipoteza nr. 1, enunţată de către colectivul de lucrători de miliţie însărcinat cu elucidarea dosarului?

1. „Valerica Şt. în urma unor relaţii amoroase, a rămas însărcinată (era în luna a cincia) şi, nefiind căsătorită, pentru a nu se face de ruşine, a procedat la întreruperea sarcinii, în urma căreia ar fi putut înceta din viaţă în timpul intervenţiei, iar persoana care a operat-o ar fi putut să ascundă cadavrul sau să-l distrugă.”

Cu tristeţe mă văd nevoit să consemnez că Valerica Ştefan a cunoscut un deznodământ aidoma celui enunţat în ipoteza nr. 1. Instinctul poliţist s-a dovedit a fi în cele din urmă, la înălţime. Iată cum s-au petrecut faptele.

Preludiul. În ianuarie 1967, în aşteptarea transferului,

cele două prietene – Valerica Ştefan şi Ioana Ţipei – au încetat să se mai ducă la serviciul lor de la D.C.S., dar pentru a-şi induce în eroare familiile care nu fuseseră informate de transfer, cele două prietene „plecau” în fiecare dimineaţă la „slujbă”, ca şi când n-ar fi intervenit nimic în viaţa lor. Orele „de lucru” şi le petreceau în chip şi fel, ba la film, ba făcând vizite. Valerica însă continua să fie frământată – intrase în luna a treia. I. Ţ. o introdusese în casa Matildei Ionaşcu. Aici, după un timp, face cunoştinţă cu Corina Savu, o femeie care abia se eliberase din detenţie. De la ea, Valerica afla de existenţa în oraşul Giurgiu a unei moaşe – Popescu Trandafira zisă Angela – care şi ea se eliberase din detenţie, unde ispăşise o condamnare pentru provocarea unui avort cu consecinţe mortale. Îi cere adresa. Corina Savu nu cunoaşte adresa moaşei, dar poate s-o pună în legătură cu Vasilescu Aurelia zisă Reli, o altă colegă de detenţie, care se află în legătură cu Popescu Trandafira.

Desigur, urmărind firul Matilda Ionaşcu-Corina Savu, lucrătorii de miliţie au ajuns la 1 august 1967 şi la domiciliul Aureliei Vasilescu zisă Reli, căsătorită, mamă a unui copil. Faptul că V. A. suferise o condamnare de un an pentru neglijenţă în serviciu nu acorda organului de urmărire penală dreptul de a o suspecta în legătură cu dispariţia Valericăi Ştefan. Întreţinea Vasilescu A. legături cu moaşa din Giurgiu? Şi dacă da, care era natura acestor legături? Bătuse oare Valerica la uşa casei din Calea Călăraşi unde domicilia pe atunci Aurelia Vasilescu?

„Cu toată răspunderea declar că după eliberarea din penitenciar, scria la 1 august 1967 Vasilescu Aurelia zisă Reli, nu am vorbit nimănui despre profesia Angelei, n-am dat nimănui adresa ei, ceea ce ar fi creat posibilitatea unei legături pentru provocare de avorturi.”

Chestionată, Vasilescu Aurelia nu nega legăturile de prietenie cu Popescu Trandafira, ba, din când în când, mărturisea ea, o vizita şi la Giurgiu. Iar uneori moaşa îi întorcea vizita. În vara anului 1967 a stat chiar mai multă vreme la dânsa.

La rându-i, şi Popescu Trandafira declară la 10 noiembrie 1967 următoarele:

„Cât timp am stat la Bucureşti (adică la prietena sa), n-am auzit de numele numitei Valerica Ştefan.”

Tu, criminalist, într-o primă etapă a cercetărilor, poţi să suspectezi, dar pentru ca să treci la etapa următoare, de acuzare, ai nevoie de probe. Altfel, rişti să calci legea. Altfel, nici procuratura nu-ţi dă curs acţiunii. Cele două prietene aveau toate datele pentru a fi bănuite – cu antecedente penale, nu lucrau nicăieri. Dar, ce folos? Lipseau probele... Unde mai pui că în discuţiile purtate cu lucrătorii de miliţie, cele două femei se arătau calme, liniştite. Totuşi, pista n-a fost abandonată. Perseverenţa a fost şi este una din trăsăturile de bază ale criminalistului... O primă bombă explodă la 16 ianuarie 1968, când Vasilescu Constantin, soţul Aureliei, se prezentă la I.M.M.B. cerând să stea de vorbă cu ofiţerul care, în câteva rânduri, îi trecuse pragul casei pentru a discuta cu soţia sa. Fu primit şi iată ce declară în scris:

„În luna martie 1967, ziua n-o ştiu precis, dar ţin minte că era într-o sâmbătă, soţia mea Aurelia mi-a spus că trebuie să plece la Giurgiu cu o prietena, la numita Popescu Trandafira zisă Angela.

În aceeaşi zi, în jurul orei 14,20, a sunat telefonul. Am reţinut următoarele cuvinte ale soţiei: «Vino repede, sunt îmbrăcată, te aştept”.

După o jumătate de oră a apărut o tânără înaltă, brunetă. A fost de faţă şi d-na Weber. Au plecat împreună (...) Luni seara, am întrebat-o unde e fata cu care a plecat, mi-a spus că a plecat din Giurgiu duminică...”

Lui Vasilescu Constantin i se arătă fotografia dispărutei. Recunoscu pe tânăra înaltă şi brunetă care plecase împreună cu soţia sa la Giurgiu. După care adăugă:

„Fac precizarea că de multe ori am auzit-o pe soţia discutând cu Angela despre numita Valerica Ştefan.”

Şi declaraţia lui V. C. mai menţiona o situaţie puţin cam bizară. El i-ar fi mărturisit soţiei intenţia de a se prezenta la

miliţie pentru a o reclama, iar ea ar fi reacţionat în felul următor:

„«Dacă vei merge la miliţie şi vei spune ceva despre fata care a plecat la Giurgiu cu mine, de la noi din casă, ea are să spună că mi-a dat şi mie din banii pe care i-a luat de la această fată şi ca vei dovedi cu martori.» Eu am rămas mirat de această afirmaţie şi atunci am ajuns la concluzia că ea nu este străină de dispariţia acestei fete.”

Nu cumva să vă imaginaţi că o asemenea declaraţie a avut darul de a simplifica şi uşura deznodământul cercetărilor. Efectul a fost contrariu. Aflând de gestul soţului, Aurelia Vasilescu zisă Reli se grăbi să declare:

„Mi-a spus că în momentul când a fost chemat la miliţie a fost întrebat de numita Ştefan Valerica, a mai fost întrebat dacă el o cunoaşte pe această femeie şi că a răspuns că el ştie că ea a fost în casă la noi.

Mi-a zis că toate aceste date le-a spus organului de miliţie în scopul de a se răzbuna pe mine şi în cazul în care nu va reuşi să facă acest lucru prin miliţie, mă va omorî...

Precizez că Trandafira Popescu a fost în luna aprilie 1967 la noi şi a locuit un timp la mine urma să obţină un serviciu.”

Aureliei Vasilescu i se cere din nou să declare în scris dacă a cunoscut-o pe Valerica Ştefan „...precizez că n-am cunoscut nici o persoană cu acest nume şi nici în casă la mine n-a fost”.

Atunci, ce l-o fi determinat pe Vasilescu C. să-şi denunţe soţia? „De mai multă vreme e bolnav de nervi... A fost internat şi la Central, explică Aurelia Vasilescu... Relaţiile noastre sunt proaste... Mă urăşte... Vrea să scape de mine şi să-i rămână locuinţa.” Într-adevăr, verificările întreprinse de miliţie stabilesc că relaţiile între cei doi soţi sunt duşmănoase şi că autorul declaraţiei este suferind de nervi. Totuşi, Vasilescu C. vorbeşte de o tânără înaltă, brunetă, care a trecut prin casă şi, în acest sens, dă unele amănunte. De unde le ştia? Nu cumva din auzite? Să nu uităm că declaraţia lui Vasilescu C. a apărut la începutul anului 1968 şi că, între timp, soţia sa fusese invitată în

câteva rânduri la miliţie şi întrebată de „numita Valerica Ştefan”. De asemenea, lucrătorii de miliţie au vizitat-o de mai multe ori la domiciliu, interesându-se de relaţiile sale cu Popescu Trandafira. „Când a fost ultima oară la Giurgiu?” „Angela mai profesează?” „Când a fost moaşa în Bucureşti?” Aşadar, cu sau fără voia sa, Vasilescu C. era la curent cu mersul cercetărilor. El însă invocase şi un martor. Acesta a fost audiat, dar s-a dovedit străin de cazul Valericăi Ştefan. În concluzie, mai nimic din ceea ce dezvăluise Vasilescu Constantin organului de miliţie nu se putuse transforma în probe care să îngăduie învinuirea soţiei sale.

Întrebare: Tovarăşe căpitan Georgescu, sunteţi unul dintre lucrătorii de miliţie care a acţionat în această fază a cercetărilor. Ce ne puteţi împărtăşi?

Cpt. Georgescu Ion: De fapt, această fază premergătoare finalului s-a rezumat la strângerea de probe. Reli nega că ar fi avut vreun amestec în dispariţia Valericăi Ştefan. Trandafira Popescu la fel. Totuşi, personajul cel mai dubios ni se părea a fi această moaşă, fără slujbă şi cu antecedente penale: provocarea unui avort mortal. În cele din urmă, ne-am pus întrebarea: „Mai profesează oare?” Un răspuns pozitiv ne-ar fi adus o probă. Chinuit de întrebarea de mai sus, mi-am amintit de un eşec al meu. Înainte de a fi trecut să lucrez la cazul de dispariţie, acţionasem într-o afacere cu o moaşă din Bucureşti, care când apărea, când dispărea. O tânără din Capitală era cât p-aci să-i cadă victimă. Am stat de vorbă cu dânsa. Asistase, pentru a mai prinde puţin curaj, la una din „operaţiile” moaşei şi mijloacele empirice ale acesteia au îngrozit-o. A renunţat la serviciile ei. A lăsat copilul. La întrebarea: „Cine-i moaşa?”, mi-a răspuns: „E din Giurgiu... doar atâta ştiu”. Ei bine, într-una din zile, „fantoma” din Giurgiu era să-mi pice în plasă dar printr-o întâmplare absurdă mi-a scăpat. De atunci, n-am mai dat de dânsa.

Întrebare: Şi cum aţi procedat în continuare?

Răspuns: Trecând să mă ocup de acest caz de dispariţie şi

lovindu-mă de Popescu Trandafira, moaşă din Giurgiu, am avut o tresărire. Amintindu-mi de eşec, mi-am zis că ar putea să fie o simplă coincidenţă, dar la fel de bine ar fi putut să fie vorba de una şi aceeaşi persoană. M-am văzut nevoit să reiau cazul tinerei care renunţase la serviciile „moaşei” din Giurgiu. Am mers cum s-ar spune din „clientă în clientă” şi nu m-am lăsat până ce nu am aflat numele „fantomei” – *Popescu Trandafira zisă Angola.*

Întrebare: De ce aţi acordat acestui moment atâta importanţă?

Răspuns: Popescu Trandafira ne declarase în scris că de când ieşise din penitenciar nu mai practicase, iar acum probele adunate de noi demonstrau contrariul: fosta deţinută continuase să profeseze clandestin „meseria”, folosindu-se de aceleaşi mijloace empirice care în 1966 pricinuiseră moartea unei femei. Pe baza probelor, Procuratura a îngăduit arestarea ei. Din clipa asta, neştiind exact pentru ce „clientă” a fost arestată, Popescu Trandafira s-a trădat.

Cum s-au petrecut faptele. Se cuvine să încep cu o precizare. Concluziile anchetei au stabilit că declaraţia lui Vasilescu Constantin – dincolo de mobilul care a iscat-o – cuprindea date reale. Într-adevăr, Valerica Ştefan intrase în legătură cu Vasilescu Aurelia zisă Reli. Aceasta li făgăduise tot sprijinul. A chemat-o la telefon pe Popescu Trandafira şi i-a comunicat că sâmbătă 18 martie, după amiază, soseşte cu cineva la dânsa. „Vino... o să te aştept la gară!” i-a răspuns prietena.

Sâmbătă, în ziua fatală, Valerica Ştefan s-a grăbit să ajungă la vreme la locuinţa „îngerului salvator”. Trenul pleca spre Giurgiu la ora 16. „Reli” o aştepta. Bărbatul le-a zărit plecând împreună.

În gara Giurgiu au fost întâmpinate de Popescu Trandafira care, în aceeaşi seară, îşi sărbătorea acasă la ea ziua onomastică. Din pricina asta, Valerica Şt. a fost condusă la domiciliul Măriei Constantinescu, femeie în etate, mamă a două fete, una din ele măritată, de aceea şi îndatorată faţă de moaşă. (Cu câteva zile în urmă îi provocase fiicei sale un avort.)

„La mine acasă nu se putea face nimic, declară Popescu Trandafira, aveam musafiri – părinţi, un unchi... Am aranjat cu Maria Constantinescu... Am pus-o să facă focul în cameră... să pregătească cele necesare... să încălzească apa...”

Şi în timp ce gazda pregătea „cele necesare”, dincolo, la locuinţa moaşei, petrecerea începuse. Sărbătorita îşi trăia din plin onomastica. În jurul orei 22,30 şi-a amintit de „clienta” din Bucureşti, şi-a lăsat musafirii şi, aşa cu chef cum era, s-a retras să se apuce de lucru. I-a aplicat şi Valericăi Ştefan metoda s-a primitivă. Apoi, după ce a liniştit-o şi a îmbrăcat-o, s-a reîntors să-şi reia petrecerea.

Peste două sau trei ceasuri, Maria Constantinescu a intrat în camera unde zăcea V. Şt. să vadă dacă tânăra avortase. A găsit-o într-o stare jalnică. A alergat la casa moaşei alarmând-o: „Hai că-i rău fetei”.

Povesteşte Popescu Trandafira zisă Angela: „M-am îmbrăcat, am mers la ea acasă (la Maria C., N.A.), unde am constatat că fata decedase. Corpul îi mai era cald, am frecat-o pe faţă, pe inimă cu spirt, însă a fost inutil. De faţă era şi Maria Constantinescu care a început să se agite, să plângă, spunând: «Aoleo, ce nenorocire a venit pe capul meu!» I-am cerut să se liniştească”.

Povesteşte Maria Constantinescu: „Se umflase, se îmbujorase, iar ochii îi lăcrimau... (E vorba de victimă. N.A.). Trandafira s-a apucat să-i facă masaje pe burtă (...) Valericăi Ştefan i s-a făcut şi mai rău, a mai vorbit, a întins de două ori picioarele, după care a decedat. Trandafira a lovit-o crezând că a leşinat. I-a luat pulsul, i-a pus o oglindă la gură. «Tanti Mărioară, mi-a spus, fata a murit»”.

Pe studioul unde de obicei dormea fiica gazdei, acum zăcea cadavrul unei tinere în vârstă de 22 de ani. Nu-i cunoşteau nici măcar numele. L-au aflat numai după ce au cotrobăit în geanta decedatei şi au dat de Buletinul de identitate. Atunci i-au silabisit şi numele...

Desigur, se petrecuse un fapt tragic, ireparabil. Cele trei femei se pomeniră brusc în faţa a două posibilităţi – a

mărturisi sau a ascunde. Dacă ar fi ales calea primei posibilităţi, ele ar fi dobândit în faţa justiţiei meritatele circumstanţe atenuante. Dar infracţiunea naşte infracţiune. Puţini la număr sunt infractorii în putere să se prezinte singuri la miliţie pentru a-şi mărturisi faptele. Cei moi mulţi sunt convinşi – şi aceasta reprezintă o trăsătură comună atât a infractorilor primari, cât şi a celor versaţi – că nu vor fi prinşi. Şi cele trei femei erau convinse că fapta lor odioasă nu va fi niciodată descoperită.

După omor. Cadavrul trebuia să dispară. Cum şi în ce fel? Şi iată – caz rar întâlnit – trei femei (două din ele mame) făcând sfat cum să scape de cadavrul tinerei din Bucureşti. Mai întâi au vrut să-l scoată încă în noaptea aceea în plin câmp şi să-l abandoneze, dar Maria Constantinescu le-a avertizat: „Ne descoperă miliţia cu câinii!” Apoi se gândiră să vâre cadavrul într-un sac, iar sacul să-l arunce în Dunăre. În cele din urmă, Trandafira Popescu propuse ca victima să fie îngropată chiar în grădina locuinţei Mariei Constantinescu. Operaţia însă nu putea fi întreprinsă decât în noaptea de duminică spre luni. Dar până atunci...

Au aruncat în foc actele Valericăi Ştefan. Au împărţit între ele banii, obiectele rămase.

Povesteşte Maria Constantinescu: „În casă la mine, au rămas paltonul, pantalonii supraelastici şi pantofii. Paltonul nu a fost purtat de nimeni. L-am împachetat şi l-am pus în şifonier. Pantofii i-am aruncat la gunoi. Chiloţii i-am spălat şi am făcut petice din ei. Ceasul victimei pe care Trandafira Popescu mi l-a oferit mie, i i-am dat Corneliei (fiica cea mare a Mariei C. N.A.), care l-a purtat până în luna septembrie 1967, când l-a pierdut...”

După împărţirea lucrurilor şi a banilor, Trandafira Popescu a sfătuit-o pe Maria C. să pună hârtie pe la ferestrele camerei unde zăcea Valerica Ştefan şi să încuie uşa. Complicea s-a conformat întocmai. Apoi, făcându-se târziu, cele trei s-au dus să se culce. Au dormit bine. Dimineaţă, duminică fiind, Trandafira Popescu şi Vasilescu Aurelia s-au dus la coafor, s-au făcut frumoase, au plătit din banii luaţi din poşeta victimei. După asta, au prânzit cu

poftă, ca şi când nimic nu s-ar fi petrecut. Spre seară, au ieşit la braţ şi s-au plimbat în centrul oraşului, vesele şi surâzătoare. Apoi au cinat şi s-au culcat. Pe la miezul nopţii, Vasilescu Aurelia şi-a trezit prietena, trimiţând-o la săpatul gropii. Maria Constantinescu o aştepta. Au săpat amândouă o groapă între doi nuci bătrâni. Locul fusese bine ales. Nu le zărise nimeni. După aruncarea cadavrului în groapă treaba a mers ceva mai uşor.

A mai ştiut cineva de cele petrecute? Din păcate, da. Fiica cea mare a Mariei Constantinescu, în vârstă de 19 ani, absolventă a unui liceu. Cinism? Inconştienţă? Frică? Cornelia C. a văzut cadavrul Valericăi Ştefan. Ne-o mărturiseşte chiar mama sa: „Am spus fiicei că femeia căreia Popescu Trandafira i-a provocat avortul a decedat. Ea s-a speriat, după care am intrat împreună în cameră unde se afla victima, am pus hârtie albă la geam, iar apoi am încuiat uşa (...). A doua zi, 20 martie 1967, am spus fiicei mele că în urma hotărârii luate cu Trandafira P., am îngropat-o pe victimă m curtea noastră, indicând şi locul.”

Iată cum se naşte complicitatea – din spaimă, laşitate, inconştienţă. Înţeleg până la un anumit punct tăcerea Corneliei C. – nu-i chiar atât de uşor să te duci la miliţie şi să-ţi denunţi mama, să-ţi denunţi propriul avort... Să fie oare mai uşor să porţi la mână ceasul victimei? Să fie oare mai uşor să te odihneşti pe o bancă aflată doar la un pas de locul unde se găsea îngropat trupul neînsufleţit al Valericăi Ştefan? Judecând după conduita Corneliei C., s-ar părea că da.

. . . . . .

Dosarul de urmărire penală nr 22145/1967! Un caz de dispariţie, la a cărui rezolvare s-a lucrat doi ani şi jumătate, în care vreme criminaliştii I.M.M.B. au luptat nu numai cu infractorii din umbră, ci şi cu prejudecăţile unor cetăţeni care, aşa cum sper să fi izbutit să demonstrez şi să conving, au barat ofiţerilor calea către stabilirea adevărului.

CONTRABANDISTUL ŞI VALIZA

Blitz-ul s-a declanşat. O flacără albă, orbitoare, mistui pentru o clipă lumina firească a încăperii. Aparatul ofiţerului de miliţie imortaliză, sub ochii perplecşi ai infractorului, corpul delict – o valiză „diplomatică” neagră de formatul unei cutii plate, de provenienţă străină. Sunt destui meşteri în lume dispuşi, la cererea clienţilor, să execute cu har şi ingeniozitate tot felul de obiecte care apoi, datorită poliţiştilor, devin corpuri delicte.

În cazul nostru, nu putem să nu sesizăm că stăpânul şi valiza se completau reciproc. Suntem, aş îndrăzni să afirm, în faţa unui efect deliberat. Linia elegantă şi distinsă a valizei te trimite cu gândul la diplomaţi şi diplomaţie şi nicidecum la contrabandă şi contrabandişti. Iar stăpânul – un bărbat înalt, spătos, cu o faţă măslinie – alături de obiect, pare mai curând un curier diplomatic decât un contrabandist internaţional. Judecând cu obiectivitate, trebuie să recunoaştem că „tipărirea” unei asemenea „cărţi de vizită exterioare* a fost concepută cu multă imaginaţie şi virtuozitate.

Cazul „contrabandistul şi valiza”, rezolvat cu succes de către o formaţiune a Direcţiei economice a Inspectoratului general al miliţiei, mi se pare deosebit de interesant pentru a fi supus unei radiografii. A lupta împotriva infractorilor este în general, o treabă dificilă, dar a lupta cu cei de talie internaţională este – de ce n-am spune-o? Însutit mai dificil. Să „stingem” însă lumina, să conectăm „*Röntgen*”-ul şi să încercăm să examinăm, în „semiobscuritatea cabinetului”

piesele dosarului însoţite, fireşte, de cuvenitele comentarii profesionale.

...Deodată, în încăpere răsună ţârâitul strident al soneriei de la intrare. Deşi era de mult în aşteptarea acestei clipe, dentistul I. L. tresări. Inima începu să-i bată înfricoşată. Genunchii i se înmuiară, dar teama, după ce i se împrăştie fulgerător în tot trupul, tot atât de fulgerător i se şi risipi. Ieşi din sufragerie în vestibul, răsuci încet cheia ca şi când ar fi dorit ca mişcările sale să nu fie auzite, după care deschise şovăitor. Străinul, pe care nu-l mai văzuse de vreo trei săptămâni, stătea acum drept şi crispat în pragul intrării. Fără să scoată o vorbă, îl pofti să intre. Numai în clipa aceea zări în mâna musafirului o valiză. Surise chinuit şi închise uşa în urma acestuia. Intrară amândoi în sufragerie şi, după ce se priviră lung şi bănuitor, străinul sparse tăcerea încăperii.

— Ai pregătit banii?

— Cum să nu?! răspunse dentistul arătând către o servietă burduşită.

— Toată suma? ţinu străinul să afle.

Dentistul deschise servieta dezvăluind, astfel, teancurile de bancnote româneşti.

— Da’ dumneata ai adus... aurul? întrebă gazda cu o voce sugrumată de emoţie.

Străinul – un bărbat înalt, cu o faţă măslinie şi o căutătură inteligentă – puse valiza pe masă şi, sub ochii curioşi ai celuilalt, o deschise ca pe o lădiţă.

— Pai, unde-i aurul? izbucni dentistul, căci în valiza nu se vedeau decât două cărţi groase în limba arabă,

— L-am adus, e aici, se înveseli brusc străinul, sesizând îngrijorarea partenerului său.

— Dar nu-l văd! ripostă gazda, în sufragerie se ivi, deodată, soţia dentistului. Străinul, care tocmai se pregătea să scoată ceva din buzunar, se intimidă cu toate că femeia nu-i era necunoscută.

— Nevastă, fă-ne două cafele! ceru soţul expediind-o la

bucătărie.

După ce rămaseră din nou singuri, străinul scoase din buzunar un cuţit cu o lamă mare şi tăioasă. O clipă, dentistul îngheţă. Îşi reveni însă în momentul următor când îl văzu pe musafir apucându-se, asemenea unui chirurg, să „disece” căptuşeala valizei.

Şi, pe neaşteptate, pe când străinul părea absorbit de îndeletnicirea sa, uşa dinspre vestibul se deschise, iar în sufragerie intrară doi bărbaţi. Unul din ei rosti cu voce metalică:

— Miliţia! Nimeni nu mişcă!

Străinul încremeni cu cuţitul în mână; nu ştia ce trebuie să înţeleagă. Zări însă groaza din ochii dentistului şi-şi dădu seama că totul se sfârşise.

Din bucătărie, de acolo unde soţia dentistului se retrăsese să pregătească cele două cafele, un bărbat de statură potrivită cu o faţă negricioasă, raporta prin radio colonelului Martin Niculescu: „Misiunea a fost îndeplinită. Raportează locotenentul-major Marin Petre.”

Întrebare: Cât aur aţi găsit în valiză?

Locot. maj. Marin Petre: Trei lingouri de aur fin, de 22 carate, în greutate totală de 999,50 grame. Erau rânduite frumos, cu artă, în lăcaşurile scobite în pereţii laterali ai valizei.

Căpitanul Nicolae Ciocan: În clipa când, împreună cu maiorul Dragoş, am intrat în sufrageria dentistului, s-a creat un moment de adevărat „suspense”. Eroul nostru încremenise cu cuţitul în mână; apucase să despice cusătura pânzei care masca lăcaşurile, dar strălucirea aurului nu ieşise încă la iveală. Mi-am spus: „Dacă n-a adus aurul, atunci ne-am făcut de baftă...” Însă marfa a ieşit la iveală, iar noi am răsuflat uşuraţi. „Suspense”-ul se consumase.

Întrebare: Aţi reţinut cumva titlurile celor două volume găsite în valiză?

Maior Iosif Dragoş: Erau cărţi de ideologie marxistă, traduse în limba arabă... Ele trebuiau să convingă pe oricine din ţara noastră că se găseşte în faţa unui intelectual şi nu a

unui contrabandist.
Întrebare: Acum, când ştim cum s-a încheiat acţiunea formaţiunii dumneavoastră, am vrea să aflăm când şi cum a început, de fapt, povestea „contrabandistului şi a valizei sale”.
Colonel Martin Niculescu: În toamna anului 1969.

...Octombrie. Aeroportul Băneasa. E o după-amiază calmă, aurită de razele unui soare rece. Zarea e limpede. Din adâncurile sale răsare, ca pe un ecran, silueta argintie a unui avion de pasageri. E un „Tarom” internaţional. Glasul crainicului i-a vestit mai de mult aterizarea. Acum răsună din nou sub cupola sălii de aşteptare: Istanbul–Bucureşti”.

Într-adevăr, puţin mai târziu, după o manevră a pilotului, avionul atinge pământul, ca după alte câteva minute să se oprească în faţa aerogării. Se aduce scara. Uşa este deschisă. La invitaţia unei frumoase stewardese, pasagerii încep să coboare unul câte unul, mulţumiţi că simt sub picioare tăria şi siguranţa pământului. Iată-l şi pe eroul dosarului nostru coborând: e înalt, suplu, elegant. Priveşte în juru-i curios, întocmai ca un turist pogorât într-un univers pe cât de necunoscut, pe atât de aşteptat. Se îndreaptă şi el, dezinvolt, către punctul de control grăniceresc.

— Paşaportul dumneavoastră... i se adresează respectuos ofiţerul.

„Turistul” îi întinde liniştit documentul. De câte ori, în ultima vreme, n-a repetat gestul acesta? De câte ori n-a ascultat, ca un şcolar cuminte, adevărate lecţii despre grănicerii, vameşii şi poliţiştii români?! De aceea, totul i se pare familiar. De altfel, nici n-ar avea de ce să fie îngrijorat. În aşteptarea îndeplinirii formalităţilor, chipul său capătă o expresie gânditoare, proprie intelectualului intrat în contact cu o realitate social-politică necunoscută.

Moukarzel Yousuf Kamal îşi aude numele strigat. Ofiţerul român îi întinde paşaportul, zâmbindu-i ospitalier.
Întrebare: Vă rog să ne explicaţi cine este, de fapt, acest Moukarzel?
Col. M. N.: Un tânăr intelectual. Se pare că a absolvit

Academia Comercială. În acelaşi timp, este şi membru al unei organizaţii internaţionale de contrabandă, cu sediul în capitala unei ţări din Orientul Apropiat.
Întrebare: Ce ne puteţi spune despre organizaţiile internaţionale de contrabandă?
Răspuns: Sunt multe la număr, având sedii în diverse puncte ale globului... Se remarcă faptul că ele se găsesc într-o continuă mişcare. Unele din acţiunile acestor organizaţii – europene sau de pe alte continente – vizează şi România. Se ştie doar că România, de la un an la altul, este vizitată de un număr din ce în ce mai mare de turişti de peste hotare. Printre aceştia se strecoară şi indivizi de teapa lui Moukarzel.
Întrebare: Cu ce scop a fost trimis în România?
Răspuns: Să „prospecteze” piaţa, adică „bursa neagră” a aurului, a valutei... să lege contacte, să-şi găsească complici, mijlocitori, iar prin aceştia, să ajungă la clienţi de încredere. Precum vedeţi, şi contrabandiştii de anvergura se călăuzesc după legea cererii şi a ofertei.

*

...Dar să urmărim, în continuare, evoluţia „turistului” Moukarzel. Mai întâi s-a întâlnit cu câţiva confraţi de-ai săi, cu care prilej a lansat o frumoasă „perdea de fum”, dând tuturor de înţeles că prezenţa lui în Bucureşti era legată de o apropiată numire în diplomaţie. Abia după asta, Moukarzel s-a apucat să „prospecteze”... La început prin localuri şi baruri de noapte, apoi prin alcovurile unor femei de moravuri uşoare. Ici arunca o vorbă, dincolo o propunere echivocă. Nu-i era deloc indiferent cu cine va încheia tranzacţia. De calitatea mijlocitorului şi a clientului său depindea, în ultimă instanţă, cuantumul câştigurilor şi propriul său viitor în organizaţie. De aceea înainta în necunoscut cu răbdare şi prudenţă. Se simţi în curând atras de cutezanţa unei femei care se hotărâse să-l ajute.

— Şi cât aur ai putea să aduci? se interesă ea, atunci când trecură să dezbată problemele concrete ale compli-

cităţii.

— Depinde de client... şi-un kilogram.

— Un kilogram! exclamă ea.

— De ce nu? Găseşte-mi un client... că n-o să-ţi pară rău.

— Numai să nu mă tragi pe sfoară, îl avertiză ea.

Femeia se ţinu de cuvânt: găsi clientul ideal în persoana dentistului I. L. Acesta lucra cu aur, avea nevoie de aur şi se arăta dispus să cumpere orice cantitate. Le mijloci, în cele din urmă, o întâlnire. Moukarzel îi făcu dentistului o vizită. Se târguiră cât se târguiră, apoi se învoiră asupra cantităţii, caratelor şi, bineînţeles, asupra preţului.

— Când îmi aduceţi marfa? întrebă dentistul. Aţi putea să-mi daţi o dată precisă?

Contrabandistul se uită bănuitor la dentist. Acesta, simţindu-l suspicios, adăugă:

— Nu ţin banii în casă... Gândiţi-vă! Aproape 70.000 lei...

Moukarzel îi dădu dreptate, dar ocoli răspunsul şi stabili o dată imprecisă – „cam pe la mijlocul lunii noiembrie”. Şi se despărţiră strângându-şi mâinile ca doi buni prieteni...

*

Întrebare: La acest ceas al afacerilor, Moukarzel intrase de-acum în raza vizuală a organelor de miliţie?

Col. M. N.: Da. Şi nu numai el, ci şi dentistul. Drept care, s-a alcătuit un colectiv format din maiorul Dragoş Iosif, căpitanii Bulai Jorj, Ciocan Nicolae şi locotenentul major Marin Petre.

Întrebare: Aţi putea să ne relataţi cum şi-a trădat Moukarzel atât prezenţa, cât şi îndeletnicirile?

Locot. maj. M. P.: „Turiştii” de tipul lui Moukarzel au o trăsătură comună – nu le prea place să treacă pe la ghişeele oficiale de schimb valutar. Vin direct de acasă cu valuta noastră naţională. Sau de nu, aduc cu sine tot felul de „fleacuri” pe care, apoi, le valorifică pe căi ilicite. În cazul nostru, trebuie să arăt că Moukarzel n-a făcut excepţie. El a sosit în Bucureşti purtând sub haină o clasică

vestă burduşită cu 50 de ceasuri. A încercat să le vândă prin mijlocirea unui speculant care, la rândul său, a căzut în mâinile noastre. Aşa a ajuns domnul Moukarzel în obiectivul „radarului” nostru...

Desigur, am fi putut să-l chemăm pe Moukarzel la ordine, dar noi, studiindu-l, l-am intuit ca pe un contrabandist la adevărata sa valoare şi nu la aceea a celor 50 de ceasuri. Aşa că l-am lăsat să „zburde”...

Mr. D. I.: ...bineînţeles, sub ochii noştri. În jurul contrabandistului a fost organizată o supraveghere subtilă... Curând, aveam să stabilim adevăratul scop al călătoriei sale în România.

Locot. maj. M. P.: Iar după o analiză făcută la conducerea Serviciului, s-a tras concluzia că Moukarzel trebuie lăsat să-şi facă „mendrele” până la capăt. A părăsit România tot pe calea aerului, după ce i-a făgăduit dentistului că se va întoarce, nu după mult timp, cu acel kilogram de aur fin, de 22 de karate... Fireşte, am fost şi noi curioşi să vedem dacă Moukarzel se va ţine sau nu de cuvânt şi, mai ales, să aflăm cum va introduce aurul în ţară. N-a fost o aşteptare cu braţele încrucişate, ci una construită pe ipoteze judicios elaborate. Ne-am întrebat: când şi pe ce căi se va înapoia în România? Cum, prin ce mijloace va încerca să introducă în ţară marfa de contrabandă? Cum şi unde ar fi fost mai potrivit să-l surprindem în flagrant delict? Toate aceste întrebări şi multe altele şi-au găsit răspunsurile corespunzătoare în planul nostru de măsuri... Să luăm, de pildă, revenirea lui Moukarzel în ţară. Conform ipotezelor noastre, în viitorul itinerar bucureştean se înscriau, printre altele, şi trei obiective-cheie: a) gazda I; b) gazda II; c) punctul terminus al itinerarului – locuinţa dentistului. Oriunde ar fi încercat M. să apese „pe buton”, ne-ar fi semnalat şi nouă: „Am sosit. Sunt aici...”

Întrebare: În ciuda ipotezelor elaborate cu atâta meticulozitate, aţi fi putut avea şi o surpriză, nu-i aşa?

Răspuns: Am şi avut una care ne-a dezvăluit încă o dată viclenia mereu proaspătă a infractorilor de talie internaţională. Într-una din zile, aflăm că Moukarzel şi-a

încunoştinţat „confraţii” din Bucureşti că va sosi în seara zilei X, la ora Y, cu avionul. Drept care, am fost şi noi prezenţi în sala de aşteptare a aerogării. Spre stupoarea tuturor, Moukarzel nu s-a arătat. Aşa cum era şi firesc, ne-am alarmat. Ce ar fi putut să însemne asta? Să fi prins ceva de veste şi să se fi răzgândit sau să fi apelat la o nouă stratagemă?

...Nu. Moukarzel nu se răzgândise. Lucrau şi el şi organizaţia sa, cu ipoteze. De ce să fi exclus ipoteza că autorităţile române l-ar fi simţit şi de ce să nu fi luat un plus de măsuri de siguranţă? Îşi anunţase concetăţenii: „Sosesc. Aşteptaţi-mă!”, dar de plecat spre Bucureşti plecă abia în ziua următoare. Şi nu direct. Până la Istanbul cu un avion al companiei aeriene maghiare „Malev”. Acolo, schimbă avionul. Trecu pe un „Tarom”, deşi şi „Malev”-ul, unde îşi lăsase anume bagajele, avea o escală la Bucureşti. Nu luă cu dânsul decât o valiză de mână tip „diplomat”. Ştia că aşteptarea sa se consumase încă din ajun, aşa că se considera în deplină siguranţă. Ce mai, îşi atinsese scopul, derutase şi nimeni nu avea să-l mai întâmpine.

Câteva ceasuri mai târziu, „Tarom”-ul ateriză printre luminile aeroportului, Moukarzel coborî din avion cu un aer demn – valiza de mână precum şi întreaga sa ţinută sugerau tipul curierului diplomatic. Trecu fără emoţie pe la punctul de control; nu desluşise pe chipurile ofiţerilor şi vameşilor nici cea mai mică urmă de bănuială. Îşi ridică bagajele aduse de „Malev” şi pomi spre ieşire. Nu, nu-l aştepta nimeni. Şi chiar dacă întâmplător s-ar fi găsit la aerogară vreun prieten sau vreo cunoştinţă, i-ar fi venit destul de greu să recunoască, în acest „diplomat” cu mustaţă şi ochelari fumurii, pe contrabandistul Moukarzel.

Înainte de a se urca într-un taxi, se mai uită o dată peste umăr: nu observă nimic care să-l îngrijoreze. Se aşeză lângă şofer şi rosti din vârful buzelor:

— A l’hôtel „Ambasador”...

Nu reţinuse nici o cameră. Nici nu dorea acest lucru. Intră totuşi în hotel şi ceru să i se permită să-şi lase valizele la

camera de păstrare a bagajelor. Apoi, începu să-şi petreacă noaptea după un grafic stabilit dinainte. Luă la rând câteva localuri şi, evitând orice tovărăşie, mâncă şi bău moderat până în zorii zilei. În sfârşit, în jurul orei şase, intră în cabina unui telefon public şi formă un număr pe care-l memorase fără prea mari eforturi. Răsuflă uşurat când auzi la celălalt capăt al firului glasul dentistului.

— Am sosit, spuse. Vin chiar acum la dumneata.

— Chiar acum? exclamă dentistul nemulţumit că fusese sculat din somn. Nu se poate... Dă-mi răgazul să mă duc la C.E.C. şi să-mi scot banii.

În sinea sa, Moukarzel găsi justificată motivarea clientului. Totuşi, dorinţa de a scăpa cât mai repede de încărcătura din valiză îl îndemna să stăruie ca să fie primit imediat.

— Înţelegi, am nevoie de un răgaz, se explică dentistul în continuare. Un ceas-două... C.E.C.-ul se deschide la 7... Trebuie să trec pe la câteva oficii...

*

Locot. major Marin Petre: Aşa cum aţi observat, Moukarzel a intrat în ţară, dar n-a sunat la prima, nici la a doua sonerie, ci direct la a treia, adică la cea a obiectivului terminus. Pe unii din noi alarma ne-a luat din pat...

Cpt. Nicolae Ciocan: Dar nu şi nepregătiţi. Moukarzel îşi ştia lecţia lui, noi pe a noastră.

Cpt. Jorj Bulai: E bine să subliniem că în operaţia de prindere, toţi ştiam cu exactitate ce aveam de făcut...

...În dimineaţa aceea, Moukarzel nu cunoscu clipe de odihnă. Socoti că ar fi bine să folosească şi el răgazul solicitat de dentist pentru a întreprinde două acţiuni de recunoaştere în jurul obiectivului terminus. Poate-poate va descoperi vreun semn al primejdiei. Prima recunoaştere o întreprinse, pe jos, a doua cu ajutorul unui taxi. În cele din urmă, se convinse că poate să treacă liniştit pragul locuinţei dentistului.

Întrebare: Era intrat de-acum în „radarul” organelor

noastre?
Locot. maj. M. P.: Nu numai că era intrat, dar şi noi ne aflam de acum la posturile noastre, în jurul „punctului terminus”. Căpitanul Jorj Bulai, pe terasa unui bloc de unde putea să controleze toate străzile care duceau către obiectivul nr. 3. În vremea asta, maiorul Iosif Dragoş şi căpitanul Nicolae Ciocan supravegheau fiecare mişcare a contrabandistului şi a clientului său. Menţineam o legătură permanentă prin radio. Tot prin radio menţineam legătura cu colonelul Martin Niculescu, şeful serviciului.
Mr. D. I.: Noi am semnalat clipa când Moukarzel cu a sa valiză a urcat într-un taxi. Apoi a fost rândul căpitanului Bulai să raporteze momentul când taxiul lui Moukarzel a oprit nu departe de casa dentistului.
Cpt. B. J.: De la înălţimea punctului meu de control vedeam ca în palmă. Strada era pustie, iar Moukarzel nicicând nu se simţise mai în siguranţă.
Cpt. C. N.: Trebuie menţionat că la reuşita acţiunii a contribuit şi studierea temeinică, din vreme, a topografiei străzii şi a domiciliului dentistului. Totul ne era familiar: cunoşteam toate ungherele...

*

— Nevastă, fă-ne două cafele... îi ceru soţul expediind-o la bucătărie. Ea se retrase supusă. În bucătărie însă dădu peste un necunoscut şi cu greu îşi stăpâni un ţipăt de spaimă.
— Nu vă supăraţi, o întrebă necunoscutul, sunteţi soţia dentistului?
— Da, murmură femeia. Ce doriţi?
Şi locotenentul-major Marin Petre îi arătă legitimaţia.
Cpt. N. C.: Am primit apoi semnalul că puteam intra în acţiunea finală.
Întrebare: Tovarăşe colonel Niculescu, v-aş ruga acum ca, în calitatea pe care o aveţi, să ne rezumaţi mijloacele folosite de Moukarzel pentru a induce în eroare autorităţile

române şi pentru a-şi atinge scopul.
Răspuns: După o primă operaţie de prospectare a pieţei, Moukarzel s-a întors la bază, adică în sinul organizaţiei sale. După ce a raportat rezultatele călătoriei, a trecut să-şi elaboreze cu inventivitate şi viclenie planul de acţiune al celei de-a doua călătorii în România. Iată-l sintetizat: 1) Ţinută sobră, distinsă, de intelectual. 2) Schimbarea unor semnalmente – şi-a lăsat mustaţă, a început să poarte ochelari fumurii. 3) A obţinut un paşaport nou, pentru a convinge pe cei de la punctele noastre de control că intră pentru prima oară în România. 4) Şi-a comandat o valiză de mână cu o ascunzătoare destinată lingourilor de aur. 5) Pentru a asigura întreprinderii sale o reuşită deplină, a creat o zi falsă a sosirii sale în Bucureşti. 6) A sosit în ţară în seara zilei următoare. Pentru a nu exista nici un dubiu asupra oraşului de unde descindea, la Istanbul a schimbat avionul, urcând într-un „Tarom”. 7) În tot cursul nopţii, în mod deliberat, nu şi-a trădat prezenţa – n-a tras nicăieri, nu s-a întâlnit cu nimeni – urmând să-şi atingă ţelul „dintr-o bucată”.
Întrebare: Cum încearcă asemenea „turişti” să lovească în economia naţională?
Răspuns: Acţiunile contrabandiştilor de talie internaţională sunt variate şi la scări diferite. În cazul de faţă, aurul introdus şi vândut ilicit în ţară îi asigură contrabandistului un prim câştig, şi încă destul de mare. Leii obţinuţi în schimbul aurului sunt scoşi, tot pe căi ilicite, din circuitul monetar naţional şi introduşi într-alt circuit, străin. Continuându-şi traficul, contrabandistul vinde la el acasă, contra dolari, leii româneşti, celor care doresc să ne viziteze ţara. De aici şi frecvenţa unor străini care, în loc să schimbe valuta lor la ghişeele noastre, vin direct din ţara lor cu bani româneşti. Prin mărimea traficului lor şi formele pe care le folosesc, aceste organizaţii internaţionale de contrabandă tind să înlocuiască formele oficiale de schimb cu aşa-numitele „burse negre”. De aici şi marea răspundere a organelor de miliţie.
Întrebare: Se poate vorbi de un stil al fiecărei organizaţii

internaţionale de contrabandă?
Răspuns: Nu numai că se poate dar este de datoria noastră, a celor care ne aflăm într-o înfruntare permanentă cu „emisarii” acestor organizaţii, să le desluşim stilul, să le studiem procedeele, dimensiunile traficului, psihologia agenţilor folosiţi. Mai trebuie să arăt că şi aceşti emisari, la rândul lor, ne studiază îndeaproape. Moukarzel şi-a elaborat acel „modus operandi” numai după ce ne-a studiat la faţa locului. Numai că noi ne-am lăsat studiaţi exact atât cât era necesar...

*

...*Blitz*-ul s-a declanşat. O flacără albă, orbitoare, a mistuit pentru o clipă lumina firească a încăperii. Aparatul ofiţerului de miliţie a imortalizat corpul delict – valiza neagră, bărbătească, de forma unei cutii plate. A aparţinut cândva, unui contrabandist de talie internaţională.

DUBLA EXISTENŢĂ A DOMNULUI GEORGESCU

I. O firmă onorabilă

— Vă salu’, don’ Georgescu!
— Aaa, domnu’ Georgescu, am onoarea!
— Să trăiţi, don’ Georgescu!
— Domnu’ Georgescu?! Ce plăcere! Ce plăcere!
— Nu beţi şi cu noi un şpriţ, don’ Georgescu?
— Servus, Georgescule, ce facem astăzi, dăm sau luăm bătaie?

Domnu’ Georgescu în sus, domnu’ Georgescu în jos... Îl cunoştea aproape tot oraşul. Şi nu pentru profesiunea sa – controlor pe autobuzele Sibiului – ci pentru prezenţa-i extrem de decentă în tumultul urbei şi, poate, prea gălăgioasă în tribunele stadionului. De, la un meci de fotbal îi vine omului ceva mai greu să se stăpânească... Trebuie să precizăm însă că exclamaţiile sale bubuitoare şt cu efect hilar de la întâlnirile sportive nu-i ştirbeau autoritatea civică, ci dimpotrivă. „Ăsta-i Georgescu... Mă, ce le mai zice!”

Cine nu-l cunoaşte? Pe cine nu cunoaşte? Se bucură, de o popularitate de invidiat. Pe străzile oraşului trecea cu un aer bonom şi semeţ, conştient de cinstea, ce i se acorda, iar vârsta – peste 40 de primăveri – îi conferea a seriozitate matură. Şi saluta omu’ în stânga, în dreapta... Când şi când, îi mai răsărea în cale câte o tânără care-l oprea: „Ce mai

faceţi, domnule Georgescu?” Răspundea măgulit, în timp ce pe chipu-i plinuţ i se ivea un zâmbet condescendent, de om bun şi ocrotitor.

În exerciţiul funcţiunii, trecând dintr-un autobuz în altul şi cerând biletele la control, conduita sa era ireproşabilă, cucerind călătorii cu respectul său nealterat. Nu făcea nimănui mizerie, nici taxatorilor, nici şoferilor. Într-un cuvânt, – „un om, pâinea lui Dumnezeu”.

Şi poate că la portretul eroului nostru ar trebui să mai adăugăm un element destul de important. La autoritatea lui Georgescu în Sibiu a mai contribuit, fără îndoială, şi faptul că în urmă cu câţiva ani lucrase într-o instituţie importantă de unde, din motive de sănătate, ieşise la pensie. Deci, un om cu un trecut onorabil, cu pensie, cu dreptul în continuare la o slujbă. Nu era căsătorit şi se înţelege de la sine că salariul plus pensia îi asigurau un trai îndestulător. A, şi să nu uităm locuinţa – popularitatea îi adusese o garsonieră spaţioasă, bineînţeles nu la etajul 10, ci la 1, şi nu într-un bloc de la marginea oraşului, ci în plin centru. Precum se vede, eroul nostru se bucura de toate condiţiile pentru a duce o viaţă cinstită, lipsită de griji. Dealtfel nici nu părea să le aibă, căci aproape seară de seară putea fi văzut prin restaurante, ospătându-se şi bând cu măsură. Niciodată singur, ci înconjurat de amici şi admiratori. Mereu vesel, binevoitor, decent.

În concluzie, domnul Victor Georgescu deţinea în viaţa Sibiului o firmă onorabilă. Până într-o zi când, producându-se un „cutremur”, firma a căzut dezvăluind sibienilor dubla existenţă a mult simpaticului ins din tribunele stadionului orăşenesc. Pentru mulţi, faptul a fost de-a dreptul uluitor. Însă pentru alţii... Din clipa asta, pătrundem cu ancheta pe un tărâm foarte delicat, deoarece mult prea popularul domn Victor Georgescu s-a dovedit a fi în culisele existenţei sale un abil proxenet, care-şi transformase frumoasa garsonieră într-un bordel bine camuflat.

Desigur, în rezolvarea unui caz de proxenetism nu există, din punct de vedere criminalistic, nimic spectaculos, mai

nimic din ceea ce ar putea, în ultimă instanţă, să îmbogăţească tehnica criminalistică (s-ar putea să greşesc, să exprim părerea unui profan). Suntem într-o zonă a urmăririi penale, dominată de mijloacele clasice, unde cunoaşterea perfectă a moravurilor, apoi răbdarea şi inteligenţa profesională a lucrătorului de miliţie au darul de a hotărî rezolvarea cu succes a cauzei. Nu încape nici o îndoială că, în societatea noastră socialistă, proxenetismul ca fenomen antisocial nu cunoaşte nici frecvenţa, nici amploarea pe care o cunoaşte în societatea capitalistă. Totuşi, aşa-numitul comerţ cu carne vie există, iar recentul Decret nr. 153 ne atrage atenţia că acesta se cere depistat şi condamnat fără ezitare. De aceea am şi găsit cu cale să mă opresc asupra dosarului Victor Georgescu. „Radiografiindul”, am fost surprins nu numai de particularităţile fenomenului, ci şi de multiplele sale implicaţii care, în ultimă instanţă, interesează deopotrivă şi opinia publică.

II. „Păsările călătoare”

Victor Georgescu îndrăgise „păsările călătoare”. Le întâlnea pretutindeni: în autobuze, pe străzi, prin localuri, la gară. O bună bucată de vreme le studiase zborul, popasurile, exigenţele ca, în cele din urmă, să ajungă la constatarea că, ademenite, „păsările călătoare” îi pot crea surse de venituri. Şi într-una din zile, se hotărî să le deschidă discret „ferestrele” garsonierei pentru a le lăsa să pătrundă în colivie. Un popas de o noapte, de două, hai de o săptămână, după care „păsările călătoare” îşi luau zborul pentru a lăsa şi altor surate posibilitatea de o poposi pe studioul generosului Victor Georgescu.

— Să trăieşti, nea Georgescule! Ce mai faci? Cum o mai duci? Ai vreo prospătură?

— Pentru dumneata am întotdeauna. Şi-acum, dacă vrei.

Uite cheia!

Prospătura, adică o pasăre călătoare, în cazul de faţă are şi un nume – Gerda. S-a născut şi a copilărit la ţară. Tot la ţară i-au înflorit şi anii adolescenţei. Viaţa satului i s-a părut deodată plictisitoare. Şi-a părăsit cuibul luându-ş» zborul spre Mediaş, Decât la prăşitul cartofilor, mai bine femeie la toate într-o familie oarecare. Dar nici Mediaşul n-a mulţumit-o: o chemau depărtările. A plecat spre Sibiu. Visa un serviciu care s-o facă să uite că-i de la ţară, că-i fiică de ţăran. Avea pe atunci frumoasa vârstă de 17 ani. N-a găsit slujba mult-visată, dar i-a ieşit în cale Victor Georgescu, căci proxenetul poseda „radarul” său şi „intercepta” destul de repede zbaterile „păsărilor călătoare”. Ştia să acosteze, nu era grosolan şi „ciripea” destul de ademenitor. „N-ai serviciu, draga mea? Lasă, dragă, că-ţi găsesc eu unu’”. „A, nu eşti din Sibiu?! N-ai unde să dormi la noapte? Da, neplăcută situaţie... Lasă că te ajut eu... Nu te las pe drumuri...” Cum să nu te încrezi într-un bărbat în toată firea, care, judecând după vârstă, ar fi putut să-i fie Gerdei S. şi tată? Apoi, să nu uităm că şi „păsările călătoare” cunosc o oboseală a aripilor, clipa marilor deznădejdi. Popasul în cocheta garsonieră a lui Victor Georgescu le cucerea: televizor, telefon, baie cu apă caldă şi rece. Unde mai pui lichiorul, gustarea. „Păsările călătoare” se simţeau, pe neaşteptate, profund îndatorate faţă de o gazdă atât de bine situată.

— Lasă, drăguţo, că-ţi găsesc eu o slujbă, a liniştit-o proxenetul. Poţi să rămâi la mine dacă doreşti.

Nu le găsea slujbe. Nici Gerdei S. nu i-a găsit un serviciu. Dar i-a dezvăluit posibilitatea de a câştiga un ban, o masă, un lichior, vânzându-şi trupul. Treptat, de la faza de iniţiere, V. G. trecea la aceea de patronare.

— Ai vreo *pasăre*, nea Georgescule?

— Cum să nu... Da’ te costă... Uite cheia, dă biştarii... *Martorul Comşa* C. (unul din vizitatorii garsonierei-bordel): *Găseam fata acolo. La plecare îi lăsam 10 lei.*

Proxenetul studiase exigenţele „păsărilor călătoare*.

Unele se mulţumeau cu 5–10 lei, altele cu 20–30 lei. El însă – gazda şi organizatorul – pretindea partea leului. Tarifele variau, iar uneori clientul, o dată cu banii, trebuia să dea la restaurantul „Olt” şi o gustare stropită cu un pahar de vin.

Şi de la o „pasăre” la alta, afacerea cu „carne vie” încropită de onorabilul domn Georgescu a început să prospere. Îşi alcătuise şi o clientelă statornică, formată din feluriţi ciubucari – măcelari, aprozarişti, ospătari etc. etc.... Unii îl căutau, pe alţii îi căuta chiar el.

— Georgescu e la telefon. N-aţi vrea să treceţi în seara asta pe la mine? Aş vrea să vă arăt ceva... Da, da, ceva de soi... Vă aştept...

Stan B. (un alt client): *Aduceam cu mine ceva de băut, de mâncat* (...) *Găseam acolo o femeie. Georgescu îmi făcea cunoştinţă cu ea. Luam gustarea în trei. Apoi el se retrăgea şoptindu-i fetei: „Ştii ce ai de făcut! Vă las”* (...) *Fetei îi dădeam 25 de lei.*

Totul se desfăşura discret, elegant, fără zgomot, fără scandaluri. Proxenetul îşi dezvoltase serviciile – furniza „păsări călătoare”, expedia „marfa” direct la hotel. Renta. Un calcul sumar indică realizarea unor beneficii substanţiale. În multe împrejurări, „onorabilul” nu se dădea îndărăt să-şi însuşească întreaga „taxă”, lăsându-şi slujbaşa să se mulţumească cu câteva felioare de salam şi un lichior. Da, studiase cu atenţie exigenţele „păsărilor călătoare”. Ştie şi de unde, şi cum să le racoleze. Două tinere îi deveniseră colaboratoare şi-i recrutau mereu alte slujbaşe. Le găseau pe la Oficiul de repartizare a forţelor de muncă. „Du-te, dragă, la Georgescu, că el o să te ajute... E un om bun.” S-a dus şi Maricica C. – voia să intre în serviciu la „Victoria”.

— Gata, te ajut, a asigurat-o proxenetul, după ce i-o ascultat păsul. Uite, o să-ţi scriu chiar eu cererea...

Maricica C.: „Mi-a scris cererea şi a plecat cu ea. M-a lăsat singură în casa lui. S-a întors după un timp, cu un bărbat...”

Aşa şi-a început Maricica C. existenţa de prostituată.

Însă fapta cea mai abjectă a proxenetului mi se pare o fi aceea a cărei victimă a căzut Annemarie S. în vârstă de 16 ani. Sub înrâurirea unei taxatoare de la I.T.L. – cola-

boratoare a lui V. G. – minora fuge de acasă, deşi făcea parte dintr-o familie organizată, cu o situaţie materială mai mult decât satisfăcătoare. În mod firesc, îl întâlneşte pe V. G. căruia îi mărturiseşte că a fugit de la părinţi. Acesta, în loc s-o ia de urechi şi s-o trimită acasă, o invită în faimoasa-i garsonieră, făgăduindu-i că o va ajuta să se angajeze taxatoare la I.T.L. Annemarie S. l-a crezut. Nu e prea complicat să ne imaginăm destinul minorei.

Procesul proxenetului Victor Georgescu s-a judecat la 7 ianuarie 1970, în marea sală a Clubului „Independenţa”, şi a atras un public numeros. Odată cu V. G. au compărut la bară şi 17 „păsări călătoare” care, împreună cu o parte din obişnuiţii garsonierei de pe strada Turnu nr. 1, au dezvăluit sibienilor dubla existenţă a acuzatului. Verdictul a fost rostit – pedeapsă maximă, 9 ani închisoare corecţională. La auzul hotărârii judecătoreşti, asistenţa a izbucnit în aplauze.

III. Colocviu

Am închis dosarul cu un sentiment firesc de amărăciune. M-am plimbat apoi îndelung pe străzile pline de poezie ale acestui oraş atât de pitoresc, obsedat de problematica etică a cazului V. G., de mărturiile celor 17 prostituate, de dezvăluirile unor clienţi, mulţi dintre ei căsătoriţi. Mă întrebam cum ar fi mai potrivit să-mi realizez ancheta: lărgind aria discuţiilor sau menţinând-o la porţile stricte ale dosarului? În cele din urmă, am hotărât să „ies” din dosar şi să pun în discuţie câteva din implicaţiile rezultate din rezolvarea sa. Cu sprijinul tov. locotenent colonel Todea Roman, locţiitorul şefului Inspectoratului, am adunat în jurul unei mese rotunde pe cei câţiva lucrători de miliţie care nu numai că au lucrat în cazul V. G., dar răspund în cadrul I.M.J. Sibiu de combaterea Unor fenomene antisociale.

Întrebare: Câte cazuri de proxenetism aţi depistat şi aţi rezolvat în ultimul deceniu?
Maior Dumitru Cojocaru, şef al Serviciului judiciar I.M.J. Sibiu: Dacă nu mă înşel, două cazuri.
(Când un fenomen infracţional este rar, nu înseamnă că şi gradul de periculozitate socială este scăzut. De aceea cifra nu mă dezarmează de la abordarea în continuare o problemei.)
Întrebare: Care din acestea, din punct de vedere profesional, vi s-a părut mai complicat?
Răspuns: Ultimul – Victor Georgescu. De ce? Vedeţi dumneavoastră, el cunoştea oarecum mijloacele noastre de investigaţie. Ceea ce i-a permis să ia din vreme măsuri de acoperire. Îşi camuflase bine activitatea: haltei era, organiza „partide de rummy”, mici distracţii, aşa că avea în mod frecvent invitaţi...
Întrebare: Când a intrat V. G. în raza vizuală a organelor de miliţie?
Maior Vlăsceanu Ion, şeful Secţiei judiciare a Miliţiei municipiului Sibiu: Cam din 1967. Câteva informaţii, ne-au pus pe urmele lui, dar, în strângerea probelor, ne-am lovit de o apărare ingenios organizată... Trebuia dovedit că Victor Georgescu îşi crease din proxenetism o sursă ilicită de venituri, că femeile care-i treceau pragul garsonierei practicau prostituţia. Nu a fost de loc uşor. „Partidele de rummy” îl acopereau destul de bine. Unii dintre clienţii lui V. G. au recunoscut că, din când în când, se mai încurcau cu câte o femeie, dar fără să le plătească. Alţii însă ne-au mărturisit că au plătit, dar femeile fiind păsări călătoare nu le cunoşteau identitatea, ci doar poreclele.
Maior D. C.: Pentru a demasca activitatea antisocială a lui V. G. ne trebuiau, mai cu seamă, mărturisirile păsărilor călătoare, în vederea identificării lor, s-a folosit cu succes metoda semnalmentelor, adică a portretului vorbit, albumul cu fotografii.
Locotenent-major Mateaş Andrei, inspector în cadrul Serviciului judiciar al I.M.J. Sibiu: Victor G. şi-a dat imediat seama că-i supravegheat, drept care a luat de îndată legă-

tura cu clienţii săi. „Dacă vă cheamă la miliţie, să declaraţi că n-aţi dat nici un ban”, îi instruia el, iar „păsărilor călătoare” le spunea: „Băgaţi-vă bine în cap – n-aţi primit bani”. Sfaturile „patronului” erau urmate întocmai, căci acoperindu-l pe Georgescu, se acopereau pe sine.

(Totuşi, din 1967 şi până în toamna lui ’69, când proxenetul a fost demascat, s-au scurs multe zile şi nopţi. Ce oare a întârziat atât de mult rezolvarea cazului? În căutarea unui răspuns, îmi vine iarăşi în minte conţinutul Decretului nr. 153. El atrage atenţia atât autorităţilor, cât şi populaţiei asupra unor fenomene antisociale – prostituţia, proxenetismul, cerşetoria, vagabondajul etc. etc. se cer stârpite cu operativitate şi fermitate.)

Întrebare: Cum l-aţi demascat totuşi pe V.G.?

Lt. maj. M. A.: În octombrie 1969, un cetăţean din Timişoara, sosit la Sibiu în interes de serviciu, ne reclamă că a fost victima unui furt. Mai exact, ne aduce la cunoştinţa că Victor Georgescu i-a propus să-i trimită la hotel o „pasăre călătoare”. Propunerea a fost acceptată. „Pasărea călătoare” a poposit peste noapte în camera timişoreanului, de unde, în zori, a dispărut cu banii şi actele clientului. Hoaţa a fost identificată în persoana prostituatei Ana C. care, printre altele, ne-a mărturisit fără echivoc rolul lui Victor G. în organizarea prostituţiei. Tot în luna asta, au mai fost reţinute două tinere proaspăt sosite de la Institutul de reeducare şi care nimeriseră în „colivia” proxenetului. Declaraţiile concrete ale acestor două tinere, coroborate cu alte probe, au jucat un rol determinant în demascarea proxenetului.

Lt. maj. S. I.: V. G. n-a cedat uşor. dar folosită cu succes, tehnica confruntărilor, şi-a arătat eficienţa.

(Au fost rostite cuvintele: Institutul de reeducare. Sunt sensibil la această temă. În grupul celor 17 martore implicate în procesul de proxenetism al lui V. G. sunt şi cinci tinere, foste eleve ale Institutului de reeducare. Constatarea nu mă poate lăsa indiferent. Cum se explică acest fenomen de inadaptabilitate? Şi nu numai la tinere, ci şi la

tineri. Chiar dacă fenomenul nu are amploare, avem datoria. prin măsuri realiste, să-i limităm cât mai mult efectele negative.)
Întrebare: Cum se explică participarea unor tineri care au trecut prin Institutele de reeducare la săvârşirea unor noi acte infracţionale, de astă dată pe o altă treaptă a Codului penal?
Mr. D. G.: Am să amintesc doar două cazuri: a) Uneori tinerilor ieşiţi de la Institut, oficiile de repartizare î forţelor de muncă nu le asigurau, în ciuda unor stăruinţe de care nu suntem străini, o încadrare conformă cu calificarea dobândită. b) La locul de muncă unde sunt încadraţi, nu sunt acceptaţi cu plăcere, nu sunt trataţi cu încredere, nu li se creează un climat favorabil adaptării.
Lt. maj. I. S.: Unii din ei însă refuză, din capul locului, să muncească, chiar atunci când găsesc în colectivele de muncă o înţelegere deplină.
Întrebare: Îmi puteţi spune câţi tineri din judeţ sau municipiu au ieşit anul ăsta de la Institut şi câţi din ei au izbutit să se adapteze?
Lt. maj. M. A.: Cum să nu... În privinţa asta, avem o evidenţă bine pusă la punct. În ultima vreme, s-au prezentat la noi 3 fete şi 3 băieţi. Din cei şase, doar unul – un tânăr – a izbutit să se adapteze acolo unde a fost încadrat şi are o comportare lăudabilă, însă ceilalţi 5 au renunţat uşor la posturile lor...
Întrebare: Şi cum evoluează destinul lor?
Lt. maj. I. S.: Trist. Hoinăresc, vagabondează, îşi reiau vechile legături, se refac vechile anturaje, după care trec la săvârşirea unor noi infracţiuni, numai că, de data asta, nu mai sunt minori.
Lt. maj. M. A.: Şi ar mai fi ceva de spus. Ni se semnalează eliberarea unor minori, ba ni se trimit şi caracterizările acestora care, din păcate, sunt strict formale. Vreţi să ascultaţi cum sună o asemenea caracterizare-tip? Iată! „Susnumita Elisabeta L. a avut o comportare corespunzătoare şi urmează a se califica în cadrul unui curs scurt în meseria de bucătar”.

(Cercetez documentul. Are şi un număr – 1508 din 18.04.70. Mă gândesc la profesorii, maiştrii şi pedagogii Institutelor de reeducare. Pe mulţi îi cunosc şi personal. Nu o dată, mi-am exprimat în presă admiraţia faţă de activitatea lor plină de dăruire. Nu o dată, am pledat în anchetele mele sociale pentru o cunoaştere profundă a psihologiei minorului infractor, pentru o reeducare profund realistă şi, desigur, ştiinţifică. Evident, caracterizarea minorei L. E. nu spune nimic... nu ne dezvăluie „diagnosticul" minorei, cum se prezintă subiectul la capătul acestui proces complex de reeducare, pe ce anume ne putem bizui în conduita fetei şi pe ce nu... Nu încape nici o îndoială că o caracterizare ce însoţeşte destinul unui tânăr ieşit de la Institut trebuie să fie cât mai substanţială, să-i ofere lucrătorului de miliţie care-l va întâmpina în praful oraşului natal o imagine cât de cât exactă a celui în cauză... Nu, nu sunt vorbe aruncate în vânt. Mă gândesc că dacă o asemenea caracterizare ar fi semnalat, printre altele, că un tânăr – nu i-am notat numele – care şi-a petrecut mulţi ani la unul din Institute, are tendinţe perverse, ar fi fost la vreme împiedicat să corupă şi alţi tineri. Acum, tânărul respectiv, e din nou reţinut de organele de urmărire penală.)

Întrebare: Îmi mai puteţi semnala vreo implicaţie socială a cazului Georgescu?

Mr. D.C.: Ştiut este că proxenetul, călcând legile societăţii, cultivă prostituţia. La controlul medical, cele mai multe dintre prostituate se dovedesc a fi bolnave. Iată, deci, o nouă implicaţie, latura sanitară a problemei. „Păsările călătoare" ale lui Georgescu au scăpat şi scapă controlului medical. Datorită prostituţiei, se pot răspândi bolile venerice. De aceea, urmărim identificarea celor care, refuzând munca cinstită, practică proxenetismul, prostituţia... Suntem în căutarea şi identificarea unor bărbaţi care, fără să ştie, au fost contaminaţi de boli venerice grave.

Întrebare: Colaboraţi cu Direcţia sanitară a judeţului? De pildă, policlinicile vă sesizează pacientele bolnave, bănuite

că practică prostituţia?
Locotenent-colonel Todea Roman: Între Inspectoratul de miliţie şi Direcţia sanitară ar trebui să existe o colaborare statornică şi reciprocă folositoare. Din păcate, colaborarea, deocamdată, este unilaterală. Noi sesizăm, dar nu suntem sesizaţi.
Întrebare: Din rapoartele şi din referatele citite şi chiar din lecturarea unor articole din presa locală, se confirmă că tinerii cad mai uşor pradă unor moravuri antisociale. Ce anume favorizează dezvoltarea unor asemenea moravuri în rândurile tineretului?
Răspuns: Problema nu e chiar atât de simplă şi nu poate fi expediată prin câteva răspunsuri lapidare... Aşa cum ne arată experienţa, mulţi din aceşti tineri n-au fost crescuţi de către părinţi în spiritul dragostei faţă de muncă. N-au cunoscut o copilărie şi o adolescenţă îndeajuns de supravegheată de către părinţi. Asta pe de o parte. Pe de altă parte, însă, factorii de răspundere din licee şi şcoli nu desfăşoară în rândurile elevilor şi a elevelor o continuă şi susţinută educaţie sexuală. De asemenea, nu se efectuează un control medical periodic prin cămine, internate sau dormitoarele comune ale unor şantiere, care să aibă ca obiectiv nu numai depistarea celor contaminaţi cu boli venerice, ci şi descoperirea celor care practică inversiunile sexuale. Trebuie să fim ajutaţi, nu trebuie să se lase totul în seama noastră.
Întrebare: Cred că aveţi dreptate. Se cere să fiţi ajutaţi nu numai aţa, ci şi altfel... Tineretului trebuie să i se creeze în permanenţă condiţii de a-şi petrece instructiv şi plăcut timpul liber sau vacanţele. Din punctul ăsta de vedere, manifestările culturale cotidiene din oraş mi se par insuficiente şi monotone. Aş vrea să mai pun o ultimă întrebare. După câte ştiu, s-a luat în întreaga ţară iniţiativa organizării unui Comandament pentru combaterea infracţionismului în rândurile tineretului. Cum acţionează acest Comandament?
Răspuns: În linii mari, bine. Chiar aseară o asemenea brigadă mixtă a organizat, sub egida Comandamentului, un raid prin oraş. Am depistat 8 minori vagabonzi, am reţinut

un dezertor. A fost prins un oarecare Gheorghe L., salariat la I.C.S., care-şi forţa copiii să cerşească...

Discuţia în jurul acestei teme nu mă satisface. Comandamentul pentru combaterea infracţionismului în rândurile tineretului ar trebui să devină un organism viu, eficace în cuprinderea ariei pentru care a fost conceput. Ce ar trebui să întreprindă un asemenea Comandament? Răspunsul l-am găsit într-un raport întocmit mai de mult chiar de către I.M.J. Sibiu... Spicuiesc din paginile sale:

a) Reactivizarea Comandamentului... trasarea de sarcini pentru fiecare membru component pe baza unui plan de măsuri, b) Secţia de învăţământ a municipiului trebuie, prin conducerea liceelor, să organizeze vizite la domiciliile elevilor care au comis abateri sau infracţiuni, precum şi la domiciliul minorilor predispuşi a le comite, c) Conducerile întreprinderilor şi uzinelor împreună cu U.T.C. să organizeze prelucrări cu tineretul, d) Autoritatea tutelară să-şi organizeze o evidenţă a minorilor lipsiţi de supraveghere, e) Oficiul de repartizare a forţelor de muncă să acorde mai mult sprijin tinerilor care au împlinit 15 ani şi nu urmează cursurile vreunei şcoli, în vederea angajării lor în servicii, iar repartizarea să fie făcută ţinându-se cont de pregătirea şi înclinaţia fiecărui tânăr. f) Să se formeze atât pe timpul vacanţei cât şi a cursurilor, echipe formate din cadre didactice şi autoritatea tutelară care să facă controale după ora 20 în cafenele, cinematografe, baruri...

...Sunt idei bune care aşteaptă să fie traduse în viaţă pentru a înviora un organism conceput exact după nevoile actuale ale societăţii noastre.

Un simplu caz de proxenetism, dar câte implicaţii sociale!

AFACEREA „VIŢELULUI DE AUR”

Iulie 1970. Caniculă. Mă aflu într-o sală de judecata a Tribunalului Capitalei. Lume – buluc. E zăduf. Se respiră anevoie. Început înainte cu două săptămâni, procesul îşi urmează cursul său firesc şi nu sunt semne că se va încheia chiar atât de curând. În boxa acuzaţilor – 59 de inculpaţi, în „zeghe” şi tunşi la „zero”. Feţele lor asudate trădează crispare, furie sau o totală resemnare. Unii urmăresc dezbaterile cu un licăr de speranţe în priviri; alţii, dimpotrivă, de mult înfrânţi, au încremenit cu bărbiile în piept. Când şi când, câte un învins tresare, ca la o aducere-aminte, şi prinde a scruta pe sub sprâncene sala, în căutarea unor fiinţe cunoscute – nevasta, copilul sau poate ibovnica.

Procesul continuă, avocaţii apărării se agită, deşi pentru cei 59 de inculpaţi partida este iremediabil pierdută: o ştiu şi acuzaţii, şi curioşii din sală, şi avocaţii.

59 de bărbaţi în „zeghe”! Cine sunt aceştia şi cum de au ajuns în straie de puşcăriaşi?

— Inculpat Müller Adrian, recunoşti acuzaţiile ce ţi se aduc? răsună întrebarea severă a preşedintelui.

— Să vedeţi... încearcă acuzatul să se apere şi dă s-o scalde.

— Vai, săracu’ de el! suspină lângă mine o femeie fără vârstă. Şi parcă îi dau lacrimile. O întreb dacă-l cunoaşte pe acuzat. Nu, nu-l cunoaşte. Îl vede pentru întâia oară. dar aşa-i place ei să umble pe la procese, să mai ofteze, să mai lăcrimeze, să mai schimbe o vorbă.

— Inculpat Müller Adrian, la locuinţa dumitale s-au găsit 292 400 lei în numerar, 111 900 lei în obligaţiuni C.E.C. şi 27 289 lei pe librete C.E.C. În total, 431 589 lei. Cum justifici provenienţa acestei sume? întreabă preşedintele.

— Câââât?! sare femeia de lângă mine... Am auzit bine? Juma' de milion!... Chiar aşa, de unde îi are, dom'le?!

De fapt, cunosc dosarul ce se judecă. L-am studiat. Am vrut doar ca, înainte de a realiza „radiografia" cazului, să văd chipurile acuzaţilor. Răspunsurile lui Müller ridică în picioare un alt acuzat – Ion Muşat. Întrebările procurorului îl încolţesc, el însă se apără cu desperare. Încearcă să convingă completul de judecată că nici usturoi n-a mâncat, nici gura nu-i miroase. Până mai ieri a fost şeful Oficiului raional Titu de contractări şi achiziţii de animale. Avea omu' şi maşină la scară, şi şofer. Costumele de haine şi le comanda la Bucureşti. Acum e în boxă iar mâine, în puş-cărie. Ehei, unde e acea noapte de revelion – ah, doamne, ce revelion! – când şi-a permis luxul să azvârle bancnotele ca pe nişte confeti şi să urle cât îl ţinea gura: „Trăiască poarta de aur!"? Ehei, au rămas în urmă zilele când recepţionerii şi achizitorii îl plăteau lunar, cu sute şi sute de lei, după cum urca ori scădea graficul afacerilor ilicite. Dar câte n-au rămas în urmă...

„Trăiască poarta de aur!" urlase Ion Muşat, într-o noapte de Anul Nou. Pe unii, imaginea invocată de şef i-a amuzat, în sinea lor au găsit-o chiar foarte plastică. Pe alţii însă i-a intrigat. „Ce-i cu poarta asta de aur? Ce taină ascunde V Şi nu s-au lăsat până ce nu i-au dezlegat misterul. Misterul supus se găseşte acum cuprins şi descris în cele peste 800 de pagini ale referatului de terminare a urmăririi penale din dosarul nr. 503072/969.

Slujitorii „Viţelului de aur"

După o edificatoare discuţie pe care am avut-o cu un locţiitor al şefului I.M.M.B, am studiat dosarul nr. 503072/969 şi m-am cutremurat de indignare. Motivele au fost multiple. Sunt convins că şi dumneavoastră, la sfârşitul „radiografiei”, veţi încerca aceeaşi reacţie. Timp de doi ani, cei 59 de inculpaţi, reprezentând 5 foste oficii raionale (Titu, Urziceni, Slobozia, Lehliu, Drăgăneşti-Vlaşca), 2 întreprinderi (Baza de aprovizionare cu animale – Bucureşti şi Abatorul) şi o instituţie (Institutul „Pasteur”), au jefuit ca în codru. Până în prezent, n-am mai „radiografiat” dosare de furt în avutul obştesc. Le ocoleam. Bineînţeles, dintr-o anumită prejudecată. Le consideram, nu ştiu de ce, „cenuşii”. Recunosc – m-am înşelat. Dosarul nr. 503072/969 a avut darul de a-mi dezvălui o zonă de activitate deosebit de interesantă şi m-a ajutat să înţeleg că descoperirea unor fraude de o asemenea amploare cere şi un tip de lucrător de miliţie specializat în hăţişurile evidenţelor contabile şi financiare, cunoscător al actelor în circulaţie, apt să intuiască căile ascunse ale operaţiilor ilicite; mai cere o mare mobilitate în acţiune, găsirea unor forme variate de organizare a anchetelor, într-un cuvânt, m-am oprit la dosarul nr. 503072969, deoarece el reprezintă un succes nu numai cu rezonanţe strict profesionale, ci şi cu consecinţe directe şi binefăcătoare asupra procesului complex de perfecţionare a economiei naţionale.

*

Pentru a sesiza şi înţelege mai bine sistemul de jaf al celor din boxă, este absolut necesar să înfăţişez, în mod succint, schema de funcţionare a trei unităţi economice legate între ele prin acelaşi obiectiv de producţie – aprovizionarea cu carne atât a populaţiei, cât şi a ramurilor industriale specifice. În cadrul vechii organizări administrative, funcţionau oficii raionale de contractări şi achiziţii de animale. Ele aveau sarcini foarte precise – atragerea masei producătorilor individuali şi a unităţilor socialiste agricole la

contractări, în vederea îngrăşării animalelor ce se vindeau statului prin sistemul de achiziţii. Achizitorii şi agenţii agricoli, angajaţi ori plătiţi de Oficiu, băteau satele şi comunele în lung şi-n lat cu sarcina de a încheia contracte cu producătorii particulari, de a urmări îndeplinirea clauzelor contractuale la termenele stabilite (în acest scop, producătorul primea un avans în bani, furaje, în raport cu animalele contractate şi greutatea ce şi-a propus s-o obţină) precum şi de a achiziţiona animale, la preţuri stabilite prin actele normative în vigoare, întocmind pentru animalele achiziţionate, actele de preluare (adeverinţe de primire şi acte de vânzare-cumpărare). În baza actelor respective, producătorul ridica de la agenţia C.E.C. a comunei sau a raionului contravaloarea animalelor, reţinându-i-se avansul primit la semnarea contractului. Animatul achiziţionat era predat de către achizitor Oficiului, adică unui recepţioner care gestiona baza raională. Pe scurt, acesta era destinul hărăzit de către achizitori – slujitori fanatici ai „viţelului de aur” – animalelor achiziţionate. Subliniez ultimele cuvinte, căci destinul animalelor contractate era altul; adică, erou predate de către producători direct la Oficiul raional, direct domnului recepţioner – stăpânul „porţii de aur” – care, conform obligaţiilor, întocmea şi documentele de preluare, actele de vânzare-cumpărare. Bineînţeles, după îndeplinirea formalităţilor enumerate mai înainte, producătorul ridica de la Agenţia raională C.E.C. drepturile ce i se cuveneau. Într-un cuvânt, recepţionerul era stăpânul acestei „Porţi de aur nr. 1”, a acestei ferme animaliere „sui generis”. De ce numărul 1? Veţi cunoaşte răspunsul după „developarea” primei „plăci” a „radiografiei”.

Să scoatem la întâmplare, din boxă, un acuzat – Nicolae Alexandru – fost achizitor la Trtu, pe „moşia” lui Ion Muşat. Insul, acum în „zeghe”, ar fi putut să-şi trăiască viaţa bine şi liniştit în sânul familiei sale, îndeplinindu-şi corect atribuţiile. Dar l-a atras strălucirea „viţelului de aur” şi a păşit pe calea hoţiei, folosind, laolaltă cu ceilalţi, sisteme

multiple de înşelăciune.

Iată unul din ele:

Nicolae Alexandru se prezintă la cetăţeanul M. G. din comuna Găişani şi-l determină să accepte întocmirea unui contract pentru un porc pe care acesta nu-l avea. Porcul inexistent trebuia să se prezinte la apel abia peste o lună, adică la 18 noiembrie 1965, şi nu oricum, ci în greutate de circa 250–300 kg. Nu cumva să credeţi că nu s-a prezentat. Ba, mai mult, a fost de o punctualitate de invidiat. Iar cel care l-a luat în primire a fost, de bună seamă, Nicolae Alexandru. Deşi invizibil, „porcul” cântărea 270 kg. Actele de vânzare-cumpărare au fost întocmite pe loc, drept care, prim mijlocirea aşa-zisului producător M. G., suma de 2 970 de lei ridicată de la agenţia C.E.C. a intrat direct în buzunarul lui Nicolae Alexandru. Şi-acum, desigur, vreţi să ştiţi ce s-a întâmplat mai departe cu „porcul invizibil”? Păi, era atât de „frumuşel” şi de „grăsuţ”, încât recepţionerul „porţii de aur nr. 1” nu putea să nu-l ia în primire şi să nu-l treacă în gestiunea sa.

Precum se vede, prin acest sistem – doar o latură a unui mecanism infracţional ceva mai complicat – achizitorii furnizau statului, adică populaţiei, animale fictive pentru oare, bineînţeles, beneficiarul emitea şi borderouri de plată.

Să vedem cum opera de la „postul său de comandă” recepţionerul unei baze raionale. Iată un exemplu:

...Producătorul N. D. s-a angajat să crească doi mânzaţi. La termenul fixat s-a prezentat la baza Oficiului raional, unde fostul recepţioner Alexe Grigore i-a întocmit cu-venitele acte. Şi ceea ce nu-i izbutise producătorului în nu ştiu câte luni, îi izbuteşte lui Alexe Grigore în nici zece minute. A „îngrăşat” pe loc animalele cu 183 kg. În urma acestei „minuni”, N. D. a ridicat de la Agenţia C.E.C. – Titu un plus de 1 756,80 lei, pe care i-a predat recepţionerului. Gândiţi-vă: 1 756,80 lei într-o singură zi! Iar anul are atâtea zile! Iar fostul raion avea atâtea sate şi comune, şi atâţia producători! Să te mai mire atunci că la descinderea efectuată la domiciliul lui Alexe Grigore s-au găsit, numai în numerar, 200 000 lei?!

Aşadar, „radiografia” ne mai scoate la iveală un sistem de hoţie practicat de către cei din boxă – majorarea greutăţii animalelor preluate atât din contractări, cât şi din achiziţii.

În continuare, mai relevăm cititorilor noştri un „modus operandi”.

...Producătorul M. A. s-a obligat să predea, la 10.1.1966, o bovină în greutate de 250 kg. N-a putut s-o predea în termen, căci era gestantă. Omul a prezentat, în acest sens, un certificat medical, descărcându-se oficial de obligaţiile contractuale. Achizitorul Ion Popescu – şi el în boxă – i-a ridicat contractul, asigurându-l pe M. A. că i-l va lichida. În realitate însă a procedat altfel. Pe neaşteptate, producătorul M. A. s-a pomenit invitat la Titu unde, fără să predea vreun animal sau fără măcar să vadă vreo bovină ce trebuia să ia locul bovinei sale, a fost pus să semneze acte de cumpărare-vânzare pentru un animal în greutate de 536 kg. „Lasă, l-a liniştit achizitorul, totu-i în regulă... Te-am ajutat să treci în faţa statului că te-ai achitat de obligaţii.” În consecinţă, serviciu contra serviciu. Producătorul a ridicat de la C.E.C. 3643 de lei, pe care i-a predat grijuliului achizitor...

Acest mod se caracterizează deci prin folosirea unor contracte reale, ce se cereau lichidate, şi prin falsificarea, în continuare, a întregului circuit de predare, de cumpărare-vânzare. Falsul, uneori, mergea până acolo încât, atât la baza de predare, cât şi la agenţia C.E.C., se plastografia semnătura producătorului.

Desigur, descoperirea acestei afaceri veroase, cuprinzând, aşa cum am mai arătat, o întreagă regiune, a solicitat intens activitatea organelor de urmărire penală şi a lucrătorilor de miliţie însărcinaţi să scoată la lumina legii un întreg mecanism de jaf al avutului obştesc.

Întrebare; Tovarăşe colonel Barabaş, v-aş ruga ca, în calitatea dumneavoastră de şef al serviciului economic din cadrul I.M.M. Bucureşti, să deschideţi discuţia. Ce a însemnat, din punct de vedere profesional, descoperirea, apoi

dovedirea acestor fraude?
Colonel Ion Barabaş: Ne-am pomenit în faţa unui caz cu totul neobişnuit – mă refer la amploarea afacerii, la ramificaţiile sale. Am avut de-a face nu numai cu infractori foarte îndrăzneţi şi versaţi, dar şi cu forme infracţionale greu de dovedit. Ne-am pomenit în situaţia de a reconsidera activitatea economică a 5 oficii raionale, a unui institut, a două întreprinderi şi asta pe o perioadă de doi ani, 1965–1967... Astăzi, cauza a fost rezolvată şi, privită în perspectiva timpului, totul apare foarte simplu...
Locotenent-colonel Constantin Mitroşariu, instructor I la Direcţia economică a I.G.M.-ului: În realitate însă... Ştiţi, lucrătorii de miliţie au refăcut de jos şi până sus drumurile străbătute de foştii recepţioneri şi achizitori...
Căpitan Zaharia Manta, inspector principal la secţia economică a sectorului 5 I.M.M.B.: Tradus în cifre, asta ar însemna circa 13 000-15 000 de martori, adică de producători care, într-un fel sau altul, au avut de-a face cu protagoniştii afacerii...
Maior Nicolae Grigorescu, inspector principal din serviciul economic al I.M.M.B.: Tot pe linia cifrelor, aş adăuga că din cercetările organelor de urmărire penală au rezultat 54 de volume însumând 22 000 de pagini... I.M.M.B. a deschis dosarul la 13 martie 1967 şi l-a încheiat la 23 decembrie 1969. Doi ani şi jumătate de muncă.
Col. I. B.: Sunt date care exemplifică atât amploarea afacerii cât şi amploarea activităţii desfăşurate de către organele de miliţie... Pentru a dovedi vinovăţia, se cereau demonstrate falsurile, nesinceritatea unor acte întocmite de foştii recepţioneri şi achizitori.
Întrebare: De fapt, care a fost prima greutate mare de care v-aţi lovit?
Lt. col. C. M.: Obţinerea mărturiilor-cheie. De ce? pentru că foarte mulţi producători s-au pomenit – fără voia lor – căzuţi în capcanele recepţioneri lor şi achizitorilor.
Întrebare: Daţi-ne, vă rugăm, un exemplu...
Lt. col. C. M.: Producătorul semna un contract de achiziţie pentru un animal în greutate de 200 kg. Pentru asta i se

cuveneau, hai să zicem – 200 kg furaje... Achizitorul însă îi repartiza 300 kg furaje... aşa, de la el... ceea ce-l obliga pe producător... Ei bine, la cercetări, „obligaţii” aceştia nu prea „îşi aminteau” cum a fost... Totuşi, printr-o muncă răbdătoare, de convingere, au contribuit, în cele din urmă, la demascarea infractorilor...
Cpt. Z. M.: Poate ar fi indicat să menţionăm faptul că, conform indicaţiilor conducerii noastre, lucrătorii de miliţie care s-au deplasat prin sate şi comune, au stat de vorbă cu martorii respectivi după orele de muncă, pentru a nu stânjeni muncile agricole.

Există şi „portiţe de aur”

Să reţinem, deci, că pe „poarta de aur” a fostelor baze raionale intrau animale reale, însă cu greutatea majorată, precum şi „animale invizibile”. Să vedem cum evoluau de aici încolo matrapazlâcurile. Oficiile raionale aveau obligaţia de a expedia vitele mai departe, către Baza de aprovizionare cu animale–Bucureşti. Şi le expediau pe toate, cu acte în regulă, mai exact, cu nişte foi de transport în care recepţionerul consemna numărul animalelor expediate, pe specii, calităţi şi greutăţi. Porneau oare spre baza bucureşteană şi „animalele invizibile” şi cele îngrăşate la contabilitate? Închipuiţi-vă că da... Dar înainte de a „radiografia” „Marea poartă de aur nr. 2”, să-mi permiteţi să realizez în treacăt o „placă” pe care am numit-o ad-hoc „portiţa de aur”...

După cum bine se ştie, Institutul „Pasteur” are ca prim obiectiv efectuarea unor cercetări în domeniul igienei şi patologiei animalelor, precum şi prepararea unor seruri şi vaccinuri necesare combaterii febrei aftoase şi a altor epizootii. În acest scop, o secţie de producţie lucrează

direct pe animale. Oficiilor raionale le revenea sarcina aprovizionării institutului cu vitele necesare. Numai că, o dată cu animalele reale, intrau în gestiunea institutului şi cele „invizibile”, şi cele „îngrăşate” fictiv. În felul acesta, cercetătorii institutului au ajuns, bineînţeles fără voia lor, să obţină culturi de aftă şi din „sângele unor animale invizibile”. Autorii „procedeului” – recepţionerii Marin Voicescu (două condamnări, ambele pentru delictul de delapidare) şi Florea Gogoţ (două condamnări, ambele pentru infracţiunea de delapidare) – angajaţi de către Institut în funcţia de recepţioneri-gestionari, au descoperit de îndată că organizarea evidenţei gestiunii le permitea să confirme primirea unor animale complet fictive sau cu greutatea majorată. Au adus la cunoştinţa achizitorilor şi recepţionerilor de la oficiile raionale descoperirea făcută. Târgul s-a încheiat imediat şi încă pe baze trainice: 3–4 lei pentru fiecare kilogram fictiv şi câte 1 200–1 500 lei pentru fiecare „animal invizibil”. „Scamatoria” era destul de simplă, dar nu, putea fi executată fără participarea lui Eugen Rus, şef al echipei de inoculare şi gestionar al secţiei de producţie de la Institut. Bineînţeles. Rus n-a refuzat propunerea actualilor camarazi de boxă şi, astfel, s-a format o tripletă de delapidări care finaliza, la dimensiunile financiare ale Institutului, o parte din falsurile oficiilor. Cum se săvârşea însă la Institut „minunea” finalizărilor? Animalele reale şi cele fictive erau recepţionate de Voicescu şi Gogoţ. Aceştia confirmau oficiilor primirea, iar „tovarăşii raionali” răsuflau uşuraţi. De la Voicescu şi Gogoţ, animalele erau expediate lui Rus care, la rându-i, le trecea în gestiunea secţiei de producţie. Aici, vitele erau inoculate, iar după obţinerea culturilor, erau sacrificate pe loc. Carnea rezultată din sacrificare, conform unor reguli destul de bizare, nu era nici cântărită, nici confruntată cu numărul şi greutatea capetelor sacrificate. Aici, la grămada descoperită de Voicescu, se topeau oficial kilogramele fictive şi „animalele invizibile”. Mecanismul, atât cât a funcţionat, a adus Institutului un prejudiciu dovedit de 182 728 lei.

Marea „poartă de aur” nr. 1 şi 2

Marii combinatori se aflau însă nu la Institutul „Pasteur” ci la Baza de aprovizionare cu animale–Bucureşti. Către această „Meccă” se îndreptau cirezile oficiilor raionale. Aici tronau nababii – recepţionerii Constantin Stoenescu şi Petre Dumitrescu. De ce nababi? Judecaţi şi dumneavoastră! De la domiciliul primului s-a ridicat suma de 326 317 lei (numerar, obligaţii şi librete C.E.C.), iar de la domiciliul celuilalt s-a ridicat suma de 318 105 lei (numerar şi obligaţii C.E.C.) – Sub oblăduirea şefului lor – Ştefan Ştefănescu – cei doi recepţioneri şi-au pus la punct un întreg sistem de recepţie a animalelor fictive, precum şi a celor cu greutate majorată. Îşi aveau la poartă oamenii lor, în birouri – oamenii lor, la Abator – să reţinem acest element nou – oamenii lor. Tariful era acelaşi ca la Institutul „Pasteur” – 3–4 lei pentru kilogramul fictiv şi 1200-1 500 lei pentru „animal invizibil”. Totul mergea, din punctul de vedere al infractorilor, ca pe roate. Oficiile raionale expediau, cu acte în regulă, animale cu greutatea majorată şi animale fictive. B.A.A.B.-ul se încărca, fără ezitări, cu o gestiune fictivă. Se realiza, în sfârşit, clipa când recepţionerii şi achizitorii puteau să răsufle uşuraţi, să petreacă, să strige: „Trăiască poarta de aur!”.

Şi-acum, desigur că v-a venit pe buze întrebarea: „Da, cei doi recepţioneri de la B.A.A.B. cum se descărcau de plusurile fictive din propria lor gestiune?” Se descurcau... Şi este meritul deosebit al lucrătorilor de miliţie care au lucrat la rezolvarea acestei cauze de a fi reuşit să determine nodul gordian al întregii afaceri.

Să vedem ce ne dezvăluie „radiografia”.

Zilnic, Baza expedia Abatorului loturi de animale cu acte

în regulă. Numai că, în timp ce în foile de transport figurau, să zicem, 15 capete, cântărind 7 500 kg (fiecare vită se cântărea separat), pe poarta Abatorului intrau, de fapt, animale, cântărind 5 000 kg. Abatorul însă, prin reprezentanţii săi, semna pentru ceea ce Stoenescu şi Dumitrescu înscriseseră în foile de transport. Era acum rândul celor doi să ridice paharul şi să strige: „Trăiască poarta de aur!”.

Aşadar, pe „filmul” nostru a mai apărut „o poartă de aur” a Abatorului. Cea mai importantă. Aici, linia „tehnologică” a infracţiunii a cunoscut următorul circuit: poartă–recepţioneri: cântar–cantaragii: recepţionerii secţiei de sacrificare–cântar după tăiere; cantaragii-secţia frigorifică... La fiecare punct al liniei „tehnologice”, se afla instalat câte un „om de încredere”. Plastic vorbind, animalele expediate Abatorului de către B.A.A.B. treceau de la un infractor la altul. Primul – recepţionerul de la poartă – se numea Lungu Florian, recidivist cu două condamnări la activul său, însumând 7 ani de detenţiune. Ultimul – cantaragiul de la secţia de sacrificare (cel care cântărea carnea ce rezulta din tăiere) – se numea Nicolae Ursu – de asemenea recidivist, (În anul 1961, a fost condamnat la 5 ani închisoare şi a fost eliberat în 1964. În 1965 era de-acum salariatul Abatorului).

Lui Nicolae Ursu şi altor cantaragii de teapa lui le revenea sarcina de a finaliza falsurile de pe circuit, de a găsi aproape zilnic soluţia salvatoare care „oficializa” marea fraudă.

Întrebare: V-aş ruga să ne explicaţi, în câteva cuvinte, în ce constă cheia afacerii, „nodul gordian”, mai exact, unde şi cum găseau cantaragiii aşa-zisa soluţie legală.

Căpitan Z. M.: În 1960, Ministerul Industriei Alimentare – tutelarul acestor întreprinderi – a stabilit prin Ordinul 1370 un şir de prevederi, printre altele şi în legătură cu procesul de producţie al abatoarelor, adică stabilirea coeficienţi de randament la animalele sacrificate. În urma cercetărilor noastre, s-a stabilit că, încă din 1965, aceşti coeficienţi nu mai corespundeau realităţii, fiind mici. Randamentul pe cap

de animal era mult mai mare. Ce făcea cantaragiul? El încadra carnea rezultată în coeficienţii puşi la îndemână chiar de M.I.A. şi obţinea astfel un plus de carne...
Întrebare: Concretizaţi, vă rog.
Cpt. Z. M.: Să luăm un exemplu strict didactic. De la o bovină în greutate vie de 500 kg, prevederile stabileau următorul randament de carne: maximum – 200 kg, minimum – 150 kg. În mod obişnuit, cantaragiul obţinea un randament de 200 kg, adică maximum. Cum proceda în continuare? Ca să se vadă cât e de „cinstit”, el consemna în evidenţa secţiei un randament mediu – 170 kg. În felul ăsta, obţinea un plus de 30 de kg pe care-l ascundea şi-l manevra după nevoile bandei, dând totodată faţă de randamentul minim un plus de 20 kg.
Lt.-col. C. M.: Uneori, se crea o asemenea rezervă de carne, încât cereau de la B.A.A.B. să le trimită animale fictive. Aveau în acest sens şi un consemn... I se comunica lui Stoenescu, iar acesta telefona urgent oficiilor raionale: „Trimiteţi cinci portocale”, ceea ce însemna cinci animale fictive...
Întrebare: O asemenea delapidare ar fi putut oare să fie îngrădită la vreme? Cărui organism îi revenea, de fapt, sarcina de a descoperi, în faza sa incipientă, această afacere? De ce tocmai miliţiei i-a revenit misiunea să scoată din adâncurile arhivelor contabiliceşti delapidarea?
Colonel I. B.: Întrebarea este binevenită. Un rol determinant în descoperirea, în fază incipientă, a fraudei, ar fi trebuit să-l joace organele controlului financiar. Iată câte sunt: Direcţia teritorială de control şi revizie. Controlul financiar intern al M.I.A., Controlul de revizie internă a gestiunii. Vedeţi, nu se poate afirma că nu s-au făcut controale, dar aţa cum a rezultat din cercetările noastre, ele s-au efectuat formal... Era datoria unor organe ole C.F.I.-ului să se deplaseze pe teren, să verifice sinceritatea unor acte, activitatea pe teren a unor achizitori... N-au făcut-o... Din comoditate. De fapt, s-au lăsat înşelaţi de deplina „acoperire” a fraudatorilor. Şi prejudiciul adus avutului

obştesc ar fi fost mai mic. De asemenea, şi volumul nostru de muncă... O vină în descoperirea târzie a afacerii o au şi unii lucrători ai organelor noastre care ar fi putut să sesizeze la timp că unii şefi de oficii, recepţionerii achizitori au luat-o razna... Fie că s-au ignorat nişte informaţii, fie că ele n-au fost obţinute. Asta, din punctul nostru de vedere...

Întrebare: Ce alte cauze consideraţi dumneavoastră că au mai favorizat activitatea infracţională?

Lt.-col. C. M.: Multe... toate generate de o neglijenţă condamnabilă, de un formalism excesiv, de o necunoaştere a terenului de către organele tutelare... De pildă, şefii de oficii şi contabilii şefi erau obligaţi să verifice periodic, prin sondaje, activitatea achizitorilor. N-au făcut-o.

Cpt. Z. M.: Planificatoarea de la Titu semna acte de cumpărare-vânzare, fără ca producătorul să fie de faţă... Unii şefi de agenţie C.E.C. călcau normele în vigoare şi permiteau unor achizitori să semneze de primire în locul producătorilor... La B.A.A.B. se încălcau prevederile M.I.A.

Maior N. C.: La Institutul „Pasteur” nu se făcea recepţia animalelor sub raport cantitativ, numeric... Nu se efectua o inventariere efectivă a cărnii obţinute din sacrificarea vitelor...

Întrebare: Am constatat că dosarul cuprinde şi concluzii strict economice. Au fost ele de folos M.I.A., au contribuit, într-un mod sau altul, la perfecţionarea vieţii noastre economice?

Colonel I. B.: Da. A ieşit la iveală inutilitatea Bazei de aprovizionare cu animale–Bucureşti – ca unitate intermediara – şi a fost desfiinţată, în prezent, baza s-a transformat într-o anexă a Abatorului... S-au recalculat şi coeficienţii de randament... Locul clasicului cântar a fost luat de cântarul electronic... Stabilirea, din ochi, a randamentului şi calităţii cărnii nu mai are valabilitate... Toate acestea reprezintă, indirect, o contribuţie a organelor de miliţie, a lucrătorilor noştri specializaţi în problemele economice...

*

59 de inculpaţi. Dintre ei, 27 sunt recidivişti. Nu aveau ce să caute în funcţiile ce le-au fost repartizate. Cunoaşterea şi încadrarea personalului la locul potrivit rămâne o problemă-cheie. S-a stabilit cu precizie rolul destructiv şi determinant pe care l-au jucat cei 27 de recidivişti în realizarea prejudiciului de 2.305.599,70 lei adus avutului obştesc...

Nu sunt criminalist, nici expert în problemele economice, ci scriitor şi în această calitate îmi este, cred eu, permis să formulez o propunere ce unora ar putea să le pară puţin cam... aeriană...

Prin forţa împrejurărilor, organele de urmărire penală ale miliţiei scot la iveală defecţiuni serioase ale unor organisme comerciale sau industriale. Dosarele rezolvate cu succes cuprind, de cele mai multe ori, date preţioase care pot sluji nemijlocit la perfecţionarea economiei naţionale. Se simte, cred eu, nevoia unui Centru de studii criminologice care să preia aceste date, la care să se adauge şi cele ale Procuraturii, şi cele furnizate de presă etc., să le analizeze, şi, în consecinţă, să propună scheme eficiente de organizare, forme severe de evidenţă contabilă şi financiară.

NEVASTA INSULUI DIN BOXĂ

Urmăream dintr-un colţ al sălii desfăşurarea procesului. Bărbatul din boxa, acuzat de furt din avutul obştesc, încerca, ori de câte ori i se oferea prilejul, să se opere, să se explice, să arunce vina pe alţii, dar fără argumente şi fără convingere. Se vedea cale de-o poştă că minte. La fiecare cuvânt al acuzatului sesizam şi tresăritul nervos al unei femei care şedea nu departe de mine – soţia celui din boxă. Era îmbrăcată modest şi strângea în mâini poşeta-i neagră. Tresărea, căuta privirile insului în straie de puşcăriaş, apoi pe cele ale avocatului. Urmărindu-i zvâcnetul nervos, jocul deznădăjduit al ochilor, m-am pomenit întrebându-mă: „Ştia sau nu de îndeletnicirile necinstite ale soţului? Dacă da, de ce oare nu l-a oprit la vreme? Şi dacă tiu, cum îşi explica surplusul de bani aduşi în casă?” Fără îndoială, aş fi putut să-mi răspund în fel şi chip, simţeam însă nevoia unor răspunsuri concrete şi nu Intuitive. Desigur, după terminarea şedinţei aş fi putut să mă adresez direct femeii, dar mai mult ca sigur, mi-ar fi întors spatele. Şi nu m-aş fi supărat; gestul l-aş fi socotit firesc. După proces, împins totuşi de ceea ce se numeşte curiozitate profesională, m-am adresat avocatului. M-am recomandat. „Grigore M”, s-a recomandat şi el. I-am împărtăşit gândurile care mă frământau. S-a arătat gata să-mi sară în ajutor. „Cu plăcere... Acum însă îmi este imposibil... Am un alt proces s-a scuzat el. Mi-a fixat însă o zi, o oră, rugându-mă să-i telefonez... neapărat.

În ceea ce mă priveşte, m-am ţinut de cuvânt. Am tele-

fonat. Un membru al familiei mi-a transmis scuzele avocatului şi o explicaţie – s-a văzut nevoit să plece pentru câteva zile din Bucureşti. Şi pentru că întrebările din mine continuau să ardă, m-am adresat unui alt avocat. „Foarte bine! Foarte bine! s-a arătat el de acord cu obiectivul investigaţiilor mele. Am să răspund, dar cu o singură condiţie. Din motive lesne de înţeles, aş vrea să mi se păstreze un anonimat deplin.” „Fie!” m-am învoit eu înţelegător.

„Aşadar, infractorul şi familia!” a exclamat avocatul X îndreptându-şi cu un gest mecanic ochelarii de pe nas. „Da, în problema asta, noi avem multe de spus. Am acumulat, în virtutea profesiunii, un munte de observaţii. Suntem, uneori, pentru clienţii noştri ca un zid al plângerii. În faţa noastră se varsă din belşug fie lacrimi de crocodil, fie lacrimi omeneşti, sincere. Sunt proferate blesteme, înjurături sau urări de soiul ăsta: „Să-i dea domnu’ sănătate acolo unde se găseşte!”. De cele mai multe ori însă mă simt asemenea unui doctor căruia i se povesteşte nu numai suferinţa, ci şi istoricul suferinţei. Şi nu o dată mi-o fost dat să aud din gura clienţilor mei acel strigăt desperat pe care numai în cabinetele medicilor sau pe culoarele spitalului îl mai poţi auzi: „Salvaţi-l, dom’le avocat!” sau „Salvaţi-mă, dom’le avocat, dau oricât”. Şi tot asemenea unor medici, suntem obligaţi să păstrăm secretul profesional. Discutând pe marginea temei, aş vrea să disting trei aspecte:

Primo: Într-una din zile, primesc vizita unei doamne între două vârste, foarte elegantă, mirosind discret a „Chanel”. După o scurtă introducere, îmi expune cazul soţului ei: „A fost reţinut sub pretextul că ar fi furat din avutul obştesc. Nu-i adevărat... Soţul meu e un om cinstii.” Studiez cazul şi-mi dau perfect de bine seama că soţul acestei elegante doamne a furat cu neruşinare şi că, în general, a dus o viaţă intimă dubioasă. Mai aflu că nici soţia acestuia n-a dus şi nu duce o viaţă prea morală. „.Aţi ştiut de activitatea infracţională a soţului?” o întreb. Ocoleşte răspunsul cu dibăcie. O asemenea fiinţă, oricât ar plânge, n-are remuşcări, căci între ea şi soţul ei s-a perfectat de mai

multă vreme o tranzacţie meschină. De fapt, pe tot timpul săvârşirii infracţiunii, soţul n-a făcut altceva decât să-i plătească nevesti-si tăcerea şi dobândi— rea din partea ei a unui anumit soi de libertate. „Tu, nevastă, să nu mă întrebi de unde vin la ora asta de noapte, iar eu îţi făgăduiesc să nu te întreb cu cine ai fost plecată la Predeal.” Aşadar, între cei doi soţi a intervenit o înţelegere monstruoasă. Pentru o asemenea femeie – părtaşă activă la infracţiunea soţului – drama începe, cu adevărat, de acolo de unde hotărârea judecătorească pronunţă confiscarea averii. La drept vorbind, n-o interesează anii de închisoare ai soţului, ci salvarea unor bunuri: „,Ăsta e scaunul meu! o poţi auzi împotrivindu-se executorului judecătoresc. Frigiderul îl am cadou de la mama... Vulpea asta argintie o am de la bunica...”. „Legea-i lege, este o formă a ordinei”, spunea Aristotel. Iar întreprinderea socialistă prejudiciată trebuie să fie despăgubită.

Secundo: În acest raport complex infractor-familie, iscat de actul infracţional, apare foarte frecvent fenomenul soţiei care află câte ceva despre începuturile infracţionale ale soţului şi nu are tăria să intervină cu energie pentru a împiedica la vreme nenorocirea ce-i dă târcoale...Bine, tovarăşă, o întreb eu, de ce n-ai intervenit când trebuia?” Îmi explică printre lacrimi: „La început mi-a adus la chenzină câteva sute de lei în plus... Eram bucuroasă. Nu l-am întrebat de unde-s banii, căci m-a lăsat să înţeleg că-i vorba de o primă... Pe urmă, mi-a adus un cadou... o brăţară de aur. Era frumoasă şi-mi plăcea. Mi-am dat seama însă că era scumpă şi n-avea din ce să mi-o cumpere. Am vrut să-l întreb, dar era bine dispus şi întrebarea mea i-ar fi stricat buna dispoziţie. Lasă, mi-am zis, o să-l întreb mâine.” Acest mâine n-a mai intervenit niciodată, iar când, în sfârşit, a intervenit, luase forma unei anchete penale. În cazul acesta, femeie trăieşte o ruşine sinceră şi va fi toată viaţa chinuită de remuşcări, de ideea chinuitoare că dintr-o slăbiciune condamnabilă nu şi-a împiedicat soţul să fure.

Terţio: Cele mai nenorocite cazuri sunt acelea unde soţia,

absorbită de treburile casnice, nu observă nimic din activitatea infracţională a soţului. Crede în devotamentul şi în explicaţiile lui, în plecările sale pe teren. Nu poate în nici un chip să-şi imagineze că soţul ei ar putea să aibă o existenţă dublă. Ba mai exclamă cu candoare: „Săracu' Georgică al meu, cât munceşte!" Iar Georgică al ei duce o viaţă dublă – fură din avutul obştesc şi din cel al căminului. Aceste femei trăiesc cel mai intens şi mai dramatic momentul când adevărul iese la iveală. „Am trăit cu el 15 ani, avem trei copii, dar nu l-am cunoscut." Şi, bineînţeles, lacrimi, apoi sentimentul copleşitor al ruşinii – „soţul meu e hoţ, soţul meu e în puşcărie."

Iată trei aspecte ale aceleiaşi probleme, a conchis avocatul, nu înainte de o-mi aminti un dicton al lui Democrit: „Dorinţa de câştig care nu se satură niciodată este mai rea decât sărăcia cea mai mare."

URMELE RĂMÂN

Şi a sosit clipa pronunţării sentinţei... Răsună glasul metalic al judecătorului:

„...În numele poporului hotărăşte:

1) În temeiul articolului 236 (...) delapidare (...) condamnă pe inculpatul P. Romul, născut în 1928, luna mai, ziua 28, (...) de profesie inginer, fost şef de secţie (...), căsătorit, având un copil, fiind recidivist, la 10 ani închisoare corecţională, confiscarea totală a averii şi şase ani interdicţie corecţională (...).

La pedeapsa de 10 ani închisoare corecţională se adaugă un spor de doi ani, urmând ca inculpatul să execute 12 ani.

Condamnatul, un bărbat de statură potrivită, voinic, tresare. împovăraţi brusc de o greutate nevăzută, umerii i se încovoaie şi, în timp ce judecătorul citeşte condamnările celorlalţi inşi din boxă, încearcă să privească în sală, să prindă pe furiş chipul unei femei, chipul soţiei, al mamei copilului lui. O zăreşte ca prin ceaţă – micuţă, firavă, cu ochii înroşiţi. Şedinţa s-a ridicat.

Părăsesc sala paşilor pierduţi obsedat de întrebarea: „S-a gândit infractorul sau nu la ce lasă în urma sa, la destinul familiei, la rana ce o lasă în sufletul soţiei şi al copiilor?”

Puţină psihologie

Fără îndoială că psihologia unui delapidator este cu mult mai complexă decât aceea a unui borfaş de rând. Hoţul de buzunare, spărgătorul îşi lasă la locul infracţiunii semnătura, iar când sunt prinşi recunosc fără înconjur: „Şefule, e mâna mea... M-ai prins... Asta-i viaţa! Nici o clipă borfaşul nu exclude posibilitatea prinderii sale. Cu celălalt tip de infractor lucrurile stau însă niţeluş altfel. Organizându-şi infracţiunea, el exclude din capul locului posibilitatea de a fi prins. La formarea unei asemenea psihologii concură mai mulţi factori:

a) Poziţia sa socială. Ca responsabil de unitate şi gestiune, şef de serviciu, contabil şef etc.. etc., el se bucură de un anumit respect. Cui i-ar trece prin cap că omul care vorbeşte cu atâta patos despre soarta economică a întreprinderii fură din avutul obştesc?

b) Tendinţa de a-şi supraaprecia capacitatea de infractor. „Eu nu voi fi prins niciodată”, se autosugestionează dumnealui. De aici şi liniştea-i lăuntrică pentru soarta sa şi a familiei, linişte pe care izbuteşte s-o transmită şi soţiei. Şi-apoi, am nişte relaţii care...

c) Supraapreciindu-se, el ajunge, în mod implicit, să subaprecieze capacitatea de investigaţie a tovarăşilor de muncă, a controlului financiar intern, a organelor de miliţie...

Am amintit doar trei factori care hrănesc şi întreţin psihologia tipului de infractor amintit mai sus. De aceea, atunci când este prins, dumnealui dă din colţ în colţ, neagă, pozează în victimă. Invocă legăturile sale, solicita tot felul de referinţe şi caracterizări. Îi vine greu să se împace cu ideea că a fost prins cu mâna în avutul obştesc. Şi, în cele mai multe cazuri, abia după pronunţarea verdictului începe să simtă şi să înţeleagă povara ruşini, să-şi dea seama de dezastrul moral şi material în care şi-a azvârlit, din lăcomie, familia. Dar e prea târziu. Sentinţa a fost rostită...

La vorbitor

Dosarul nr. 75/966, judecat de către Tribunalul fostului raion „23 August”, numără sute de pagini. Le-am citit cu răbdare, şi nu o dată. Din capul locului mi-a atras atenţia situaţia inculpatului principal... Să ai 39 de ani, să fii inginer, să conduci o secţie de prefabricate destinate construcţiilor, să fii căsătorit, să ai un copil, să realizezi laolaltă cu soţia un venit lunar de aproape 4 000 de lei, să te bucuri de respectul celor din jur, şi, dintr-o date, totul să se prăbuşească – sustrageri de ciment, beneficii ilicite, anchetă penală, prejudicii băneşti serioase, proces. Urmează o sentinţă aspră: doisprezece ani închisoare corecţională... confiscarea averii...

Trecuse un an de la pronunţarea sentinţei. Cazul mă interesa; am pornit în căutarea celui numit de către instanţa judecătoarească inculpat principal. L-am găsit în evidenţa unui penitenciar. Am solicitat atunci o întrevedere cu el.

— Aţi absolvit o facultate, aveţi o diplomă – încerc eu să-i explic pentru ce m-am oprit asupra cazului său – într-un cuvânt, sunteţi un intelectual şi am socotit că îmi va fi mai uşor să comunic cu dumneavoastră...

Tace. Mă iscodeşte bănuitor, apoi îşi lasă ochii în pământ.

„Bărbatului acesta, gândesc, nu i-a fost indiferent cum şi cine îl tundea. Cu siguranţă că avea frizerul său care-l întâmpină cu un respectuos «Să trăiţi, don’ inginer!...» Acum e tuns uniform cu maşina, aşa cum cer rânduielile detenţiunii.”

Tace. Îl înţeleg. Când, după un timp, îşi înalţă privirile, descopăr în adâncul lor o tristeţe nemărginită. Începe cu o voce stinsă să-şi povestească viaţa.

Nu i-am cerut acest lucru, dar nici de întrerupt nu vreau să-l întrerup. Simte, pesemne, nevoia de a se destăinui, de a povesti (...sau de a-şi povesti) cine a fost ori, mai exact,

cine ar fi putut să fie.

Liceul l-a terminat în 1946. S-a înscris la Politehnica din Cluj. În toţi anii studenţiei, s-a bucurat de o bursă din partea statului. Viitorul îi aparţinea. Ca inginer n-a câştigat niciodată sub 3 000 de lei pe lună...

— M-am căsătorit... la Hunedoara, în 1951... Ne-am mutat apoi la Bucureşti... Într-un timp am început să beau...

Vorbeşte rar, cu ochii pierduţi dincolo de zidurile închisorii.

— Ştiu ce am lăsat în urmă – îmi povesteşte – ruşine, necazuri, durere. Nu faptul că voi ieşi bătrân din puşcărie mă chinuieşte cel mai mult, ci povara aruncată pe umerii familiei... I-am creat soţiei greutăţi pe care nu le merita...

— Poate vreţi să spuneţi, fostei soţii, îl întrerup eu.

— Da, fostei soţii, îmi răspunde cu o voce plină de regrete. Eu am îndemnat-o să divorţeze, să-şi refacă viaţa.

Îl ascult atent şi mă întreb: oare acest bărbat, nu lipsit de inteligenţă, patronând neregulile din secţia ce i s-a încredinţat s-o conducă, cum de n-a prevăzut clipa când totul se va întoarce împotriva sa şi a căminului său? Iar dacă a prevăzut, de ce nu a avut puterea să se oprească la vreme?

— La procesul de divorţ a fost şi copilul?

— Da.

Aşadar, băiatul în etate de 12 ani, asistând la procesul de divorţ, şi-a văzut părintele în straie de deţinut. Ce-o fi simţit? Ce explicaţii i s-or fi dat când şi-a zărit tatăl în boxă, păzit de un miliţian?

— Aţi vrea să-l vedeţi?

— Mă gândesc într-una la el. La întrebările ce îi vor fi puse de colegii de şcoală sau de joacă: „Unde-i tatăl tău?” Doamne! În martie, am avut un vorbitor cu fosta mea soţie. M-a întrebat dacă să aducă şi copilul... „Nu, să nu mi-l aduci, am rugat-o, nu vreau să mă vadă printre gratii, în zeghe. Nu vreau să rămână cu imaginea asta despre mine...” Şi e la o vârstă când ar fi avut nevoie de mine, de prietenia unui bărbat...

— Eram prea fericit în ultima vreme, oftează din adâncul inimii. Ce-mi lipsea? Da’ ce nu aveam în casă? Apoi, chipul i se înrăieşte brusc, se revoltă: De ce să mi se confişte averea?

— Secţia pe care am condus-o, îmi demonstrează deţinutul P. R., a fost fruntaşă, i s-a decernat steagul întrecerii. Am muncit... La proces, martorii din întreprindere n-au făcut decât să mă laude... După arestarea mea, secţia a pierdut steagul...

— Bine, zic eu, aţi condus o secţie fruntaşă, dar din această secţie fruntaşă, dv. şi colaboratorii dv. cei mai apropiaţi au organizat sustragerea şi comercializarea ilicită a cimentului?

Tace. Nu mai are argumente. Şi-a aprins o ţigară; ochii îi sunt din nou trişti...

Mă ridic. Vorbitorul s-a terminat. O rază de soare i s-a oprit în părul tuns cu maşina. Abia atunci îi zăresc strălucirea argintie a firelor cărunte...

De la tribuna judecăţii

Ştiut este că pentru un judecător, dosarul pe care-l analizează reprezintă o bună parte din probele vinovăţiei sau ale nevinovăţiei învinuitului. Conducând în instanţă dezbaterile, el străbate dosarul – oare pentru a câta oară? – confruntându-l de astă dată cu cei din boxă, cu martorii apărării şi ai acuzării, cu intervenţiile avocaţilor şi ale procurorului, pentru a-şi definitiva o părere. Totuşi, de la înalta tribună a justiţiei, judecătorul are înaintea ochilor săi nu numai dosarul, ci şi sala, iar printre cei ce asistă la proces sunt, fără îndoială, şi membrii familiei învinuitului. Oare cum îi zăreşte şi cum îi distinge un judecător de la înălţimea locului său?

— Mă întrebaţi despre membrii familiei infractorului în

timpul şedinţelor? Dacă-i văd, dacă-i observ? O, desigur, sunt dramele mute ale sălii, îmi răspunde tov. Nichita Jeandedolj, judecător la Tribunalul fostului raion „Tudor Vladimirescu”. Intru în sala de judecată, îmi ocup locul, scrutez asistenţa şi-i descopăr pe copiii celor ce urmează să fie judecaţi strângându-se lângă mamele lor. Şi nu deschid şedinţa până ce nu mă asigur că în sală n-au rămas decât adulţii. Deschid procesul, audiez, ascult şi deodată privesc în sală cum o femeie stă încremenită cu o expresie dureroasă întipărită pe chip; înţeleg că an descoperit-o pe soţia celui supus judecăţii.

Nu de mult, am judecat procesul unor falsificatori de bilete I.T.B. Sala arhiplină – sute de muncitori de la I.T.B. au venit să condamne cu prezenţa lor activitatea delapidatorilor. Într-una din şedinţe, privind spre public, ani zărit şi o bătrânică îmbrăcată în negru, ştergându-şi într-una ochii plânşi. Nu mi-a fost greu să identific în această bătrânico pe mama unuia dintre infractori. Venise anume dintr-un colţ de ţară să asiste la proces sau poate numen să-şi vadă fiul... Multă vreme m-a obsedat chipul îndurerat al acestei mame care nici o clipă nu bănuise cu ce treburi murdare se ocupa, la Bucureşti, fiul ei.

Ssst!... că aud vecinii!

Maşina opreşte pe strada Macedoniei. Două rânduri de case unite printr-o poartă de fier. Un singur proprietar. Casele bine „închise” şi bine ferite de ochiul trecătorului amintesc de o citadelă în miniatură. Dincolo de ziduri, flori, un nuc, o fântână. Aici a locuit, până nu de mult, împreună cu familia sa, Alexandru N., condamnat pentru delapidare la 12 ani închisoare corecţională şi confiscarea averii.

Intrăm. Mai exact, pătrundem. Soţia infractorului nu este

acasă. Fiul acestuia, un tânăr de 21 ani, funcţionar la o magazie a Uzinelor „23 August”, încearcă să ne explice că nu are cum să ne fie de folos. În ajutor îi sare şi bunica, o femeie încă tânără şi foarte arţăgoasă. Executorul judecătoresc însă îşi impune punctul de vedere.

— Eu nu deschid casa părinţilor, se opune fiul major. Eu nu mă bag în casa lor, am familia mea. (Minte. Nu-i căsătorit.)

— Eu nu m-am amestecat niciodată în afacerile tatei. Nu ştiu ce a făcut – continuă el să explice.

Răsare ca din pământ şi soţia infractorului. Aflu că este barmaniţă la nu ştiu care restaurant din Colentina. Îşi blestemă soţul, ţipă la mamă-sa, ameninţă.

— O să dau foc la casă! ameninţă femeia.

Executorul judecătoresc a ajuns cu investigaţiile la lada studioului. Stăpâna casei amuţeşte: îl urmăreşte cu ochii mici. Îl vede ridicând capacul de la ladă şi scoţând de sub nişte perne 18 sticle de coniac. Intervine fără convingere arătându-se jignită:

— N-are voie omu’ să ţină băutură-n casă?

„Optsprezece, număr eu în gând sticlele. Pe câţi i-o fi înşelat dumneaei la gramaj, că a izbutit să adune atâta băutură!”

— Bărbatu-meu a căzut ca prostu’ (observaţi limbajul) – începe ea să se lamenteze, îl puneau să facă facturi... ce ştia el...

Cât de naivi şi jalnici pot să fie unii oameni în situaţii atât de critice! Sârmanul!... fost negustor şi nu ştia ce-i aia factură... Recidivist pe deasupra...

— Aţi încercat să mă minţiţi, ridică glasul executorul.

— Sst! tovarăşe, mai încet, intervine odrasla infractorului, că aud vecinii.

Vezi, doamne, aud vecinii şi dumnealor le este ruşine, să nu cumva să se afle...

„Mai tare, tovarăşe executor, să se audă, să se afle, îl îndemn eu în gând pe tovarăşul pe care îl însoţesc. Mai tare, mai tare!”

DRAMA DE LA ETAJUL 4[2]

I. Ancheta penală

Doi tineri îndrăgostiţi au un plan

În după-amiaza zilei de 10 noiembrie 1970, studentul Călin Vlădescu se întâlni cu iubita sa la una din porţile Cişmigiului. Sufla un vânt rece, de toamnă, iar în răstimpuri norii de plumb, clădiţi trainic deasupra oraşului, cerneau o ploaie măruntă şi înţepătoare. Cei doi îndrăgostiţi nu renunţară însă la plăcerea plimbării prin parcul răvăşit de toamnă. Înserarea îi găsi îmbrăţişaţi. Ceva mai târziu, când se întunecă de-a binelea, el îndrăzni să-i spună:

— Te-ai gândit bine, Rodica?

— Da, se auzi şoapta fetei.

— Ştii ce riscăm?

— Ştiu. De când nu ne-am mai văzut, numai la asta m-am gândit, continuă ea să-i vorbească în şoaptă.

— Eşti emoţionată, Rodica, constată el tulburat.

— Nu crezi că e firesc? Şi strângându-se drăgăstos la pieptul lui puternic, adaugă: Poţi să ai încredere în mine. Am să fac tot ce-mi oferi. Doar te iubesc, Căline, şi nu mai sunt un copil...

— Atunci să mergem, îi propuse luând-o de mână.

---

[2] Din motive bine întemeiate, autorul a schimbat numele tuturor cetăţenilor implicaţi în ancheta de faţă.

Rodica, tremuri sau mi se pare? Apoi, tandru, o avertiză: Acolo să nu-mi tremuri!

Rodica îl asigură printr-o uşoară clătinare a capului că acolo, în locul acela ştiut numai de ei, nu va tremura, dar Călin Vlădescu îşi dădu seama, după felul cum iubita îi strângea în neştire mâna că, de fapt, căzuse pradă emoţiei.

Porniră la pas, în tăcere. Ploaia măruntă încetase. Aleile erau pustii. Cei doi ieşiră din parc şi o luară pe strada Cobălcescu în sus, spre gară.

— La ce te gândeşti, Rodica? sparse Călin tăcerea.

— La *planul nostru*.

— Dacă crezi că... mai avem timp să ne răzgândim, îi propuse el ocrotitor.

— Nu, nu... Şi-apoi, altă ieşire nu avem... Trebuie să ne clădim o viaţă a noastră.

Hotărârea iubitei îl incintă. Călin Vlădescu o cuprinse tandru pe după umeri şi, o bună bucată de drum, merseră fără să-şi spună un cuvânt. Curând, trecură pe lângă Palatul C.F.R., traversară drumul, îndreptându-se ca doi somnambuli către clădirea pe al cărui frontispiciu litere roşii de neon alcătuiau cuvintele *Hotel Bucegi*.

— Curaj, Rodica, trecem la îndeplinirea primului punct din plan.

— Îmi pare, Căline, că tu ai nevoie de îmbărbătare, şi nu eu... încearcă ea să glumească şi, ignorând prezenţa unor trecători, îl sărută.

— Eu o să intru, tu o să rămâi aici.

— Trebuie să fi sosit vreun tren, spuse Rodica într-o doară arătând spre forfota din faţa gării. O să te aştept...

Tânăra rămase locului la vreo douăzeci de metri de hotel, urmărindu-şi cu duioşie iubitul. Călin avea un mers elastic, de gimnast care se îndreaptă spre paralele ca să-şi execute exerciţiul. Deodată nu-l mai văzu, şi, fără să vrea, se întrista. Ar fi putut să bată în retragere. O sfătuia până şi ceasul luminat al gării. Nemulţumită parcă se acest gând, se apucă să pândească uşa care-l înghiţise pe Călin. Minutele se scurgeau insuportabil de greu. Suspină uşurată când el se ivi iarăşi. Nu veni însă spre dânsa, ci se îndreptă

către o femeie în vârstă pe care până atunci n-o zărise. Tresări cuprinsă brusc de un val de nelinişte. „Asta să fie? se întreba ea. Planul nostru se înfiripează.” Femeia aia în etate, al cărei chip nu-l distingea prea bine, purta o manta de ploaie şi pe cap un batic legat sub bărbie, în timp ce discuta cu Călin gesticula, ceea ce-i displăcu, în clipa următoare însă, când îşi zări iubitul venind spre dânsa cu faţa-i luminată de un surâs enigmatic, îngrijorarea se risipi ca prin farmec.

— E în regulă, zise el luând-o de braţ. Ce ţi-am spus? Să mergem!

— Unde? se interesă ea ca şi când, pe neaşteptate, uitase tot ceea ce puseseră la cale.

— Bulevardul Gării de Nord, numărul 6–8, scara a treia, etajul patru...

— Şi ea?

— E în urma noastră.

— De ce aşa?

— Nu cumva ai uitat planul nostru?! izbucni Călin sincer nedumerit de întrebările iubitei. O să intrăm în bloc... Noi o să urcăm pe scări, ea cu liftul şi o să ne întâlnim în faţa uşii apartamentului.

De fapt, nu-l mai auzea. Se gândea intens la unul şi acelaşi lucru – că se mai putea răzgândi şi atunci poate că... Dar în urma lor venea femeia aceea... ca o santinelă venea.

Se descoperă un cadavru

Sâmbătă 14 noiembrie 1970, către ora 14, un bărbat în etate, de statură potrivită, trecu şi el pragul aceluiaşi bloc de pe bulevardul Gării de Nord. Spre bucuria sa, ascensorul funcţiona – locuia la etajul 4 şi n-avea de loc chef să urce

scările. Aduse ascensorul la parter şi, înainte de a intra, auzi:

— Vă salut, domnule Docea.

Era un vecin – cobora scările. Docea răspunsa la salut şi dădu să intre în ascensor, dar vecinul îl mai reţinu cu o întrebare:

— Ce mai face doamna Docea? O mai întâlneam pe la pâine...

— Mulţumesc de întrebare... Nu ştiu ce face... acum picai şi eu de la drum... Şi-i arătă omului, ca pe o mărturie convingătoare, servieta îndesată.

În timp ce liftul îl ridica la etajul patru, închise ochii. Era obosit, simţea nevoia unei băi fierbinţi, a unei mişcări, a unui aşternut curat, de aceea îl cuprinse un sentiment de uşurare când, în sfârşit, se pomeni în faţa uşii apartamentului său. Palierul pustiu i se păru trist. Dăinuia un miros, de chiftele prăjite care-i aţâţa şi mai mult foamea. Scoase în grabă cheile, potrivi una din ele în broască, o răsuci, deschise uşa şi întră în vestibulul întunecos. Închizând uşa, se miră că nu aude nici o mişcare în casă. „Maria o fi coborât după pâine, îşi zise, dar, în momentul acela, vrând să intre în sufragerie, încremeni locului. Prin geamul spart al uşii care despărţea vestibulul de sufragerie i se înfăţişă un tablou lugubru: pe covor, peste o pată mare de sânge închegat, zăcea într-o rână corpul soţiei sale. Servieta îi căzu din mână apoi, cuprins de spaimă, se retrase cu spatele spre palier şi începu să ţipe de parcă şi-ar fi ieşit din minţi.

Alertă la miliţie

În jurul orei 14, telefoanele miliţiei prinseră să zbârnâie. „Veniţi imediat. Pe bulevardul Gării de Nord, la numărul 6–8, etajul 4, s-a comis o crimă... a fost omorâtă o femeie...”

La locul faptei se deplasă urgent o formaţie de lucrători a sectorului 8 Miliţie, condusă de locotenent-colonelul Marinescu.

Primul om investigat a fost, se înţelege, soţul victimei.

...Emilian Docea se lăsă moale pe scaun. Închise ostenit ochii. Căpitanul Arpad Covaci îi urmărea fiecare gest, fiecare crispare a feţei golită parcă de sânge. Numai când privirile lor se întâlniră din nou, el îşi formulă prima întrebare:

— Când aţi plecat de acasă?

— Marţi, 10 noiembrie, în zorii zilei, răspunse moale bărbatul... Şi m-am înapoiat astăzi, la ora 15,30... după o absenţă de aproape cinci zile.

Omul tăcu, ferindu-se de privirile ofiţerului şi începu să-şi muşte în neştire buzele. Studiindu-l, căpitanul îşi aminti de cadavrul pe care-l observase prin geamul spart – sângele uscat de sub capul despletit al femeii constituia o dovadă elocventă că Maria Docea murise de câteva zile... O primă bănuială prinse a-şi croi drum în mintea ofiţerului.

— Cum motivaţi absenţa dumneavoastră de acasă?

— Prin profesiune. Lucrez la C.F.R. într-o echipă de verificare a liniilor. Am fost pe direcţia Bucureşti–Piatra Olt–Sibiu–Petroşani.

— În ce relaţii eraţi cu soţia?

— Bune... Ne înţelegeam... Eu cu ocupaţiile mele pe teren, iar ea cu ale ei acasă...

— Adică?

— Am încheiat cu O.N.T.-ul un contract... primeam, cum să zic, în gazda, explică soţul victimei ca şi când ar fi vrut să-şi ceară scuze că apelase la o asemenea sursă de venituri. Hotelul „Bucegi” de care ţinem ne repartizează clienţii – turişti străini, români... cum se nimereşte.

Ascultându-l, ofiţerul se mohorî; cauza se anunţa mult mai complexă decât părea la prima vedere: să cauţi răufăcătorul printre numeroşii inşi care au trecut prin locuinţa familiei Docea...

— Aţi plecat marţi 10 noiembrie, pe cine aţi găzduit în

noaptea de luni spre marţi?

— Pe nimeni, veni prompt răspunsul lui Docea.

...Sufrageria – locul unde s-a comis infracţiunea. Un recamier. Pe recamier două cutii de carton. S-a cotrobăit prin ele, sunt răvăşite, o haină de piele împăturită şi două caiete (se presupune că infractorul a împăturit-o s-o ia cu dânsul, dar a abandonat-o. De ce?) O vitrină cu ceşti, pahare. O măsuţă, în dreapta şi în stânga acesteia, două fotolii îmbrăcate în huse. Pe măsuţă şi fotolii – acte, rufe, două poşete deschise şi cotrobăite... Un şifonier forţat. În partea de jos a uşii, se reliefează forma instrumentului – pesemne o şurubelniţă – cu care deschiderea a fost forţată şi lucrurile din şifonier au fost răvăşite. Câteva rufe au căzut pe jos, printre ele şi o fotografie pornografică.

În mijlocul camerei, pe covor, a pată mare de sânge de formă neregulată şi trupul neînsufleţit al unei femei în vârstă de şaizeci de ani... Lângă capul victimei – o vază de flori.

...A sosit şi clipa când cercetările din interiorul câmpului infracţional s-au întâlnit cu primele rezultate ale investigaţiilor din afară, oferind astfel ofiţerilor de specialitate de ta I.M.M.B. şi de la sectorul 8 o bază de discuţii.

Aşadar, mobilul crimei – jaful – a fost stabilit ipotetic încă din primul minut al cercetărilor. Se cerea însă constatat ce anume se furase din casa familiei Docea. Fu adus în „câmpul infracţiunii” soţul victimei şi solicitat să declare obiectele dispărute. Acesta, uitându-se în şifonier şi la lucrurile răvăşite, începu să dicteze: un magnetofon

„Geloso”, un tranzistor „Selga”, două perechi de cercei de aur, trei ceasuri, două inele de aur bărbăteşti şi două de damă, o bucată de aur de circa 14–15 gr., o brichetă...

Când i se arătă soţului victimei şi punga de nailon cu cele patru librete C.E.C., exclamă:

— În pungă se mai găseau circa 3 000 de lei...

— Aveţi vreo bănuială? Cine mai ştia de existenţa acestor valori? fu întrebat Docea.

Omul căzu pe gânduri şi, după un timp, răspunse fără convingere:

— Ştiu eu ce să zic?!... Nu de mult a trecut pe la noi o rudă din provincie, care ne-a cerut să-i împrumutăm o sumă mai mare de bani, dar nevasta l-a refuzat şi între ei a izbucnit un scandal...

Un lucrător de miliţie notă numele şi adresa bănuitului.

— Ciorapii ăia de pe covor vă aparţin?

Docea îi cercetă de la distanţă.

— Nu, nu-s ai mei... şi nici ai fiului nu-s.

— Aveţi un fiu?

— Da, e militar în termen.

Ciorapi roşii, culoare la modă, preferată de tineri. Cineva i-a abandonat. De ce oare? Fură supuşi razelor ultraviolete. Se reliefară vagi urme de sânge. Deci ciorapii aparţinuseră agresorului. Îi dezbrăcase şi-şi pusese alţii. Garderoba tânărului Docea îi stătea la dispoziţie – a avut de unde să-şi aleagă o altă pereche.

— Uitaţi-vă cu atenţie printre lucrurile fiului dumnea-voastră şi vedeţi dacă nu lipseşte ceva – fu îndemnat soţul victimei.

Emilian Docea se apucă cu gesturi ostenite, de om deznădăjduit, să inventarieze lucrurile din şifonierul prădat de asasinul soţiei sale. Puţin mai târziu spuse:

— Lipseşte un pantalon şi o cămaşă...

Ciorapi roşii... dispariţia unei perechi de pantaloni evazaţi şi a unei cămăşi sugerau individualitatea unui agresor tânăr, de talia fiului decedatei. În mod firesc se născu o nouă întrebare: oare Maria Docea fusese victima unui singur agresor? Lucrătorii „judiciarului” de la I.M.M.B. şi cei de la sectorul 8 stârniră mult asupra acestei întrebări ca, în cele din urmă, să ajungă cu toţii la una şi aceeaşi ipoteză: Maria Docea a fost asasinată şi jefuită de către doi infractori. Iată şi raţionamentul ofiţerilor de miliţie.

Judecând după îmbrăcăminte, victima se pregătea probabil să plece în oraş, când cineva trebuie să fi sunat la uşă. S-o fi uitat prin vizor să vadă cine o deranja şi văzând chipuri cunoscute, a deschis, poftindu-i pe musafiri în sufragerie. Între gazdă şi vizitatori, pesemne, s-a iscat o

discuţie care a degenerat în ceartă. Drept urmare, gazda a fost atacată. Probabil a ţipat. Cârpa aceea trădează intenţia agresorului de a-i vâră în gură, fără succes, un căluş... Se poate deci lesne deduce că, în timp ce un agresor o ţinea, celălalt încerca să-i pună căluşul. Şi-apoi, în actul agresiunii se disting cu claritate două acţiuni paralele către unul şi acelaşi scop. Aşadar, agresorilor nu le-a fost de loc uşor să-şi supună victima, o femeie în vârstă de 60 de ani. De ce oare? Nu cumva pentru că agresorii erau lipsiţi de forţă, deci foarte tineri? Nu cumva cuplul agresorilor este format dintr-un băiat şi o fată? Acest punct al ipotezei părea exagerat, dar criminalistul Aldea descoperise un fir de păr cu totul diferit de cel al victimei – negru, lung şi foarte subţire.

Câte cupluri n-or fi trecut prin locuinţa acestei gazde O.N.T.?

Evidenţă improvizată

Pe baza contractului semnat cu O.N.T.-ul, Mariei Docea nu-i era îngăduit să primească în gazdă decât persoane repartizate prin hotelul „Bucegi”. În acest sens, instrucţiunile erau clare: persoana repartizată la o cameră particulară completează la hotel un formular-tip, cu toate datele buletinului de identitate. S-a conchis deci că toate persoanele care au locuit la familia Docea se găseau înscrise în evidenţa O.N.T. a hotelului – În consecinţă, un lucrător de miliţie primi misiunea să controleze evidenţa respectivă. I se oferi o primă surpriză: de la 5 noiembrie 1970, hotelul nu-i mai repartizase Mariei Docea nici un client. O a doua surpriză i se oferi ceva mai târziu, când trecu din nou la ascultarea soţului victimei.

— Tovarăşe Docea, dumneavoastră, marţi 10 noiembrie în zori, aţi plecat de acasă pe teren. În noaptea de 9 spre

10 aţi lăsat pe cineva în locuinţă?

— Nu, n-am lăsat pe nimeni.

— Vă mai amintiţi care sunt ultimii musafiri pe care i-aţi găzduit?

— Cum să nu. În seara zilei de 7 noiembrie – era într-o sâmbătă – nevasta mea a venit cu un tânăr şi o tânără. După toate aparenţele – studenţi. Au dormit în dormitor. Şi către ora nouă, au mai bătut la uşă doi tineri – o fată şi un băiat – care au mai dormit o dată la noi. Nevasta i-a primit oferindu-le recamier--ul. Dacă vă interesează persoanele astea, ştiu că nevasta mea ţinea nişte caiete în care înscria numele celor pe care-i primea în gazdă. Ea se ocupa de asta, eu sunt mereu pe teren...

Caietele existau. Filele lor păstrau numele a peste 150 de persoane şi reprezentau o evidenţă improvizată. Se caută caietul pe luna noiembrie; fu găsit în bucătărie şi, spre bucuria celor însărcinaţi cu descoperirea autorilor crimei, victima consemnase datele complete ale următorilor clienţi:

7.XI.1970 – Frimu Niculae – n. 1948 – Buc. str. L... nr. 53

10.XI.970 – Vlădescu Călin – n. 1947 Buc. – str. B... nr. 7

10.XI.970 – Vlădescu Călin – n. 1947 – Buc. str. B... nr. 103

Se ordonă investigarea urgentă a celor trei persoane consemnate în caiet.

a) Declaraţia lui Frimu Niculae: „În ziua de 7 noiembrie, a sosit în Bucureşti logodnica mea, Viorica M., domiciliată în oraşul Cluj (...). Spre seară, ne-am dus amândoi să căutăm o cameră pe la hotelurile din jurul gării, la «Oltenia», la «Bucegi». Dar n-am găsit. La ieşirea din hotel, m-a acostat o femeie în etate care m-a întrebat dacă nu cumva am nevoie de o cameră. I-am răspuns afirmativ. Mi-a spus că o să coste 100 de lei, că-i cameră cu trei paturi. Am acceptat. Mi-a dat adresa şi mi-a cerut s-o iau înainte, că ea vine după noi (...). Sus, ne-a arătat camera. Ne-a cerut banii, buletinul (...). Ne-am reîntors din oraş în jurul orei 22,30. În apartament, de la uşă şi până în camera noastră, era întuneric. Televizorul mergea. Am reţinut că în sufragerie

mai erau doi tineri – o fată şi un băiat – şi mai era şi gazda cu soţul ei (...). A doua zi, gazda ne-a sculat pe la ora 5, că trebuia să plece la Caracal. N-am mai fost pe la D-na Docea şi nici n-am mai întâlnit-o.”

b) Declaraţia lui Vlădescu Călin. „Iubesc o fată, o cheamă Rodica C. Acum mi-e ca şi nevastă. Aş putea spune că ne-am căsătorit în seara zilei de 10 noiembrie, sub acoperişul casei d-nei Docea. De fapt, planul nostru era altul: să închiriem o cameră la un hotel. Un coleg de facultate îmi spusese că la hotelul «Bucegi» se găsesc mai întotdeauna camere libere. Dar n-am găsit şi eram dezolaţi. La ieşirea din hotel, m-a oprit o femeie şi m-a întrebat dacă n-am nevoie de o cameră (...). Când am ajuns sus, mi-a cerut 100 de lei. Preţ de speculă... Ne-am tocmit. A luat şi 70 de lei (...). Când ne-am întors din oraş, pe la ora 21,15, în sufragerie mai era un bărbat (...) Ne-a sculat pe la şapte fără un sfert (...). Bărbatul acela mai era în sufragerie. Ne-am salutat...”

c) Declaraţia lui Popa Ciprian. „Sunt de la Deva şi am sosit în Bucureşti, având anumite treburi pe la Ministerul Agriculturii (...). În seara zilei de 10 noiembrie 1970, am căutat o cameră la hotelul «Bucegi» (...). În stradă, m-a acostat o bătrânică (...) În locuinţa d-nei Docea au mai înnoptat un bărbat şi o femeie (...). Eu am dormit pe recamier, iar gazda pe un fotoliu (...). A doua zi de dimineaţă, după ce au plecat cei doi tineri, mi-a spus că şi eu trebuie să plec (...). Toată ziua m-am învârtit pe la Minister, iar seara am luat trenul spre Deva şi m-am întors acasă.”

În urma unor temeinice verificări, cei trei au fost scoşi din cauză.

În acelaşi timp, constatându-se că la data de 7 noiembrie, deşi sub acoperişul locuinţei familiei Docea înnoptaseră două cupluri, victima nu notase în caiet decât un singur nume, se iniţie o nouă ascultare a lui Docea.

— Explicaţi-ne cine sunt cei doi tineri pe care în noaptea de 7 spre 8 noiembrie i-aţi găzduit în sufragerie şi au dormit pe recamier.

— Au mai dormit la noi o singură dată, prin octombrie. În

seara zilei de 7 noiembrie, eu şi nevastă-mea stăteam la televizor. Deodată, a sunat cineva la uşă. „Cine-i?” a întrebat Maria. „Eu, Nelu”. „Care Nelu?” „Nelu din Constanţa, prieten cu fiul dumneavoastră”. I-a deschis – atunci amândoi am recunoscut pe cei doi tineri care au mai dormit la noi. Ea era în mână cu o valiză, el cu un sac de voiaj. „Ce vreţi?” i-a întrebat nevasta. „Să ne primiţi să dormim în noaptea asta la dumneavoastră.” „Îmi pare rău, n-am unde să vă culc”... S-au rugat... Băiatul susţinea că n-au unde să meargă, că banii şi buletinul au rămas într-un pardesiu lăsat la un prieten, că a doua zi o să ne aducă banii, că ne lasă în gaj lucrurile...

— Nelu şi mai cum îi zice?

— Nu ştiu, însă băiatul meu trebuie să ştie...

— Când i-aţi văzut ultima oară?

— Duminică dimineaţa eu şi soţia am plecat în provincie să ne vedem fiul. De atunci nu i-am mai văzut... Nici nu ştiu dacă au trecut să-şi ia lucrurile.

Declaraţia lui Docea Mircea, fiul victimei: „(...) Nu, nu-l cheamă Nelu. S-a recomandat el Nelu, dar fata îl striga Nic (...). Sunt amândoi din Constanţa. Nu mi-a dat adresa lui, dar mi-a zis că dacă trec prin Constanţa, pot să-l găsesc la «barul de la mozaic» că pe oricine o să întreb de Nelu, o să-mi spună de unde să-l iau (...). Duminică 8 noiembrie, când părinţii m-au vizitat la unitate, mi-au povestit că Nelu şi fata au dormit la noi, că n-a avut cu ce să le plătească şi au lăsat lucrurile în gaj.

Declaraţia de mai sus a fost dată a doua zi după descoperirea crimei, în prezenţa lui Emilian Docea. Locotenent-colonelul Dumitru Petroiu se folosi de acest prilej şi-l întrebă pe soţul victimei:

— Cei doi şi-au ridicat lucrurile?

— Marţi dimineaţa, când am plecat pe teren, mai erau unde le pusesem, adică pe balcon.

— Aţi observat cumva dacă mai sunt acolo?

— Nu ştiu...

— Să mergem şi să controlăm.

Valiza şi sacul de voiaj dispăruseră – semn că cei doi tineri trecuseră pe la Maria Docea, că-şi achitaseră datoria şi-şi luaseră lucrurile. Sau...? Aşa s-a ajuns ca Nelu alias Nic să fie inclus în cercul bănuiţilor. Drept urmare, organul de urmărire penală al miliţiei a hotărât trimiterea urgentă a ofiţerilor Petroiu D. şi Voicu I. la Constanţa în vederea continuării investigaţiilor.

Pe urmele făptaşilor

Povesteşte lt. col. Dumitru Petroiu. „La Constanţa am avut chiar din prima zi mai multe surprize. La barul de la mozaic nimeni nu-l cunoştea. Cu sprijinul lucrătorilor de la miliţia oraşului, am luat la rând barurile şi localurile din localitate. Nici un rezultat. „S-a lăudat”, ne-am spus. În schimb, în ziua următoare, ducându-ne la Inspectoratul judeţean, am prins un fir... unul hotărâtor. Tovarăşa care se ocupă cu problemele minorilor din judeţ, auzind de Nic, a tresărit. Mi-a spus că acest Nic alias Nelu ar putea să fie una şi aceeaşi persoană cu Nicu Pantea, pus de mai multă vreme sub urmărire şi dispărut de acasă. Nu singur, ci cu minora Lia Dumitru, o fostă colegă de clasă... Am cerut fişa acestui minor şi am constatat următoarele: a) că este fiul adoptiv al unor oameni muncitori, aşezaţi de felul lor. b) În 1966, pe când avea 14 ani, a pătruns în casa unui vecin şi a furat o sumă de bani, a fost prins pe loc. c) După absolvirea clasei a VIII – a N. P. a abandonat şcoala, b) Încă din clasa a VIII-a s-a împrietenit cu o colegă – Lia Dumitru – o elevă foarte silitoare, şi începu să exercite o influenţă nefastă asupra ei. În luna martie 1970, au fugit amândoi din localitate, după ce Lia a furat de acasă 3 000 lei. Au rătăcit prin ţară, au cheltuit în câteva zile toţi banii, apoi s-au înapoiat la Constanţa, e) În tot cursul verii, cei doi tineri au continuat să se întâlnească în ascuns, f) La 17 octombrie

1970, apropiindu-se termenul de judecată, cei doi minori s-au hotărât să fugă din nou de acasă. Lia D. a furat un libret C.E.C. pe numele mamei sale şi două verighete.

Vedeţi dar că, de la 17 octombrie, cei doi minori erau daţi dispăruţi din Constanţa şi puşi sub urmărire.

Atunci, pe loc, împreună cu căpitanul Ion Voicu, ne-am propus să întreprindem o cercetare discretă la domiciliul lui Nicu P., poate cei doi tineri au revenit şi s-au ascuns. Exista doar un precedent. Însă investigaţiile noastre n-au avut nici un rezultat concret. Am stat apoi de vorbă cu mama fetei – fireşte, era zdrobită. Nici ea n-a putut să ne ofere vreun indiciu. Totuşi, am aflat că Nicu P. se împrietenise cu un oarecare Tudor, originar din Valea Prahovei, barman de meserie, care i-ar fi propus lui Nicu P. să-l urmeze la Sinaia că o să-l angajeze la un curs de ospătari. Era un indiciu care se cerea verificat, căci acum bănuiala noastră nu mai era chiar atât de vagă. De la Constanţa am telefonat la sector, i-am raportat căpitanului Arpad Covaci cele constatate, iar el ne-a indicat să ne înapoiem la Bucureşti cu fotografiile celor doi minori.

— Tovarăşe căpitan Covaci, cum aţi reacţionat când aţi auzit raportul de la Constanţa?

— Mi-am spus: trebuie să urmăm această pistă până la ultima consecinţă. Am multiplicat fotografiile celor doi, iar I.M.M.B. şi I.G.M. le-au expediat în ţară. În cele din urmă, au fost prinşi într-o seară, la Ploieşti, în staţia de autobuz, de către un lucrător de miliţie care memorase chipurile de pe fotografiile expediate de noi. Se simţeau hăituiţi şi rătăceau. Veneau de la Târgovişte şi aveau asupra lor acel corp delict – bagajul.

Doi tineri! Doi copii! Nu mi-a fost de loc uşor să-i văd şi să-i chestionez. Am şi eu un copil... Desigur, au recunoscut imediat că în ziua de 11 noiembrie 1970, către ora 12,30, au săvârşit groaznica faptă din bulevardul Gării.

*

Nicu Pantea, născut în 1953... Lia Dumitru, născută în 1954... 17 ani! 16 ani! Doi adolescenţi – două destine! Cât de scurtă şi tragică le-a fost primăvara adolescenţei! Cât de repede au străbătut drumul de la fiorii primei iubiri la jaf şi crimă!

II. Ancheta autorului

Repet: Dacă ne ocupăm de anumite cazuri de infracţionism, n-o facem dintr-o curiozitate bolnăvicioasă; n-o facem nici de dragul senzaţionalului, ci animaţi de scopuri sociale majore. Îi asigurăm pe cititori că atunci când ni s-au relatat amănunte în legătură cu crima de la etajul IV, carnea ni s-a încrâncenat, iar sufletul ni s-a umplut de ură împotriva făptaşilor. Dar este tot atât de adevărat că, ceva mai târziu, când ni s-au arătat câteva fotografii din care ne priveau doi adolescenţi frumoşi, cu căutături inocente şi pure, ne-am simţit dintr-o dată sub povara unor întrebări fundamentale.

A găsi răspunsuri la asemenea întrebări, a le trata cu toată seriozitatea, înseamnă a pune în lumină nu numai istoricul infracţiunii, ci şi a întreprinde o operă de prevenire, de avertizare a părinţilor, a minorilor, cu scopul clar de a preîntâmpina declanşarea altor cazuri nenorocite.

În concluzie, la capătul investigaţiilor noastre, după ce ne-am format o părere asupra dosarului, am considerat că avem datoria de a ocroti familiile celor doi delincvenţi – se va vedea şi de ce. Aşadar, dorind să fie înţeles cât mai exact, autorul anchetei de faţă şi-a propus nu să înduioşeze sufletele cititorilor, ci să-i îndemne la o aprofundare lucidă şi obiectivă a faptelor ce le vor fi dezvăluite. De asemenea, autorul îşi îngăduie să atragă atenţia că vor greşi acei cititori, care, cunoscând familiile celor doi minori, se vor grăbi, după lecturarea anchetei, să le facă şicane sau să le

arate dispreţul.

La vorbitor cu Nicu Pantea

Vorbitor e un fel de a spune: de fapt, discuţia mea cu unul din autorii crimei din bulevardul Gării s-a desfăşurat ceasuri în şir, într-unul din birourile penitenciarului, nestingheriţi de nimeni.

Un tânăr înalt, cu o statură atletică, palid la faţă, intră sfios şi prudent în încăpere. Nu cunoaşte încă rosturile acestui vorbitor neaşteptat. E tuns cu maşina zero, ceea ce răpeşte chipului său din frumuseţea de altă dată. Îl poftesc să ia loc, îi spun cine sunt. Brusc, faţa palidă i se luminează. (La despărţire m-a întrebat dacă intenţionez să scriu o carte despre ei.) După o destul de lungă introducere, îl îndemn să-mi povestească despre copilăria lui.

— Sunt fiul adoptiv al familiei Pantea. De fapt, mama mea naturală este sora mamei mele adoptive. Aveam patru ani, când tatăl meu a fost arestat pentru o delapidare. Era gestionarul unei magazii. Mama a rămas singură cu trei copii – toţi băieţi – eu fiind cel mai mic. I-a sărit în ajutor sora, actuala mea mamă, care m-a luat să mă crească.

— Să te crească, nu să te adopteze?

— Actul adopţional s-a făcut mult mai târziu, după ce tatăl meu cel bun a ieşit din închisoare şi şi-a dat aprobarea. Între timp, familia noastră se destrămase. Mama îşi găsise pe altcineva. De altfel, şi el s-a recăsătorit. A murit... acum câţiva ani...

— Ce te-a nemulţumit în casa părinţilor adoptivi?

— Nimic, absolut nimic, zâmbeşte el amar. Au fost oameni buni cu mine, poate prea buni.

Îl ascult cu luare-aminte. Nicu Pantea a fost un copil cuminte, silitor la învăţătură, premiant în primele patru

clase, cu menţiune în cea de-a cincia. Totuşi, ping-pong-ul care, la patru anişori, s-a jucat cu sufletul său firav, i-a provocat o primă traumă psihică. Nu e conştient de ea, căci vorbindu-mi de afecţiunea părinţilor adoptivi, îmi mărturiseşte nu fără o anumită tristeţe, că i-ar fi plăcut să crească laolaltă cu ceilalţi doi fraţi. E de fapt un reproş la adresa mamei sale naturale – cum i-a crescut pe cei doi, putea să-l crească şi pe el. E drept, a simţit grija soţilor Pantea, dar dojenile lor, uneori chiar şi pedepsele lor, le interpreta în adâncul sufletului său ca pe nişte acte aspre, venite din partea unor părinţi vitregi.

— Nicule, ajută-mă să înţeleg ce s-a petrecut cu tine în clasa a şasea. De ce-ai rămas repetent?

Mă priveşte cu ochi în care s-a stins orice licăr de speranţă, îşi freacă palmele mari care au astupat gura bătrânei Docea, de genunchii ce i se conturează prin pantalonii aspri, de doc.

— Mama s-a angajat ca infirmieră. Până atunci fusese casnică şi mă ţinea din scurt. Am rămas singur şi am în-ceput să cobor din ce în ce mai des în stradă. Aşa l-am cunoscut pe Tuţu, un băiat cu patru-cinci ani mai mare decât mine...

Da, clasica poveste pe care unii părinţi continuă totuşi s-o ignoreze. Un Tuţu de 18 ani, un pierde-vară care-i fermeca pe puşti vorbindu-le ca de la egal la egal, despre aventuri amoroase, furturi, chefuri. Un Tuţu – tip de lichea prezent aproape în fiece cartier – care-i aduna pe puşti în jurul său, cărându-i prin cofetării, bodegi, făcându-i să se simtă „bărbaţi”. Prin acest „binefăcător”, ajunge N. P. să descopere aspectele obscure ale litoralului şi portului, ale cofetăriilor şi barurilor de zi. Într-un cuvânt, Tuţu a luat-o înaintea părinţilor, a şcolii, asumându-şi răspunderea de a explica el, din unghiul său de parazit, ce-i aceea un local, un port, un litoral. Şi când începi, de la o vârstă foarte fragedă, să cunoşti prin cafenele şi baruri o lume a trândăviei, trăind din furturi mărunte şi specularea unor obiecte de contrabandă, şcoala cu disciplina şi etica sa ţi se pare sufocantă, iar lecţiile îngrozitor de plictisitoare. Este

ceea ce s-a petrecut şi cu N. P. Teleghidat de Tuţu, începe să fure – avea nevoie de bani pentru cofetării şi capriciile „educatorului” – întâi din poşeta mamei, apoi din dulap, apoi de pe plajă. Aşa ajunge – încă nu împlinise 14 ani – la săvârşirea unei infracţiuni grave. Se strecoară în apartamentul unui vecin, fură 9 000 lei, după oare revine acasă., E singur. Puţin mai târziu, miliţia îl descoperă. Se găsesc asupra lui N. P. şi banii furaţi, minus 300 lei. Şi iată-l pentru întâia oară anchetat de miliţie. E acelaşi puber sfios şi blajin – răspunde la toate întrebările. Una însă o lasă fără răspuns. Nu vrea nici în ruptul capului să spună ce a făcut cu cele trei sute de lei. Este dat în judecată, iar tribunalul hotărăşte internarea lui Nicu Pantea într-un Institut special de reeducare al M.A.I. Dar părinţii săi adoptivi – manifestându-şi în continuare afecţiunea – intervin şi cer comutarea pedepsei: „libertate supravegheată” (în cazuri asemănătoare, unii părinţi adoptivi sunt fericiţi să scape de odrasle). Instanţa, cântărind toate datele, constatând că soţii Pantea prezintă garanţii morale şi materiale pentru a asigura minorului o libertate supravegheată, le satisface cererea. Drept urmare, în viaţa copilului se produce un reviriment îmbucurător. Repetentul Nicu Pantea se pune pe învăţătură. Reface handicapul. Promovează cu succes în clasa a VII-a. La sfârşitul acestei clase, înfrânge greutăţile unei corijenţe la matematică. Trece în a VIII-a.

— După ce ai absolvit clasa a VII-a, ai cerut să fii mutat la o altă şcoală. De ce?

— Nu mai puteam să îndur atmosfera din clasă. Eram copilul rău al şcolii. Mi se punea totul în cârcă, deşi nu în toate eram vinovat...

Da, era elevul-hoţ, trecut pe la miliţie, pe ta tribunal, cu o condamnare în spinare. Nu se mai bucura de încrederea de altă dată. Nici el nu mai era cel de altă dată. Unii îl aţâţau, alţii îl idealizau. Oare s-o fi gândit cineva din şcoală să-l ocrotească? Poate profesoara de istorie care l-a sfătuit să se mute la o altă şcoală. Dar nu era numai atmosfera din clasă, ci şi anturajul extraşcolar care exista şi continua să-l

ademenească. Vacanţa cea mare ce despărţea a şaptea de a opta l-a pus din nou faţă-n faţă cu „bişniţarii” litoralului. Nu mai era un copil. Viaţa sexuală i se dezvăluise. Avea nevoie de bani; în orice caz mai mult decât îi dădeau părinţii. Altfel, cum să faci faţă cofetăriilor, barurilor? Va fura iarăşi de pe plajă, de astă dată cu succes, şi va înţelege că se poate fura şi fără să fii prins. Totuşi, în etapa asta a dezvoltării sale mai era încă vindecabil.

— Am început clasa a VIII-a la şcoala unde mă mutasem. Aici am cunoscut-o pe Lia. Eram colegi de clasă...

Destinul i-a pus faţă-n faţă. Nu s-au împrietenit din prima zi. Lia – eleva excepţională a clasei – nu se prea uita la dânsul. Nu se uita, de fapt, la nici un băiat. Învăţa. Examenul de admitere la liceu bătea la uşă. Apropierea, prietenia, avântul primei iubiri, apoi prăbuşirea au venit mult mai târziu, când Lia intrase la liceu, iar el, deşi absolvise cu bine clasa a VIII – a, se hotărâse să se angajeze la Iprofil, ca muncitor necalificat. Gustul pentru învăţătură i se atrofiase definitiv.

— Am muncit vreo două luni... am câştigat şi nişte bani... mi-am făcut un costum elegant...

— Cu Lia când te-ai împrietenit?

— În perioada asta, o prietenă a ei a organizat un ceai. M-a invitat şi pe mine şi în cadrul acela ne-am cunoscut parcă mai bine. Am început să ne căutam, să ne aşteptăm, să ne trimitem bileţele.

E faza prieteniei pure, adolescentine, când te înfiori şi tresari la cea mai uşoară atingere a mâinii, când scrisoarea sau primirea unui bileţel îţi rumenesc obrajii.

— O mai iubeşti? îl întreb.

— Da, ca pe o mamă, ca pe o soră, ca pe o iubită, îmi răspunde.

Tânărul delincvent din faţa mea împlineşte astăzi 18 ani. A fost condamnat la 12 ani închisoare pentru delictul de jaf şi omor. A devenit major şi va trece din secţia minorilor în cea a adulţilor. Mă uit fix la el şi mă întreb: A luat viaţa unui om, dar ce ştie el despre dimensiunile vieţii şi ale morţii? Iubeşte, dar ce ştie el cu adevărat, la anii săi, despre

dimensiunile iubirii?

— Revelionul anului 1970 l-am petrecut împreună la Cobadin, la nişte verişori de-ai ei...

Legătura lor este încă una pură, dar tainică. Nici părinţii Liei, nici părinţii lui Nicu nu ştiau de prietenia lor.

— În februarie anul trecut, într-o duminică, am adus-o la mine. Părinţii mei nu erau acasă... atunci...

— A mai aflat cineva de cele petrecute?

— Da, mama mea. Când a venit acasă, a văzut cearşaful pe care-l spălaserăm şi-l puseserăm la uscat şi a înţeles...

Părinţii băieţilor sunt întotdeauna ceva mai liniştiţi decât cei ai fetelor. Sunt chiar mândri în liniştea lor. Dar aşa cum se va vedea, greşesc. Şi acum, dragi cititori, v-aş propune să trecem, pentru un timp, la alt vorbitor.

Spovedanie

Ne desparte un birou. Lia se aşează, uitându-se temătoare la mine. Nu ştie dacă trebuie să stea degajată sau ca la regulament. O frunte mare, netedă, bombată; un păr moale, tuns scurt; doi ochi mari, frumoşi, inteligenţi îi conferă deţinutei un aer distins, delicat... A fost o elevă excepţională. Examenul de admitere la liceu l-a luat cu media 9,70; a reprezentat cu cinste liceul la Olimpiada de chimie, de literatură română. Nimic, dar absolut nimic în conduită nu-i trăda viitoarea sa deviere de comportament... Privind-o cum îşi sprijină bărbia în pumni, cum îşi înalţă ochii neadumbriţi încă de zile de puşcărie, iţi vine greu să crezi că a jefuit şi ucis un om, o femeie mai în vârstă decât propria sa mamă. Cadavrul acesta acuză.

— La început, Nic nu-ţi plăcea. De ce?

— Brava şi exagera în tot ce povestea. Şi prea multe fete îl măguleau. Nici el nu manifesta un interes prea mare faţă

de mine. După ceaiul acela petrecut la o colegă de-a mea, ne-am apropiat. Mi-a povestit copilăria lui. Viaţa sa de copil înstrăinat m-a înduioşat. Are un suflet bun...

— Dar de furtul banilor ţi-a povestit?

— Da. Nu mi-a ascuns nimic. Furase banii ca să-şi cumpere o bicicletă şi să fugă în lume. Ne-am ataşat unul de celălalt şi am crezut că o să-l pot ajuta.

— De ce-ai ascuns mamei prietenia ta cu Nicu?

— Odată, am încercat să aduc vorba. Am adus vorba aşa, de departe: „Ce crezi, mamă, ar fi timpul să am un prieten?” „E prea devreme”, mi-a răspuns.

— Asta-i tot ce ţi-a răspuns?

— Da.

— Ai o mamă rea?

— Nu, vai de mine!

— Atunci?

— Nu apucasem să-i dezvălui prietenia mea cu Nic nici de revelionul petrecut la Cobadin, la unchiul meu. Iar acum, după ce auzisem că-i prea devreme să am un prieten, nu mă mai încumetam să aduc vorba.

— Mai ai două surori... un frate...

— Sunt toţi căsătoriţi... au familiile lor... copii, deci şi problemele lor... Şi mai ştiam că dacă le voi dezvălui că am un prieten în persoana lui Nic, îmi vor cere să nu mă mai întâlnesc cu dânsul. De aceea, le-am ascuns... Apoi, a venit acea seară de februarie... Nic m-a condus acasă. Mă chinuia un singur gând: oare mama va observa marea transformare care se produsese în fiinţa mea? Dar mama n-a observat nimic. Apoi, a doua zi la şcoală, m-a chinuit acelaşi gând: oare colegele mele îmi vor citi pe chip ce se petrecuse cu mine în ajun? Nimeni nu observase nimic. Nu mi-am găsit însă liniştea. A început să mă terorizeze un alt gând: dacă totuşi mama o să afle? Spaima şi ruşinea nu mai îmi dădeau pace.

— Aveai totul acasă? Nu-ţi lipsea nimic?

— Ce să-mi lipsească?! zâmbeşte ea trist.

— Atunci de ce ai ţinut să-ţi pedepseşti atât de aspru părinţii fugind de acasă? Nu te împăcai cu părinţii, cu

fratele, cu surorile?

— Toţi mă iubeau, mă apreciau. Mă înţelegeţi, mă obseda ideea că s-ar putea să se afle adevărul...

O ascult. O înţeleg. Trebuie s-o înţelegem. Toată lumea avea despre Lia Dumitru o părere bună – copil precoce, cuminte, excepţională la învăţătură, conduită exemplară. De aici o încredere nemijlocită în capacitatea sa de apărare, de orientare. Iar ea ascundea o taină... iubea... întreţinea relaţii sexuale cu prietenul ei, un tânăr fără căpătâi, pe deasupra şi cu o condamnare. Tocmai Ea, răsfăţata clasei... alintata familiei... eleva cu fotografie la panoul de onoare. Ruşinea îi rodea sufletul. Şi, pe neaşteptate, presimţirile i se adeveresc.. Uită pe masa din sufragerie o scrisoare către Nicu. Mama dă de ea, îi cere fiicei o explicaţie, se mulţumeşte cu ce i se spune, dar găseşte cu cale s-o avertizeze: „Bagă de seamă, am să te duc la doctor la control”. Mama nu-şi luase în serios ameninţarea. Lia însă o luase. Gândul că mâine sau poimâine va fi dusă la doctor şi că mitul personalităţii ei se va prăbuşi, o împinge către o hotărâre nesăbuită – să fugă de acasă. Pare paradoxal; n-are curajul să se spovedească mamei, dar are curajul să fugă în lume. Aşa-i viaţa – de multe ori, faptele omului sunt contradictorii. În cazul nostru, lipsită de sfatul înţelept al unor adulţi, Lia şi-a imaginat că fuga din sânul familiei ar fi soluţia salvatoare.

— I-am împărtăşit gândurile mele lui Nic. A fost de acord să fugim la Timişoara, să ne angajăm undeva şi să ne încropim o viaţă a noastră. Nic însă mi-a spus că, pentru un început, am avea nevoie de bani. Ştiam un loc unde mama păstra 3 000 de lei. I-am furat şi, în aceeaşi zi – 17 martie – am fugit de acasă.

La Timişoara s-au pomenit într-un oraş străin; totul li s-a părut rece şi neprimitor. Era prima lor ieşire în lume, prima lor tentativă de a-şi făuri un rost în afara familiei. Nişte copii care intraseră în chip dramatic în rolul unor adulţi. Oare era ea pregătită să înfrunte viaţa? Oare era el pregătit să muncească? Şi ce repede au renunţat amândoi la sfatul

unor adulţi! Desigur, planurile le-au fost date peste cap. Au plecat la Bucureşti. Au închiriat o cameră pe Dudeşti, la o bătrânică. De slujbe, nici vorbă. Cafe-urile bucureştene nu sunt mai puţin atrăgătoare decât cele constănţene. Cheltuiesc fără noimă. Rămân fără bani. Hotărăsc să se întoarcă acasă, nu cu gândul să rămână, ci ca să facă rost de alţi bani. Voiau să continue pseudo-romantica lor aventură. Ajung noaptea la Constanţa, se ascund în boxa locuinţei familiei Pantea.

— A doua zi, continuă Lia să-mi povestească, i-am dat lui Nic cheia locuinţei noastre şi i-am spus unde ţine mama banii... A găsit 1700 de lei şi câteva pachete de ţigări... Am fugit din nou, de astă dată pe Valea Prahovei. Şi iarăşi am rămas fără bani, şi iarăşi ne-am înapoiat la Constanţa, unde am fost prinşi, căci fuseserăm daţi în urmărire...

— Bine, Lia, ţi-era ruşine că familia ta ar putea să afle de legătura ta cu Nic. Cum de nu ţi-a fost ruşine să fugi, să furi economiile părinţilor? Explică-te.

Tace. Îşi frământă fruntea. Îşi arată ochii înlăcrimaţi. Nu se poate explica.

— În trei săptămâni, aţi cheltuit amândoi 4 700 de lei. Ştii ce-i aceea un salariu mediu? Ştii că pentru aceeaşi sumă tatăl tău a trudit patru luni?

Ce firavi sunt totuşi pe dinăuntru aceşti minori cândva fericiţi! Au pornit să-şi facă un rost în viaţă, dar nu ştiau nimic despre viaţă, despre valoarea reală a leului câştigat prin sudoarea frunţii. Lia crescuse ca într-o seră – nu cunoscuse lipsurile. Nicu, în schimb, cunoscuse dimensiunea banului furat sau dobândit prin specule. Poate că într-adevăr au dorit să-şi înjghebe o viaţă a lor, dar cât de tragic au eşuat!

— Am fost dusă la miliţie, anchetată, a venit mama. Când m-a văzut, a leşinat.

Cei doi au fost iertaţi. Cu o singură condiţie – să nu se mai întâlnească. Au acceptat condiţia. Lia şi-a reluat cursurile. După părerea noastră, conducerea şcolii a procedat cu tact, reprimind-o fără rezerve, iar Lia s-a dovedit din nou a fi o elevă dotată.

— O vreme nu m-am mai întâlnit cu Nic. Toată lumea mă supraveghea. A venit vacanţa. Mama m-a luat lângă dânsa – lucra la o cantină – s-o ajut şi, în acelaşi timp, să mă aibă sub ochi... N-a izbutit. În toată perioada vacanţei, m-am întâlnit în ascuns cu Nic.

Sărmana mamă! Animată acum de dorinţa de a-şi ocroti fiica, o supraveghea. Seara însă, zdrobită de oboseală, cădea într-un somn adânc...

— Mama ştia că eu mă duc să mă plimb cu Mariana, îmi atrăgea atenţia să vin devreme acasă. Dar ea era atât de ostenită, încât nici nu mă auzea când mă băgăm în pat.

Din minciună în minciună. Şi aşa cum se va vedea, din infracţiune în infracţiune. Mai întotdeauna se vor găsi „prieteni” dispuşi să-ţi servească drept paravan. Lia şi Nic au început să se întâlnească în ascuns – se plimbau, dansau, se iubeau. Dar aventura lor ce şi-o imaginau romantică s-a degradat de la o întâlnire la alta: litoralul, în plin sezon, e plin de tentaţii, iar ei apucaseră să guste din atmosfera barurilor şi localurilor. Dacă ai petrecut într-un anume fel şi ţi-a plăcut, ai vrea s-o ţii tot aşa. Pentru satisfacerea unor asemenea petreceri, ai nevoie de bani. După două săptămâni, Nic renunţase la slujba ce-i fusese oferită la recomandarea miliţiei. Deci n-avea o leţcaie în buzunar. Nevoia de bani a născut ideea unei infracţiuni. Au falsificat amândoi un libret C.E.C. Au depus 25 de lei şi au scos de la diverse oficii, opt mii. Le-a mers. Aveau acum cu ce să petreacă. O celulă şubredă din alcătuirea fiinţei Liei D. se stricase definitiv. Atracţia către o viaţă ascunsă o împingea încet, dar sigur, pe calea promiscuităţii. Alunecau amândoi ca pe un tobogan nevăzut al cărui finiş se va afla între zidurile puşcăriei... Se plimbau, dansau, petreceau, se iubeau... În vremea asta, o mamă obosită de muncă nu observa nimic; un tată adoptiv, plictisit de propriile sale sfaturi date fiului, încetase să-l mai caute noaptea cu maşina, prin localurile deşucheate, pentru a-l lua acasă...

Vacanţa cea mare se încheiase cu bine; nimeni nu le descoperise dubla existenţă; nimeni încă nu luase urma

infracţiunilor săvârşite de astă dată nu numai pe seama familiei, ci şi a statului. Îşi făuriseră şi planuri de viitor – Nic va încerca să se înscrie la un curs de barmani, iar Lia va continua clasa a X-a. Primele note ale primului trimestru îi vor fi Liei favorabile: 10 la română, 9 la franceză... Aşadar, gândea ea, poţi să devii femeie la o vârstă fragedă şi nimeni din jurul tău să nu observe, poţi să duci o viaţă dublă şi nimeni să nu te ghicească; poţi, în sfârşit, să furi statul şi nimeni să nu te dibuie... Concluziile erau încurajatoare! Şi dintr-o dată...

În continuare, dragi cititori, vom apela la o formulă publicistică menită să-mi permită sintetizarea materialului documentar foarte vast. De aceea, vă invităm să vă imaginaţi o „masă rotundă, în jurul căreia au luat loc atât cei doi minori delincvenţi, cât şi părinţii acestora...

O masă rotundă imaginară

Haralamb Zincă: Şi dintr-o dată, tu, Nicu Pantea, i-ai propus Liei, în luna octombrie a anului trecut, să fugă cu tine. Ce te-a determinat să iei hotărârea asta?

Nicu P.: Am fost surprins că procesul meu nu fusese scos de pe rol, iar în octombrie urma să fiu judecat ca recidivist...

Mama Liei (O femeie încă tânără – 50 de ani – îmbătrânită timpuriu, cu ochii congestionaţi, ce plâng fără contenire şi vor plânge probabil pe toată perioada detenţiei fiicei sale): Eu mi-am retras plângerea, aşa cum am făgăduit, dar procesul a rămas pe rol din oficiu, fiind recidivist...

Tatăl lui N. P. (E şofer de meserie şi se apropie de vârsta pensionării. Chipul său înăsprit de cute adânci este îndulcit de un licăr blând al privirilor. Vorba este domoală, cumpănită): O, ce bine ar fi fost dacă procesul s-ar fi judecat în primăvară! Cine ştie, poate că nenorocirea ar fi putut să fie evitată.

Întrebare: Pentru că veni vorba de proces, acum, în perspectiva timpului şi a nenorocirii care s-a abătut asupra familiei dv. credeţi că aţi procedat bine atunci când la primul proces al lui Nicu aţi cerut o altă hotărâre decât cea stabilită de Tribunal?
Tatăl lui N. P.: Cred că am greşit... Trebuia să cad de acord cu hotărârea judecătorească... Nu ştiu dacă internarea sa la corecţie ar fi fost o soluţie fericită, dar libertatea supravegheată, în cazul lui, s-a dovedit a fi o nenorocire...
Întrebare: Lia, aţi pus la cale o nouă fugă de acasă... Bine, dar nu v-aţi gândit că de data asta ruptura cu familia va fi ireparabilă, că neprezentarea la proces va atrage de la sine urmărirea voastră?
Lia D.: Ba da, ne-am dat seama că ne tăiem singuri toate căile de înapoiere, ştiam că într-o zi se vor descoperi şi toate falsurile noastre, că vom fi urmăriţi şi prinşi, dar când am luat hotărârea să fugim pentru a doua oară de acasă, am luat şi hotărârea de a ne sinucide...

(Să fugim... să trăim oricum... să ne sinucidem! Da, au fugit, nu înainte de a săvârşi o nouă infracţiune. Au falsificat iarăşi un libret C.E.C. Au izbutit, în ziua stabilită dispariţiei, să scoată 500 de lei. Suma li s-a părut prea mică. Au mai intrat într-un Oficiu, dar salariata C.E.C.-ului a observat că ceva nu-i în regulă. Sesizând mişcarea, Lia a dispărut, abandonând o dată cu corpul delict şi Buletinul de identitate. Un inginer bucureştean, proprietarul unui autoturism, i-a transportat în Capitală şi tot el i-a condus la locuinţa Mariei Docea, gazdă O.N.T.)
Întrebare: Gazda v-a cerut Buletinul?
N. P.: Da. I l-am dat pe al meu, şi-a notat într-un caiet toate datele. Ne-a cerut 100 de lei pentru o noapte. Mult, foarte mult, căci n-am dormit în camera O.N.T., era ocupată, ci pe recamier, în sufragerie, cu cei ai casei.

(Să trăim oricum... Şi-au trăit oricum, indiferenţi faţă de ceea ce au lăsat în urmă, faţă de ceea ce viitorul ar fi putut să le rezerve. De la Bucureşti au plecat la Predeal. Au tras la o vilă. După trei zile, au fugit fără să achite nota. Au

ajuns la Braşov. Au dormit o noapte la o cunoştinţă a Liei, trei nopţi la o altă cunoştinţă. Rămân fără bani. Încep să-şi vândă din lucruri, pun la cale un alt fals, de astă dată pe numele lui. La Răşinari, tentativa lui Nicu P. de a scoate 500 lei de pe un libret C.E.C. eşuează lamentabil. Buletinul de identitate rămâne la Oficiu. Deci, la Constanţa, se cunoştea numele falsificatoarei. La Braşov, numele falsificatorului. Au înţeles că menghina se strânge şi mai mult... Din momentul acesta mizeria, foamea grăbeşte deznodământul.)

N. P.: La începutul lui noiembrie, ne-am întors la Bucureşti, fără un ban, fără acte... E drept, mai aveam nişte lucruri. Ne-am chinuit îngrozitor... Patru nopţi în şir, am dormit în tramvaiul 26 care, după cum ştiţi, e în circuit.

Întrebare: Patru nopţi? Şi nimeni nu v-a întrebat, la capătul liniei, ce-i cu voi, nimeni nu v-a legitimat?

L. D.: Nu. Şi nu eram singurii din tramvai care rezolvaseră astfel problema dormitului...

Întrebare: Bine, dar eşti fată, acasă te bucurai de un mijloc elementar de igienă. Acum, unde te spălai, unde-ţi făceai toaleta? Ce făceaţi toată ziua?

L. D.: Când se lumina de ziuă, coboram din tramvai, căutam un W.C. Acolo ne spălam. Pe urmă, ne cumpăram câte un corn, intram în câte o sală de cinema... şi aşa ne trecea timpul... În cea de-a cincia zi, m-a răzbit oboseala. Nu mă mai puteam ţine pe picioare... I-am spus lui Nic să mergem la doamna Docea s-o rugăm să ne primească să dormim măcar o noapte... Cu ce să-i plătim n-aveam.

Întrebare: De ce nu v-aţi înapoiat acasă?

L. D.: Nu... acasă nu se mai putea... stricasem totul... N-aveam acte, n-aveam bani... Era într-o sâmbătă seara...

N. P.: Am bătut la uşa locuinţei doamnei Docea şi am rugat-o să ne găzduiască. I-am explicat că Buletinul şi banii au rămas în buzunarul pardesiului uitat la un prieten, dar că-i lăsăm în gaj lucrurile şi că a doua zi o să-i aducem banii... La început, s-a codit, pe urmă a cedat... Am dormit pe acelaşi recamier...

(În ziua următoare – duminica – s-au pomenit bătând strada, flămânzi, fără bani, fără acte, fără lucruri, în cău-

tarea unei soluţii. Au găsit-o. Lia şi-a dezbrăcat haina de piele de căprioară şi a vândut-o, pe Lipscani, unui telal cu 150 de lei, un preţ de nimic.)
Întrebare: Ce aţi intenţionat să faceţi cu banii ăştia?
L. D.: Să-i achităm doamnei Docea datoria de o sută de lei şi să ne luăm lucrurile. Însă celui care ne-a cumpărat haina i s-a făcut milă de noi şi, aflând că n-avem unde să dormim, ne-a condus la locuinţa unui frate al său, care ne-a cerut 25 lei pe noapte. Am acceptat...

(Nu s-au mai dus în ziua aceea să-şi scoată lucrurile. Le era foame şi au mâncat. Au rămas cu mai puţin de 100 lei în buzunar. Şi-au spus: o să-i explicăm doamnei Docea că nu avem mai mult de 60 de lei şi o să ne înţeleagă. Dar luni, au cheltuit şi ultimii bănişori, iar apoi, când şi-au dat seama, au căzut pradă disperării. Aşa s-a născut mai în glumă, mai în serios, ideea jafului.)
N.P.: Intenţia noastră era s-o imobilizăm şi s-o jefuim. Dar ea s-a zbătut, a ţipat şi atunci...

(Să trăim oricum! Au ucis, au prădat, apoi au dispărut la Iaşi. Acolo, aveau o altă cunoştinţă de pe litoral – studentul Ch. Ş. – care i-a găzduit, a cumpărat o parte din obiectele furate, a mijlocit vânzarea unor verighete de aur, fără să-l intereseze prea mult provenienţa lor, faptul că erau date pe un preţ de nimic. De la Iaşi au plecat la Poiana Braşov, nu înainte însă de a-i fi furat studentului Buletinul de identitate. Acum, Nicu P. avea cu ce să se legitimeze. Ei bine, cu acest act a cărui fotografie înfăţişa chipul lui Gh. Ş., N. P. s-a legitimat la câteva hoteluri din ţară şi i-a mers. A înşelat atenţia, şi aşa superficială, a unor recepţioneri.)
Întrebare: Pe unde aţi trecut, aţi săvârşit infracţiuni. Ce era în capul vostru?
L. D.: Să facem totul ca să nu fim prinşi înainte de Anul Nou.
Întrebare: Şi chiar v-aţi fi sinucis?
N. P.: Eram hotărâţi. Nu voiam să ajungem în faţa judecăţii.
Întrebare: (către mama Liei): Acum, când cunoaşteţi totul, v-aş ruga să ne răspundeţi la următoarea întrebare: credeţi

că după prima fugă a Liei, aţi căutat toate mijloacele în vederea rezolvării fericite a dilemei în care se găsea fiica dv.?
Mama Liei: Existau două căi – fie despărţirea, fie căsătoria. I-am spus Liei: „Dacă crezi că nu poţi să trăieşti fără el, ar fi mai bine să vă căsătoriţi. O să te ajutăm, o să vă ajute şi părinţii lui Nic. O să vă faceţi o situaţie”. Dar ea mi-a spus că nu vrea, că este hotărâtă să nu-l mai vadă.
Întrebare: Lia, ce te-a făcut să refuzi propunerea mamei?
L. D.: Pe lângă atâtea lucruri triste, s-a mai petrecut unul. Într-adevăr, mama mi-a propus să mă căsătoresc cu Nic, dar eu n-am crezut-o. Mi s-a părut că mă încearcă, că doreşte să vadă dacă eu îl mai iubesc sau nu pe Nic, să vadă cât de severă să fie cu mine...
Mama Liei: Am vorbit, în acest sens, şi cu familia Pantea.
Tatăl lui Nic: Aşa e, însă noi nu eram de părere că asta ar fi soluţia cea mai potrivită. O căsnicie la vârsta lor? Fără o profesie, fără şcoala terminată?!
Întrebare: (către mama lui Nicu P.): Aţi ştiut ce s-a petrecut între Nicu şi Lia, în absenţa dv. de acasă. Nu consideraţi că s-ar fi cuvenit să luaţi legătura cu mama fetei, s-o avertizaţi, să discutaţi ca între două mame cele petrecute? Ar fi putut să rămână însărcinată.
Mama lui N.P.: Da, aveţi dreptate. Aici am greşit foarte mult. Trebuia, fireşte, să iau legătura cu mama fetei şi să vedem ce-i de făcut. N-am întreprins nimic. Am păstrat secretul pentru mine. Nici soţului meu nu i-am spus nimic.
Întrebare: Ce credeţi că a contribuit la decăderea lui Nicu?
Tatăl lui N.: Anturajul., prietenii aceia Tuţu... *ăla*... Până am aflat de el, dar asta s-a petrecut după proces... Cele 300 lei despre care la miliţie n-a vrut să spună nimic, i le azvârlise lui Tuţu pe fereastră, în stradă. Mi-a mărturisit-o după proces. De anturajul ăsta n-a mai fost în stare să scape. Lucram pe un taxi şi umblam noaptea să-l caut şi să-l aduc acasă. N-a ajutat nici vorba bună, nici bătaia. Nu-mi plăcea să-l bat, căci gândea despre mine că-l pedepsesc pentru că-i sunt tată vitreg. Părinţii ar trebui să fie mai atenţi în ce anturaje nimeresc copiii...

Întrebare: Dv., tovarăşă Dumitru, unde credeţi că aţi greşit faţă de Lia? Prin intermediul anchetei noastre, vă ascultă răspunsul sute de mii de mame.
Mama Liei: Am crescut patru copii – un băiat şi trei fete. Împreună cu soţul meu, acum bolnav, am muncit din greu să-i ţinem pe copii în şcoli, în facultăţi. Trei copii sunt la casele lor... mi-au dăruit nepoţi. Lia a apucat vremuri mai bune decât ceilalţi. N-a suferit cât au suferit ceilalţi. A găsit totul în casă. De mică, a fost şi foarte precoce. La cinci ani, citea ziarul... Nu mi-a pus niciodată probleme. Ascultătoare, silitoare... De aceea, nu prea am fost atentă la stările ei sufleteşti, la întrebările care o mistuiau. Am supraapreciat-o, am crezut că-şi găseşte singură răspunsuri. Venea de la şcoală, îmi spunea notele, o vedeam apoi stând cu nasul în cărţi şi eram mulţumită. Nu găseam cu cale să stau de vorbă cu ea. Doamne, ce gravă greşeală am putut să comit! Acum descopăr că ar fi trebuit să fiu mai caldă, mai apropiată de sufletul ei...
Întrebare: Tovarăşe Pantea, dacă prin absurd, mâine s-ar împlini cei 12 ani de închisoare şi Nicu ar bate la uşa casei dumneavoastră, i-aţi deschide?
Tatăl lui N.: L-aş primi în casa mea aşa cum l-am primit întotdeauna, ca pe un copil al meu. Însă va ieşi om de acolo?
Mama Liei: Credeţi că acolo, Lia ar putea să termine liceul?

*

Penitenciarul nu este un pension şi acest adevăr ar trebui să fie bine cunoscut de câţi mai mulţi tineri. La capătul celor 12 ani de închisoare, cei doi minori în cauză vor fi nişte adulţi fără tinereţe; şi-au ucis anii cei mai frumoşi; şi-au osândit primăveri le existenţei lor la 12 ani de detenţie... Vor ieşi din închisoare încă tineri, dar cu sufletele îmbătrânite...

Oare nenorocirea lor ar fi putut să fie evitată? Pe lângă celelalte cauze amintite înainte, ce anume a mai favorizat-

o? Iată concluziile mele:

Ar fi putut să fie evitată:

– dacă victima n-ar fi încălcat clauzele contractului cu O.N.T. şi dacă n-ar fi primit în gazdă persoane neînregistrate la hotel. La 17 octombrie 1970, dăduse găzduire lui Nicu P. şi nu observase că are de-a face cu un minor şi o minoră;

– dacă C. Gh., din Braşov, a cărei fiică le-a oferit celor doi tineri o găzduire de o noapte, s-ar fi întrebat: „Ce e cu aceşti minori din Constanţa? Cum e posibil ca în plin an de învăţământ, să hoinărească prin Braşov?” (de altfel, după săvârşirea crimei, N. P. şi L. D. s-au înapoiat la locuinţa lui C. Gh., pe care au jefuit-o);

– dacă familia M. R. din Braşov s-ar fi întrebat cine sunt cei doi minori din Constanţa, cărora fiica lor le-a oferit casa pentru trei nopţi;

– dacă în seara zilei de 7.XI., victima n-ar fi încălcat din nou nişte rânduieli, crezând în basmul cu buletinul şi banii uitaţi într-un pardesiu lăsat la un prieten (aveau asupra lor valiza şi sacul de voiaj, de ce n-ar fi avut şi pardesiul?);

– dacă încasatorii sau controlorii sau vatmanii tramvaiului 26, care circulă toată noaptea prin Bucureşti, s-ar fi întrebat cine sunt aceşti doi tineri care de patru nopţi dorm în tramvai, scoţând, de fiecare dată, bilete la capăt de linie;

– dacă cetăţeanul Gr. I. nu le-ar fi oferit găzduire (trei nopţi), fără să le ceară Buletinele de identitate.

Şi ar fi fost prinşi imediat, deci împiedicaţi să săvârşească şi alte infracţiuni:

– dacă studentul Gh. S. din Iaşi, care le-a oferit camera pentru trei nopţi, s-ar fi întrebat de unde au aceşti tineri spre vânzare un magnetofon, câteva ceasuri şi verighete de aur?

– dacă recepţionerii hotelurilor din Poiana Braşov şi Târgovişte ar fi confruntat fotografia de pe Buletinul prezentat de Nicu P. cu chipul acestuia. S-ar fi constatat atunci o flagrantă deosebire.

Dacă...

ÎNTÂMPLAREA DE LA KM 33

I. Ochelarii orbi

Inginerul Nicolae T. îşi manifesta deschis nemulţumirea: bombănea, înjura, parlamenta, încerca în fel şi chip să-şi convingă zilerii de pe lotul de care răspundea că avea dreptate. Era într-o sâmbătă – 26 iulie 1969 – către ora prânzului, iar „flotanţii” şantierului, coborâţi de prin satele montane ale regiunii, doreau să plece ceva mai devreme decât în alte dăţi. Inginerul, desigur, avea dreptate – lotul de la km 33 – Voineasa ar fi putut să rămână în urmă cu îndeplinirea planului. Dar ce să-i faci când ar de-a face cu zileri?! Astăzi îi ai, mâine nu-i mai ai. Vorbele sale rămâneau fără nici un ecou. Colac peste pupăză, mai era şi un şofer care-i tot vira într-una sub nas, spre semnare, nişte foi de parcurs. Deodată, pe când nemulţumirea-i atinsese apogeul, se pomeni faţă-n faţă cu un necunoscut.

— Dumneavoastră sunteţi şeful şantierului? întrebă acesta pe un ton autoritar, ca şi când ar fi vrut să-l ia la rost.

Nicolae T. îl cântări dintr-o privire – oaspetele neaşteptat era un bărbat voinic, de statură potrivită, la vreo 45 de ani, cu o faţă rotundă, cu sprâncene subţiri şi ochii feriţi de lentilele unor ochelari de soare. Răspunse:

— Da, eu sunt. Ce doriţi?

— Aveţi pe şantier pe un oarecare Monceanu Gheorghe?

Inginerul simţi în întrebarea necunoscutului o notă insinuantă. Îi aruncă şoferului, care până atunci îl tot îmboldise cu foile de parcurs, o căutătură de parcă ar fi vrut să vadă dacă şi el sesizase tonul vizitatorului. Înălţă a neputinţă din umeri – putea oare să-i ţină minte pe toţi? Iată că nici şoferul nu-l ştia.

— Mă rog frumos, cu cine am onoarea?

Chipul necunoscutului luă brusc o expresie gravă. Uitându-se parcă înciudat la cei doi, duse mâna la buzunarul de la spatele pantalonului, scoase o legitimaţie de serviciu şi o arătă de la distanţă.

— Sunt de la M.A.I., lămuri necunoscutul după ce-şi prezentase documentul.

Acesta se posomorî – asta-i mai lipsea pe şantier.

— Monceanu, aţi spus? întrebă N. T. Personal, nu-l cunosc, dar să vedem... să-l căutăm...

Se îndreptară spre barăcile-dormitor. Nu ajunseră până acolo: le tăie calea un ziler. Inginerul îl opri.

— Mă, tu cunoşti pe unu' Monceanu?

— Îl ştiu... e ăla... mecanicu' de moto-compresor.

— Aha! se lămuri N. T. satisfăcut. E aici, nu ştii, sau a plecat?

— E p-acilea... la „Alimentara", în baracă. Să-l chem?

— Du-te şi cheamă-l!

Rămaseră locului, iar inginerul, ros de curiozitate, îşi luă inima-n dinţi:

— A făcut ceva?

— Mda!... A făcut... clătină necunoscutul din cap. Da, da, a făcut! Şi după felul cum rostise cuvintele, se putea lesne înţelege că acel Monceanu săvârşise lucruri destul de grave.

Câteva minute se scurseră într-o tăcere penibilă. Se ivi, în cele din urmă, şi Monceanu – un tânăr de 19 ani, frumos, cu faţa bronzată de soare. Îşi cumpărase o pâine de la „Alimentara" şi venea cu ea de parcă ar fi vrut s-o ofere în dar şefului de şantier.

— M-aţi chemat, tovarăşe inginer? Zâmbea cu o inocenţă

dezarmantă.

Insul cu ochelari de soare îl măsură cu asprime, din tălpi şi până-n creştet.

— Te caută cineva de la miliţie...

— Dumneata eşti Monceanu? se vâră necunoscutul în vorbă.

— Da.

— Du-te şi lasă pâinea în baracă şi vino înapoi! îi porunci el.

Descumpănit, Monceanu îi aruncă inginerului o privire fugară, apoi, ascultător, se duse la dormitor să lase pâinea, de unde se înapoie imediat. Mai zâmbea încă.

— O să vii cu mine, la Brezoi, să ne dai o declaraţie! îi porunci din nou necunoscutul, după care, salutându-l pe inginer rece şi distant, se îndreptă urmat de Monceanu spre autoturismul ce staţiona la vreo 20 de metri de barăci, pe şoseaua în lucru. Urmărindu-i cu privirea, inginerul descoperi maşina şi-şi aminti că o mai zărise – trecuse, nu cu mult înainte, spre Voineasa.

În drum spre Renault-ul albastru-închis, Monceanu nu-şi pierduse buna dispoziţie. Brezoi era aproape, va da, dacă va fi cazul, declaraţia ce i se va cere şi gata... În clipa aceea, se pomeni întrebându-se: „O declaraţie? În legătură cu ce?!...”

Cuteză să întrebe cu glas tare:

— Ce declaraţie trebuie să dau?

— În legătură cu ceea ce ai făcut *alaltăieri* seara, i-o reteză celălalt.

Monceanu nu prea înţelegea de ce miliţianul îi răspundea cu atâta duşmănie. Se linişti însă spunându-şi ca la Brezoi lucrurile se vor lămuri şi omul, cu siguranţă, îşi va cere scuze. Ajunseră la maşină. Numai atunci tânărul constată că necunoscutul cu ochelari fumurii venise însoţit de doi bărbaţi ce-l aşteptau instalaţi pe bancheta din spate. Când îl zări pe Monceanu, unul din ei coborî şi-l pofti să treacă pe locul său, lângă un bărbat blond şi pletos ca un hippi, iar el se aşeză lângă şofer – insul care venise să-l ia de pe

şantier. Înainte de a porni maşina, şoferul se răsuci spre Monceanu şi-i puse pe nas o pereche de ochelari – orbi. Din clipa aceea, tânărul nu mai văzu nimic în juru-i.

— Ce-i asta? reacţionă el.

— Aşa se obişnuieşte, i se explică.

Inginerul Nicolae T. văzu de la locul său cum autoturismul se puse în mişcare. În clipa următoare, observă pe tăbliţa din spate a Renault-ului iniţiala „B” şi, fără să vrea, se miră că miliţia judeţeană trimisese după Monceanu o maşină din Capitală. Da’ poţi să ştii cum e cu tehnica asta poliţistă în zilele noastre?!

*

— N-am făcut nimic alaltăieri seară, murmură Monceanu timid, în timp ce maşina gonea spre Brezoi. De fapt, nu vedea nimic în jurul său, prezenţa celorlalţi inşi tăcuţi o simţea doar.

— Las’ că declari tu totu’, la Brezoi! îi răspunse ameninţător cel de la volan.

Monceanu nu mai scoase o vorbă. Îşi încorda toate simţurile – se aflau, într-adevăr, în drum spre Brezoi. După un timp, maşina opri. Nu văzu, dar îl auzi pe cel de la volan coborând, apoi îndepărtându-se. În sufletul tânărului înflori o speranţă – o dată ajuns la miliţie, va da în sfârşit declaraţia şi din nou va fi liber. Curând, însă, cel care-l ridicase de pe şantier se înapoie.

— I-auzi, dom’le, şeful a plecat, spuse el supărat. Mergem la Vâlcea.

Tovarăşii săi nu reacţionară în nici un fel. Soarele dogorea, caroseria maşinii se încinsese. Până la Râmnicu Vâlcea era o bucată bună de drum. Maşina porni din nou în viteză, iar Monceanu suspină necăjit. După un ceas şi ceva, îşi dădu seama că Vâlcea rămăsese în urmă şi că, judecând după zgomotele ce le prindea din goana maşinii, se îndreptau spre Băbeni. Deodată, şoferul frână, autoturismul se opri.

— Dă-te jos! i se porunci.

Monceanu aşteptă să i se ia de pe nas ochelarii, dar însoţitorii săi nu făcură gestul acesta. I se deschise portiera. Coborî o dată cu ceilalţi. Jur împrejur dăinuia o linişte adâncă şi tânărului nu-i fu greu să priceapă că Renault-ul oprise în câmp.

— Unde mă duceţi? întrebă el trădându-şi îngrijorarea.

— Să-ţi arăt fapta pe care ai săvârşit-o alaltăieri noapte, răsuna explicaţia celui care-l ridicase de la km 33.

— N-am săvârşit nimic, se apără Monceanu şi-şi smulse ochelarii. Ca într-o străfulgerare, zări la lumina zilei împrejurimile; recunoscu porţiunea de şosea între comunele Tătăreni şi Galicea. Omul de la volan îl bruscă, îi puse din nou ochelarii pe nas şi-l împinse spre pădurea ce urca în pantă chiar la marginea drumului.

II. Repaus duminical

E sâmbătă. Programul zilei e redus şi la Inspectoratul Miliţiei judeţului Vâlcea. E drept, căpitanul Gheorghe Mănăilă, şeful „Judiciarului”, plecase acasă ceva mai târziu, dar asta nu-l necăjise prea mult, căci, după părerea sa, pentru a-şi petrece ceasurile de odihnă şi destindere în sânul familiei îi mai rămânea la dispoziţie timp suficient. Intenţiona să-şi ia nevasta, copiii şi să evadeze undeva la munte, pe la vreo cabană. Tocmai terminase masa şi se pregătea să-i prezinte soţiei planul... evadării, când sună telefonul. Se uită înciudat la aparat. Afurisitul, suna tocmai când ţi-era viaţa mai dragă! Ridică receptorul fără plăcere; recunoscu deîndată vocea ofiţerului de serviciu.

— Tovarăşe căpitan, vă raportez că la spitalul de adulţi din localitate a fost adus un tânăr într-o stare extrem de gravă.

— Adică? tresări căpitanul nervos. Din camera cealaltă,

nevastă-sa îl pândea îngrijorată; planul duminical de odihnă era în primejdie.

— Arsuri cu vitriol, auzi căpitanul în receptor. Victima pretinde că a fost răpită de pe şantierul I.C.T.-Voineasa, lotul de la km 33, şi dus într-o pădure.

— Răpit ai spus?!

— Da, de trei indivizi... unul dintre ei a prezentat o legitimaţie militară. A fost dus într-o pădure, unde i s-a turnat vitriol pe faţă şi în zona organelor genitale.

Căpitanul se cutremură.

— A ieşit din pădure gol-puşcă, la marginea şoselei, de unde l-a cules o maşină... acum e la spital...

— Vin imediat, oftă căpitanul. Anunţă-l şi pe Stoicana...

Întrebare: Tovarăşe căpitan, după ce aţi aflat „frumoasa” veste, care a fost prima dumneavoastră mişcare?

Căpitanul Gheorghe Mănăilă: M-am deplasat urgent la spital unde, într-adevăr, l-am găsit pe Monceanu într-o stare groaznică. Nu ştiu de unde a mai găsit omu’ ăsta putere să-mi relateze cele petrecute... Ascultându-l printre gemete şi horcăituri şi, mai ales, judecând după natura rănilor, am ajuns la concluzia că Monceanu căzuse victima unei răzbunări provocate de vreo relaţie a sa cu o femeie...

Întrebare: În ziua aceea, cum vi se înfăţişa cazul, bine-înţeles din punct de vedere profesional?

Răspuns: Deşi cuvântul răpire mă cam şocase – în cei 20 de ani de activitate criminalistică n-am înregistrat nici un caz de răpire – problema Monceanu mi s-a părut destul de simplă. Îmi spuneam: eu să cercetez cu ce femei a avut de-a face, iar prin ele, am să ajung la autorii cruntei agresiuni. Abia după nu mai ţin minte câte zile mi-am înţeles eroarea; în realitate, cazul Monceanu s-a dovedit mult mai complicat...

Întrebare: Care a fost cea de-a doua mişcare?

Răspuns: De la spital, m-am deplasat împreună cu loco-tenentul Stoicana la locul unde se săvârşise agresiunea. Graficul orar al evenimentelor a fost cu aproximaţie acesta: răpirea lui Monceanu s-a produs în jurul orei 13. La spital, a ajuns la ora 15,30... Iar noi am început cercetările la locul

faptei cam pe la ora 17. Acord un rol hotărâtor operativităţii cu care trebuie verificat locul faptei. O întârziere cât de mică poate avea drept consecinţă „topirea” unui indiciu decisiv.
Întrebare: Tovarăşe locotenent Stoicana, dumneavoastră sunteţi „omul cu trusa”, criminalistul nr. 1 al judeţului. Ne puteţi împărtăşi ce-aţi descoperit şi ce-aţi cules de la locul faptei?
Lt. Ion Stoicana: În pădure, la vreo 200 m de şosea, am găsit resturi carbonizate de îmbrăcăminte. Acidul sulfuric, literalmente, mistuise totul de pe victimă. Pete negre provocate de substanţă se vedeau împrăştiate pretutindeni şi neuniform. Am găsit sandalele victimei, buletinul de identitate şi un dop... al sticlei. În mod firesc, trebuia găsită şi sticla. Am tot scotocit pădurea, dar fără nici un rezultat... Se înserase...
Întrebare: Aţi găsit-o, în cele din urmă?
Răspuns: Abia a doua zi, duminică, la lumina zilei. Şi nu în pădure, ci cu totul în altă parte. În privinţa asta, ne-a fost de mare ajutor relatarea unui tânăr care, la ora aceea, venind pe şosea, pe bicicletă, i-a zărit pe cei trei ieşind din pădure şi urcând în maşină. Unul din ei, a declarat biciclistul, aruncase o sticlă în partea cealaltă a şoselei, într-un lan de porumb. Relatarea a fost exactă: am găsit sticla, am ridicat-o cu grijă şi am dus-o în laborator, am supus-o „farmecelor”. Aşa au ieşit la iveala fragmente de urme palmare şi digitale.

III. Declaraţiile unor martori oculari

O sticlă... un dop... amprente palmare... amprente digitale. Intrat în acţiune, criminalistul îşi va îndrepta întreaga atenţie spre găsirea unor urme pe care le va supune

apoi analizelor, probelor de laborator, să le smulgă un răspuns cu privire la individualitatea infractorilor. Dar, în acelaşi timp, el va acorda aceeaşi atenţie şi ascultării unor martori oculari. Operaţie, aşa cum se va vedea, deloc simplă.

Nicolae T.: Azi, pe la orele 14,15, am plecat de acasă, cu bicicleta, spre Băbeni, la o sora de-a mea. Intenţionam să mă opresc la punctul numit „Cantoanele” şi să beau apă. La vreo 40–50 de metri de fântână m-am oprit, căci am văzut coborând dinspre pădure trei bărbaţi solizi (...) Doi s-au spălat. Al treilea s-a dus direct la maşină. Tustrei au plecat spre Tătăreni. M-am apropiat de fântână şi am băut apă. Pe urmă mi-am dat seama că am uitat să-mi iau lanterna. Am dat să mă întorc. După vreo 200 de metri, am văzut ieşind din pădure un tânăr gol, numai rană şi sânge. M-am speriat şi am luat-o la fugă. Apoi, am văzut că altcineva i-a ieşit în cale şi s-a apropiat de tânărul gol. Atunci, m-am întors şi am auzit şi eu ce povestea (...)

Precizez: maşina în care au urcat cei trei era de culoare gri-închis, „Renault” şi avea o placă albă cu *litera R de culoare roşie*.

Ilie B.: (şofer pe un autocamion): Către orele 14,30 am plecat din Băbeni spre comuna Olaru, pentru a transporta muncitori. Cu mine, în cabină, se mai găsea şi tov. Ion P., tehnician. Pe şosea, la intrarea în comuna Galicea, am zărit un autoturism de culoarea albastru-deschis, staţionând pe partea dreaptă a şoselei, cu direcţia Râmnicu-Vâlcea, la 10–15 metri distanţă de fântână.

Am reţinut că autoturismul avea *iniţialele Sb* şi am discutat cu tov. Ilie P. acest lucru. Sunt sigur că iniţialele erau Sb. Referitor la tipul maşinii, după câte am remarcat, era *„Skoda-1000”, dar putea să fie şi o „Warszawa” şi chiar un „Renault”*. N-am prea dat atenţie tipului de maşină. Am reţinut însă că numărul de ordine al autoturismului era format din numere mari, *din trei cifre, şi în nici un caz nu începea cu 1, 2 sau 3. Din cele trei cifre lipsea cifra 0.*

Ion P. (se găsea cu Ilie B. în cabina autocamionului). M-am

contrazis cu Ilie. Eu i-am spus că maşina-i din Sebeş, iar el a susţinut că *Sb înseamnă Sibiu. Numărul era format din trei cifre* (...) *Mai puţin cred că era un „Renault”.*
Vasile T.: (taxator pe autobuzul Drăgăşani–Olaru–R. Vâlcea). În jurul orelor 14,45–15, am trecut prin dreptul fântânii. Pe partea dreaptă a şoselei am zărit un autoturism de culoarea *vernil-albastru*. Lângă maşină nu era nimeni. După capotă, autoturismul *părea să fie un „Renault”. Din spate însă părea o „Warszava” sau un „Moskvici-408”.*
Victor L.: (muncitor) (...) A trecut un autoturism de culoare *albastră*. Eu l-am văzut din spate. *Mi s-a părut să fie un „Renault”, dar nu sunt sigur.*

Şi acum să vedem ce au reţinut, cu privire la tipul maşinii, martorii de la kilometrul 33.
Ing. Nicolae T. (şeful şantierului) „*Era un Renault-10 Major”, de culoare albastră.* Am mai remarcat că *avea iniţiala „B”* şi asta m-a cam mirat.
Vasile B. (ostaş în termen. Era un „*Renault-10 Major*”, iar numărul maşinii era *vopsit cu negru şi nu se observa*”.
Monceanu Gh. (victima). *Am fost urcat într-un „Renault-16” de culoare albastru-închis. De unde mi-am dat seama că-i „Renault-16”? După forma capotei.*

Aşadar, iată câte elemente contradictorii într-o problemă esenţială – tipul şi culoarea maşinii cu care agresorii au răpit victima. Să încercăm, pentru un moment, să ne transpunem în situaţia criminaliştilor vâlceni. Pentru care declaraţie aţi opta? Ce tip de maşină şi de ce culoare aţi trimite-o în urmărire? Să recapitulăm: Şeful şantierului, un inginer, afirmă că ar fi văzut un „Renault 10 Major” albastru, cu iniţiala „B”. Victima însă susţine că ar fi fost urcată într-un „Renault 16”. Cui aţi da crezare? Celui care a zărit maşina de la distanţa de 30 de metri sau celui care s-a apropiat câte puţin de maşină, iar apoi a şi călătorit cu ea? Desigur, aţi înclina spre mărturia victimei. Şi poate că nu aţi greşi. Numai că, înainte de a vă rosti cuvântul decisiv, va trebui să ţineţi seama de faptul că simţurile tânărului, prin ridicarea sa neaşteptată de către trei „miliţieni” de la locul

său de muncă, au suferit un şoc. N-ar fi deci exclus ca, din clipa asta, să vă îndoiţi de siguranţa unor observaţii formulate cu insistenţă de victimă.

„Maşina în oare au urcat cei trei era de culoare gri-închis, «Renault», şi avea o placă albă cu litera «R» de culoare roşie”, precizează martorul Nicolae T. în vârstă de 19 ani. Dar afirmaţia sa va fi contestată de declaraţia unui şofer, a unui om de meserie. „Am reţinut că autoturismul avea iniţialele Sb (...), după câte am remarcat era „Skoda-1000”, dar putea să fie o „Warszawa” şi chiar un „Renault”. În situaţia asta, cui aţi da crezare? Tânărului Niculae T. sau şoferului Ilie B. a cărui declaraţie este întărită şi de către Ilie P., tovarăşul său de drum?

Dilema-i grea, iar în acest prim stadiu al cercetărilor, criminalistul va fi obligat de complexitatea cauzei să ţină seama de toate mărturiile şi va înainta aproape simultan prin toate hăţişurile reale sau create artificial de imaginaţia brusc stimulată a unor martori oculari.

Se înţelege de la sine că pentru stabilirea tipului de maşină, a culorii au fost necesare zile şi nopţi. S-a apelat şi la sprijinul unor organe de miliţie din judeţele limitrofe.

Întrebare: Tovarăşe căpitan, în cele din urmă, la ce tip de maşină v-aţi oprit?

Răspuns: La „Renault” albastru-închis.

Întrebare: „Renault” 10 sau 16?

Răspuns: Şi 10 şi 16. Apoi, cu răbdare, am început să verificăm cine sunt posesorii unor autoturisme Renault 10 sau 16, de culoare albastru-închis. Operaţia s-a efectuat şi în alte judeţe.

Întrebare: Cu succes?

Răspuns: Cum să vă spun... Ne interesam nu numai de tipul maşinii, ci şi de proprietarul ei. Mai exact, unde au fost proprietarii maşinilor respective în ziua de 26 iulie. La un moment dat, în urma verificărilor noastre discrete, ni se semnalează de la Slatina un „Renault 10” de culoare albastru-închis al cărui proprietar a fost la 26 iulie, cu încă doi bărbaţi, pe direcţia Râmnicu-Vâlcea. Ni se mai semnala că unul din cei doi ar fi fost un ofiţer... Dar aş propune să ne

oprim aici, deoarece acest element al acţiunii se leagă de un altul.

În ceea ce mă priveşte, n-aş vrea să continui fără a satisface cât de cât curiozitatea îndreptăţită a cititorului. Care mărturie s-a dovedit a fi cea mai exactă? Cea a ostaşului în termen, Vasile B.: „*Era un Renault-10 Major*”, iar numărul maşinii era vopsit cu negru şi nu se observa”.

Într-adevăr, concluziile finale ale anchetei au stabilit că agresorii au folosit un „Renault 10 Major” de culoare albastru-închis şi că, înainte de a ajunge la kilometrul 33, au mânjit numărul maşinii cu noroi ca nimeni să nu-l poată descifra.

„Şi atunci, s-ar putea să fiu întrebat, relatarea şoferului cu placa *Sb*. (Sibiu) n-a fost decât o eroare...? Da, şi încă una care a dat de lucru miliţiei, căci s-a văzut nevoită să-şi extindă cercetările şi în Sibiu.

IV. Ce declară victima

„Dacă îi cunosc pe cei trei? Nu, nu-i cunosc. Nu i-am văzut în viaţa mea. „Trebuie să dai o declaraţie”, mi-a spus cel cu ochelari. „...Ce fel de declaraţie?” am întrebat. „În legătură cu ceea ce ai făcut alaltăieri seara”. „Da’ ce-am făcut alaltăieri seara?... Am fost la magazie să ridic o curea pentru compresor. Cred că e vorba de o confuzie... M-au confundat, se vede treaba, cu un văr de-al meu... În Stoileşti sunt mulţi Monceanu. iar văru’ ăsta al meu e cam vagabond... N-am avut de-a face cu vreo femeie care să dorească să se răzbune pe mine... E o confuzie la mijloc... Nu cunoşteam pe nici unul din cei trei... Dacă am reţinut semnalmentele lor? Dacă aş putea să-i descriu? Da, pot... Cel cu ochelari...”

Din relatările victimei şi a altor martori, lucrătorii „Judiciarului” din Vâlcea au alcătuit ceea ce criminalistica numeşte „portretul vorbit” al agresorilor. Iată-l:
Prima persoană: Etate: 40–45 de ani. Talia: 1,60–1,65 m. Corp atletic. Faţa rotundă. Barba şi mustaţa rase. Gura potrivită. Nasul rectilin. Părul şaten, ondulat, tuns scurt, pieptănat pe dreapta, început de chelie. Poartă ochelari de soare. Abuzează de o legitimaţie de serviciu, îmbrăcăminte: cămaşă albă de nylon, pantaloni de tergal, pantofi negri.
A doua persoană: Etate: 23–30 de ani. Talie: 1,80–1,85 m. Corpolent. Părul blond, purtat lung sub formă de plete hippy. Slăbuţ la faţă. Îmbrăcat într-un costum de tergal gri.
A treia persoană. Etate: 24–30 de ani. Talia: 170–175 cm. Faţa rotundă. Poartă pantaloni albaştri.

Semnalmentele acestea au fost transmise tuturor Inspectoratelor de miliţie din ţară. Aşa a început acţiunea de căutare a celor trei infractori, dintre care unul era posesorul unui autoturism de tip „Renault 10 sau 16”. Mai exact, de la nişte necunoscute.
Întrebare: După discuţia cu victima, aţi mai rămas la ipoteza dv.?
Răspuns: Deşi victima declara din patul său de suferinţă că n-a avut de-a face cu femei care să dorească să se răzbune, noi totuşi am rămas la ipoteza noastră şi anume: *Răzbunarea din partea unor elemente care au avut conflicte cu victima*. În spiritul acestei ipoteze, am alcătuit un cerc de bănuiţi...
Întrebare: Cercetările au ţinut 40 de zile şi tot atâtea nopţi. Ce sau cine a îngreuiat activitatea organului de urmărire penală a miliţiei?
Răspuns: Mi-e greu s-o spun, căci tânărul Gh. M. a rămas invalid pe viaţă... Însă la mijloc fiind vorba de o problemă de atitudine civică, îmi permit s-o pun în discuţie. Nenorociri de soiul ăsta nu se prea abat asupra unui om cu totul şi cu totul întâmplător...

...Da, acum, când munca fără preget a lucrătorilor de miliţie a fost încununată de succes, când procesul s-a judecat, iar vinovaţii au fost condamnaţi, ne putem îngădui

şi câteva reflecţii nu atât criminalistice, cât etico-sociale. Unui medic, stimaţi cititori, îi dezvăluim fără sfială tot ceea ce ne doare, toate bolile de care am suferit încă de la născare, în speranţa că ne va găsi şi leacul. Nu procedăm însă la fel atunci când apelăm la ajutorul unor organe de urmărire penală. Deşi suntem persoane prejudiciate sau vătămate, deşi suntem interesaţi să ni se găsească bunurile şi să fie prinşi răufăcătorii, ezităm să punem cu sinceritate la îndemâna miliţiei toate datele menite să uşureze găsirea celor certaţi cu legea. În cazul nostru, victima a preferat să susţină ideea că n-a avut de-a face cu femei care să-i dorească răzbunarea, decât să dezvăluie acele legături amoroase care ar fi putut să genereze o răzbunare atât de cumplită.

Nenorociri de soiul ăsta nu se prea abat asupra unul orii cu totul şi cu totul întâmplător, afirma un „bătrân” criminalist. Şi avea dreptate. Ne-o confirmă istoricul întâmplării de la kilometrul 33. Aşadar, au existat oare inşi care să fi dorit să se răzbune pe tânărul M. Gh.?

Da, au existat. Voi vorbi de ei respectând cronologia cercetărilor.

a) Un văr al victimei declară, printre altele: Între anii 1966–67, M. Gh. a urmat cursurile Şcolii agricole din Slatina. Acolo a cunoscut-o pe eleva S. A., cu care a început să întreţină relaţii. Drept urmare, eleva a fost compromisă şi exmatriculată din şcoală, existenţa sa luând un alt curs decât cel dorit iniţial. Puteau oare cei apropiaţi fetei să dea uitării ruşinea la care S. A. a fost supusă? Căutând un răspuns la întrebare, miliţia ajunge să descopere că S. A. se cunoştea, şi încă destul de bine, cu proprietarul autoturismului „Renault-10” de culoare albastru-închis. E vorba de acea maşină care, în ziua de 26 iulie, fusese semnalată în Râmnicu-Vâlcea şi care intrase în zona vizuală a miliţiei.

Dar să nu anticipăm deznodământul.

b) În octombrie 1968, M. Gh. plecând la Stoileşti – comuna sa natală – o cunoaşte pe minora A. I. din

Bucureşti, sosită în comună împreună cu unchiul său Răducea Gheorghe (şi mătuşa sa) la o nuntă. M. Gh. o atrage pe A. I. într-o pădurice şi o violează. Se iscă un scandal între familii, curg injuriile dintr-o parte şi din alta, dar violul nu este reclamat, iar conflictul se aplanează, unchiul, mătuşa şi nepoata întorcându-se la Bucureşti.

Putea oare această situaţie să genereze actul răzbunării? Căutând un răspuns, miliţia constată că Răducea Gh. nu corespundea în nici un chip cu semnalmentele portretului vorbit şi că n-ar fi posesorul unui autoturism.

c) Pe şantier, M. Gh. întreţinea legături cu tânăra N. E. din Stoileşti, cu care ar fi intenţionat să se căsătorească. Dar aceeaşi femeie era şi prietena lui N. I., şi el tot din Stoileşti, dar care, şofer fiind, îşi avea locul de muncă în Bucureşti. Şi acest N. I. intenţiona s-o ia pe N. E. de nevastă. Află însă de legăturile ei cu victima. Putea oare o asemenea situaţie să genereze actul răzbunării? Căutând un răspuns, miliţia găseşte un fragment dintr-o scrisoare a lui N. I. către victimă, din care se înţelege că acesta din urmă era invitat de unul singur la Brezoi, unde să se lămurească...

Dar să nu anticipăm...

Cele trei momente relatate mai sus au fost descoperite şi constatate nu prin dezvăluirile victimei, ci prin verificări intense şi răbdătoare întreprinse de organele de miliţie pe teren – operaţie care a lungit mult timpul afectat cercetărilor, întârziind prinderea infractorilor. În lumina acestor constatări, cuvintele: „N-am avut de-a face cu vreo femeie care să dorească să se răzbune pe mine” se topesc lăsând să se întrevadă un adevăr amar – dorinţa victimei de a-şi ascunde conduita imorală.

Şi totuşi de la o întâmplare nenorocită cu o femeie s-a născut întreaga poveste.

Întrebare: Tovarăşe căpitan, povestiţi-ne cum au evoluat, în continuare, cercetările?

Răspuns: După o lună de zile, cercetările au intrat într-un impas chinuitor. Aveam bănuieli, dar n-aveam probe. Parcurgeam mereu aceleaşi poteci în căutarea unor probe...

O urmă ne ducea mereu la Slatina, la fosta legătură a lui M. Gh., la proprietarul acelui Renault-10, de culoare albastră... O altă urmă ne ducea la Stoileşti...
Întrebare: Iertaţi-mă că vă întrerup... Modul în care au operat agresorii nu v-a spus nimic? De pildă, legitimaţia, ochelarii orbi, terminologia omului cu ochelari fumurii...
Răspuns: Cum să nu! Colectivul nostru a dezbătut îndelung şi acest aspect al dosarului, iar în acest sens, s-a cerut şi sprijinul în stabilirea legitimaţiilor M.A.I. pierdute sau furate... Eram înclinaţi să credem că agresorii s-au folosit de o legitimaţie pierdută sau furată... Dar s-o luăm metodic.
Întrebare: De acord.
Răspuns: Spuneam că o urmă ne ducea la Slatina. Alta însă ne ducea mereu în comuna natală a victimei, la locul violului. Şi de fiecare dată, adunam tot mai multe date în legătură cu unele ameninţări proferate de Răducea Gheorghe, unchiul minorei batjocorite.
Întrebare: Bine, dar cu Răducea ăsta parcă aţi lămurit-o o dată?
Răspuns: Da. Semnalmentele acestuia nu corespundeau cu semnalmentele descrise de victimă şi de unii martori. De pildă, Răducea era complet chel. Şi încă un amănunt – nu avea maşină. Şi totuşi, în prima verificare de la Bucureşti, unde domicilia Răducea – ne-a scăpat ceva.
Întrebare: Ce anume?
Răspuns: Vă amintiţi că tovarăşul locotenent Stoicana Ion, criminalistul nostru, a ridicat de la locul faptei o sticlă, iar de pe sticlă a scos la lumină amprente palmare şi digitale. Ca să-l scoatem pe Răducea definitiv din cauză şi să nu ne mai împiedicăm de el, ne-am propus să confruntăm fără zgomot amprentele acestuia cu cele ridicate de pe sticlă. S-au dovedit identice.

V. Răzbunătorul

Violul a fost săvârşit în octombrie 1966. Fapta lui M. Gh. devenise publică încă în noaptea aceea, iar scandalul între familii, îndreptăţit până la un punct, a ţinut o bucată bună de vreme. Gheorghe Răducea în a cărui casă minora A. I. crescuse în ultimii ani, ar fi putut să-l dea pe făptaş pe mâna justiţiei. I s-ar fi făcut dreptate, iar Gh. M. şi-ar fi primit pedeapsa prevăzută de lege. Dar Răducea a preferat să-şi facă singur dreptate. Din octombrie 1968 şi până-n iulie 1969, ura sa împotriva lui M. Gh. a tot mocnit, aţâţându-l, determinându-l să caute o formă cumplită de răzbunare. (Dat pe mâna unui psiholog, acesta desigur că ar izbuti să explice care anume mecanism lăuntric l-a împins pe unchi să-şi răzbune tânăra nepoată.) Şi a găsit-o. Îl va stropi pe făptaşul violului cu vitriol din cap şi până în picioare, îi va mutila bărbăţia pe viaţă. (N-aş vrea să fac speculaţii freudiene, dar ura evidentă a răzbunătorului trădează, fără voia sa, dorinţele sale refulate, sentimentele faţă de nepoata pe care o adusese s-o crească în casa sa.) Şi-a împărtăşit intenţiile unui prieten intim al casei – Nicolae T., un fost militar – omul „cu ochelari fumurii” şi cu „legitimaţie”. Acesta, în loc să-şi potolească amicul, l-a încurajat în planurile sale diabolice, oferindu-şi astfel complicitatea.

N. T. l-a deghizat pe Răducea cel chel procurându-i, prin mijlocirea unui actor, o perucă pletoasă, blondă, de hippy. Tot de la acest actor – care nu a ştiut ce s-a pus la cale – fostul ofiţer a împrumutat maşina – un „Renault 10 Major” de culoare albastru-închis.

Cel de-al treilea participant la realizarea planului monstruos al lui Răducea e un oarecare Ion Bulacu, din judeţul Vâlcea, pe care „răzbunătorul” l-a atras de partea sa, puţin câte puţin. La început l-a rugat să afle şi să-i scrie unde şi pe ce şantier lucrează Monceanu, ca apoi să-l pună în situaţia concretă de a participa la răpire şi la agresiune.

Şi încă un element particular al cazului: nici Tomescu, nici Bulacu nu-l cunoscuseră pe Monceanu până la fatidica zi a oribilei agresiuni.

VI. Nenorocirea ar fi putut să fie evitată?

Desigur, o anchetă de tipul nostru presupune cercetarea nu numai a zonelor profesionale, ci şi a celor etice şi civice. Să reluăm câteva secvenţe din filmul „răpirii”. Un necunoscut se prezintă pe un şantier, îi arată celui care răspunde de muncitori şi de producţie o legitimaţie, după care îi ridică un subordonat. Aici înregistrăm o primă greşeală de ordin civic. Nici o clipă Nicolae T. (departe de mine gândul de a-i face proces de intenţie) nu şi-a manifestat intenţia – care ar fi reprezentat de fapt şi un drept legitim – de a vedea exact cu cine are de-a face, de a reţine numele ofiţerului, gradul. S-a mulţumit să înregistreze cele câteva cuvinte care, uneori, au un efect dezarmant: „Sunt de la M.A.I.”. Ba mai mult, nici legitimaţia n-a fost determinată ca atare. „Parcă ar fi fost de la M.A.I. sau poate de la M.F.A.”, declarase inginerul (însă cel care a determinat legitimaţia a fost şoferul cu foile de parcurs. El a văzut clar fotografia fostului ofiţer, dar nu şi numele.) Dacă şi-ar fi cunoscut ceva mai bine drepturile civice care decurg din însăşi esenţa democraţiei şi legislaţiei socialiste, inginerul Nicolae T. l-ar fi putut feri pe Monceanu de grava nenorocire care s-a abătut asupra sa.

În acest sens, m-am adresat maiorului Emanoil Pârvu, secretarul organizaţiei de partid de la I.J.M. Vâlcea, rugându-l să-şi spună părerea în această problemă.

„Cred că aveţi dreptate, ne-a răspuns tov. Pârvu. În general, s-ar cuveni întreprinsă o acţiune largă de educaţie civică, al cărei obiect să fie popularizarea legilor. Răspund

în cadrul I.J.M. de evidenţa populaţiei şi nu o dată mi-a fost dat să constat că înşişi conducătorii unor mari unităţi nu cunosc cadrul legal al unor măsuri sau hotărâri.”

Şi revenind la dosarul nostru, mai constatăm cu tristeţe că şi victima a săvârşit greşeala care-şi are originea tot într-o slabă educaţie civică. Nici Monceanu nu s-a gândit să ceară celui care a venit după dânsul cuvenita legitimaţie, darmite să mai afle şi numele ofiţerului. La rândul său, s-a mulţumit cu explicaţia dată de şeful şantierului. „Te caută cineva de la miliţie.” De altfel, analizând „filmul”, putem conchide că tocmai pe această slabă pregătire civică a contat şi „regizorul” acestui act de barbarism.

*

Un tânăr de 19 ani, în care părinţii şi statul au investit totul pentru a face din el un om, a fost mutilat şi trecut în rândul invalizilor. Nefericitului i s-a stabilit şi o pensie de stat din considerente umanitare. Vinovaţii – Răducea, Tomescu şi Bulacu – au fost condamnaţi. Ultimii doi se vor elibera destul de repede. Răducea ceva mai târziu. Tustrei se vor întoarce la familiile sau nevestele lor, îşi vor găsi un loc în câmpul muncii şi vor reintra într-un ciclu normal de existenţă. În acest sens, legea care i-a judecat mi se pare deficitară. S-ar cuveni ca infractorii în cauză să fie obligaţi ca şi după ispăşirea pedepsei să suporte, din munca lor, întreţinerea celui pe care l-au mutilat fără milă, înscriindu-l de la 19 ani pe lista pensionarilor.

O CLIPĂ DE RAŢIUNE

În boxă, cinci acuzaţi: Fuior Mitică, Stan Ioan, Nicoară Vasile, Bălan Vlad şi Borca Tudor. Toţi bărbaţi în floarea vârstei. Patru sunt căsătoriţi. Al cincilea – cel mai tânăr – a fost căsătorit, dar a divorţat. Au aceeaşi meserie. Au lucrat în aceeaşi întreprindere, la acelaşi banc, în acelaşi schimb. Se întâlneau deci zi de zi. Şi nu de ieri, şi nici de alaltăieri...

În sală, cinci familii – sunt nevestele, copiii, părinţii celor din boxă. Pentru întâia oară s-au întâlnit şi s-au cunoscut aici, în faţa completului de judecată. I-a adunat la un loc întâmplarea aceea nenorocită din noaptea de 9 iunie 1967.

E cald. Zăpuşeală. Sala arhiplină. Nimeni n-o părăseşte. Cunosc dosarul nr. 4230. Cercetez curios chipurile împietrite ale celor cinci voinici din boxă. Îi privesc rând pe rând nu fără un sentiment de amărăciune. Prieteni! Tovarăşi de muncă... Măcar unul să fi strigat în noaptea aceea cu ceva mai multă energie: „Staţi, măi fraţilor, ce facem?” şi totul s-ar fi terminat cu bine, nu s-ar fi făcut de ruşine, n-ar mai fi ajuns în straie de puşcăriaşi. Îi privesc... La întrebările judecătorului, ocolesc adevărul. Se contrazic. Nici unul nu vrea să spună cine a fost cel cu ideea. Au uitat bătrânească zicală: „Greşeala recunoscută e pe jumătate iertată”. Sau poate că acum îi încearcă un sentiment de jenă faţă de familiile lor din sală? Ce bine ar fi! Dar deocamdată nu văd nici un semn... De fapt, ce s-a întâmplat în seara zilei de 9 iunie?

La ora 15,15, patru din cei cinci părăsesc uzina. Fuior Mitică este proprietarul unei motociclete. Şi Stan Ioan are

una cu ataş. Cineva propune: „Să mergem la restaurantul «Cernica» şi să bem o bere.” Propunerea este acceptată. Bălan Vlad şi Nicoară Vasile iau loc pe motocicleta lui Stan Ioan. Se opresc într-adevăr la restaurantul „Cernica”. Ceva mai târziu, trece prin dreptul localului şi Borca Tudor, călare pe motocicleta sa. Terminase şi el lucrul şi se îndrepta spre casă. Colegii îl opresc şi-l poftesc la „o bere şi un cârnăcior”. Borca nu refuză invitaţia. După un timp, mai exact după orele 16, se constată că localul nu mai are bere. „Să mergem la Cabana Pustnicul şi să bem acolo”, propune atunci unul din ei. Soarele mai ardea fierbinte pe cer când trei motociclete nărăvaşe îşi duceau stăpânii şi pe oaspeţii acestora să-şi potolească setea, să se răcorească. Din păcate, au ajuns la... răcoare.

Ce s-a întâmplat după ora 22?

Există o mică şi neimportantă contradicţie cu privire la numărul sticlelor de bere consumate. Unul declară că s-ar fi băut 15, altul 16. Precizarea însă este adusă de Bălan Vlad care, în declaraţia sa, arată: „...ne-am dus la Cabana Pustnicul unde am consumat 19 sticle de bere pe care le-am plătit eu personal.” Fără îndoială că cel care a achitat nota ştie şi cel mai bine ce şi cât s-a consumat. Trebuie să recunoaştem că 19 sticle de bere nu reprezintă o cantitate menită să zăpăcească prea rău minţile a cinci bărbaţi, zdraveni de felul lor. Cu atât mai mult ne indignează şi ne mâhneşte ceea ce a urmat. Pentru a înlesni cititorilor înţelegerea şi judecata faptelor săvârşite de cei cinci, voi apela la piesele dosarului, permiţându-mi ca, pe ici, pe colo, să le comentez. Aşadar, să dăm cuvântul victimei adică inginerului Mureşan Vladimir, originar din Iaşi, proprietarul „Wartburgului” – cu nr. 1. Iş. 832. (Rog cititorii să treacă cu îngăduinţa peste proverbialul stil al proceselor-verbale.)

„Persoanele care ne-au atacat (în maşină se găseau trei bărbaţi şi trei femei. N.A.) nu i-am cunoscut niciodată şi nici în seara respectivă n-au avut vreun incident cu careva de la masa noastră. Ieşind din local şi ajungând la maşină, am văzut câţiva motociclişti pornindu-şi motocicletele. Au început să ocolească maşina. Colegului meu din Bucureşti i

s-a părut suspectă această mişcare. Am decis să mai stăm, să plece motocicliştii. Văzând că nu plecăm, o motocicletă solo (a se înţelege fără ataş. N.A.) s-a întors spre noi şi ne-a dat ocol. (Deci unul din motociclişti a văzut cui aparţinea «Wartburgul» şi cine a urcat în maşină. Cititorii sunt rugaţi să reţină acest amănunt. N.A.) La câteva sute de metri (maşina pornise să străbată prin pădure aleea ce duce spre şoseaua principală. N.A.), am observat la lumina reflectoarelor o barieră formată din motociclete. Erau puse de-a curmezişul, iar cea cu ataş era aşezată pe stânga, cu direcţia spre noi. Eu am încetinit mersul (...) crezând că-i un control de circulaţie sau vreun accident. Dându-mi seama că este ceva suspect, am spus colegilor mei să blocheze ieşirile (portierele. N.A.). S-au desprins câteva umbre pe partea dreaptă şi stângă. N-aş putea preciza numărul lor, căci era întuneric, luminarea făcându-se numai la farul din faţă. Un cetăţean din partea stângă ne-a somat, spunându-ne că vrea să ne cunoască, să ne dăm jos şi să ia în primire femeile, adică să dispună de ele. (Celelalte persoane din maşină declară acelaşi lucru. Ba inginerul Sfera îşi aminteşte cu exactitate formule de somare: «Daţi toate actele şi tot ce aveţi în maşină iar femeile să coboare.» N.A.) Văzând această situaţie desperată, am pornit maşina înapoi. Motocicleta cu ataş a încercat să-mi taie calea, să nu pot merge înapoi şi să mă blocheze. Am accelerat la maximum şi nu ne-a depăşit (...) şi am mers până la cabană. Pe motocicleta cu ataş au fost două umbre, deci două persoane. Se pare că şi motocicletele solo au apărut după aceea. Când la cabană a coborât Sfera (...) doi s-au repezit la el să-l imobilizeze şi să nu apeleze la ajutor. Noi am strigat după ajutor. Sfera a fost luat la bătaie. Au mai venit şi alţii de pe motociclete, nu ştiu câte persoane. Au venit şi doi miliţieni şi din lumea care era în local (...). S-a încins o bătaie între cei care încercau să-i imobilizeze (pe huligani. N.A.). S-a spart veselă, mobilă... Au fost apoi imobilizaţi.”

(Proces-verbal: şedinţa publică din 14.IX.1967.)

Cum se face că nici unul dintre ei n-a fost în stare să

raţioneze o singură clipă şi n-a intervenit să-şi stăpânească prietenii, să-i împiedice de a-şi duce actul nesăbuit până la ultima consecinţă? Cine a fost cel cu ideea? Căci e limpede că la baza acţiunii lor huliganice a stat un act deliberat.

*

Lui Fuior Mitică întreprinderea i-a repartizat acum un an sau doi un apartament într-un bloc nou de pe strada Zăvedeni. Într-o seară, am sunat la uşa locuinţei sale. Mi-a deschis o femeie tânără; am mai zărit-o şi în timpul procesului, iar ochii ei negri, pe cât de frumoşi, pe atât de trişti, mi-au atras luarea-aminte. Vizita mea neanunţată o surprinde. Mă legitimez. Mă pofteşte în sufragerie. O fetiţă de o şchioapă se furişează pe lângă mine. Cuprind dintr-o privire apartamentul – mobilă nouă, modernă. Simt pretutindeni mâna harnică a femeii. Luăm loc în jurul mesei, îi explic scopul vizitei.

— Cum am aflat de cele petrecute? Fetiţa era la bunici, iar în casă aveam un oaspete – pe fratele meu care, în aceeaşi seară, trebuia să plece la armată. Îl aşteptam cu masa pusă, să cinăm, să ne luăm rămas bun de la fratele meu. Şi am văzut că bărbatul meu nu mai vine. M-am îngrijorat, îl ştiam cu motocicleta. Zic: doamne fereşte, să nu i se fi întâmplat ceva. L-am căutat, împreună cu fratele meu, toată noaptea, pe la Urgenţă, pe la Salvare, pe la D.M.C. Până atunci nu mai lipsise de acasă. Vai, ce noapte a mai fost! A doua zi, trebuia să mă duc la lucru – sunt muncitoare la fabrica „Ambalajul”. În sfârşit, am aflat de cele întâmplate şi nu mi-a venit să cred. De nouă ani suntem căsătoriţi şi niciodată n-a făcut aşa ceva. Nu ştiu cum s-a putut întâmpla! Cât câştigăm pe lună? Eu între 8–900, el între 1 300–1 500, cu indemnizaţia copilului. Acum, cu toată nenorocirea asta, mi-e tare greu... ore pierdute pe la Colegiu, pe la Tribunal... Nu pot să-mi dau seama!

Cât de mult contrastează interiorul civilizat al acestui apartament cu fapta huliganică a celui ce locuieşte aici. Ne despărţim. Multă vreme cuvintele acestei soţii necăjite:

„Începe şcoala şi el n-o să ducă fetiţa la şcoală, aşa cum gândise”, mi-au răsunat în urechi.

*

Femeia lui Stan Ioan este şi ea muncitoare la Fabrica de ciorapi „Bucureşti”. Locuieşte la marginea oraşului, într-o căsuţă a lor. Prezenţa mea o surprinde, apoi o nelinişteşte. Intrăm în casă. Şi aici mobilă nouă, modernă. Televizor. Miroase a curăţenie şi asta mă bucură. Această femeie cu obraji palizi, ai cărei ochi trădează o suferinţa lăuntrică, trăieşte de 12 ani sub acelaşi acoperiş cu bărbatul ei.

— Eram în spital... mă operasem, răsună slab glasul tremurat al gazdei. Nenorocirea s-a petrecut într-o vineri, iar în ajun el venise la spital să mă vadă. Îl mai aşteptam pe duminică, dar în locul lui au venit nişte vecini... Aşa am aflat. Nu mi-a venit să cred. Părea un bărbat aşezat... de treabă... gospodar...

— Bine, dar faptul e fapt...

— Da, oftează ea. Cine ştie cât o să-i dea!

Cuvinte simple, rostite din inimă. Mă gândesc cu un sentiment de ciudă şi indignare la cei cinci din boxă. Dacă măcar unul din ei s-ar fi gândit, în clipa aceea, la familiile lor, cu siguranţă că ar fi izbutit să-i împiedice şi pe ceilalţi să se facă de ruşine. Dar „amănuntul” acesta le-a scăpat din vedere. Şi, astfel, au abătut asupra caselor lor valul nedorit de nimeni al necazurilor.

*

„Postăvăria română.” Ora 14,30. Se iese din tura de dimineaţă şi se intră în cea de după-amiază. Pe soţia lui Bălan Vlad o aştept într-o încăpere a comitetului sindical. Intră o femeie în jur de 40 de ani, de statură potrivită, îmbrăcată într-un halat albastru, de lucru. Mă cercetează cu nişte ochi rotunzi, ca de copil.

— O să mă ţineţi mult, mă întrebă, că trebuie să-mi iau copilul de la creşă!...

Îi explic pentru ce am venit. S-a înnegurat şi-mi pare rău, dar n-am încotro.

— Nu, nu ştiu ce să vă spun... Lui, în noaptea aceea, miliţia i-a dat drumul. A venit târziu acasă, era în zori, trebuia să mă duc la fabrică. Când am venit, am aflat că l-au chemat din nou la miliţie. De atunci n-a mai venit acasă. Am doi copii, două fete – una în clasa a X-a, de la primul meu soţ. A doua, cu el, are un an şi câteva zile. M-am recăsătorit acum câţiva ani... şi s-a arătat a fi un bărbat bun, cu dragoste de casă, de copilul meu de la celălalt soţ... Spune şi mata, cum s-a putut întâmpla?

Ne luăm rămas bun. Ea se duce la creşă să-şi ia copilul. N-are cu cine-l lăsa acasă. Vrea ca fata ei din a X-a să înveţe în linişte, fără griji. Privesc în urma ei. Un om necăjit: primul soţ – muncitor în aceeaşi fabrică – a murit şi a lăsat-o cu un copil mic. Pe atunci nu era decât o simplă femeie de serviciu la căminul fabricii. I-a venit însă greu să facă faţă cu salariul ei de îngrijitoare... S-a calificat, a învăţat meseria de ţesătoare. Şi e o ţesătoare bună. Pe urmă l-a cunoscut pe Bălan Vlad, actualul ei soţ, şi se considera o fiinţă fericită. Şi, dintr-o dată, întâmplarea asta nenorocită.

*

Comuna Cernica. O casă ţărănească, moştenită de Borca Tudor de la părinţi. Soţia lui mă primeşte într-o odăiţă simplă. Aceeaşi curăţenie. Femeia e gravidă, în luna a patra. Va fi cel de-al treilea copil al lui Borca. Băieţelul are şase ani, fetiţa şapte...

— A venit târziu acasă, îmi povesteşte ea. Eu dormeam... M-am trezit, i-am dat ceva de mâncare. Nu mi-a zis nimic. Dimineaţa a plecat la fabrică. După masă, a venit o nepoată de-a mea şi mi-a spus că pe Tudor l-au chemat la miliţie pentru un scandal şi că mi-a trimis vorbă să nu mă neliniştesc, că-i nevinovat.

— Lucraţi undeva?

— Nu. El era totul pentru noi...

Ochii i se umplură de lacrimi. Încercai s-o liniştesc...

— Nu ştiu cum a ajuns cu ăia... că el a plecat mai târziu de la fabrică... Ceasul rău... Întrebaţi şi la fabrică ce om e soţul meu...

*

...Şi totuşi actul huliganic a avut loc. Nimeni nu-l poate contesta, nimeni nu poate şi nu trebuie să-l ierte! În boxă, cinci bărbaţi. Patru sunt căsătoriţi, al cincilea a fost, dar a divorţat. Munceau în acelaşi loc. Şi nici unul din ei n-a găsit în el suficientă putere ca să-i oprească pe ceilalţi de la săvârşirea unui act ce contravine atât de grav legilor convieţuirii sociale.

FURTUL DE LA EXPOZIŢIE

S-a întâmplat la Braşov, în noaptea de 31 august 1969. Şi nu la marginea oraşului, ci în plin centru. Şi nu sub acoperişul unui magazin sau depozit, ci sub cel al Casei armatei. Obiectivul infractorului: „Expoziţia realizărilor industriale ale S.U.A. Sunt convins că, în clipa asta, aţi tresărit şi v-aţi întrebat: „Cine oare să fi îndrăznit...

a) ...să se atingă de bunurile unui oaspete al statului român?

b) ...să violeze o clădire aparţinând armatei?”

Desigur, spargeri şi lovituri date la expoziţii organizate de către întreprinderi interne s-au mai înregistrat. Nu ştiu însă să se fi înregistrat vreo infracţiune în dauna unui exponent extern. De aceea, cazul de la Braşov mi se pare inedit şi potrivit pentru a fi supus *radiografiei*.

I. Alarmă, luni 1 septembrie, ora 15,30

E duminică. Ora 19,30. A bătut ceasul închiderii expoziţiei. Ultimii vizitatori părăsesc sala. Timp de şapte zile, mii de braşoveni şi turişti aflaţi în localitate au trecut prin faţa exponatelor. Înainte de a stinge luminile, personalul efectuează un ultim control al sălii. Totul e în ordine. Programul zilei s-a încheiat. Ultima filă din calendarul

expoziţiei s-a desprins. Directorul, Mister K. B., îşi scoate din buzunar inelul cu chei. Una din ele este a localului. Sub ochii celor trei salariaţi americani, o vâră în broasca uşii de la intrarea principală şi o răsuceşte atent, cu grijă. Cineva apasă pe clanţă: uşa se dovedeşte a fi bine încuiată.

E o noapte înstelată. Nici caldă, nici răcoroasă. Parcul din faţa Casei armatei e plin de îndrăgostiţi. De undeva răzbate muzica unui tranzistor. Şi totuşi, în acalmia nopţii, nu departe de aceste perechi de îndrăgostiţi, se săvârşeşte o faptă gravă...

Furtul a fost descoperit în cursul dimineţii de luni de către unul din salariaţii expoziţiei. Din clipa asta, încep şi acele mici ciudăţenii care, în mod firesc, pot complica sau simplifica la maximum rezolvarea unui caz. Localul avea o intrare destinată atât vizitatorilor, cât şi celor câţiva salariaţi americani. Singura cheie se afla în buzunarul lui Mister K. B. El deschidea expoziţia, el o închidea. În asemenea condiţii se va isca o întrebare: nu cumva în sală se mai putea intra totuşi şi prin alt loc? Din păcate da, căci mai exista o uşă – una interioară – ce lega sala de restul clădirii şi care, blocată cu un lanţ, se afla în permanenţă sub ochii portarului de la biroul de recepţie al Casei armatei. Teoretic, nu se putea circula pe acolo, practic însă... Uşa aceasta interioară avea două geamuri mari. Nu de mult, unul din ele se spărsese şi fusese înlocuit, provizoriu, cu un placaj. Să se fi folosit oare cineva de această intrare „sui generis”? Aflăm că da, şi chiar în acea dimineaţă, şi nu de către o persoană străină de expoziţie, ci de Mister P. C., unul dintre salariaţii americani. Trebuind să ia ceva din local şi negăsindu-l pe director la hotel să-i ceară cheia, s-a prezentat la biroul de recepţie al Casei armatei şi s-a interesat la portar dacă nu cumva deţinea o cheie de rezervă de la intrarea principală. Cum o altă cheie nu mai exista, la rugămintea lui Mister P. C., a fost chemat mecanicul instituţiei ca să-i execute în grabă una. Acesta a răspuns că fără ordinul de rigoare al direcţiunii Casei nu-i poate satisface rugămintea. Atunci, Mister P. C. şi-a permis şi i s-a permis să se folosească de „a doua intrare”. A

înlăturat placajul şi a pătruns în sala pe care a străbătut-o până la oficiul destinat direcţiunii expoziţiei. A zărit în treacăt o fereastră deschisă, a închis-o fără să-şi pună prea multe întrebări şi a ieşit după câteva minute. Peste un timp însă a revenit şi, deşi mecanicul îi executase între timp o cheie, a intrat tot prin uşa cu geamul spart. Şi abia acum Mister P. C. a descoperit că expoziţia fusese jefuită. L-a căutat pe director, l-a găsit, au intrat amândoi pe uşa principală.

În jurul orei 15,30, telefonul Inspectoratului miliţiei municipiului Braşov a prins să zbârnâie... La faţa locului s-a deplasat urgent o echipă compusă din locotenent-colonel Dumitru Toader, locotenent-colonel Ioan Joiţescu, maior Gheorghe Trifan şi căpitan Pavel Bucuraş.

II. Cercetare dinamică

Şi iată primele constatări şi descoperiri...

Lovitura a fost dată în noaptea de 31 august spre 1 septembrie. Infractorii (sau infractorul) au pătruns în incinta expoziţiei, de unde au sustras 30 de exponate – aparate foto şi de filmat, aparate de radio cu tranzistori, o valiză din fibre de sticlă etc., etc. Piesele au fost smulse de pe zece panouri. Un aparat foto de tip „Polaroid”, aparţinând salariatului B. F., a dispărut de pe biroul din oficiu. Infractorii (sau infractorul) au umblat şi la frigider, aflat în stare de funcţionare; au luat de acolo o cutie cu suc de roşii, au deschis-o şi i-au consumat conţinutul.

Pe panoul numerotat ad-hoc nr. 3, mâna unui infractor scrisese cu creionul:

Recompensă 2 000 $

Pe un alt panou nr. 5, mâna aceluiaşi infractor scrisese,

de astă dată cu cretă, cuvintele:

Recompensă 2 000 $
Telephon 03 (Amerika)

Desfăşurându-şi cu atenţie cercetările, lucrătorii „Judiciarului” braşovean au descoperit şi fotografiat urme plantare de picior descălţat, dar înciorăpat. Ele descriau „itinerarul” infractorului prin spaţiul expoziţiei, marcau opririle în dreptul panourilor jefuite şi continuau spre oficiu.

S-a mai constatat că uşa de la intrare era în perfectă stare. De asemenea, şi uşa oficiului. Sub acţiunea razelor ultraviolete, nu s-au evidenţiat urme sau fragmente de urme digitale nici pe frigider, nici pe cutia de suc. În schimb, pe geamul ferestrei (găsită deschisă de către P. C. şi închisă tot de dânsul) ce dădea din oficiu în strada ce urcă dinspre parc spre Warthe, praful chimic reliefa trei urme digitale, pe care ofiţerii le-au ridicat prin fotografiere. Încă o urmă digitală a mai apărut pe un aparat de proiecţie abandonat.

S-ar putea deci afirma că la locul faptei au fost găsite şi culese câteva „iscălituri” preţioase.

În continuare, prin tamponare cu vată sterilizată, s-au ridicat din patru locuri substanţe de pe urmele de picior descălţat. Două probe de substanţe s-au ridicat de la bucătăria popotei de la liftul de serviciu. Ele au fost expediate urgent la Institutul de cercetări criminalistice din Bucureşti.

Să vedem acum la ce concluzii au ajuns criminaliştii braşoveni în legătura cu întrebarea: cum a pătruns infractorul în expoziţie?

Locotenent-colonel Dumitru Toader: Ne-am gândit, fireşte, la mai multe posibilităţi, ţinând seama de realitatea câmpului de investigaţie.

a) Infractorul ar fi putut pătrunde şi ieşi printr-un lift de servire a bucatelor, care ar fi putut să fie mânuit din bucătăria popotei Casei armatei.

b) Infractorul ar fi putut să rămână după ora închiderii în incinta expoziţiei.

c) Putea să pătrundă şi prin geamul spart, acoperit cu un placaj, de la uşa ce leagă camera de recepţie a Casei Armatei de culoarul ce dă în sala expoziţiei.

d) S-ar fi putut folosi şi de fereastra ce dă în oficiu, dacă cineva i-ar fi lăsat-o deschisă. Deci, patru posibilităţi..,.

Studiez dosarul, citesc cu luare-aminte piesă după piesă şi nu mi-e greu să-mi dau seama că lucrătorii I.M.M. Braşov au desfăşurat o cercetare dinamică foarte minuţioasă. Nu le-a scăpat nimic sau aproape nimic, din tot ce ar fi putut să reprezinte un indiciu.

Astăzi, privind în urmă, se mai poate aprecia că una din cele patru ipoteze enunţate s-a dovedit cea mai aproape de adevăr. Zăbovesc însă asupra ipotezei nr. 1 care, în planul de măsuri, suna astfel: *Furtul ar fi putut să fie săvârşit de către persoane care deservesc sau au deservit Casa armatei.*

Întrebare: Tovarăşe maior Trifan, aţi urmat, desigur, şi pista indicată de această ipoteză. Care sunt elementele care au concurat la enunţarea ei?

Maior Gheorghe Trifan: Poziţia liftului de servire a bucatelor care, legând bucătăria popotei de celelalte etaje, trecea şi prin apropierea sălii de expoziţie. Cu ajutorul liftului manevrat de la bucătărie, un ins ar fi izbutit să pătrundă în sală, chiar dacă era bine închisă. Noi am ridicat din sală probe de substanţă atât de pe urmele piciorului, cât şi de pe pardoseala bucătăriei şi a liftului.

Întrebare: Ce au demonstrat analizele?

Răspuns: Aici e aici. Institutul de criminalistică din Bucureşti a răspuns fulger. Analizele au găsit o deplină identitate între proba ridicată din sală şi cele ridicate din bucătărie şi din lift... S-ar spune un indiciu preţios. Dar, în acelaşi timp, Institutul ne atrăgea atenţia că laboranţii săi, ridicând de pe o pardoseală oarecare din Bucureşti o substanţă de acelaşi tip şi supunând-o analizelor, au găsit-o identică cu probele de la Braşov. Ni se atrăgea astfel atenţia că rezultatul analizei nu putea fi absolutizat.

Întrebare: Şi cum aţi procedat?

Răspuns: Am continuat totuşi investigaţiile până la epui-

zarea ipotezei şi ne-am bucurat sincer că nici unul din salariaţii Casei armatei n-a fost implicat în acest furt.

O altă ipoteză – nu, nu le voi analiza chiar pe toate – enunţa că, pe toată durata expoziţiei, câţiva tineri şi-au oferit voluntar serviciile la împărţirea revistelor, prospectelor, insignelor etc. etc....chiar şi la închiderea şi deschiderea unor ferestre. În concluzie, autorii furtului se cereau căutaţi şi în rândul acestora. *„Autorii spargerii nu posedă nici un minim de cunoştinţe tehnice cu privire la aparatura furată, exprima ipoteza, căci ele nu pot fi folosite, lipsindule unele piese anexe...”* Investigaţiile, îndrumate şi pe această pistă, au avut drept rezultat identificarea a 13 minori care se „lipiseră” de personalul străin al expoziţiei, precum şi descoperirea unui aparat sustras de către minorul D. M. (16 ani), aparat care nu figura pe lista celor 30 de obiecte furate, întocmită la 1.09.1969. Însă nici unul din cei 13 nu participase la furtul din noaptea de 31 august.

Întrebare: Tovarăşe Vârjan, v-aş ruga să ne prezentaţi câteva secvenţe din filmul cercetărilor în jurul furtului de la expoziţie şi din evoluţia, în general, a cazului.

Locotenent-colonel Nicolae Vârjan, inspector-şef al Miliţiei municipiului Braşov: Cazul a evaluat într-un mod cu totul surprinzător. Din prima fază a anchetei, ne-am întrebat dacă cuvintele *Recompensă 2 000 $* meritau să fie luate în serios. Ne-am mai întrebat dacă autorii loviturii, după ce s-au arătat atât de îndrăzneţi în alegerea obiectivului, vor îndrăzni să ceară organizatorilor cele două mii de dolari în schimbul „eliberării” exponatelor? În căutarea unor răspunsuri, ne-am mai ocupat şi de particularităţile grafologice ale celor două avertismente şi de implicaţiile lor. Infractorul scrisese *telephon* şi nu *telefon*. De asemenea, scrisese *Amerika* şi nu *America*. După ce am stabilit în ce limbi se scriu cele două cuvinte în formele ortografice respective, am trecut la analizarea unei alte enigme – indicativul *(03)*. Ce voia el să însemne? Fusese scris cu un anume scop sau aşa, într-o doară? Scopul, după părerea noastră, nu putea să fie decât unul singur – derutarea cercetărilor – ceea ce, dintr-o dată, ne trimitea

pe urmele unor hoţi versaţi. Iar „aşa, într-o doară” ne sugera ideea că ne aflăm în faţa unei reacţii primare a unor infractori debutanţi. Ambele supoziţii aveau pentru noi acelaşi efect derutant. Şi în timp ce noi dibuiam, infractorul, din umbră, a trecut la contraatac. Să vedeţi...

III. Necunoscutul de la telefon

Organizatorii expoziţiei nu părăsiseră încă oraşul şi nici localul Casei armatei. Într-una din zile – a opta la număr de la desăvârşirea furtului – către ora prânzului, telefonul din oficiul fostei expoziţii ţârâi prelung. Aflându-se lângă aparat, B. E. – un cetăţean american de origine română – ridică receptorul.

— Vă chem în legătură cu recompensa, auzi el deodată vocea unui necunoscut. Ce ziceţi, facem târgul?

B. E. nu se pierdu cu firea. Spuse:

— Facem... De ce să nu facem? Cât ceri?

— Două mii de dolari, răspunse prompt celălalt.

— Oho! 2 000 de dolari!? Cam mult... Nu ştiu ce să spun. Eu nu sunt decât un simplu funcţionar, se explică B. E. Nu pot să vă dau un răspuns până nu vorbesc cu directorul meu. Telefonaţi-mi peste jumătate de oră... Cred că o să facem târgul.

Necunoscutul de la celălalt capăt al firului acceptă propunerea şi închise telefonul. În clipa următoare, B. E. se grăbi să alarmeze miliţia. Mulţumindu-i, criminaliştii români îl rugară să le acorde, în continuare, tot sprijinul şi să găsească un motiv pentru a lungi cât mai mult convorbirea cu necunoscutul de la telefon. B. E. nu se dădu îndărăt, îşi oferi bucuros serviciile, după care miliţia iniţie în mare viteză câteva măsuri.

Către ora 15, telefonul fostei expoziţii sună iar. Un ofiţer de la miliţie se găsea de faţă. Ridicând receptorul, B. E.

recunoscu vocea infractorului.

— Facem târgul?

— Facem... Cum să nu...

Şi începură să se tocmească. O bandă de magnetofon le înregistra „târgul”. Necunoscutul nu părea deloc grăbit sau nervos. Propunea un preţ. Mister B. E. altul. Timpul se scurgea cu folos. În cele din urmă, americanul îşi mărturisi anumite îndoieli – nu „credea” că interlocutorul său ar deţine cu adevărat bunurile furate. Nu cumva intenţiona să-l tragă pe sfoară?

— De unde şi cum să ştiu eu că dumneata eşti în posesia aparatelor noastre?

Fără să şovăie, infractorul îi veni în întâmpinare – putea să demonstreze că îndoielile interlocutorului său nu erau îndreptăţite.

— Cum îmi demonstrezi? se interesă B. E.

— Ştiţi unde-i Piaţa Centrală?

Necunoscutul indică o clădire nouă din preajma pieţei, apoi o fereastră – locul unde B. E. va găsi un pachet conţinând unul din obiectele furate.

În acest răstimp, tehnicienii miliţiei încercau să determine locul de unde infractorul vorbea. Localizară, în cele din urmă, cabina unui aparat public din zona pieţei, dar ajunseră acolo cu întârziere. Totuşi „cartea cea mare” încă nu fusese jucată, „tratativele” rămăseseră deschise, urmând a fi reluate tot la telefon.

Sfătuit de către miliţie să se ducă la locul indicat, B. E. constată că necunoscutul se ţinuse de cuvânt – găsi pachetul care fu desfăcut la Casa armatei, în prezenţa lucrătorilor de miliţie. Ieşi la iveală unul din aparatele foto sustrase din expoziţie. Aşadar, nu mai încăpea nici o îndoială, cel cu care B. E. discutase la telefon era unul dintre autorii furtului.

Pentru poliţiştii români o şansă se consumase. Mai exista una. Infractorul urma să mai telefoneze o dată. De unde va telefona? Din acelaşi loc, de la aceeaşi cabină? Ar fi fost ideal. Dintr-o dată operaţia de prindere a răufăcătorului s-ar fi simplificat. De nu, totul trebuia reluat de la capăt.

Treizeci de minute mai târziu, telefonul pândit cu înfrigurare de B. E. şi de câţiva lucrători de miliţie sună din nou.

— L-aţi găsit? se interesă necunoscutul.

— Da, răspunse B. E.

— V-aţi convins?

— Nu încă... aş vrea să-mi faci o dovadă, dar nu cu aparatul ăsta...

— Dar cu care?

— Cu aparatul de tip „Polaroid”...

Din păcate, infractorul vorbea acum de la un alt telefon public şi migăloasa operaţie reîncepu. Totuşi, puţin câte puţin, lucrătorii miliţiei, conduşi prin radio, se apropiau de obiectiv. În vremea asta, B. E. găsea mereu alte pretexte pentru a lungi dialogul. Pe neaşteptate interveni o defecţiune tehnică spulberând într-o clipă întregul efort al organului de urmărire. Bineînţeles, infractorul pricepu tactica americanului, se alarmă şi se dădu la fund fără a mai reveni vreodată asupra pretenţiilor sale de a fi „recompensat” cu 2 000 de dolari. Hoţul dispăruse, dar glasul său a rămas imprimat pe o bandă de magnetofon ce a fost apoi ascultată şi analizată de către toţi lucrătorii „judiciarului” din Braşov. Judecând după topica frazei, după inflexiunile vorbirii, s-a ajuns la concluzia că infractorul trebuie să fie de origine germană sau maghiară. Dar una e să înhaţi glasul infractorului şi alta e să-l înhaţi chiar pe dumnealui. (Am ascultat şi eu banda, pe mine însă m-a frapat vocea gâtuită a necunoscutului, efortul său evident de a-şi stăpâni emoţia.)

Întrebare: Tovarăşe locotenent-colonel Joiţescu, aţi fost unul din ofiţerii care v-aţi deplasat din primele clipe la locul faptei. Ce v-a şocat, în mod deosebit, la acest caz? Ce imagine v-aţi format, pe parcurs, despre infractor?

Răspuns: M-a şocat îndrăzneala sa. Să nu uităm că expoziţia se găsea în plin centrul oraşului. În clădirea Casei armatei. M-a şocat, apoi, abilitatea infractorului. Un „modus-operandi” pe care noi l-am comparat cu alte furturi realizate în acelaşi mod. Toate aceste amănunte ne sugerau imaginea unui infractor versat, dar lipsit de cunoştinţe

tehnice... Mă refer la natura obiectelor furate.
Întrebare: Nu v-aţi gândit nici o clipă că ar fi vorba de un debutant? În general, cum deosebiţi iscălitura unui „debutant” de aceea a unui „consacrat”?
Răspuns: Problema nu e de loc uşoară. Uneori, un infractor primar debutează de parcă ar fi avut o vastă experienţă. Iar alteori, profesionistul săvârşeşte, la locul faptei, greşeli copilăreşti. În cazul nostru, elementele spărgătorului matur se îmbinau perfect cu elementele diletantului. Ba mai mult, erai înclinat să crezi că aceste elemente primare fuseseră născocite de mintea coaptă a răufăcătorului. ...Deznodământul s-a produs în ianuarie 1970, deci după aproape cinci luni de la săvârşirea furtului. Un tânăr încerca să plaseze în vecinătatea Consignaţiei din Bucureşti un aparat de fabricaţie americană. Era în plină vacanţă de iarnă şi-i trebuiau bani. „Am nişte rude bogate în străinătate, afirma el, care, din când în când, îmi mai trimit câte un pachet. Tânărul însă călcă şi într-o capcană a miliţiei „Cumpărătorul” se legitimă, îl legitimă şi-l invită la Inspectoratul miliţiei municipiului Bucureşti să dea cuvenitele explicaţii cu privire la provenienţa aparatului.

— Numele şi pronumele? fu întrebat.

— Csander Attila...

— De unde eşti?

— Din Braşov, dar sunt elev al Şcolii tehnice de arhitectură din Bucureşti, locuiesc la cămin...

Aparatul găsit asupra tânărului braşovean se dovedi a figura pe lista obiectelor furate de la expoziţie. Fu încunoştinţat colonelul Popa care, din partea I.G.M., participase la Braşov la operaţiile de căutare a autorilor furtului. Era şi el unul din cei care ascultaseră în nenumărate rânduri banda de magnetofon. Memoria sa de poliţist reţinuse atunci toate nuanţele acelui glas imortalizat pe bandă. De aceea, când auzi glasul tânărului reţinut de miliţie, nu se îndoi nici o clipă că în faţa sa se afla autorul sau poate unul din autorii loviturii de la Braşov. Şi nu se înşelă.

— Povesteşte-ne cum ai-săvârşit spargerea, i se ceru.

— A, n-am săvârşit-o eu...

Neavând de unde să ştie de existenţa bandei de magnetofon, a început să fabuleze, să mintă, să se apere într-un mod care trăda o imaginaţie explozivă, dar şi o subapreciere a criminaliştilor care-l audiau...

—...nu eu, ci un oarecare Bill, un american din personalul expoziţiei. Am făcut cunoştinţă cu el şi ne-am împrietenit. Mi-a povestit că o duce greu, atunci eu i-am sugerat ideea că ar putea să trăiască mai bine dând lovitura şi cerând o recompensă în dolari. A fost de acord şi mi-a cerut să-l ajut. În noaptea respectivă, el a rămas ascuns în incinta expoziţiei, iar eu am stat la pândă în faţa clădirii. Dinlăuntru, Bill trebuia să fie atent la luminiţa ţigării mele...

Desigur, dacă n-ar fi existat banda de magnetofon precum şi alte probe, urmăritorii ar fi putut să fie puşi pe o pistă greşită. O percheziţie însă, efectuată la domiciliul lui C. A. de la Braşov, imprimă cercetărilor un curs şi mai alert. În locul mult căutatelor aparate americane, lucrătorii de miliţie dădură peste alte obiecte care, spre stupoarea lor, figurau pe lista unei alte spargeri, săvârşite în 1965 la magazinul Consignaţia din Braşov.

— Ce-i cu ceasurile astea?

— Nu ştim nimic, răspunseră stupefiaţi părinţii lui Attila, ca şi când lucrurile acelea străine ar fi căzut din cer.

Fu întrebat şi A. C.:

— Cum justifici ceasurile astea pe care noi le-am găsit acasă la tine?

— A! Să vedeţi, exclamă cu candoare tânărul arestat. Şi se apucă să născocească o altă legendă, încercând să înfunde un ins care, mai de mult, îi cumpărase unul din ceasurile sustrase de la Consignaţia. Ăsta a spart magazinul, nu eu...

Cinismul lui Attila Csander atinse apogeul în clipa când, confruntat cu acel ins, a continuat, privindu-şi *clientul* în ochi, să-l acuze că ar fi autorul spargerii şi a jafului de la Consignaţia.

Desigur, şi legenda asta a fost destrămată. Însă din modul cum A. C. se apăra, lucrătorii de miliţie au dedus că jocul acestuia urmărea probabil acoperirea cu orice preţ a

unui complice...

— Cine ţi-a fost complice?

— Eu am fost complice... complicele lui Bill, al lui I. L. (cel care-i cumpărase ceasul).

Aşadar, într-un fel sau altul, Attila C. recunoaşte că la ambele spargeri mai participase şi un al doilea. Urmărind această idee, miliţia mai efectuă o percheziţie la domiciliul arestatului. De astă dată chiar mama acestuia îi conduse pe ofiţerii de miliţie în podul casei unde, într-o ascunzătoare perfect mascată, găsiră o valiză din fibre de sticlă conţinând o parte din obiectele furate la expoziţie. Dar percheziţia mai scoase la iveală două adevăruri cumplite:

1) Complicele lui Attila C. nu era nimeni altcineva decât tatăl său – Pavel Csander – muncitor calificat la Fabrica de şuruburi din localitate.

2) Înainte de a săvârşi spargerea de la „Consignaţia, Attila C., în complicitate cu tatăl său, a mai săvârşit o spargere în Biblioteca orăşenească, marcându-şi astfel debutul în ale infracţiunii.

IV. Trei spargeri – un singur „modus-operandi”

Întrebare: Tovarăşe Molnar, cum aţi făcut legătura între stilul infractorului de la expoziţie şi cel de la „Consignaţia” sau bibliotecă?

Locotenent-colonel Ioan Molnar, şeful formaţiunii judiciare din miliţia municipiului Braşov: Există o preocupare permanentă pentru studierea şi fişarea unor moduri de operare, conform unor instrucţiuni în vigoare.

În 1969 n-am înregistrat decât un singur furt după modul de operare al lui A. C., cel de la expoziţie. În 1968 două tot ale sale. Toate trei au un element comun – ascunderea încă

din cursul zilei în incinta clădirii.
Întrebare: Mai puteţi enumera o trăsătură comună?
Răspuns: Desigur. Grija pentru a nu lăsa urme. Nici la bibliotecă, nici în celelalte două locuri nu a lăsat urme digitale. Nici câinele de urmărire n-am putut să-l folosim. Totuşi, în prima etapă a cercetărilor, n-am făcut nici o legătură concretă între furtul de la „Expoziţie” şi cel de la „Consignaţia”, deşi anumite presupuneri se făcuseră. Efectuând percheziţia de rigoare la domiciliul lui C. A. pentru a găsi aparatele sustrase de la expoziţie, am dat de obiectele furate de la „Consignaţia”. Din momentul ăsta, cercetările au devenit mult mai uşoare,

V. Infractorul despre sine şi fapta sa

Îi arăt scaunul. Arestatul Attila Csander se aşază cu o anumită sfiiciune. E un tânăr înalt, cu o faţă frumoasă, plăcută, de adolescent inocent. Are 20 de ani. În libertate, trecea drept o fiinţă aşezată, cuminte. Fiu de muncitor, a absolvit cu succes liceul „Unirea” din Braşov. În toamna anului 1969 n-a putut intra la Politehnică, în schimb, şi-a găsit un loc la o şcoală tehnică din Bucureşti. Îl cântăresc din priviri – are aerul unui magnific dezolat. Ieri i-am făcut un test. I-am trimis câteva întrebări. Nu i s-a spus ale cui sunt întrebările. Mi-a răspuns. Public mai jos documentul:

1. *Ce-ai fi dorit să devii în viaţă?*

În mod hotărât nu mi-am pus această întrebare. De fapt, întrebarea de mai sus o consider foarte relativă, deoarece în viaţă nu numai voinţa, hotărârea personală contează, ci mai intervin o serie de factori, ceea ce însumate hotărăsc, definesc drumul în viaţă.

Eu am vrut să trăiesc o viaţă după concepţiile mele, fără să fiu afectat, determinat de alţii. Deci, mi-am propus un fel de ţel în viaţă.

Totuşi, trebuia să mă încadrez în societate, prin muncă, printr-o ocupaţie. De mic m-a interesat radiotehnica. (Acest lucru pot să confirme şi vecinii cărora le-am umblat prin aparate.) Am hotărât ca meserie să-mi aleg ocupaţia de radiotehnician. După ce am obţinut diploma de bacalaureat m-am dus la Bucureşti, să mă înscriu la Şcoala de radiotehnică (UCECOM) însă m-au respins, deoarece nu aveam armata făcută. Am vrut să intru la facultate, la Politehnică, secţia electronică. Nu am reuşit la examenul de admitere. Am intrat la Şcoala de arhitectură şi construcţii a oraşelor, secţia electrotehnică.

2. *Povesteşte o întâmplare de neuitat din viaţa ta.*

Moartea unchiului Kovács Dénes.

S-a spânzurat.

3. *Care e cartea care ţi-a plăcut cel mai mult şi de ce? Dar filmul?*

Cartea care a fost hotărâtoare pentru mine este „*Cum influenţezi oamenii*” de Carnegie, scriitor american.

Filmul cel mai perfect, capodopera filmului sec. XX este „Becket”.

4. *Cine ţi-a dat ideea spargerii de la Consignaţia?*

În fiecare om coexistă două personalităţi.

Unul tinde spre lumină, spre viaţa idealistă concepută în cel mai frumos fel. Celălalt vrea distrugerea umanului, viaţa uşoară, egoistă, numai pentru sine. Ca omul să-şi formeze o singură personalitate, are nevoie de educare din afară sau autoeducare.

Faptul că am avut un moment de slăbiciune arată că mi-au lipsit amândouă. Ideea spargerii mi-a venit dintr-un film, dar nu acuz filmele. E parcă aş spune: „Peştele a fost învăţat să înoate” – nu trebuie învăţat să înoate.

5. *Îţi iubeşti părinţii? Dacă da, de ce? Dacă nu, de ce?*

Sentimentul iubirii părinţilor este înnăscut la fiecare om. Eu îmi iubesc în special mama. De ce, nu pot explica. Mi-e mamă.

6. *Cum îţi petreceai timpul liber?*

Îmi place foarte mult să citesc şi să învăţ. Cunosc şase limbi.

Testul, de bună seamă, nu m-a lăsat indiferent. A stârnit în mine dorinţa de a-l vedea. Şi astăzi stau de vorbă cu el. Da, are aerul unui magnific dezolat. Nu ştie cine sunt. Cu siguranţă că mă ia drept un procuror viclean. Pare prudent. Cine ar putea bănui în acest tânăr, care nu se fereşte de privirile tale şi care se laudă că ştie şase limbi, pe autorul a trei spargeri! A debutat în vara anului 1968, pe când avea 18 ani, spărgând, într-o noapte, sala de muzică a bibliotecii oraşului şi furând un magnetofon şi şase benzi înregistrate.

— De ce ai furat magnetofonul? îl întreb.

— Auzisem că se poate învăţa folosind magnetofonul.

— Bine, dar l-ai vândut la piaţă, în zilele următoare!

Tace, dar nu-şi lasă privirile în jos. Îmi vine greu să-mi explic mecanismul tânărului arestat, când şi cum a ajuns să-şi încarce sufletul cu atâta cinism.

— Cum ţi-ai organizat furtul de la expoziţie?

— Am vizitat în câteva rânduri expoziţia... am cercetat atent sala, m-am oprit şi asupra obiectelor. Ideea loviturii mi-a venit în minte abia la cea de-a treia vizită, făcută în seara zilei de 31 august, când m-am ascuns sub o scară de lângă scena sălii. Am stat ascuns până după miezul nopţii, când m-am apucat de lucru.

— De ce te-ai descălţat?

— Ori de câte ori fur, mă cuprinde o fierbinţeală inexplicabilă şi-mi vine să lepăd totul de pe mine.

— Când ţi-a venit ideea cu recompensa?

— Pe loc, acolo...

— Ce voia să însemne acel 03 – Amerika...

— Speram să fiu căutat la 03, pe indicativul Amerika, şi să mi se comunice dacă sunt sau nu de acord să-mi dea recompensa.

— Şi chiar te-ai gândit serios că poţi să obţii 2 000 de dolari? Ce-ai fi făcut cu suma asta?

— I-aş fi schimbat contra lei.

Se joacă cu vorbele sau e superficial? De fapt, îmi dau seama că nu ştie exact ce înseamnă cuvântul recompensă.

— Nu te-ai gândit niciodată că ai putea să fii prins?

— Un general, când merge la război, nu se gândeşte că o să moară...

— Cum îţi apreciezi loviturile?

— Le-am pregătit cu minuţiozitate... Ştiu să le organizez, să le făptuiesc... Se vede însă că nu sunt şi un bun negustor... că nu ştiu cum să valorific bunurile furate...

Ascultându-l, mă încearcă sentimente contradictorii. L-aş pălmui, dar l-aş da şi pe mâna biologilor şi psihologilor. Nu, nu e în stare să-şi explice gestul. Îi demonstrez că e un prost spărgător, că a făcut multe greşeli, că e fricos şi laş... Nu-l intrigă vorbele mele, cade doar pe gânduri... Apoi mi-e dat să aflu că lovitura de la „Consignaţia” a dat-o împreună cu tatăl său – Pavel Csander – (salariu lunar 2 600 lei). Destinul lui A. C. îmi apare într-o altă lumină... (Mă voi ocupa poate altă dată de acest aspect al dosarului.)

— Ţi-ar plăcea să fii judecat în faţa colegilor şi profesorilor tăi de liceu?

— Nu...

I-ar fi ruşine. În schimb, ştiind că expoziţia şi personalul său nu se mai află în ţară, nu i-a fost ruşine să confirme că a avut un complice din rândurile salariaţilor americani. Nu s-a ruşinat nici atunci când, din dorinţa de a ascunde vinovăţia tatălui, a încercat să inducă în eroare organele de anchetă împovărând umerii unui nevinovat cu acuzaţii grele de complicitate... E dureros să constaţi că faţa inocentă a infractorului ascunde un suflet mutilat.

*

Attila Csander a fost prins la Bucureşti, pe când încercase să-şi paseze „marfa”. Au fost găsite aproape toate exponatele – 28 din cele 30.

Nu ar fi însă lipsit de interes să aflăm la cine au fost găsite o parte din ele. Mai exact, cine au fost cumpărătorii obiectelor furate? Aşa cum am mai arătat, A. C. fusese admis la Şcoala de arhitectură şi construcţii a oraşelor, unde i se repartizase şi un loc la internat. De aceea nu s-a prea văzut nevoit să alerge pe la „Consignaţia” pentru a-şi

vinde obiectele furate. Şi-a găsit repede cumpărătorii chiar din rândurile colegilor de internat. Din păcate, unii dintre ei utecişti. De pildă, numai utecistul S. I. a cumpărat de la infractor şase aparate, printre care un aparat-foto, un magnetofon, două emiţătoare, un aparat electric de ras... Şi nu s-a întrebat de unde şi le-a procurat „negustorul”. Sau în mod voit s-a lăsat convins de „legenda” cum că A. C. ar fi primit obiectele de la nişte rude din străinătate. Unii au cumpărat. Alţii au asistat la negoţ. Nici unul însă nu a încercat să-şi explice cu spirit de răspundere civică provenienţa obiectelor comercializate de A. C. Bineînţeles, ruşinea pentru aceşti cumpărători a venit mai târziu, când au fost chemaţi la miliţie să predea aparatele şi să iscălească cuvenitele declaraţii. Dar precum vorba din bătrâni: mai bine mai târziu decât niciodată.

OCHII TRIŞTI AI UNUI COPIL

Ochii copilului acela! M-au obsedat multă vreme: mari, rotunzi, cu o căutătură sinceră şi nevinovată în adâncul lor.

Ochii aceia...

L-am întâlnit la Casa minorului din Timişoara: era la ceasul acela singurul „pensionar” aflat sub supravegherea pedagogului Miliţiei din localitate. Mi-am manifestat dorinţa de a-l cunoaşte şi de a sta de vorbă cu el. Dorinţa, fireşte, mi-a fost împlinită. Şi iată-l în faţa mea... „Victor Şt...”, s-a recomandat el înălţând către mine, ca pe o inedită carte de vizită, ochii lui mari, umbriţi de tristeţe.

— Povesteşte-mi, Victor, cum ai ajuns aici?

Amară poveste mi-a fost dat să aud. Femeia care l-a născut şi crescut, care l-a învăţat să rostească primele vorbe adresate omenirii: „mamă”, „tată”, s-a sfârşit în floarea vârstei. A mai apucat doar să-şi vadă băiatul mergând la şcoală, buchisind abecedarul şi aducând note bune. Şi poate cu imaginea asta în ochi s-a săvârşit dintre cei vii. Victor a rămas alături de tatăl său, simţindu-i ocrotirea. Iată că, într-o bună zi, tatăl şi-a adus în casă nevastă de a doua. Femeie n-a venit singură, ci cu o fiică mai mare decât Victor cu câţiva ani. Deci toate datele, am putea presupune, ca o familie să-şi urmeze cursul normal. Victor, care între timp depăşise abecedarul şi trecuse la silabisirea sufletelor omeneşti, îşi închipuise la fel. Părinţii însă luaseră o hotărâre – să înceapă o „viaţă nouă”. Au început-o prin a înstrăina fata pe care a înfiat-o o altă familie, apoi a venit rândul băiatului. A fost trecut în seama bunicii – mama

mamei. N-a regretat gestul părinţilor. Bunica şi nepotul s-au înţeles. Bătrâna îl înconjura cu dragostea ei şi a fiicei pierdute de timpuriu. Victor mergea la şcoală îmbrăcat modest, dar curăţel, totdeauna cu un pacheţel de mâncare în ghiozdan; se întorcea acasă cu note bune. Uneori, bătrâna îl urechea, pe bună dreptate, şi el nu i-o lua în nume de rău. Nenorocirea s-a abătut asupra băiatului numai după ce, conducând-o pe bunică pe ultimul ei drum, s-a înapoiat în casa părintească.

Vă mărturisesc sincer, nu am înţeles şi nu cred că am să pot să înţeleg vreodată psihologia unor mame vitrege care, nemulţumite, bănuiesc eu, de propria lor existenţa, se răzbună pe copiii „celeilalte”.

Între timp, cei doi – muncitori calificaţi, au luat hotărârea să-şi zidească nu numai o „altă viaţă”, ci şi o casă nouă. Şi fără prea multe ezitări, la temelia acestei case, conştient sau inconştient, au pus bucuriile odraslelor lor.

Treptat, lui Victor i s-a răpit copilăria. Mama vitregă îl ura fără nici un motiv. Îşi aţâţa bărbatul împotriva fiului. Totul a început într-o sâmbătă seara. Victor a fost învoit să se ducă la un vecin, la televizor. Bineînţeles, a întârziat. A găsit uşa încuiată. Părinţii, în ciuda lacrimilor băiatului, n-au vrut să-i deschidă. Victor, în cele din urmă, s-a văzut nevoit să doarmă în podul unei case. A fost doar un început. Şi, puţin câte puţin, biciuit de năravurile mamei vitrege, de slăbiciunile tatălui, copilul a început să bată drumurile, să vagabondeze, să descopere că e mai plăcut să dormi sub un şopron străin sau sub un pod de pe Bega, decât în aşa-zisa casă părintească. Părinţii şi-au declarat fiul vagabond şi au cerut Miliţiei să intervină. Pedagogul Camerei minorului, o femeie atentă şi pricepută, a făcut totul ca să-i împace. A izbutit. Pacea însă a fost vremelnică. Părinţii au reînceput „ostilităţile” împotriva „vagabondului”. Drept urmare, într-una din zile, ajungându-i cuţitul la os, Victor, puştiul de unsprezece ani, s-a baricadat în casă şi n-a mai vrut să deschidă nimănui. A fost nevoie de o nouă intervenţie a pedagogului de la Camera minorului. Acestuia, Victor i-a deschis uşa, adresându-se cu lacrimi în ochi:

„Luaţi-mă de aici!”.

Ah, ochii copilului acela! Aş fi preferat să-i întâlnesc ascultători într-o clasă plină de şcolari, sau solemni într-o librărie, sau veseli într-o frizerie „Ciufulici”, sau pe stradă, sub fruntea transpirată a unui „jucător de fotbal” care ceasuri în şir bate o minge. Dar i-am întâlnit plini de tristeţe într-o Cameră a minorului.

Părinţii lui?! Am auzit că nu de mult au terminat acoperişul casei izgonind însă copiii din jurul lor.

PĂRINŢII ŞI-AU REFĂCUT VIAŢA, DAR COPILUL?

Discuţia a avut loc pe o bancă din grădina care împrejmuieşte Institutul de reeducare. Tânărul scria versuri şi adusese cu sine un caiet. Ne lumina o rază de soare. Mi-a întins caietul. L-am poftit prieteneşte să se aşeze lângă mine. Privindu-l, am simţit brusc o strângere de inimă. „Băiatul ăsta nu ştie să zâmbească”, mi-am zis. Într-adevăr, în tot timpul discuţiei, Radu V. n-a schiţat un zâmbet. Mă loveam mereu de chipu-i împietrit, de ochii lui mici şi bănuitori. Am încercat să mi-l apropii, să-l eliberez din ghearele crispării, dar n-am izbutit. Durerea, neîncrederea în oameni îşi prelungiseră mult prea adânc rădăcinile înlăuntrul fiinţei sale pentru ca o simplă discuţie să le poată smulge. Şi aşa cum stătea împietrit, pe bancă, lângă mine, părea lipsit de fiorul adolescenţei. Iată însă că, între noi, se interpusese acum un caiet de versuri şi ceea ce refuzaseră să-mi comunice ochii interlocutorului mi-au mărturisit încercările sale poetice. Dar nu despre versurile lui Radu V. intenţionez să vă vorbesc, ci despre destinul său.

Din capul locului, am sesizat că frământările şi neliniştile închise în paginile caietului contraziceau în mod flagrant chipul-carapace al acestui tânăr inabordabil sau, dacă vreţi, foarte greu abordabil. M-am întrebat atunci ce oare să fi săvârşit R. V.? Cum a ajuns să se situeze în rândurile minorilor infractori? În ce mediu social îşi are obârşia? În căutarea unor răspunsuri, m-am adresat dosarului personal al minorului şi, cercetându-l, mi-a fost iarăşi dat să încerc o

dureroasă strângere de inimă.

Mai întâi, am aflat că mâine sau poimâine, R. V. va împlini vârsta majoratului; profesorii, meşterii şi educatorii îi vor deschide poarta şi îşi vor lua rămas bun de la dânsul. Apoi că opt din cele optsprezece primăveri, R. V. le-a trăit între zidurile institutelor de reeducare. „O fi orfan!”, mi-am zis. O rubrică a dosarului mă informa însă că R. V. are părinţi: tatăl – şofer; mama – bucătăreasă – care locuiau într-un mare oraş din ţară, în condiţii moderne şi confortabile. Şi m-am pomenit asaltat de multe alte întrebări: Ce anume o fi generat drama tânărului R. V.? Cum se explică faptul că o bună parte din copilărie şi adolescenţă şi-a petrecut-o printre străini, departe de căldura căminului părintesc? S-ar fi putut evita sau nu această dramă? Căci, să recunoaştem, e o dramă să ai o mamă, tată, casă, iar tu să fii nevoit să creşti şi să te formezi între zidurile, oricum reci, ale unui Institut de reeducare...

Primul şoc, R. V. l-a suferit la 10 ani când, pe neaşteptate, între părinţi a izbucnit o ceartă destul de violentă. Şi-au spus de faţă cu R. vorbe tari şi urâte. Tot în prezenţa copilului au luat şi hotărârea de a se despărţi. O bună bucată de vreme certurile în casă n-au mai contenit. Icoana pe care orice copil şi-o făureşte despre proprii părinţi cu naivitatea şi imaginaţia specifică vârstei, era astfel pângărită. Sufletul plăpând al copilului suferea, în felul acesta, prima şi, poate, cea mai grea dintre lovituri. Chinuit şi îndurerat de ceea ce se petrecea acasă între părinţi, R. a început să neglijeze lecţiile, şcoala. S-a transformat cu timpul, dintr-un elev bun şi silitor, într-unul leneş şi irascibil. La şcoală îi era dat să asculte dojana îndreptăţită a profesorilor. Acasă certurile dintre părinţi. În cele din urmă, R. a preferat strada, vagabondajul, hrana furată. Nu avea încă 11 ani, când a fost cules de pe drumuri şi internat într-un Institut de reeducare. De acum înainte părinţii îşi puteau pregăti în voie procesul de divorţ. De Radu însă, vrând-nevrând, tot se mai împiedicau. „Băiatul rămâne la mine!” striga mama cu gândul la viitoarea pensie alimentară care

urma să-i rotunjească bugetul. „Ba la mine o să rămână, că-i al meu!” striga şi tatăl cu gândul la venitul său lunar. N-au ajuns în privinţa asta la nici o înţelegere. De aceea, R. a început să fie vizitat la porţile Institutului când de un părinte, când de celălalt. Mai întâi se ivea mama – bineînţeles, cu mici atenţii – îl săruta, îl îmbrăţişa, apoi se apuca să-l pregătească pentru ziua cea mare a procesului. „Auzi, Radule, o să te întrebe judecătorul: „La cine vrei să rămâi?” tu să răspunzi: „La mama!”. Tatăl apărea însoţit de viitoarea „mamă” a copilului. Ritualul se repeta. După înmânarea bomboanelor, începea prelucrarea: „La proces, judecătorul...”. Iată însă că, spre surprinderea tuturor, Radu a rezistat presiunilor, oferindu-le părinţilor unul şi acelaşi răspuns invariabil: „Ori cu amândoi, ori cu nici unul.”

Nu ştiu cât timp a durat această aşa-zisă dispută, dar un lucru poate fi stabilit cu exactitate: încăpăţânarea copilului a pecetluit destinul unui cămin. Soţii V. s-au împăcat, au renunţat la divorţ, şi-au vindecat rănile şi, la ora actuală, mai au doi copii. Într-un cuvânt, şi-au refăcut viaţa. Bravo lor! Ce s-a întâmplat cu Radu? Oare şi viaţa lui a luat, după împăcarea părinţilor, acelaşi curs fericit? Din păcate, nu. Băiatul s-a întors la ai lui după o absenţă de patru ani. În acest răstimp, părinţii s-au obişnuit să-l ştie departe, în afara preocupărilor lor cotidiene, s-au mai obişnuit, aşa cum era şi firesc, cu prezenţa celui de-al doilea copil. Sensibilizat, R. a simţit de îndată atmosfera rece şi neprimitoare a casei, unde fiecare obiect îi evoca întâmplări dureroase, A încercat să se adapteze şi poate că ar fi izbutit, dacă n-ar fi intervenit o întâmplare nefericită... Într-o zi, tatălui i-a dispărut un briceag. Bănuielile s-au îndreptat dintr-o dată şi cu uşurinţă către cel care numai ce descinsese de la „corecţie”. Şi fără să mai stea mult pe gânduri tatăl l-a acuzat de furtul briceagului. R. s-a apărat, dar cine să-l creadă? (Briceagul, bineînţeles, a fost găsit, iar adevărul a ieşit la iveală. Dar ce folos? Prea târziu. Şi cu ce preţ?) Jignit şi umilit, R. a fugit de acasă şi s-a apucat să fure de-adevăratelea. Astfel, a ajuns din nou acolo de unde plecase – la Institutul de reeducare. Patru primăveri s-au

scurs din ziua aceea. Mâine sau poate poimâine, R. V. va împlini vârsta majoratului. Va ieşi pe porţile Institutului care ani în şir i-a ţinut loc de cămin părintesc, ducând cu sine un carnet de calificare – strungar în metal – şi un caiet încărcat de versuri pe cât de stângace, pe atât de simple.

„Îţi iubeşti părinţii?”, l-am întrebat după ce ne-am mai împrietenit. Răspunsul m-a furnicat pe şira spinării. „Nu, nu, nu-i iubesc!”. Şi nu l-am condamnat. Am înţeles însă de unde venea împietrirea aceea a chipului său: devenise conştient de faptul că numai cei care-i dăduseră viaţa erau şi cei vinovaţi de sinuozitatea dureroasă a destinului său.

Da, mâine sau poimâine, R. V. va părăsi Institutul. Nu se va întoarce la părinţi, aşa cum, de altfel, mi-a mărturisit-o, ci va porni să-şi caute un loc de muncă şi, implicit, o nouă colectivitate. Gândindu-mă la acest adolescent cu ochi trişti şi neîncrezători, nu pot să nu mă întreb: „Cum va fi primit acolo unde va poposi? Cât de repede va izbuti să se adapteze? Cum va fi înţeles şi, în general, care-i va fi, în continuare, destinul?” În ceea ce-l priveşte, caietul său de versuri consemnează nu numai un sentiment de recunoştinţă, ci şi un angajament: *„Nu-l voi uita nici când pe maistrul meu / Ce m-a îndrumat şi m-a învăţat mereu / Şi s-a trudit cu noi atâtea luni / Să devenim strungarii cei mai buni. / Când mă gândesc acum îmi pare rău / Că n-am să rămân elevul său / Să râdem împreună, să mă certe, / Să mă înveţe, să mă ierte...*

Vă invit, dragi cititori, viitoare gazde posibile ale lui R. V., să reflectaţi asupra cuvintelor să mă certe, să mă înveţe, să mă ierte.” Sunt ale unui adolescent care abia acum se pregăteşte să treacă pragul vieţii.

„SĂ MĂ OCROTEASCĂ...”

În bar pluteşte un fum, să-l tai cu cuţitul. Tânărul din faţa mea are 18 ani. Stăm la un coniac. „V-am rugat să veniţi, îmi spune, căci vreau să vă povestesc câte ceva din viaţa mea care e... un roman...” Casc... De ce m-aş sfii? „Încă unul, îmi zic, care o să mă roage să scriu romanul existenţei sale.” Casc din nou, şi mai ostentativ... Poate, poate, celălalt se va răzgândi. În fond numai eu sunt de vină. El n-a făcut decât să mă invite prin telefon la un coniac. Aş fi putut foarte bine să-l refuz. „Mă cheamă Emil T.”, s-a recomandat el, arătându-mi apoi un surâs trist. Căscatul meu nu l-a dezarmat. Începe să-mi povestească, vorbeşte rar, cu o voce scăzută. Îl ascult, dar nu-s dispus să-l iau în serios. Mai curând aş vrea să beau, dar şi coniacul (trei stele) e prost. Pe neaşteptate povestirea lui Emil T. mă fură. A fugit de acasă la 11 ani. A vagabondat. A dormit pe sub poduri, în câmp, prin ganguri. O vreme, a trăit din mici furtişaguri. Apoi a luat parte şi la câteva spargeri, ca pândar. A fost prins... „Aveam, pe atunci, 14 ani, povesteşte Emil T., cum s-ar zice, un adolescent... însă un adolescent trist, obosit, tânjind de-acum după altceva. Ce reprezenta acel altceva, nu ştiam. O vreme, viaţa din Institutul de reeducare mi s-a părut plictisitoare. Zic, o vreme... pe urmă, am învăţat cu ardoare lăcătuşeria. Atelierul, sculele, meşterul, toate astea la un loc începuseră să reprezinte pentru mine acel altceva după care tânjeam.”

Îl ascult cu luare-aminte şi-mi pare rău că, în prima clipă, l-am judecat pripit. Evident, n-a dus deloc o viaţă uşoară.

Mă întreb unde vrea să ajungă cu povestirea sa. Un surâs trist îi stăruie într-una pe chip...

„Am ieşit de la corecţie, cum se zice, băiat mare, cu patalamaua la mână... M-am prezentat la miliţie, apoi la Oficiu... – v-am citit mai zilele trecute un articol despre minori – de acolo, am fost repartizat imediat în câmpul muncii.”

Emil T. duce păhărelul de coniac la gură, îşi moaie în el buzele. „Nu-mi place băutura”, zice şi mă fixează de parcă ar fi vrut să descopere pe chipul meu cât de mult îl pot înţelege. „Cu mine, cei de la Oficiu (de repartizare a forţelor de muncă N.A.) au fost buni, înţelegători. M-au repartizat cât se poate de repede... În privinţa asta articolul dumneavoastră ridică o problemă serioasă...” „Fără îndoială”, îl aprob eu şi simt că interlocutorul meu se apropie de fondul întâlnirii noastre.

„Am nimerit într-un atelier, cum să vă zic – nici prea-prea, nici foarte-foarte. În total 19 lăcătuşi. Printre ei, eu eram cel mai tânăr. La început, s-au purtat frumos. După un timp însă au aflat că am fost vagabond, hoţ şi atitudinea lor faţă de mine s-a schimbat brusc. Au început să mă jignească, să-mi întoarcă spatele. De ce oare? Doar munceam bine. Munceam cinstit. Nu absentam, eram ascultător... Şi iată că într-o zi unuia îi dispar de la vestiar nişte bani. Bănuielile au căzut de îndată asupra mea. Doar eu fusesem cândva client al miliţiei! Aş fi putut să plec, să părăsesc atelierul... N-am făcut-o, am rămas locului... M-am apărat cum am putut. Am rezistat şi eu tuturor acuzaţiilor... În nici un chip, nu voiam să mă dau bătut sau să mă întorc la vechile mele prietenii...”

Emil T. tace, se uită stingher într-o parte. Îmi permit să-i spun: „Ce să-i faci, aşa sunt oamenii... uneori sunt pripiţi, alteori plini de prejudecăţi”. Replica mea l-a nemulţumit. După un timp, mă întreabă: „Împotriva hoţiei se poate lupta, nu-i aşa?” „Da desigur”, răspund. „Atunci de ce nu s-ar putea lupta şi împotriva prejudecăţilor?”. „Nu înţeleg, unde vrei să ajungi?” îmi mărturisesc nedumerirea. „O să mă înţelegeţi imediat... Nu vreau ca şi alţi tineri ca mine să

treacă prin ce am trecut eu...” Mă fixează cu ochi duri, de culoarea oţelului. Îl întreb: „Ce propui?” Nu-mi răspunde imediat. Ezită sau îşi caută cuvintele cele mai potrivite pentru a-şi putea exprima cât mai clar gândurile. „Există aproape în fiecare colectiv de muncă oameni inimoşi, gata să se dăruie, să-ţi sară în ajutor, gata să te înveţe sau să te apere. Ajuns la locul de muncă fostul delincvent ar trebui dat în grija unui asemenea om inimos – muncitor sau maistru – care să-i devină prieten, părinte, profesor, înger ocrotitor. Da, da, aţi auzit foarte bine, un înger ocrotitor... să ocrotească, să mă ocrotească, atunci când prejudecata îşi arată colţii şi dă să muşte...” Emil T. a tăcut, însă cuvintele sale rostite apăsat: „să mă ocrotească... să mă ocrotească” au continuat să mă urmărească multă vreme. Înţelegeam, în sfârşit, ce l-a determinat să-mi telefoneze şi să mă invite la un coniac...

ASASINUL DIN UMBRĂ

I. Un ţipăt de moarte

Crima a fost săvârşită în seara zilei de 19 mai 1970, către ora 20. Victima – inginera Floareş Rodica, salariată a Combinatului de industrializare a lemnului din Brăila. A fost înjunghiată mortal pe la spate, chiar în faţa uşii apartamentului în care domicilia, la etajul unu al unui bloc nou. Urcase scara, ajunsese la uşă, vârâse cheia s-o des-cuie, când... Moartea a fost fulgerătoare.

...Plouase, cu intermitenţe, mai toată ziua. La ora când locatarii blocului, alarmaţi de ţipătul de moarte al unei femei, ieşiseră pe scări şi pe culoare, Comitetul judeţean de luptă împotriva inundaţiilor fusese informat că apele erau în creştere pe tot cuprinsul judeţului, ameninţând să creeze breşe în digul ce fusese construit prin efortul colectiv al oamenilor. Un „Gaz” al miliţiei, în care se aflau colonelul M. Ioniţă, inspector şef al I.M.J. Brăila cu un grup de lucrători, se pregătea să demareze în noapte spre zonele alertate. Plecarea însă fu un timp întârziată de apariţia neaşteptată a unei „Salvări” care frână în dreptul miliţiei.

— Ia vezi ce s-a întâmplat, i se adresă colonelul Ioniţă căpitanului Strat, şeful serviciului judiciar.

Căpitanul se execută. Îl opri pe şofer care dăduse să intre în clădire şi-l întrebă ce vânt îl purta pe acolo la ora aceea.

— În cartierul Hipodrom a fost omorâtă o femeie. Noi am

primit un telefon să venim urgent, dar femeia era moartă.

Ascultând relatarea şoferului, căpitanul Strat se încruntă: asta mai lipsea la acel ceas de alarmă generală. Raportă ştirea, iar colonelul îi ordonă să rămână în oraş şi să deschidă cuvenita anchetă.

Căpitanul Marin Strat: Ne-am deplasat imediat la locul faptei, Curioşii se îngrămădiseră peste tot – pe scări, pe paliere. „Adio urme!” mi-am zis, Cadavrul femeii fusese lăsat chiar acolo unde căzuse, într-o baltă de sânge. Lângă cadavru veghea concubinul inginerei, îmbrăcat sumar, într-o pijama. A început să ne explice: „Adormisem. Deodată, am auzit de la intrare un ţipăt scurt, apoi un ţipăt îngrozitor. Am sărit din pat să deschid. Era Rodica... în braţele dumnealui”. Acest dumnealui era un oarecare Virgiliu Iordache venit în vizită la fratele său, vecin de apartament cu inginera. A auzit ţipătul victimei şi pentru că fratele său se găsea în baie, a ieşit el să vadă ce s-a întâmplat. A zărit-o pe ingineră în faţa uşii clătinându-se gata să cadă. S-a repezit s-o prindă. În clipa următoare, a deschis uşa şi concubinul inginerei.

Întrebare: Aţi mai putut întreprinde ceva la o oră atât de târzie?

Răspuns: Cum să nu... Am aflat din gura lui Stoica Gh., concubinul victimei, că Rodica Floareş se afla, de aproape 3 ani, în divorţ cu soţul ei Simion Floareş, inginer şi el, şi care domicilia în Bucureşti. Stoica Gh. ne-a mai declarat că de pe urma acestei căsătorii a rezultat o fetiţă, încredinţată de victimă spre creştere unei rude din Brăila. Mai reieşea din declaraţiile lui Gh. S. că soţul victimei – un bărbat violent – a ameninţat-o nu o dată cu moartea. În concluzie, am întreprins...

...Nu, n-aş vrea să anticipez deznodământul cercetărilor. Aş vrea să atrag atenţia asupra unui element deosebit de important al unei anchete – *martorii*. Crima, aşa cum am mai spus, a fost săvârşită fulgerător. Asasinul a dispărut într-o clipită, fără a-şi lăsa arma rece nici în trupul înjunghiat al victimei şi nici la faţa locului. Urmele făptaşului s-au „înecat” în urmele lăsate de curioşi. Într-o

asemenea împrejurare, numai martorii îţi mai pot fi de folos. Şi, în acest sens, „radiografia” cazului ne relevă o primă concluzie: tratând cu toată seriozitatea această latură esenţială a anchetei, lucrătorii „Judiciarului” din Brăila au izbutit să realizeze două „filme” care, puse cap la cap, au dat cadrul în care s-a mişcat victima – atât în ziua morţii, cât şi în zilele premergătoare crimei.

Filmul nr. 1: 16 mai 1970

Simion Virginia (ingineră, colegă de laborator cu victima): Sâmbătă 16 mai, exact când Rodica lipsea din laborator, a sunat telefonul... un telefon interior... o femeie o cerea pe Rodica F. la aparat. I-am spus că lipseşte. Atunci m-a rugat să-i dau adresa. I-am dat-o şi mi-a mulţumit. Când Rodica s-a înapoiat şi i-am spus, s-a mirat: „Cine să fi fost?!”

Moraru M.: (telefonistă la centrala telefonică a Combinatului). Îmi aduc aminte foarte bine: sâmbătă, 16 mai, Rodica F. a fost căutată la telefon de mai mulţi bărbaţi.

Toea Gherghina (18 ani, locuieşte în acelaşi bloc şi la acelaşi etaj cu victima): Sâmbătă, cam pe la ora 16, m-am trezit la uşa apartamentului nostru cu o femeie tânără, îmbrăcată cu un fâş maron, pe cap cu un capişon din acelaşi material. M-a întrebat unde locuieşte F. R.. i-am răspuns că n-o cunosc. „E ingineră şi are o fetiţă, Geanina...” Când am auzit de fetiţă, am ştiut despre cine-i vorba şi i-am arătat uşa unde să sune, dar ea n-a sunat, ci a plecat. După vreun sfert de oră, m-am pomenit din nou cu ea. De data asta, m-a rugat să sun eu la uşa inginerei şi să-i transmit discret că la ora 20,30 să coboare în faţa blocului că o s-o aştepte un bărbat. „Bine”, i-am răspuns. Ea a plecat, iar eu am sunat la uşa inginerei şi i-am transmis în şoaptă ceea ce fusesem rugată...

Popescu Ştefana (vecină de bloc cu victima): Îmi amintesc că sâmbătă a plouat, a plouat şi după masă. Fetiţa mea stătea la fereastră şi se uita în stradă. La un moment dat, îmi zice: „Mamă, uită-te la aia... nu e sănătoasă la minte... stă de atâta vreme în ploaie...” M-am uitat şi eu. Da, era acolo, în ploaie, o femeie care stătea de mai multă vreme

neclintită. Ceva mai târziu, am ieşit din casă. Pe scări, m-am întâlnit cu ea. Mă opreşte şi mă întreabă dacă nu ştiu unde locuieşte Rodica Floareş. I-am răspuns. Era o femeie mărunţică, slăbuţă, cu picioare foarte subţiri, gură frumoasă.
Gh. Stoica (concubinul victimei): Sâmbătă a fost pentru noi o zi plină de nelinişti. După amiază, o vecină i-a comunicat Rodicăi să coboare la ora 20,30 în faţa blocului, că o s-o aştepte un bărbat. Ştirea asta a îngrijorat-o. Se gândea la soţul ei cu care era în divorţ şi care o teroriza. N-a vrut să coboare. De frică. Îi era tare frică de el. La ora 20,40, cineva a sunat la uşă. N-am deschis. N-a vrut Rodica. Am stins lumina şi ne-am uitat în stradă: am văzut o tânără însoţită de doi bărbaţi. Rodicăi i s-a părut că unul din ei era chiar soţul ei... Puţin mai târziu, am coborât de unul singur în stradă. De ce? Un necunoscut stătea în staţia de autobuz şi fixa balconul apartamentului nostru. M-am dus să văd cine e. Era un bărbat de vreo 55 ani, cu o pălărie neagră pe cap. Pe obrazul stâng avea un neg proeminent. M-a întrebat cât e ceasul. Am intrat în vorbă cu el şi mi-a spus că o aşteaptă pe soţia unui medic. După câtăva vreme, a sărit într-un autobuz şi a plecat. A doua zi, duminică, cam pe la ora 8, a sunat iarăşi cineva la uşă. N-aşteptam pe nimeni. M-am repezit la vizor; era un bărbat. Nu i-am deschis şi a plecat.
Nedelcu Tinca (mătuşa victimei): Duminică, Rodica a trecut pe la mine să-şi vadă copilul. Era foarte îngrijorată. Spunea că-i urmărită de soţul ei, un om foarte rău.
Frieda Bal (colegă de serviciu şi prietenă a victimei): Luni, la fabrică, Rodica mi-a mărturisit că e tare îngrijorată... căci se credea urmărită de soţul din Bucureşti, deşi la ultima înfăţişare conveniseră să se despartă prin bună înţelegere...

Filmul nr. 2: 19 mai 1970
Simion Virginia: Marţi, când s-a întâmplat nenorocirea, Rodica era ceva mai liniştită decât în ajun. N-a mai fost căutată la telefon.
Ştefănescu Ştefana (colegă de serviciu): De la fabrică, am

plecat împreună. Aveam acelaşi drum. Rodica nu era îngrijorată. S-a dus direct acasă.
Stoica Gh.: Am găsit-o acasă. Am prânzit, ne-am odihnit. Mi-a spus că merge să-şi vadă copilul. A plecat de-acasă liniştită.
Nedelcu Tinca: Rodica a trecut pe la noi. I-a adus fetiţei dulciuri, s-a jucat cu ea, apoi, când s-a înserat, s-a dus acasă.
Gros Ioan (vecin de bloc): Am intrat în bloc, am auzit ţipătul. Pe scară, m-am lovit de o femeie tânără... am întrebat-o ce s-a întâmplat. Mi-a răspuns speriată: „Unei femei i s-a făcut rău... Mă duc să anunţ «Salvarea»”.
Catigherea Victor (vecin de bloc cu victima): Fiind în balcon, am observat în staţia de autobuz o tânără scundă, slăbuţă. S-a întâlnit în staţie cu un bărbat înalt, solid, îmbrăcat într-un costum de culoare închisă. Femeia a întins mâna în timp ce bărbatul i-a dat ceva femeii. Nu ştiu ce... că n-am putut să văd...

Aşadar, de mai multe zile, inginera Rodica Floareş era urmărită, iar în ziua fatală, ea s-a mişcat pe un itinerar fix. S-a mai stabilit că Rodica F. a fost ucisă dintr-o lovitură de cuţit... una singură, mortală... Lama a pătruns adânc între coaste. Numai un bărbat ar fi putut să aplice o asemenea lovitură. Cele mai multe drumuri duceau către Simion Floareş, soţul victimei. Iată unul dintre ele care se cuvine amintit.
Simion Virginia (colegă de laborator): Când am aflat ce i s-a întâmplat Rodicăi, primul meu gând a fost la inovaţia realizată de ea şi care avea ca scop să reducă la una din secţii gradul de toxicitate şi a cărei aplicare s-a lovit de rezistenţa unor muncitori înapoiaţi care preferau toxicitatea şi sporul respectiv de salariu decât inovaţia colegei mele.

Sunt cazuri care iscă dintr-o dată mai multe ipoteze şi care se cer abandonate fie simultan, fie pe rând.
Maior Calu Tache: Desigur, cercetările au evoluat pe mai multe căi. Patru au fost la număr ipotezele enunţate şi toate ni s-au părut la fel de importante. Asasinul ni se înfăţişa ca un ins de o mare îndrăzneală.

Întrebare: De ce?
Răspuns: Alegerea orei, a locului... se circula mult pe scara blocului respectiv, iar ora nu era de loc înaintată. Asasinul risca enorm. Numai printr-un joc al hazardului a scăpat... Îndrăzneala acţiunii ne sugera că asasinul era un bărbat...
Întrebare: Din ipotezele enunţată aţi exclus eventualitatea unei asasine?
Răspuns: Nicidecum... Am ţinut seama de relatările martorilor.
Întrebare: Întorcându-ne la noaptea crimei, m-ar interesa să ştiu care a fost prima măsură luată?
Răspuns: Ne mai găseam încă la faţa locului. Nu trecuserăm la elaborarea ipotezelor. Bănuielile noastre, stârnite de către concubinul victimei, s-au îndreptat în mod logic către Simion Floareş. Ne-am spus: dacă el este asasinul, atunci cu siguranţă că, de la Brăila, a plecat fulger la Bucureşti. În concluzie, s-a hotărât trimiterea urgentă a doi ofiţeri la Bucureşti. Am făcut şi un calcul: între ipoteticul asasin şi noi exista un decalaj de două-trei ceasuri. Asasinul ar fi putut să fie găsit încă în frigurile faptei săvârşite. Pentru a reduce şi mai mult din acest decalaj, cei doi au fost expediaţi cu o maşină la Buzău, de unde puteau să prindă un accelerat.

...A fost oare această măsură bine venită? Înainte însă de a răspunde la întrebare, să vedem ce le-a adus anchetatorilor din Brăila lumina zilei. Mai întâi, un cuţit. Fusese găsit în iarbă de către o gospodină. Şi până a fi anunţată miliţia, femeia a umblat cu cuţitul, amprentele ei de pe prăsele s-au amestecat, bineînţeles, cu cele ale criminalului. S-au descoperit însă pe lama cuţitului mici pete de sânge care, la analiză, s-au dovedit a fi identice cu cel al victimei. Era un cuţit de bucătărie cu o lamă lungă de 23 cm şi lată de 2,6 cm, iar pe o lungime de 5 cm, pentru a putea străpunge uşor, vârful fusese ascuţit pe ambele părţi.

Tot în dimineaţa zilei de 20 mai, cetăţeanul Folea Ioana a găsit în iarba din preajma blocului unde locuia un batic verde-deschis cu buline portocalii, care păstra un fir de păr blond-roşcat lung de 11 cm. Găsirea celor două obiecte era

de o mare însemnătate, deşi, în faza aceasta a anchetei, ele sugerau două idei: a) asasinul (bărbat) n-a fost singur, ci cu o femeie; b) prin abandonarea obiectelor în zona blocurilor se urmăreşte derutarea organului de miliţie.

II. Dezlegarea

Să urmărim acum itinerarul celor doi ofiţeri trimişi la Bucureşti. Prima surpriză au cunoscut-o în faptul dimineţii: Simion Floareş nu înnoptase acasă. Nu se arătase nici în cursul zilei, nici în cel al nopţii următoare. S-a cerut concursul I.G.M., al I.M.M.B. şi foarte curând s-a stabilit că inginerul se afla internat la spitalul Colţea încă de la 15 mai, în vederea unei intervenţii chirurgicale. Desigur, informaţia în sine nu era edificatoare. La spital însă cei doi ofiţeri l-au găsit pe Simion F. nu numai internat, ci şi operat. Fusese omul operat exact în ziua de 18 mai: atestau documentele spitalului, mărturiile doctorilor şi ale pacienţilor din salon. Surprize deci peste surprize. La căpătâiul suferindului veghea Mariana Mârza, concubina inginerului, o tânără scundă, mărunţică... Şi ea, începând din 15 mai, fusese văzută zi de zi la spital, ba şi prânzind împreună cu el din mâncarea spitalului. Totuşi, după un schimb de păreri cu I.M.J., cei doi au fost reţinuţi şi transportaţi la Brăila pentru a fi cercetaţi.

Întrebare: Cum a primit Simion F. vestea morţii soţiei sale?

Cpt. M. S.: Cu o durere sinceră şi firească. Ne-a cerut din toată inima să găsim asasinul. Ba ne-a mai ajutat să lărgim cercu-l bănuiţilor, atrăgându-ne atenţia asupra unei foste concubine, scundă şi slabă, cu care ar fi urmat să se căsătorească şi care ar fi duşmănit-o pe Rodica F. Mă uitam la Floareş cum îşi plângea nevasta omorâtă, cum ofta sincer după fetiţa sa rămasă acum orfană de mamă. E un bărbat înalt, peste 1,85, tare voinic... Corespundea unor

semnalmente, dar avea atât pentru 16 mai, cât şi pentru 19 mai alibiuri de necontestat. Mă uitam la ibovnica sa – micuţă, slabă, 55 kg. – corespundea şi ea unor semnalmente, dar alibiurile lui Floareş erau şi ale ei. Şi-apoi, nu părea să fi avut ea putere să bage până la prăsele cuţitul în altă femeie.

...Cinci zile cei doi concubini au fost tot audiaţi. Li se cereau mereu să relateze în scris ceea ce au făcut zilnic între 14 şi 20 mai. Declaraţiile erau mereu aceleaşi şi coincideau. Îndurerat de moartea soţiei, Floareş colabora cu anchetatorii, răspundea lesne la toate întrebările, emitea ipoteze, cerea cu lacrimi în ochi să fie găsit cât mai repede asasinul mamei copilului său. Expirase mandatul Procuraturii şi cei doi urmau să fie puşi în libertate, din lipsă de probe. Bomba însă a explodat în ultima clipă. Tot cerând, uneori chiar cu agresivitate, ca miliţia să-l prindă pe asasin, Simion Floareş a rostit în câteva rânduri numele de Jeni...

Cpt. M. S.: Până atunci numele ăsta nu l-am prea tratat cu atenţie. Nu ne interesasem de persoana ei, nu ştiam cine e. Aşa că l-am întrebat pe F.: „Ia ascultă, cine-i Jeni?” La auzul întrebării, el a sărit de pe scaun, s-a lovit cu palma peste frunte şi a exclamat: „Domnule, să ştiţi că asta-i asasina... Jeni...! Eugenia H.! Mama ibovnicei mele”. „Şi ce motiv ar fi avut s-o ucidă?” l-am întrebat. Avea, a răspuns el, că de mai bine de un an trăiam cu fiică-sa şi nu grăbeam căsătoria. Ba mai mult, o supăra dorinţa mea de a mă împăca cu regretata mea soţie...”

Într-adevăr, la Bucureşti, pe strada P..” domicilia, împreună cu cel de-al treilea soţ al ei, Eugenia Horvath, mama Marianei Mârza – o femeie scundă, slabă şi suferindă. Cei doi ofiţeri constatară că E. H. corespundea cu semnalmentele date de unii martori şi-i trecură pragul casei. Numai ce se legitimară că, în clipa următoare, o auziră: „Mariana, fiica mea, a omorât-o pe Rodica”, „Singură?!” a exclamat unul din ofiţeri... „Da, singură...” Şi nefericita mamă aşternu o lungă declaraţie cu privire la fapta fiicei sale. În urma acestei mărturii, rezistenţa Marianei Mârza cedă.

— Da, eu am omorât-o pe Rodica Floareş, a mărturisit ea.
— De una singură? a întrebat-o căpitanul Strat.
— Da, de una singură...

Părea de necrezut: o fiinţă atât de firavă, cu un temperament molatec, să parcurgă un întreg itinerar al crimei!

Procurorul Caraman Ion: Lucrez de mulţi ani în procuratură, dar nu mi-a fost dat să întâlnesc un asemenea caz. De obicei, femeile când se hotărăsc să ucidă într-un loc deschis, aleg alte arme şi simt nevoia unui complice.

Maiorul Calu Tache: Am mai avut de-a face cu femei care au săvârşit crime, dar cu complicitatea unor bărbaţi... Şi-apoi aveau o altă înfăţişare... Fiinţa inculpată – Mariana Mârza – părea gingaşă, incapabilă să ucidă o gâză, darmite un om...

Mărturisirile Marianei Mârza ar fi putut să satisfacă. Recunoscuse cuţitul, baticul. Ba mai mult: povestise că, în ziua crimei, purtase un fâş pe care-l abandonase pe lângă blocuri. Atunci miliţia lansă, prin mijlocirea ziarului local, un apel către cei care au găsit fâşul. Apelul avu ecou şi fâşul fu predat miliţiei. Se organiză şi o recunoaştere în grup a Marianei Mârza de către martorii care o semnalaseră... Fu recunoscută.

Întrebare: Apropo de martori. Cunoaştem caracterul contradictoriu al mărturiilor. V-aş ruga, tov. maior Calu, să ne spuneţi dacă toate declaraţiile martorilor s-au dovedit a fi obiective sau au cuprins şi o doză de subiectivism.

Răspuns: Cele mai multe s-au dovedit de un real folos. Dar unele, din păcate ale unor martori importanţi, s-au dovedit şi subiective. Victima, Rodica Floareş, trăia într-o continuă nelinişte. Sâmbătă, 16 mai, i s-a părut că-l zăreşte în stradă pe soţul ei alături de o tânără femeie. Or, în ziua aceea, Simion F. era internat în spital. Lui S. G., concubinul victimei, datorită aceleiaşi stări, i s-a părut că un bărbat pândeşte balconul apartamentului lor. Necunoscutul acesta cu pălărie închisă şi un neg proeminent pe obraz nu avea nici o legătură cu Rodica Floareş. Un martor a declarat că în ziua crimei a văzut în staţia de autobuz o tânără care s-a întâlnit cu un bărbat. Acesta i-ar fi predat ceva femeii... un

obiect. Poate arma crimei... Într-adevăr, Mariana M. se oprise în staţia de autobuz, dar a acostat un necunoscut pentru a-l întreba cât e ceasul. Atât şi nimic mai mult. Iată deci cum au apărut în cazul nostru laturile contradictorii ale martorilor...

...Aşa cum am mai spus, mărturisirile M. M. ar fi putut să satisfacă, iar cauza să fie considerată ca şi rezolvată... Totuşi, experimentaţii criminalişti ai „Judiciarului” din Brăila au simţit nefirescul situaţiei. Recunoscându-şi crima. Mariana M. nega orice complicitate. „Singură!... Eu singură...” I s-a adus lui Simion Floareş la cunoştinţă mărturia completă a concubinei. Ştirea l-a uluit. A şi exclamat: „Cum, ea a ucis-o?!” S-a organizat şi o confruntare.

— Tu, tu ai făcut-o? a întrebat Floareş consternat.

— Da, eu, eu... a recunoscut ea cu o voce stinsă.

— Cu ce ai omorât-o? Cu cuţitul acela mare pe care l-am cumpărat pentru casă? (Floareş formula întrebările la rugămintea anchetatorilor.)

— Da...

— Cum l-ai ascuţit? Nu cumva cu şmirghelul sau cu pilele mele din sertarul de la dulap?

— Da, cu ele...

— De ce ai făcut-o? se lamenta soţul victimei. De ce?

La acest „De ce?” Mariana M. nu izbutea să dea un răspuns convingător.

Cpt. M.S.: Mobilul crimei nu apărea cu destulă claritate. Ea a comis crima în seara zilei de 19 mai, iar peste câteva zile urma să se pronunţe divorţul. Făptaşa nu mai avea de trecut nici un obstacol în calea viitorului ei. Ar fi putut să devină în voie doamna Floareş... Mai afirma că-şi ascuţise singură cuţitul... cu şmirghel sau cu nişte pile. Era o treabă prea bărbătească pentru mâinile ei firave... Cuţitul era ascuţit perfect. Nu uitaţi de vârful aceia de lamă ascuţit pe ambele laturi... S-a ordonat o percheziţie la domiciliul lui Floareş, în vederea găsirii pilelor.

Întrebare: Tovarăşe locotenent-major Nan, percheziţia a fost edificatoare?

Lt. major Nan Soare: Foarte... A ieşit la iveală un univers

foarte straniu... Inginerul avea pasiuni ciudate: o colecţie de cuţite, peruci, horoscoape, papagali şi canari... Am găsit şmirghelul, dar nu şi pilele... Îmi aduc aminte şi cum am ieşit din impas: m-am adresat Marianei M.: „Uite, i-am spus, îţi aduc un cuţit, îţi aduc şi şmirghel, şi pile, să-mi arăţi şi mie cum poţi să ascuţi un cuţit”. Atunci a cedat şi a mărturisit: „Floareş l-a ascuţit...” Aşa a ieşit la iveală complicitatea soţului victimei, rolul său de instigator.
Tov. Caraman Ion, procuror: Şi nu numai complicitatea ci şi instigarea la crimă. Ştiind ce înseamnă cele două capete de acuzare, inginerul s-a apărat. Avea şi alibiuri aproape perfecte: în aprilie, la ultima înfăţişare a procesului de divorţ, s-a arătat, de faţă cu martori, rezonabil, hotărât să nu facă greutăţi soţiei. În ziua crimei se găsea la Bucureşti, internat într-un spital. Îi expediase victimei scrisori de dragoste, de reproş, o ameninţa, dar în acelaşi timp, scria negru pe alb că n-ar fi în stare s-o omoare... Şi-a pregătit cu multă subtilitate crima...

Da, mărturisirile Marianei M., complete şi surprinzătoare, au dezorganizat sistemul de apărare al lui Simion Floareş. Vinovăţia sa a fost dovedită. Se încheia astfel, cu succes, un întreg ciclu criminalistic. S-ar cuveni, aşadar, să-mi închei şi eu „radiografia”, dar n-am s-o fac încă. Îmi pare că o întrebare, dacă nu chiar mai multe, au rămas fără un răspuns. Cum a ajuns Mariana Mârza, în vârstă de 21 de ani, la crimă, la uciderea unui om pe care nici măcar nu l-a cunoscut, şi asta într-un moment când o mai despărţea de fericirea mult visată doar un pas? Pe ce căi a izbutit Simion Floareş să-şi exercite influenţa sa nefastă, cum a izbutit s-o „teleghideze”, s-o determine să săvârşească o crimă gratuită?

III. Fişe de roman

Probabil, într-un viitor apropiat, autorul observaţiilor de faţă va realiza o carte pe tema acestui trist dosar brăilean. De aici şi titlul subcapitolului. În căutarea unor răspunsuri la întrebările enunţate nu cu mult înainte, mi s-a îngăduit, în câteva rânduri, să stau de vorbă la Penitenciarul Văcăreşti atât cu M. M., cât şi cu F. S.

În concluzie, am sintetizat pentru cititori următoarea fişă:

...Mariana e o femeie scundă (1,55 m), firavă, cu un cap mare, totuşi nu prea contrastant cu trupul puţintel. Doi ochi mari, candizi, buni, te privesc fără ocol.

— Nu ştiu... nu pot să-mi dau seama cum am putut să fac o asemenea faptă... Mă chinuiesc... încerc să-mi explic... Nu pot... nu-mi vine să cred că eu am fost aceea...

O ascult. Nu pun sub semnul îndoielii sinceritatea chinului ei, visurile obsedante. E moale, lipsită de voinţă. E tipul de om despre care bătrânii spun: unde o pui acolo stă. E foarte sugestionabilă. Iar Floareş i-a descoperit această trăsătură pe care a ştiut s-o speculeze la maximum.

— Ce ţi-a plăcut la Floareş?

— Era un bărbat înalt, brunet, puternic, intelectual, aşa cum visam eu.

— Ce te-a impresionat mai mult la Floareş?

— Drama căminului său. Chiar de la prima noastră întâlnire, mi-a povestit cum nevasta l-a înşelat, cum l-a părăsit răpindu-i fetiţa... Mi-a arătat un album de familie. Când vorbea de fetiţă, ochii i se umpleau de lacrimi. Mi s-a părut deprimat... un om gata să se prăbuşească... un om care cerea ajutor... Mi-am spus că are nevoie de mine, de ajutorul meu... După câteva zile, m-am mutat la el. „De acum înainte eşti doamna Floareş, mi-a zis, nu te mai duci la slujbă...” Şi asta mi-a plăcut.

M. M. are o mamă, dar a crescut-o mai mult o mătuşă. Copilăria şi adolescenţa ei a oscilat între acele două „mame”. Era când la una, când la alta. O atrăgea mai mult căminul mătuşii, principiile ei conservatoare. Se mândrea că la 19 ani mai era încă fecioară. Mergea la biserică. Foarte corectă – acolo unde a lucrat.

— De ce ai fost geloasă pe Rodica Floareş?

— N-am fost... n-am gelozit-o niciodată... N-am avut de ce. Am văzut-o de două ori, la proces, şi atunci mi s-a părut că eu sunt mai drăguţă decât ea...

— Floareş declară că ai omorât-o din gelozie?

— Am auzit... Nu-i adevărat. Acum aruncă toată vina pe mine... Îmi merit soarta...

Ascult povestea tristă a unei fiinţe născute în zbuciumul unei familii dezorganizate, care şi-a imaginat că a găsit în casa lui Simion Floareş căminul mult dorit.

— Floareş mergea la ghicitoare?

— Da, mă lua şi pe mine. Îşi nota într-un carnet ceea ce i se ghicea... Organiza şedinţe de spiritism. Făcea şi horoscoape. Mi-a făcut şi mie unul. Pe mine, toate astea mă amuzau. Odată însă m-am speriat...

— Când?

— Mai de mult, într-o dimineaţă, după ce ne-am trezit, mă întreabă: „Nu-i aşa că te simţi obosită?” „Nu”, i-am răspuns. În dimineaţa următoare, m-a întrebat iarăşi, iar eu i-am răspuns: „Da, mă simt parcă obosită...” Atunci, el a zâmbit şi mi-a spus: „De-ai şti unde te-am trimis eu în noaptea asta!... Departe, într-un sat... Ai dat să intri într-o curte, dar te-au speriat dulăii şi ai luat-o la fugă până acasă... Aşa că-i normal să fii obosită...” Toate astea mă amuzau, totuşi dimineţile, când mă întreba dacă sunt obosită, mă simţeam într-adevăr obosită.

— Când ţi-a vorbit întâia oară de crimă?

— La sfârşitul anului trecut... A început prin a-mi spune că Rodica va câştiga procesul, iar fetiţa îi va rămâne ei, iar el vrea fetiţa... Deci ca să obţină fetiţa, Rodica trebuie să moară... Ascultam şi credeam că glumeşte Am vorbit cu cineva ca s-o omoare. Mi-a cerut 15 000 de lei. N-am atâţia bani... Aş omorî-o eu, dar o să fiu prins şi atunci o pierd pe Geanina... Tu trebuie s-o omori... tu eşti singura care poţi să mă ajuţi...” Eu am încercat să-l liniştesc... I-am spus că o să avem copiii noştri...

Din clipa aceea s-a declanşat un mecanism diabolic: zi de zi, ceas de ceas, Floareş nu-i vorbea decât de crimă, de faptul că numai ea îl mai poate salva. A creat şi un cadru

aparte. A adus o tavă cu lumânări pe care le întorcea cu capul în jos, pentru moartea Rodicăi... Într-un colţ ardea o candelă pe al cărei fitil scrisese numele soţiei... Pe Mariana, în fiecare dimineaţă, o punea să repete cuvinte dintr-o rubrică intitulată „Despre autosugestie”. Zi de zi îi repeta cuvintele: „Suntem născuţi în aceeaşi zodie... Horoscopul nostru spune că vom cunoaşte fericirea abia la anii maturităţii... Eu cu Geanina am să te aştept. Vom fi fericiţi...” O ducea la filme cu violenţă.

— Nici când am cumpărat împreună cuţitul, n-am crezut că eu am să fiu aceea care o să-l folosesc... Mi-a cumpărat o carte de anatomie... mi-a arătat cum să ţin cuţitul.. unde trebuie să lovesc... Am spus nu, cum am mai spus-o şi-n alte situaţii, ca în cele din urmă, să mă pomenesc că fac exact ceea ce-mi ceruse. Apoi a conceput si un plan. Eu îl ascultam şi nu-mi venea să cred... că eu voi fi aceea care va ucide...

— Vorbeşte-mi de plan...

— Mi-a spus: „Sâmbătă, eu o să mă internez la Colţea, iar tu o să pleci la Brăila. O să-ţi pui fâşul, baticul, ochelarii... Iei cu tine două perechi de pantofi... O pereche o porţi numai la Brăila, când o să părăseşti oraşul îi schimbi. La Brăila, cum ieşi din gară e o cabină telefonică... Dai un telefon la Combinatu’ unde lucrează Rodica, te interesezi de ea... de adresa ei... vezi locul... După ce o omori, pleci la Bucureşti, dar nu cu trenu’, ci cu o maşină. Şi te duci acasă...” Sâmbătă, 16 mai, am făcut, întocmai... Aşteptând un moment prielnic, am început din nou să mă întreb de ce să fac eu asta? Cum o să fac eu asta? Şi-am plecat... Duminică, m-am dus la spital şi i-am spus. El s-a supărat... A părăsit spitalul în după amiaza aceea... „Trebuie, îmi zicea, acum trebuie, când sunt la spital...” Am mers la filmul „Aşteaptă până se întunecă”, unde o oarbă înjunghie un bărbat, apoi mi-a spus că marţi când o să încerc din nou, să iau cu mine în termos cafea amestecată cu lichior.

— De ce sâmbătă, de ce marţi?

— Horoscopul arăta că aceste două zile sunt pentru noi aducătoare de noroc... Marţi, nu ştiu cum am putut... Am

urmărit-o, am aşteptat-o... am băut amestecul acela... Am văzut-o când a venit acasă, am urcat scările după dânsa. O, dacă ar fi apărut pe scări cineva! Am ajuns-o din urmă tocmai când vâra cheia în broască şi am întrebat-o dacă nu ştia unde stă doamna Popescu. Mi-a răspuns că nu ştie. Şi şi-a văzut mai departe de uşă. Atunci... A scos un ţipăt înfiorător... M-am speriat şi am luat-o la fugă...

— Ce n-ai respectat din plan?

— Nu trebuia să arunc nimic... iar eu am aruncat cuţitul, baticul, fâşul... Ardea totul pe mine. N-am luat două perechi de pantofi... Am luat trenu' şi nu autostopul, cu bilet de Deva... Din pricina spaimei, m-am dus nu acasă la noi, ci la mama şi i-am spus ce-am făcut...

— Planul lui prevedea şi ce trebuia să faceţi în cazul când aţi fi fost descoperiţi?

— Da. La început – erau motivările. Şi el şi eu trebuia să fim văzuţi zilnic la spital... Iar dacă totuşi eu voi fi descoperită, să iau totul asupra mea... ca el să aibă grijă de copil... de mine... Mi-a dat toate asigurările că o să mă aştepte, căci horoscopul ne arăta pe amândoi fericiţi la bătrâneţe.

— Cum a reacţionat când i-ai spus că ai săvârşit fapta?

— Mi-a sărutat mâinile, a fost înduioşat, mi-a spus: „De-acum, Geanina va fi a mea" şi asta m-a întristat...

— Ce nu i-ai spus?

— Că în loc să mă duc acasă, m-am dus la mama şi că i-am spus ei ce-am făcut la Brăila... Nu ştiu cum am făcut-o... eu care n-am făcut niciodată, nimănui, vreun rău...

*

În încăpere este introdus acum inginerul Floareş Simion. Înalt, deşirat, palid, cu ochii înfundaţi în adâncul orbitelor, conturându-i şi mai pregnant umerii obrajilor. Se opreşte în dreptul biroului unde mă găsesc. Şi-a scos boneta de puşcăriaş descoperindu-şi părul tuns ca pe vremea când era în clasa întâia primară. Nu ştiu cum arăta într-un costum croit la un rând sau două, dar zeghea, deşi are

pantalonii prea scurţi, se potriveşte cu actuala-i înfăţişare.

Se uită fix la mine, mă cântăreşte, ochii i se fac mici. A devenit bănuitor. Nu mă cunoaşte. Sunt convins că nu-i plac ochelarii mei fumurii, nici halatul alb, de medic, care fiind mult mai larg pe mine, mă trădează fără să vrea. De bună seamă că se întreabă cine sunt, de ce ceilalţi „ai casei” s-au retras lăsându-l singur cu un străin. Îl poftesc să ia loc. Se aşază şi, brusc, pe chipu-i livid, îi răsare o expresie de suferinţă lăuntrică. Suspină şi-şi freacă nervos, cu palma-i mare, creştetul tuns cu maşina.

— Ce ai, nu te simţi bine?

Înainte de a-mi răspunde, se uită chiorâş într-o parte, de parcă ar trebui să-şi culeagă răspunsul dintr-un ungher al încăperii.

— Îmi permiteţi să fumez?

Îi permit. N-are cu ce să-şi aprindă ţigara. Chem plantonul de la uşa cabinetului medical, care-i tot un deţinut. Îi oferă un foc. Floareş trage cu sete din ţigară. Îi spun că sunt psiholog de profesiune şi că rostul meu e să-l consult. Se schimonoseşte din nou de durere şi mi se plânge:

— Mă doare tare capul... încă de când eram copil.

Îl întreb unde s-a născut şi a copilărit. Îmi răspunde scurt, şi prudent: nu vrea să se întindă la vorbă. Încerc să-i câştig încrederea şi să-l determin să-mi vorbească de copilărie. Dau greş. Cel din faţa mea, deşi de câteva luni în închisoare, şi-a însuşit tehnica deţinuţilor versaţi: „La întrebări răspunde printr-un da sau nu... Nu te întinde la vorbă că te încurci în aşa hal, încât nici cel mai «şmecher» avocat nu te mai descurcă.”

S-a născut în Dobrogea, a copilărit în Bucureşti, în cartierul Giuleşti. Deşi e singur la părinţi, n-a avut parte de o copilărie prea fericită, căci mama sa prea îl ţinea din scurt.

— Ţi-ai iubit mama?

Tresare. Mă scrutează pe sub sprâncene, mă măsoară ca şi când ar fi vrut să descopere unde vreau să ajung cu întrebările mele neobişnuite pentru un „anchetator”. (Mai târziu, am aflat dintr-un bileţel scris de Floareş şi expediat

„pe sub mână” Marianei Mârza, că mă considera ca fiind de la miliţie, povăţuind-o să se păzească de mine.) Trage adânc din ţigară, ia un aer de om nenorocit şi-mi răspunde, poate sincer.

— Nu!

— De ce? insist eu.

— Nu m-a lăsat niciodată să fac ce-am vrut. Am făcut numai ce voia dumneaei... Eu n-am vrut să urmez Politehnica ci artele... Ea însă a ţinut morţiş să devin inginer. Mereu trebuia să mă supun.

Suspină iar. Se freacă nervos pe scăfârlie. Nenorocirea de pe chip i se transformă în deznădejde.

— Of, în ce încurcătură m-a băgat *aia*!

— Care aia? mă prefac eu că nu-l înţeleg.

— Mariana Mârza, precizează el introducându-mă astfel în miezul problemei.

— Cum asta?

— Mi-a omorât nevasta! se lamentează.

— De ce? Avea vreun motiv?

— Gelozia, domnule, gelozia!... Era tare geloasă, eu voiam să scap de ea, să mă împac cu nevasta şi Mariana a mirosit... M-am întâlnit cu soţia în Cişmigiu, ca să tratez împăcarea. Ea m-a urmărit şi a văzut că m-am întâlnit cu Rodica. Ce scenă mi-a făcut în public! Am şi pocnit-o...

(În ziua următoare, am întrebat-o pe Mariana M. de incidentul din Cişmigiu, mi-a răspuns că un asemenea incident nu s-a produs niciodată, căci nu avea obiceiul să-şi urmărească concubinul.)

— Da’ ce fel de fiinţă e Mariana?

— E o stricată, domnule. Puteţi să întrebaţi şi vecinii. O destrăbălată... Cum plecam la serviciu, se destrăbăla cu alţii. Întrebaţi şi vecinii! mă îndeamnă el.

— Te văd bărbat bine... Cum îţi explici că ai avut parte numai de femei stricate, care te înşelau? Nevasta zici că era o stricată...

— Da, domnule, am prins-o chiar la serviciu, în biroul ei, cu un coleg când se săruta... Pe urmă, am mai prins-o cu fiul unui ştab...

E din ce în ce mai nenorocit. Propriile cuvinte îl înduioşează. De fapt, nu mi-a răspuns la întrebare, iar eu stărui:

— Ema, prima concubină, şi ea a fost o stricată?

— Da, domnule, puteţi să vă interesaţi la vecinii ei ce fel de oameni sunt...

— Pe urmă, Mariana Mârza... Unde ai cunoscut-o?

— La frizerie, domnule, s-a agăţat de mine, iar eu, ca orice bărbat, am invitat-o la mine... Am vrut să scap de ea, dar n-a mai fost chip.

Se uită din nou întrebător la mine. I se pare suspect că ştiu o mulţime de amănunte din viaţa sa.

— N-am avut noroc... conchide el.

— În legătură cu crima, Mariana afirmă altceva...

— E o curvă, domnule, asta e... Mi-a omorât nevasta. Cum a putut să mă las păcălit în halul ăsta?

Încerc, în continuare, să angajez o discuţie pe un plan ceva mai intelectual – o carte, un film, un spectacol. Constat că inginerul e gol pe dinăuntru, ca un poloboc care niciodată n-a cunoscut tăria vinului. Deţinutul îşi dă însă seama că nu face faţă discuţiei şi începe să se plângă din nou că nu se simte bine, că-l doare capul. Priveşte dezolat un punct fix de pe podea... Nu, nu vrea să colaboreze cu mine. De fapt, n-a făcut decât să-mi împărtăşească ceea ce a vrut – adică versiunea sa despre crimă. Îi spun că discuţia s-a încheiat. Chem plantonul.

Floareş se ridică. Ce munte de bărbat! La despărţire mă salută cu acelaşi aer nenorocit, de victimă, îşi pune pe cap boneta; încerc să mi-l imaginez şi altfel decât în zeghe şi nu izbutesc.

Puţin mai târziu, se iveşte în cabinet cineva din conducerea penitenciarului care, cunoscându-mi interesul pentru caz, îmi arată un bileţel scris mărunt cu creionul.

— E al lui Floareş către concubină...

Ochii-mi cad pe cuvintele: „Jur pe viaţa copilului meu că te iubesc mult de tot. Cere să ne căsătorim”. Fără să vreau, îmi amintesc de vorbele inginerului rostite chiar în încăperea aceea: „...E o stricată, domnule. Puteţi să întrebaţi şi vecinii... E o destrăbălată...”

II. Acuzarea are cuvântul

– Procesul –

Procesul omorului de la Brăilei căruia i-a căzut victimă inginera Rodica Floareş în vârstă de 29 de ani, mamă a unui copil, a cunoscut o desfăşurare dramatică. A fost nevoie de trei şedinţe, de prezenţa a nenumăraţi martori, pentru ca instanţa să facă lumină într-unul dintre cele mai complexe dosare penale.

Inculpaţii:

1. Mariana Mârza – acuzată de crimă cu premeditare. Probele sunt clare. Inculpata şi-a recunoscut vinovăţia atât în faţa organelor de urmărire penală cât şi în faţa instanţei.

2. Simion Floareş, soţul victimei şi concubinul criminalei este acuzat de instigare la omor. Acuzaţie gravă, care-l aşază în rând cu inculpata Mariana Mârza.

Apar pe banca acuzaţilor. El – înalt şi solid. Ea – scundă şi firavă. Amândoi îmbrăcaţi în zeghe şi păziţi de escorta de rigoare. El e cel care a ascuţit cuţitul, ea cea care l-a împlântat. Te uiţi la ei şi nu-ţi vine a crede. Doi tineri, două destine. Până în decembrie 1968 nu ştiau unul de existenţa celuilalt. Pe urmă, printr-un joc al hazardului, cele două destine s-au contopit într-unul nenorocit, care a generat nenorociri.

Dar pentru ca „asasinul din umbră” să fie scos la lumină şi pedepsit, acuzaţia se cerea şi probată. Acţiune de loc uşoară, dacă ţinem seama că inculpatul a fost, aproape pe tot parcursul procesului, foarte activ, nerecunoscându-şi declaraţiile de la miliţie şi procuratură, invocând alibiuri, contestând mărturii, jignind martorii care nu-i conveneau, folosind cu abilitate anumite piese echivoce de la dosar. De altfel, modul lucid în care Simion F. a încercat să scape de povara acuzaţiei confirmă una din concluziile examenului

neuropsihiatric: *Intelectual este normal*. Într-un cuvânt, inculpatul – apărat de un avocat cu o înaltă calificare – a făcut totul ca să pună sub semnul îndoielii actul acuzării, reprezentat excelent prin procurorul Ilie Costică. În cele din urmă, au izbutit logica, adevărul, faptele, probele, justiţia.

Am asistat la toate şedinţele, urmărind dezbaterile procesului de la a şi până la z. Am zăbovit îndelung asupra dosarului. Am întreprins, pe baza legitimaţiei de scriitor şi ziarist, investigaţii personale. Mi-am format şi un punct de vedere care, spre satisfacţia mea, a coincis în linii mari cu actul de acuzare. Voi încerca acum să vă prezint filmul procesului.

Mai întâi un răspuns la o întrebare ce o bănuiesc pe buzele tuturor: De ce oare a fost atât de greu să se probeze vinovăţia „asasinului din umbră”? A fost greu, pentru că în cazul inculpatului Simion F., instigarea la omor a îmbrăcat forme deosebit de subtile. El nu şi-a instigat concubina la omor în prezenţa unor martori, nu i-a inoculat ideea nocivă a crimei sub ochii unor prieteni sau vecini. Ci, dimpotrivă, în prezenţa acestora nu pregeta să-şi mărturisească zgomotos dragostea faţă de soţia cu care se afla în divorţ, dorinţa de a se împăca cu dânsa, de a-şi reface căminul, de a o ierta, de a da totul uitării; cu aceleaşi prilejuri, nu pregeta să-şi umilească amanta, dându-i, de ochii lumii, „papucii” şi declarând că n-o va lua niciodată de soţie. Un amănunt nu lipsit de interes: toţi martorii propuşi de inculpat pentru a-l apăra şi-au amintit cu precizie de „cinstitele” declaraţii ale acuzatului. Altele erau însă relaţiile între cei doi concubini în universul lor intim; altul era, între cei patru pereţi ai locuinţei, şi chipul celui care, din umbră, punea la cale cu o inventivitate diabolică una dintre cele mai odioase crime înregistrate în ultimii ani.

Cadrul crimei. În primăvara anului 1967, nemaiputând îndura maltratările la care era supusă de către soţ şi părinţi acestuia, Rodica Floareş îşi ia fetiţa, pe atunci în vârstă de doi ani, şi fuge la părinţi, în comuna Osmanu–Brăila. Hotărâtă să nu se mai întoarcă niciodată la soţul ei,

inginera Rodica Floareş, după ce înaintează unei judecătorii din Capitală o cerere de desfacere a căsătoriei, se angajează la Combinatul de industrializare a lemnului din Brăila.

Am văzut şi am citit cererea Rodicăi Floareş. Concepută într-un stil sobru, fără exagerări, ea se destăinuia: „Încă de la Iaşi (din anii studenţiei N.A.) a început să mă bată manifestând o gelozie nejustificată... M-a bătut chiar atunci când eram însărcinată”.

Pe Simion Floareş gestul soţiei îl mâhneşte. Încearcă să se împace. Nu izbuteşte. Se adresează judecătoriei cu o întâmpinare rezonabilă rugând să nu se ia în considerare cererea de divorţ. În cele şase sau şapte pagini bătute la maşină, Simion Floareş nu-i aduce nevestei nici o învinuire, nu contestă acuzaţiile acesteia, ci declară textual: „În motivarea pe care o face, soţia mea omite să arate drept cauză a despărţirii noastre neînţelegerile care erau între părinţii mei şi dânsa”. (Ceea ce nu l-a împiedicat, peste un timp, să-şi convingă mama să depună la dosarul de divorţ un memoriu calomniator la adresa victimei.) Dar Rodica Floareş, traumatizată de regimul din casa socrilor, de bătăile „domnului inginer”, insistă asupra desfacerii căsătoriei.

Independenţa femeii, hotărârea ei fermă de a-şi rândui viaţa pe un alt făgaş, normal, stârnesc în sufletul bărbatului jignit o dorinţă animalică de răzbunare. Pare-mi-se că, din clipa asta, inculpatul descoperă şi sensul suprem al existenţei sale – războiul împotriva soţiei. Îşi neglijează profesiunea (în trei ani a schimbat 5 întreprinderi, cu mari pauze între angajări). Depune şi el o cerere de divorţ, confecţionează la iuţeală un dosar din oare aflăm că Rodica F., *încă din anii studenţiei l-a... că a prins-o cu... că a bătut-o pe mama şi pe bunica lui...* Dar motivările de divorţ se cer susţinute în instanţă şi prin mărturii. Începe recrutarea martorilor mincinoşi. Vai de cei care-l refuză. (O vecină – G. I. – îl refuză şi, dintr-o dată, „necunoscuţi” încep s-o ameninţe la telefon, apoi prin scrisori anonime cu moartea.)

În acelaşi timp, îi expediază soţiei la Brăila scrisori şi

poezii de dragoste, o imploră să se întoarcă la „căldura” căminului lor, trimite tot felul de mesageri. Confruntând dosarul său de divorţ cu scrisorile de dragoste adresate soţiei, nu poţi să nu te întrebi: „Pentru ce oare ţinea atât de mult să se împace cu o femeie care, aşa cum pretindea chiar cu martori, era o fiinţă imorală”.

După o bucată de vreme, este într-atât de hotărât să se „împace” cu soţia, încât face cunoştinţă cu Ema I., o femeie divorţată, cu un copil, dar şi cu o locuinţă bine amenajată. Începe să trăiască cu ea, făurindu-şi planuri de viitor. O prezintă şi părinţilor săi. Desigur, s-ar căsători imediat şi ar fi fericiţi, dacă n-ar exista Rodica şi procesul de divorţ. Puţin câte puţin, Ema I. se pomeneşte atrasă într-un joc murdar, din care se va smulge la timp, dar nu fără să-şi fi încărcat conştiinţa. Depune mărturie falsă în procesul de divorţ al concubinului, insinuând că Rodica, pe care n-a cunoscut-o niciodată, i-ar fi stricat căminul, după care s-a apucat să-l strice şi pe cel al „nefericitului Floareş”.

„Conţinutul memoriului ăsta mi l-a dictat Simion F., va declara Ema I. la procesul omorului de la Brăila, unde a compărut ca martoră, iar eu l-am scris, iscălit şi depus la Judecătorie.”

Traiul lor însă se încheie prost. Neglijându-şi profesiunea, S. F. începe s-o ducă din ce în ce mai rău cu banii. Făcându-i-se milă de el, concubina îi împrumută, contra chitanţă, 15 000 lei. În semn de „recunoştinţă”, el îi sustrage din poşetă chitanţa, iar apoi refuză să-i înapoieze banii. Ema I. îl dă în judecată şi, în lipsa unor dovezi, pierde o dată cu banii şi concubinul.

(În mai 1970, după săvârşirea crimei de la Brăila, Simion Floareş, acoperind fapta Marianei Mârza, o indică pe Ema I., fosta se concubină, drept asasina posibilă a Rodicăi Floareş.)

După ce se desparte de Ema I., aşa cum arată şi procurorul în actul său de acuzare, Simion Floareş decade tot mai mult. Se înconjoară cu tot felul de inşi dubioşi şi continuă războiul total împotriva soţiei, apelând mereu la aceeaşi strategie – calomnia şi... scrisorile de dragoste.

Altul însă va fi drumul Rodicăi Floareş. Angajându-se la C.I.L., este în curând numită şefă la laboratorul central. Regăsindu-şi echilibrul lăuntric, îşi regăseşte şi forţa de creaţie – realizează, un sistem de combatere a mediului toxic din unele ateliere. Cunoaşte un bărbat, tot inginer serios, Hotărât s-o ia de nevastă şi să înfieze fetiţa... La 28 mai 1970, o hotărâre judecătorească urma să desfacă actul de căsătorie al soţilor Floareş. La 19 mai însă s-a produs crima.

În acest răstimp, S. F. îşi continuă drumul sinuos. La începutul lunii decembrie 1969, cunoaşte pe Mariana Mârza, casieriţă la o frizerie, o înduioşează cu povestea nefericită a căminului său, cu dragostea sa sfâşietoare pentru copil, o cucereşte, o deflorează, o decretează „d-na inginer Floareş”, o scoate din slujbă, deşi nici el nu lucra nicăieri, o prezintă părinţilor. Mariana Mârza, pe atunci în vârstă de 18 ani, părăseşte casa mamei unde domicilia în ultima vreme şi se instalează în locuinţa viitorului ei soţ, legându-şi destinul de cel al lui Floareş. Şi iată că, după aproape un an şi jumătate de convieţuire, exact cu două săptămâni înainte de desfacerea căsătoriei soţilor Floareş, Mariana Mârza, confirmând parcă toate legile absurdului, o omoară pe Rodica Floareş înfigându-i pe la spate, între coasta a zecea şi a unsprezecea, lama lungă de 24 centimetri a unui cuţit de bucătărie.

Climatul crimei. Expertiza neuropsihiatrică o prezintă pe Mariana Mârza ca pe o fiinţă lipsită de voinţă şi uşor influenţabilă, în timp ce pe Simion Floareş îl fixează la cealaltă extremă, precizându-se, printre altele, că este mincinos, violent, rău. Să reţinem deci aceste concluzii şi să ne întoarcem la ceea ce se numeşte climatul crimei.

a) Declarând un „război” total soţiei, „intelectualul” Simion Floareş începe să caute răspunsuri la nenumăratele sale întrebări fie în faţa icoanelor şi meselor de spiritisme, fie pe fundul ceştilor de cafea sau în universul şarlatanesc al bătrânelor prezicătoare. Există la dosar un document scris de mâna inculpatului şi intitulat „Discuţii cu K”.

Întrebat de către preşedintele instanţei de originea acestui text, inculpatul a răspuns că reprezintă o discuţie pe care ar fi avut-o în ’66 sau în ’67 la Târgu-Jiu, cu un călugăr. În ceea ce mă priveşte, studiind documentul, sunt înclinat să cred că S. F. minte, că textul însoţit de exclamaţiile comentariilor sale laconice însemnate cu creionul roşu este, mai curând, rezultanta unei şedinţe de spiritism. De unde această ipoteză? Iată începutul acestui document.

Femeia pe care o iubeşti nu merită iubită. E foarte oscilatorie, nu ştie să analizeze un fond sufletesc – e o brută în gândire, neformată, ca o sălbatică (...). Pe lumea cealaltă, la prima încarnare ai fost conte, foarte bun cărturar şi un neîntrecut luptător.

După ce i se vesteşte că dumnezeu l-a dezlegat de toate blestemele, după ce soţia îi este caracterizată în fel şi chip, ca orgolioasă, rea la suflet, i se mai spune: *„Cu soţia ta numai tu poţi să hotărăşti, deoarece dumnezeu nu vrea să se despartă de tine printr-un blestem... Te-a creat, luptă, tu hotărăşti, iar blestemele tale vor fi lege pentru noi, cei de dincolo, şi-ţi vom fi slugi credincioase”.* Sau: *„Noi suntem mâniaţi pe soţia ta* (Care noi? N.A.) *şi aşteptăm hotărârea ta.* (Ce fel de hotărâre? N.A.) *Tu nu ai dreptul să te răzbuni”*. (Dar cine? N.A.).

Dar câte sfaturi nu i se dau?! Şi la câte întrebări nu i se răspunde?! Să luăm, de pildă, întrebarea nr. 2: *„Rezolv cu casa?” „Foarte greu, dar rezolvi. Nu casa contează, ci căsătoria. Depinde de firea nestatornică a soţiei care e plină de sine”.* După care, inculpatul comentează cu creionul roşu: *„Oare să mă hotărăsc să termin cu ea?”*

b) Puţin câte puţin, climatul crimei prinde a se contura. Deşi sfătuit de documentul amintit mai sus să nu apeleze la magia neagră, domnul inginer nu rezistă ispitei. Arde de nerăbdare să-şi cunoască viitorul. Să-i urmărim evoluţia.

„Acest suflet de artist, acest om excepţional, declară în instanţă martora Elena Basacopol în vârstă de 63 de ani, a început să-şi caute viitorul în fundul ceştilor de cafea. Eu i-am spus adeseori că în cafea i se arată supărări în legătură cu mama, soţia şi copilul. Foarte adesea i se arăta un urs

care însemna boală şi un vultur care însemna moarte”.

Iar martora Ema I., fosta concubină a lui S. F., declară: „...am fost odată cu ing. Simion Floareş în cartierul (...), prezicătoarea fiind o femeie căreia-i spunea «Mama Florica». Florica spunea că ghiceşte viitorul dracului... trăgea o perdea la uşă, camera ajungea în semi-obscuritate şi se auzeau nişte zgomote care dădeau impresia că cineva a căzut jos. Într-un perete avea o gaură deasupra căreia era o hârtie şi în semiobscuritatea camerei se vedeau un fel de lumini (...). După ce ing. Floareş a ieşit de la bătrâna Florica, mi-a spus că nu i-a căzut că o să se însoare cu mine”.

Tot ceea ce i se ghicea în cafea sau în cărţi îi întreţinea dorinţa de răzbunare. Floareş nota într-un carnet cu o meticulozitate copleşitoare. Întrebat: „Ce-i cu carnetul ăsta?”, inculpatul a răspuns surâzător. „Adunam probe. Intenţionam să predau prezicătoarele pe mâna miliţiei.” Bineînţeles, a uitat să le predea. Partea amuzantă, în măsura în care un asemenea proces poate să aibă şi o parte amuzantă, e că prezicătoarele pe care intenţiona să le „predea miliţiei” au fost solicitate chiar de către inculpat ca martori întru apărarea sa. Şi martorii, nimic de zis, i-au sărit în ajutor.

Oare şi după apariţia Marianei Mârza ghicitoarele au continuat să mai joace un rol activ în viaţa inculpatului? Răspunsul este afirmativ. Iată ce ne dezvăluie martora Basacopol Elena într-o declaraţie dată la Procuratură şi menţinută în instanţă. „Ultima dată, chiar în jurul datei de 16 mai (în ajunul internării lui F. la „Colţea”, N.A.), au venit pe la mine (Floareş cu Mariana, N.A.) şi i s-a arătat un vultur deasupra unei femei, care semnifica moartea unei femei apropiate sau iubite”.

La 19 mai, ora 21,30, Rodica Floareş a fost omorâtă.

c) Pe Mariana Mârza, casieriţă la „Igiena”, pe atunci în vârstă de 18 ani, a luat-o încet, dar sigur. La început, un schimb insinuant de priviri, apoi o vorbă de duh, apoi o ciocolată, apoi o întâlnire. Inginerul s-a purtat ca un domn. De altfel, politeţea, respectul au fost primele trepte către

garsoniera sa. În acea duminică după-amiază de decembrie când i-a trecut pragul casei, Mariana a fost răscolită până la lacrimi de drama inginerului. În faţa sa se găsea un bărbat înalt, frumos, cu suflet simţitor, gata să se prăbuşească în hăul vieţii. I-a arătat fotografiile copilului, ale nevestei, i-a citit versuri „creaţie personală”. „Doamne, şi-a spus ea înduioşată, dar omu’ ăsta trebuie ajutat acum, cât nu e prea târziu.... Şi ce bine crescut e!... Nici nu îndrăzneşte să pună mâna pe mine.” Într-adevăr, Floareş n-a pus mâna pe dânsa nici în prima seară, nici în a doua, nici în a treia. Gesturile, cuvintele îi erau premeditate. Delicateţea bărbatului mai întâi a cucerit-o, apoi a supus-o. Fetei i s-a părut că a descoperit insula mult visată. Iubea un bărbat sensibil, un intelectual. Şi-a luat lucruşoarele de acasă şi s-a mutat la dânsul. Era prea fascinată de beţia primelor clipe de dragoste trupească, ca să-şi dea seama unde nimerise. Aşa a început nenorocirea Marianei Mârza. Ăsta a fost de fapt şi preludiul procesului de instigare la omor, iniţiat din umbră de Simion Floareş: îi căzuse, în sfârşit, în covată un aluat pe care-l putea plămădi după bunu-i plac.

I-a declarat multă, multă dragoste. I-a dat un nume de alint. Meri. A scos-o din slujbă. „Lasă, că te trimit eu la o şcoală înaltă.” A condus-o prin biserici unde, în faţa icoanelor, îşi jurau credinţă până la moarte. A lăsat-o în-sărcinată. A forţat-o să care greutăţi ca să-şi piardă sarcina. A bătut-o. Ea a fugit la mama sa. El a adus-o înapoi. Din nou au urmat declaraţii de dragoste. Începe să se îndoiască de credinţa ei. În mai 1969 îi pune în mână un diamant ţi-i spune: „Te duci şi tai parbrizul maşinii avocatului Roşca! Numai aşa o să-mi dovedeşti că mă iubeşti...”

Dorind să-i dovedească cât de mult îl iubeşte, Mariana i-a îndeplinit porunca, săvârşind astfel o primă infracţiune. El a îmbrăţişat-o drăgăstos, declarându-i: „Tu eşti omul potrivit, mă pot bizui pe tine. Putem porni împreună la drum”. Şi au pornit la drum... Au poposit iar în faţa unor icoane, jurându-şi credinţă. Mariana a rămas din nou gravidă. El i-a dat să bea bere fierbinte şi, văzând că nu mai avortează, a încercat singur să-i întrerupă cursul normal al sarcinii. A

fost chemată „Salvarea”.

În felul acesta, Mariana M. a prins, puţin câte puţin, să se mişte în climatul crimei, să respire aerul crimei.

Mobilul crimei. „De ce a ucis Mariana Mârza?” Iată o întrebare pe care am auzit-o de foarte multe ori rostită în pauza şedinţei. Poate că de la aceşti „De ce...?” începe şi complexitatea cauzei respective. Într-adevăr, de ce a ucis Mariana M., care să fie mobilul crimei? Pe victimă n-a cunoscut-o decât din auzite. De văzut n-a văzut-o decât o singură dată şi atunci de la distanţă. Iar procesul de divorţ – aşa-numitul măr al discordiei – intrase în cel de-al treilea an şi, judecând după datele ce le deţinem, ultimu-l termen ar fi consfinţit desfacerea căsătoriei lui Simion Floareş, concubinul ei. Deci făptaşa n-ar fi avut de aşteptat zece sau patrusprezece zile ca să devină cu adevărat, aşa cum visase, „doamna inginer”. Aşadar, de ce ar fi ucis-o pe soţia concubinului într-un moment când se afla doar la un pas de fericire? Desigur, privită astfel, crima ni se înfăţişează fără mobil, fără sens, o crimă gratuită. De aceea mi se pare mult mai important a se căuta şi găsi un răspuns obiectiv la întrebarea: „Ce anume a împins-o pe Mariana Mârza spre crimă?”

Mi-am iubit nevasta, se bate Simion Floareş cu pumnul în piept. Floareş şi-a iubit soţia, confirmă câţiva martori. Acelaşi amănunt îl atestă şi câteva documente. Asemenea declaraţii, mărturisiri, scrisori pot să-l pună pe inculpat într-o lumină favorabilă. Şi-a iubit soţia, de ce ar fi pus la cale asasinarea ei? În concluzie, nu avea nici un motiv s-o îndemne pe Mariana să împlânte cuţitul în Rodica Floareş. A, dacă şi-ar fi urât nevasta, dacă ar fi nutrit faţă de ea sentimente de răzbunare, desigur, atunci... Disculpându-se în felul acesta, inculpatul Simion F. încearcă să se dezică de fapta concubinei. Iată însă că, în „sistemul de apărare” al lui S. F. „explodează un proiectil” – întrebarea procurorului. „Dacă inculpatul pretinde că şi-a iubit soţia, atunci de ce în clipa când Mariana M. i-a mărturisit că o omorât-o pe

Rodica, n-a denunţat-o miliţiei?” La această întrebare-cheie, răspunsul bărbatului în zeghe a fost evaziv, neconvingător, lăsând să se întrevadă sensul real al tăcerii sale – tăinuise nu numai fapta Marianei, ci şi complicitatea sa. De fapt, nu şi-a denunţat concubina nici după deschiderea anchetei de către organele în drept. Imaginaţi-vă, ştia cine a ucis-o pe soţia sa „mult iubită”, dar a refuzat sân rostească numele. Ba mai mult, a pus miliţia pe urmele unor oameni nevinovaţi. De ce oare? De ce oare a tăinuit fapta Marianei dacă, aşa cum susţine, nu avea nici un amestec în elaborarea şi săvârşirea omorului?

Cuţitul. La un moment dat, un asesor din completul de judecată a arătat sălii arma cu care s-a comis omorul. Lama lungă – 23 centimetri – a stârnit rumoare. Văzând cuţitul, Mariana M. a lăsat ochii în pământ. Floareş însă a sărit să-l vadă mai bine, a vrut să-l şi ia din mâna asesorului. Cinismul inculpatului ne-a înfiorat. A reieşit că „inginerul” era stăpânit de pasiunea cuţitelor, că le colecţiona, că se exersa ca în filme, aruncându-le de la distanţă în uşă. „Cuţitul l-am cumpărat pentru colecţie, se justifica inculpatul, laolaltă cu alte articole de menaj, şi nu singur, ci cu Mariana”. Nici acest răspuns nu convinge. Dacă şi-a procurat cuţitul pentru a-şi îmbogăţi „nobila” colecţie cu o piesă „rară”, de ce a mai confecţionat atunci între lamă şi prăsele o apărătoare de câlţi? Rostul apărătoarei l-a demonstrat ancheta, apoi mărturisirile Marianei M. – ca nu cumva mâna concubinei, împlântând cuţitul, să alunece de pe prăsele pe lama cuţitului şi să se taie. E în această apărătoare de câlţi o probă evidentă a vinovăţiei celui care a confecţionat-o. Nu, F. nu şi-a iubit soţia, ci a urât-o, iar ura fără margini a întreţinut climatul crimei.

Inculpata Mariana Mârza. „Cum a putut o fată atât de tânără să omoare?” se întreabă asistenţa. „Cum a putut Mariana să omoare?” se întreabă şi familia acuzatei. „Cum am putut să ucid un om?” se întreabă însăşi Mariana M. în fireasca-i deznădejde. Într-adevăr, nimic din firea şi exis-

tenţa sa anterioară nu trăda viitorul criminal. În faţa judecăţii nu-şi neagă fapta, nu se apără, ci îşi aşteaptă spăşită pedeapsa. Pe victimă, pe Rodica Floareş nu a cunoscut-o decât din spusele concubinului. Acum îi este dat să audă din gura martorilor ce fel de fiinţă a fost Rodica F., că se bucura de stima şi respectul tovarăşilor săi de muncă.

Mariana M. a întrerupt firul vieţii unei femei tinere, capabile, mamă a unui copil, nefericită în prima căsnicie cu inculpatul F. şi cu mari speranţe în căsnicia ce o proiecta. Dar ucigând-o pe Rodica F., Mariana M. n-a făcut decât să-şi ucidă propria tinereţe. Tânăra cochetă de altădată, acum îmbrăcată în zeghe de puşcăriaşă, ascultă împovărată tot ce trebuie să asculte în asemenea împrejurări – de la rumoarea asistenţei şi până la cuvintele acuzatoare ale martorilor. Mă uit la ea şi mă întreb: „L-a iubit oare pe Floareş, primul ei bărbat?” „Da”, îmi răspund. Oare „inginerul” a iubit-o? Procesul demonstrează că nu. Acum şi inculpata îi înţelege jocul, dar e prea târziu... „Asasinul din umbră” încearcă în mod nedibaci să se disculpe, s-o lase singură în faţa justiţiei. „Iubitul” care, după crimă, i-a sărutat mâinile ucigaşe, acum se dezice, dar pe măsură ce se dezice, se încurcă tot mai mult în propriile capcane. „De ce ai scos-o pe M. M. din câmpul muncii?” i se adresează procurorul. „Nu doream ca prietenii mei să ştie că Mariana-i o simplă casieriţă la «Igiena».” Răspunsul, fireşte a stârnit în rândurile asistenţei un val de indignare. Nu, n-a iubit-o. Îmi amintesc că în ziua când am stat de vorbă cu dânsul mi-a vorbit urât de Mariana, insinuând că ar fi o fată stricată, că atunci când el pleca de acasă la serviciu ea nu ezita să se încurce cu bărbaţi necunoscuţi. Voia astfel să acrediteze ideea că între fapta Marianei şi conduita ei morală ar exista o concordanţă şi că a ucis-o pe Rodica din gelozie. Dar aşa cum a rezultat din desfăşurarea procesului, Floareş n-a şovăit, în penitenciar fiind, să-i trimită Marianei bileţele de amor, încercând s-o influenţeze din nou în sensul dorit de dânsul. Nu. Floareş n-a iubit-o, precum nu şi-a iubit nici soţia. A izbutit însă, din umbră, două lovituri – Rodica

Floareş, Mariana Mârza. Dar oare numai două? Să nu uităm că există şi un copil... Şi mai există apoi...

Părinţii. Tatăl inculpatului n-a cunoscut-o pe mama inculpatei. Procesul i-a adus în instanţă, punându-i faţă-n faţă, ca martori. La bară – părinţii în calitate de martori. În boxa acuzaţilor – copiii. Dureroasă împrejurare. Copii în zeghe, punând întrebări părinţilor, iar părinţii – martori – răspunzându-le.

Tatăl lui Floareş – un bătrân uscăţiv, trecut de 70 de ani – îşi mărturiseşte cu o voce tremurată simţămintele paterne: „Ştiu că fiul meu a iubit-o pe Rodica, ştiu că îşi iubeşte copilul...” Dar pe lângă asta, mai ştie şi altele... Îl ascult cu sufletul potopit de amărăciune: Iată un părinte căruia, la anii săi, îi este dat să trăiască o cruntă durere. Şi nu pot să nu mă întreb: să existe oare vreo legătură între faptele lui Floareş şi educaţia primită de-a lungul anilor în casa părintească? S-o fi întrebând bătrânul martor unde şi cum a greşit faţă de fiul său?

Mama Marianei are, dacă nu greşesc, 45 de ani, Răspunde întrebărilor cu voce stinsă, fără vlagă. Din când în când trage cu ochiul către fiică... Explică... Şi te cutremuri... Mariana a fugit de acasă la Floareş, în ciuda opoziţiei mamei. A fost poate primul ei gest de aşa-zisă independenţă. După câteva luni, bătută de concubin, s-a întors acasă, la mama. „I-am dat papucii, declară inculpatul, luând-o la rost pe martoră. De ce mi-ai trimis-o înapoi pe cap?” În clipa următoare, se ridică inculpata, stabilind adevărul: „Nu mama m-a trimis înapoi. A venit el, în lipsa mamei, şi m-a luat la domiciliul său”.

Ascult şi mă întreb – oare va înţelege vreodată această mamă unde şi cum a greşit faţă de copilul ei? Oare va înţelege vreodată ce anume a îndemnat-o pe Mariana să fugă de acasă şi să se arunce orbeşte în braţele lui Floareş care a cântărit-o de îndată în perspectiva planurilor sale? Desigur, toate aceste întrebări ale mele nu fac parte integrantă din dosarul procesului, părinţii neavând obligaţia de a răspunde la alte întrebări, ci numai la cele legate de

faptele inculpaţilor.

Martorii. În linii mari, s-au împărţit în două categorii: a) Cei din Brăila şi Bucureşti care au confirmat probele vinovăţiei Marianei Mârza. b) Cei ai inculpatului Simion Floareş. Inculpata M. M. nu a solicitat intru apărare nici un martor.

Curara. Martora Bal Frieda, prietenă şi colegă cu victima, dezvăluie instanţei că, mai de mult, însoţind-o pe Rodica Floareş la proces, inculpatul s-a apropiat, i-a arătat o cutiuţă în care se află o fiolă. „O vezi, i s-a adresat Floareş martorei, am otravă în fiola asta... Curara... pentru Rodica”.

Auzind-o, asasinul din umbră râde. Adică – „Ce a ajuns şi lumea asta, nu mai poate omu’ să glumească”. Asistenţa este şi ea înclinată să bagatelizeze acest amănunt. Curara! De unde până unde? Iată însă că şi George D., fostul proprietar al garsonierei unde a locuit inculpatul, într-o discuţie avută cu mine, mi-a mărturisit că, într-o zi, Floareş i-a arătat o fiolă: „O vezi? E curara... pentru nevasta mea”. Şi acest om, la rându-i, a fost înclinat să creadă că F. S. glumeşte.

Nu, inculpatul n-a glumit. Pe o filă dintr-un carnet depus la dosar, am descifrat următoarele:

— *o formulă de otravă*

— *cuvântul curara*

— *denumirea câtorva medicamente excitante sau inhibitorii ale sistemului central nervos.*

Nu ştiu dacă fiola pomenită de martoră conţinea *curara*, dar fila din carnetul inculpatului trădează şi probează obsesia răzbunării.

Obiectele. La percheziţia efectuată la domiciliul celor doi inculpaţi, s-au găsit, printre altele, mai multe peruci, un pistol de plastic, un sac de nisip de forma unei grenade (folosit în renumitele lovituri la moalele capului), un baston de cauciuc. Martorul Tolea P. povesteşte că, într-o vară, l-a însoţit pe Floareş la Brăila unde urma să stea de vorbă cu

soţia sa şi să-i propună împăcarea. Au aşteptat-o amândoi la ieşirea din fabrică. „Îşi iubea soţia... o iubea într-atât de mult încât ar fi fost în stare s-o ucidă, fireşte, din gelozie!” Pe drum, la un moment dat, Floareş a scos pistolul... de plastic şi a ameninţat-o pe Rodica de la spate. Viitoarea victimă n-a putut să vadă dacă era o armă adevărată sau o jucărie. S-a speriat, bineînţeles”.

— „Era un pistol cu apă, onorată instanţă”, rânjeşte bărbatul în zeghe. Adică, ne-am pierdut cu totul umorul.

— Dar cu perucile astea ce mai e? întreabă preşedintele.

— Sunt de la sindicat... le-au scos la casat şi le-am luat eu să le valorific.

Şi le-a valorificat. S-a deghizat şi astfel şi-a urmărit nevasta, în speranţa că o va surprinde într-o situaţie care să-i ofere argumente acuzatorii. Apoi, la prima ocazie, i-a mărturisit soţiei cu care era în divorţ, că s-a deghizat şi a urmărit-o, iar ea nu l-a recunoscut.

Dar de sacul acela de nisip de forma unei grenade, de ce o fi avut nevoie domnul inginer? Răspunsul ni-l oferă chiar inculpatul, şi încă în scris – *pentru pescuitul cu năvodul.*

Cuţitele. Am mai vorbit de ele, de pasiunea inculpatului pentru armele albe. În timpul procesului, mi-am amintit de cuvintele marelui Cehov: „Dacă în actul I vezi atârnând pe perete o armă, să ştii că în actul III se va trage, în mod cert, cu ea”. Da, colecţia de cuţite a fost prezentă în garsoniera lui Simion Floareş de la ridicarea cortinei şi până la căderea ei. Nu pot să nu-mi pun întrebarea: „Dacă Floareş nu a împărtăşit intenţia concubinei sale de a o ucide pe soţia sa, de ce duminică, după ce a aflat chiar din gura Marianei că a fost la Brăila cu un scop precis pe care mi şi l-a atins, n-a ascuns cuţitele?”

Oare auzindu-mi întrebarea, ce mi-ar răspunde avocatul apărării?

Bumerangul. Inculpata Mariana M. mărturiseşte: „Sâmbătă 16 mai aşa cum m-am înţeles cu inculpatul Simion F” am plecat la Brăila. Acolo, de la un telefon public,

trebuia să telefonez la Combinat şi să aflu adresa Rodicăi”.

Floareş sare în sus: „Inculpata minte, domnule preşedinte, cum era să nu ştiu adresa soţiei mele?...” „Să se consemneze, intervine şi avocatul lui S. F., că *inculpatul ştia adresa*.”

Dezarmată, inculpata se aşază moale pe scaun, între cei doi subofiţeri din escortă. Nu mai are nici o replică. Într-adevăr! Balanţa, în această chestiune-cheie, începe să încline şi mai mult spre inculpat, când la bară apare martora Aurelia B. Aceasta declară că fiind din Brăila, mai exact din comuna Osmanu, domnul inginer Floareş a rugat-o în aprilie 1970, să intervină pe lângă soţie, pe lângă familia acesteia, să se împace. (Reţineţi, cu o lună de zile înainte de crimă, după ce la ultima înfăţişare conveniseră definitiv asupra despărţirii. N.A.) Martora n-o cunoştea pe victimă, iar Floareş i-a dat adresa unde s-o caute. Procurorul care, de la locul său, urmăreşte atent dezbaterile, intervine: „Ce adresă v-a indicat inculpatul?” „Mi-a spus să telefonez la Combinatul unde lucra Rodica F. şi să iau legătura cu dânsa...” „Deci nu v-a dat adresa locuinţei soţiei sale?” „Nu”. Intervine Simion F. zâmbind superior: „Cum să n-o ştiu!?” „Atunci, spune-o!” Inculpatul se încurcă. Procurorul conchide: „Inculpatul nu cunoaşte adresa soţiei sale, căci dacă ar fi cunoscut-o, ar fi dat-o!” Grefierul consemnează.

O scrisoare: Tot martora Aurelia B. relatează că, la un moment dat, spre sfârşitul lunii aprilie 1970, a trimis de la Brăila o scrisoare în care-i explica „domnului inginer” că a aflat de la familia soţiei că Rodica este hotărâtă să nu se mai împace şi-l roagă să n-o mai amestece în treburile astea. (Scrisoarea se află la dosar. N.A.) După o bucată de vreme, martora primeşte de la Bucureşti o epistolă semnată – Noni (diminutivul inculpatului N.A.), dar scrisul şi iscălitura nu erau ale inginerului. „De unde aţi ştiut că nu e scrisul lui Floareş?” este întrebată. „Pe al lui îl cunoşteam... îmi dăduse o dată o recomandare către un alt inginer”, răspunde martora. „Ce vi se cerea în scrisoare?” „Era scrisul Marianei... De fapt, ea mă ruga să mă interesez şi

să-i comunic unde domiciliază Rodica, unde se află copilul, cine-i concubinul...” „Vedeţi, intervine inculpatul victorios, ea s-a interesat de adresă... e scrisul ei... cer expertiză grafologică!” „Mariana Mârza recunoşti că ai scris scrisoarea şi ai iscălit-o cu porecla concubinului?” „Da, recunosc. Am scris ceea ce mi-a dictat inculpatul”.

În prima clipă, s-ar părea că inculpata minte. Momentul creat e confuz. Care-i adevărul? Să chibzuim! Ce s-ar fi întâmplat dacă martora n-ar fi cunoscut scrisul inginerului? Ar fi acceptat epistola ca venind din partea acestuia, probabil i-ar fi răspuns şi ar fi expediat scrisoarea pe adresa lui Simion Floareş şi ar fi primit-o chiar el. Deci, dacă inculpata ar fi fost unica autoare a scrisorii, şiretlicul ei nu şi-ar fi atins scopul. Fără îndoială că adevărul este cel rostit de Mariana Mârza. Se pare că inculpatul şi-a făurit acum şi un modus operandi clar – acela de a lovi cu mâna altuia.

Copilul. Mai toţi martorii apărării lui Floareş au vorbit de unul şi acelaşi lucru: „Îşi iubea la nebunie copilul... Dorea copilul... Voia să se împace.”

Iubirea sa pentru copil a mers atât de departe, încât în vara anului 1967 l-a răpit din casa socrilor şi l-a ascuns în Bucureşti. A fost nevoie să intervină justiţia pentru ca inculpatul să-l înapoieze mamei. Totuşi, această dragoste pătimaşă îl ţinea, nu ştim de ce, până la... plata întreţinerii.

Soţiei nu-i trimitea pensia stabilită prin lege. Doar în ajunul înfăţişărilor de la tribunal, expedia pensia pe luna în curs, iar când în faţa instanţei i se reproşa că nu avea grijă să trimită întreţinerea copilului, se revolta, scotea recipise din buzunar şi demonstra că este calomniat. Figura prindea. Nu, nu şi-a iubit nici copilul. Altfel, nu şi-ar fi instigat concubina să-i omoare nevasta pentru a-şi dobândi copilul. Un părinte nu poate să-şi iubească cu adevărat copilul atunci când, în închisoare fiind, îi scrie concubinei – asasina mamei copilului său, cuvintele: *Jur pe viaţa copilului meu că te iubesc mult de tot.*

Bunica. Are 80 de ani. Abia se mai ţine pe picioare.

Inculpatul a cerut-o ca martoră. Au locuit o vreme sub acelaşi acoperiş. E îmbrăcată în negru, aidoma bătrânelor călugăriţe. Asistenţa are o reacţie de bun simţ: amuţeşte, în tăcerea-i adâncă se aude deodată un murmur – e glasul bunicii. Rosteşte jurământul.

Vădit stânjenit de vârsta martorei, preşedintele o îndeamnă să spună ce are de spus, dar bătrânica în negru tace – nu ştie ce să declare. Atunci, se ridică el, nepotul, şi cere îngăduinţa să pună martorei câteva întrebări.

— Îţi mai aminteşti când soţia mea te-a îmbrâncit?

— Da, chiar aşa, maică, m-a îmbrâncit...

— Îţi mai aminteşti ce făcea când eu plecam pe teren?

— Da, maică, vorbea mult la telefon şi pe urmă pleca de acasă.

Brusc, sala se destinde. Tăcerea respectuoasă se destramă. Se creează un moment de-a dreptul penibil. Inculpatul încearcă fără rost să insinueze că victima a fost o fiinţă violentă şi imorală.

— Dar când inculpatul o bătea pe nevasta sa aţi văzut? Vă mai amintiţi? întreabă preşedintele.

— Nu, maică, n-am văzut.

— Da’ de ce te-a îmbrâncit?

— Păi, i-am spus să nu plece de acasă...

— Mata, măicuţă, intervine din nou preşedintele, ce aveai să te bagi în viaţa unor oameni tineri?!

Urmărind-o cum iese din scenă încet, bătrâneşte, nu pot să nu mă întreb: „Pentru ce au adus-o de la Bucureşti la Brăila?”

Două declaraţii şi un memoriu. – Inculpat Floareş Simion, îţi menţii declaraţiile date la organele de urmărire penală?

— Nu, răspunde categoric omul în zeghe, stârnind în sală rumoare.

Oare ce cuprind aceste declaraţii pe care inculpatul le contestă cu atâta vehemenţă? Într-una din ele, printre altele, declară: „Cât timp ardeau lumânările, eu spuneam «Să crape Rodica! Să-mi lase copilul! Să se aleagă praf şi pulbere din ea! Să se scârbească de copil şi să mi-l lase!»

Tot conform indicaţiilor de la mama Florica, scriam pe nişte panglici numele Rodica, al unui mort din familie, pe care le ardeam apoi (...) În timpul cât am trăit cu Mariana Mârza, mă agitam în somn, strigam copilul şi spuneam: «Rodica, lasă-mi copilul! Alteori înjuram şi spuneam că n-o pot omorî pe mama copilului meu»”.

Într-alta declară: „Nu recunosc că mă fac vinovat de instigare. Sub influenţa alcoolului, probabil, am spus: „Du-te la Brăila şi lichideaz-o pe Rodica dacă crezi că nu te iubesc” sau văzând în film cum o femeie omoară, i-am arătat cum se omoară (...) Recunosc că am cumpărat cuţitul cu Mariana, recunosc că l-am ascuţit, recunosc că m-am pronunţat că ar putea fi folosit chiar pentru aia din Brăila, dar nu mi-am dat seama că dintr-o discuţie ar putea ieşi o problemă atât de mare. În momentul internării în spital, nu am avut nici o legătură cu crima. În schimb, duminică, după ce mi-a propus să mergem acasă şi am văzut filmul acela, mi-a spus că momentul internării în spital este excepţional pentru plecarea la Brăila ca s-o ucidă pe Rodica. I-am arătat Codul penal, îl aveam acasă, şi i-am arătat că poate să ia 20 de ani”.

Aşadar, inculpatul nu-şi mai menţine în instanţă declaraţiile şi cere îngăduinţa să studieze dosarul. I se permite şi, în a doua şedinţă, depune un memoriu de aproape 40 de pagini. Pentru a înţelege mai lesne ce recunoaşte S. F., s-ar cuveni să relateze filmul crimei aşa cum rezultă din mărturiile asasinei.

La 15 mai, S. F. se internează la spitalul Colţea pentru a se opera de o deviere de sept. Sâmbătă 16 mai, conform celor premeditate, Mariana M. pleacă la Brăila cu scopul de a afla adresa Rodicăi F., de a face o recunoaştere a locului şi, eventual, de a o ucide. De la un telefon public cheamă Combinatul, află adresa soţiei lui Floareş, se deplasează la locul viitoarei fapte, dar n-are putere să execute crima. Se înapoiază la Bucureşti. Duminică 17 mai se duce la spital, îi povesteşte concubinului ce a făcut la Brăila. Floareş, intrigat de lipsa de tărie a Marianei, părăseşte în ascuns spitalul. Îşi duce concubina la filmul „Aşteaptă până se

întunecă”, apoi amândoi merg la locuinţa lor. Comentează filmul, „Iată că şi o femeie poate să omoare. Numai că în realitate, ca omul ăla să moară, cuţitul trebuie înfipt nu în burtă, ci pe la spate, între coaste. Iar cuţitul trebuie ţinut pe lat, ca să pătrundă.” O sfătuieşte pe M. M. să ia cu dânsa un termos cu cafea amestecată cu lichior, să bea ca să prindă curaj. Luni, Simion Floareş se operează. Marţi de dimineaţă, Mariana M. vine la spital şi, în dorinţa de al pune pe concubin la încercare, îl minte că a fost la Brăila şi că a omorât-o pe Rodica. El o crede, se repede la ea, îi ia mâna şi o sărată, e fericit. Fericirea asta o copleşeşte şi pe Mariana. Îi mărturiseşte adevărul, dar şi hotărârea de a-şi duce fapta la îndeplinire. El o pune să jure că se va ţine de cuvânt. În aceeaşi zi, cu acceleratul de 14,05, Mariana pleacă la Brăila. În jurul orei 21,30 o omoară pe Rodica Floareş. Dispare. Fuge neobservată la gară. Prinde un tren. Ajunge la Bucureşti. Nu se duce la locuinţa concubinului, ci la aceea a mamei, căreia îi mărturiseşte fapta.

Miercuri 20 mai, către ora 20, se duce la spital şi-i spune concubinului: „Am omorât-o!” Iar el exclamă, spre stupoarea asasinei care aştepta o nouă declaraţie de dragoste: „Acum, Geanina va fi a mea!”

Joi, 22 mai, sunt reţinut de miliţie şi transportaţi la Brăila. Amândoi au un alibi aproape perfect. El se află internat în spital unde fusese chiar operat. Ea fusese văzută zilnic în spital alături de concubin. Alibiul rezistă cinci zile. În acest răstimp, „îndureratul soţ” o indică pe Ema I., prima sa concubină, drept asasină. Ema I. este anchetată, se constată că este nevinovată... Rând pe rând, S. F. mai indică câţiva „asasinii”, printre care şi pe mama Marianei. Miliţia ajunge la mama Marianei care mărturiseşte: „Fiica mea a omorât-o pe Rodica”. Mariana recunoaşte crima. În primele zile o ia în întregime asupra sa, dar pusă în faţa unor probe, recunoaşte că a fost instigată la omor de către S. F.

...Şi acum să urmărim filmul crimei din unghiul inculpatului; să vedem cu ce explicaţii înlocuieşte declaraţiile contestate.

„Mi-am adus aminte, scrie S. F. în memoriul său, de

discuţia cu Mariana M. (e vorba de discuţia de marţi dimineaţa. N.A.) „Noni, am omorât-o pe Rodica”. „Nu te cred”. „Ba da, dar n-am vrut. De fapt, am luat nişte rachiu de cireşe, de acasă, în termos, pentru a prinde curaj în conversaţia cu Rodica, şi cuţitul”. „Ce te-a apucat să faci nebunia asta zăpăcito?” „Te iubeam şi voiam să te scap de necazuri”.

În momentul acela apare doctorul cu suita, mă grăbesc către salon şi-i schiţez un zâmbet, luându-i mâna să i-o sărut (iată din ce considerente i-a sărutat mâna. N.A.). „Meri, îţi mulţumesc pentru tot... acum ţi-ai văzut visul (...). Nu te cred, dacă trebuia să se întâmple nebunia asta, numai eu puteam s-o fac, dar nu tu... Meri, vino diseară la ora 8 cu un borcan de iaurt”. „Bine, am să vin”. N-a venit. (Adică, el i-a spus: vino la spital, dar ea, fără să-i spună nimic, a plecat la Brăila să săvârşească omorul. N.A.).

A doua zi, miercuri, vine Meri la mine, obosită, galbenă la faţă: „Ştii, Noni, de-abia acum am omorât-o pe Rodica, aseară când n-am putut să vin cu iaurtul”. Mie mi-a venit inima la loc. „Bă, puştoaico, mă joci cu foi de viţă. Spune-mi cum ai făcut-o?” (la început el crede că ea îl minte, că „glumeşte”, dar când îşi dă seama că este adevărat, o întreabă din nou. N.A.). „Dar cum te-a tăiat capul să faci acest lucru?”. „Păi, adu-ţi aminte când am fost convinsă că te-ai întâlnit cu Rodica în Cişmigiu şi ai luat cuţitul şi ai spus: «Meri, dacă crezi că nu te mai iubesc, bagă-l în inima mea sau fă cu el ce crezi». Iar eu am înţeles s-o omor pe Rodica. (Iată deci la ce s-a redus, de fapt, ceea ce acuzarea numeşte instigare. El a spus una, ea a înţeles alta. În realitate, scena cu Cişmigiul este total inventată. N.A.). Apoi, duminică, te-am întrebat de femeia aceea (din filmul «Aşteaptă până se întunecă». N.A.) cum se omoară un om”. (Observaţi, el a dus-o la film şi ea întreabă cum se omoară un om. Iar el, neştiind ce urmăreşte puştoaica asta zăpăcită, îi explică de ce secvenţa omorului din film nu-i veridică şi cum, unde trebuie să loveşti ca să omori. (N.A.). „Ei, şi ce-i cu asta?” întreabă mirat că ea îşi aminteşte de discuţia lor nevinovată de după film. „Păi ce să fie, asta, e,

am ucis-o”.

Tot în glumă, tov. preşedinte, iau o figură autoritară şi zic: „Inculpato, te condamn la moarte”. Ea scoate atunci, spre surprinderea mea (sic!), Codul penal de acasă. „Noni, am să iau, dacă o să fiu prinsă, 15–20 de ani. Dar nu o să fiu (Prinsă N.A.) că tu eşti la spital, iar eu am stat la mama. (Mai clar, după teza lui F. S., ea a inventat alibiurile. el nefăcând altceva decât să se supună N.A.).

(...) Joi am fost anunţat de vară-mea că poliţia m-a căutat acasă la părinţi „Meri, ce-ai făcut?” „Nimic!” „Cum, nimic?! Poliţia a fost la mama!” „Ei şi, fii calm. Te vor interoga, tu nu ştii nimic, ai fost la spital şi basta, iar eu la mama”. „Îţi dai seama că m-ai nenorocit?” Ea se schimbă la faţă: „Dacă mă trădezi, te iau după mine!” „Dar ce vină am eu, Meri?” „Te-am iubit, tu voiai să te împaci cu ea, nu puteai să scapi de ea şi, în afară de asta, Noni, nu împreună am cumpărat cuţitul şi tu l-ai ascuţit?” „Bine, dar pentru gospodărie”. „Da, dar când mi-ai spus că pot să fac ce vreau cu el, când mi-ai vorbit de cum se omoară un om? Şi-afară de asta, eu fac puşcărie şi tu te însori. Nu mi-ai jurat la biserică că mă iubeşti, că vom fi împreună până la moarte? Dă-mi mâna şi curaj!”

Aşadar, la rându-i, e şi inculpatul o victimă a „puştoaicei zăpăcite”. Să vedem însă cum explică memorialul, în continuare, faptul că Mariana a vorbit despre rolul concubinului în organizarea crimei.

Mă întorc acum către ea, fiind convins de realitate. „Meri, nu cumva ai fost cu Ema, cu mama ta?” „Nu!” „Dacă sunt convins că nu e Ema la mijloc, dă toată vina asupra mea. Ţine minte, te-am hipnotizat, tu erai geloasă, băutura”. Eram hotărât s-o scap pe Meri, dar nu ştiam cum.

De ce oare voia s-o scape pe Meri? Doar îl nenorocise... Doar o omorâse pe mama copilului său!... De ce oare a tăinuit crima Marianei, punând organele de miliţie pe urmele unor cetăţeni nevinovaţi? Aceste întrebări şi-au găsit un singur răspuns în rechizitoriul procurorului. Urmând calea asta. Simion Floareş a încercat să-şi ascundă propria-i contribuţie la provocarea şi organizarea crimei.

Bileţelele. „Nu ni se aduc probe, ci situaţii, reclama ritos la proces avocatul inculpatului Simion F. Vrem probe”.

Ce alte probe mai elocvente trebuiau decât schimbul tainic de scrisori dintre cei doi, în timpul detenţiunii de la penitenciarul Văcăreşti, şi amintit în rechizitoriul procurorului?

„Meri, şi-acum fii atentă, îi scria concubinul în secret, trebuie să le spui doctorului şi instanţei adevărul. (Care adevăr? N.A.). S-a probat că Rodica a fost pentru 2–3 ore la Bucureşti. (Minţea, nu se probase nimic. Încerca doar să-i sugereze o nouă idee. Urmăriţi-i cu atenţie tehnica! N.A.). În vremea aceea când m-ai văzut la debarcader şi apoi în parcul (Aleea, N.A.) scriitorilor. Dar nu m-am plimbat cu barca. Tu mi-ai apărut (...) în faţă şi mi-ai spus: „Aşa, dom’le, vrei să te împaci. Lasă că mă duc eu la Brăila şi-i spui lui bărbatu că eşti curvă”. Rodica te-a înjurat, eu te-am pocnit şi te-am trimis acasă. S-a creat ura în tine şi gelozia. Este adevărat că eu am cumpărat cuţitul cu alte articole de menaj, şi ascuţit de mine şi lăsat pe birou, dar nu în scopul lui R. Eu o blestemam pe Rodica de câte mi-a făcut şi ţi-am spus că puţin îmi pasă dacă o loveşte trenul sau maşina, dar nu ţi-am spus să te duci la R. Nu am fugit din spital ca să plănuim ceva, am văzut filmul şi fiind beat, ţi-am spus că a fost trucaj, că nu aşa se omoară – dar nu de R. Numai marţi mi-ai spus de R., eu ţi-am spus: „Îţi mulţumesc că m-ai distrus, căci eu o mai iubeam pe Rodica”. Atunci te-ai decis fiind foarte geloasă (...) Îţi amintesc că tu n-ai avut intenţia? N.A.) s-o omori, ci ai luat cuţitul s-o sperii, dar fiind sub influenţa alcoolului şi văzând-o, te-a apucat ura şi ai lovit-o, aducându-ţi aminte de Cişmigiu. Tu în ultima vreme, aveai viziuni, ameţeli, făceai cum te-a învăţat Basacopol, cu luminarea în faţa oglinzii de 774 de ori că R. trebuie să moară... şi te-ai autosugestionat. M-ai atras şi pe mine în spiritism. (Şi acum, să vedem, de ce inculpata ar fi fost bine să susţină varianta sugerată de Floareş? N.A.) Trebuie să umble cineva pentru noi doi. Pentru tine voi umbla eu dacă voi fi liber (...). Jur pe viaţa copilului meu că te iubesc mult

de tot. Cere să ne căsătorim. Eu am făcut o cerere aici la Văcăreşti. (Minţea, nu înaintase nici o cerere. N.A.).

Mariana Mârza primeşte biletul şi-i răspunde imediat:

„Dragă Noni, nu înţeleg de ce nu spui adevărul. Nu te mai pot privi în ochi, fiindcă tu te faci că nu cunoşti nimic din cele întâmplate. Ştii că eu te-am ascultat întotdeauna şi asta fiindcă te-am iubit. Tu dacă m-ai fi iubit, acum ai fi fost sincer şi recunoşteai că orice ar fi, viaţa ţi-o lasă (...). Totul mă lasă rece acum şi sunt foarte tristă că am iubit un om în care am avut încredere şi până la urmă mi-a răpit tinereţea, libertatea (...). Însă fapta care ai făcut-o cu mine va rămâne o pată murdară. Dacă ai conştiinţă, fii demn şi arată că tu cu adevărat m-ai iubit, nu fi laş, recunoaşte ca mine”.

Sunt probe, şi încă foarte elocvente. Cine parcurge acest schimb bizar de bileţele, sesizează lesne psihologia de infractor a lui Simion F. care, printre altele, îşi sfătuieşte concubina: „Când îţi pune encefalograma pe cap caută în gând să aduni şi să împărţi. Nu le spune lor asta sau gândeşte-te cum va fi la înmormântarea ta”.

Şi pentru că aceste bileţele – însoţite de cuvenitele expertize grafologice – se găsesc la dosar reprezentând probe acuzatoare, Floareş simte nevoia în memoriul său să-şi explice şi „corespondenţa”.

„Încerc la Văcăreşti să fac pe nebunul cum m-a învăţat Şerban... {E vorba de un alt deţinut. N.A.) Nu reuşesc însă, sperând însă că Meri va reuşi. De-abia acum, culmea nebuniei, începusem s-o iubesc (...). Continuam să-i trimit bileţelele, poate pică ceva confidenţial despre Ema sau altcineva. Aceste bileţele scrise conştient, în scopul de a prinde mărturii conţinând şi puţin adevăr, le-am scris sfătuindu-mă cu nişte deţinuţi”.

Victima. Este prezentă în ochii înlăcrimaţi ai părinţilor, în memoria colegilor ei din uzină aflaţi în sala de judecată, „Îi era frică de el, îmi mărturiseşte Vasilica Graţulis, nu pleca niciodată singură la Bucureşti, ci însoţită de cineva. Am însoţit-o şi eu în foarte multe rânduri... Floareş nu scăpa o ocazie să n-o ameninţe... să n-o înfricoşeze”. „Când a venit

în Brăila, îşi aminteşte Frieda Ball, era cald, umbla îmbrăcată cu o jachetă, să nu i se vadă vânătăile de pe braţe. Povestea lucruri îngrozitoare... Era o fiinţă foarte aşezată, cu o conduită remarcabilă... O obseda gândul că F. ar putea să-i pricinuiască un rău copilului sau ei”.

„La ultima înfăţişare, ne dezvăluie inginerul Gh. Stoica, prietenul victimei, omul cu care începuse să pună bazele unui nou cămin, Floareş a venit la Rodica şi, arătându-se conciliant, i-a propus să renunţe la pretenţiile ei legate de domiciliul din Bucureşti, la cheltuielile de întreţinere a copilului, la cheltuielile de judecată, căci atunci şi el va fi de acord cu desfacerea căsătoriei. Bineînţeles, Rodica i-a acceptat condiţiile. Căzuseră, în sfârşit, la o înţelegere. După asta, niciodată n-am văzut-o mai liniştită, mai calmă. Până atunci trăise o frică permanentă faţă de soţul ei... Frica asta a izbucnit din nou în ziua de 16 mai, când o necunoscută s-a interesat la Combinat de adresa domiciliului nostru. Era o frică bântuită de presimţiri.”

Dezvăluirile acestea, în marea lor tristeţe, stabilesc un adevăr probat, din nefericire, chiar cu deznodământul tragic al Rodicăi Floareş. Trăia o frică permanentă: ştia că din partea soţului ei se putea aştepta la orice. Nu-i era teamă de Ema I., prima concubină a lui Floareş, şi nici de cea de-a doua, pe care nici măcar n-o cunoştea, ci de setea de răzbunare a lui Floareş, de tatăl copilului lor.

Mobilul crimei. Câţiva martori ai apărării lui Floareş au vorbit cu patos despre sufletul nobil al domnului inginer, lăsând clar să se înţeleagă că bărbatul în zeghe din faţa instanţei nu putea să fie capabil de fapte mârşave. La rândul său, şi avocatul inculpatului a vorbit despre sensibilitatea, sentimentalismul clientului, întrebându-se: „Ce interes ar fi avut inculpatul Floareş să pună la cale crima? Dorinţa de a fi liber? Păi urma peste două săptămâni să fie... Atunci poate dragostea pentru copil? Teamă că-şi va pierde copilul? Oare teza asta este serioasă? Să vedem ce presupunea ea: că inculpatul e un om plin de sensibilitate şi sentimentalism. Ca un părinte să ucidă pe mama copilului

său nu prea s-a auzit. Nu există o explicaţie plauzibilă. Dar dacă inculpatul Floareş nu poate fi bănuit, atunci bănuita poate fi numai Mariana Mârza...”

Pledoaria foarte frumoasă a avocatului încerca să creeze o breşă în edificiul solid al procurorului care, stabilind ca mobil al crimei dorinţa de răzbunare a inculpatului, a stabilit totodată şi formele subtile ale instigării la omor la care a apelat Floareş. A profitat de starea psihologică a Marianei M. – primul bărbat, dragostea ei – a realizat mai întâi o dependenţă fizică şi psihică, apoi una materială; după ce a subjugat-o cu totul, a pus-o la tot fel de încercări, a adus-o în faţa icoanelor, au fost rostite tot felul de jurăminte, a început inocularea ideii că nu putea să fie fericit fără copil, dar, din păcate, copilul o să rămână la Rodica. Ca fetiţa să-i revină lui, Rodica trebuie să dispară. A organizat cu viitoarea asasină şedinţe de spiritism, de hipnoză, de dedublare în faţa oglinzii şi a lumânărilor, toate cu o singură temă – moartea Rodicăi... Într-un cuvânt, a izbutit, folosind gradul de afectivitate şi sugestibilitate al inculpatei Mariana Mârza, s-o transforme într-o unealtă docilă. Desigur, nu el a ucis-o, ci inculpata. El e doar asasinul din umbră.

Ultimul cuvânt al inculpaţilor. Mariana Mârza vorbeşte printre lacrimi. Arată încă o dată că omorul a fost pus la cale împreună cu Simion Floareş, pe care l-a iubit foarte mult. Recunoaşte şi regretă oribila faptă săvârşită, precizează că personal nu a avut nimic cu Rodica Floareş. Mama victimei strigă din sală: „Acum plângi, da’ când ai băgat cuţitul în Rodica n-ai plâns!” Inculpata nu mai poate să scoată o vorbă şi se lasă moale pe scaun.

Simion Floareş şi-a pierdut din vigoarea iniţială. Rechizitoriul riguros al procurorului l-a descumpănit. Vocea sa trădează nesiguranţa. Mai încearcă totuşi o piruetă insinuând că la destrămarea căminului său au contribuit şi alţi factori de care ancheta nu s-a ocupat, adică i s-au vârât în familie oameni străini de casă, care au aţâţat-o pe Rodica. (Minte. Victima a renunţat la casă, bărbat, post în

Bucureşti din pricina maltratărilor la care a fost supusă. N.A.) Inculpatul mai arată că mult timp după despărţire şi-a mai iubit soţia, dar pe urmă i-a devenit indiferentă. (Cât de indiferentă se poate conchide după carnetul unde-şi nota tot ceea ce martorele Basacopol E. şi Ghelber E. îi ghiceau în cafea, în altarul cu lumânări, feştilele pe care scria Rodica şi care au ars într-una pentru moartea ei. N.A.) Cu privire la crimă adaugă că nu el este autorul moral, că dacă el ar fi vrut s-o ucidă pe Rodica o făcea mai demult, când a fost la Osmanu. În schimb, uitând de tot ceea ce declarase în memoriu, consideră că Mariana Mârza a ajuns la crimă datorită discuţiilor din intimitate, când îi reproşa că nu găteşte, nu spală la fel de bine ca fosta sa soţie... Recunoaşte că şi el poartă o vină şi, culmea, asemenea unui cavaler al dreptăţii, cere să i se aplice pedeapsa cerută de procuror, cu circumstanţe agravate. Şi indică două articole – 174 şi 175 – din Codul Penal.

Sentinţa. Marţi 22 decembrie 1970, completul de judecată, format din Cocioabă Gheorghe – preşedinte, Dumitrache Elena, judecător, Ferindina Maria, Baciu Costică şi Teodor Ştefan, asesori, Ilie Costică, procuror, Filipescu Constantina, grefier, a pronunţat în şedinţa publică următoarea sentinţă:

În temeiul art. (...) omor cu premeditare, condamnă pe inculpata Mârza Mariana la 20 de ani închisoare.

În temeiul art. (...) instigare la omor, condamnă pe inculpatul Floareş Simion la 20 de ani închisoare şi în temeiul art. (...) la decăderea din drepturile părinteşti.

EDITURA CARTEA ROMÂNEASCĂ